

**ДЕННІС
ЛІГЕЙН**

DENNIS LEHANE

**SINCE
WE FELL**

A NOVEL

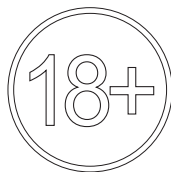
ДЕННІС ЛІГЕЙН

ПІСЛЯ ПАДІННЯ

РОМАН

ХАРКІВ **2021** **КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ**

УДК 821.111(73)
Л55

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Lehane D. *Since We Fell : A Novel* / Dennis Lehane. —
New York : Ecco, 2017. — 432 p.

Переклад з англійської *Марії Пухлій*

Обережно! Ненормативна лексика!

Дизайнер обкладинки *Владлен Трубочанінов*

ISBN 978-617-12-8546-0 (PDF)

© Dennis Lehane, 2017
© Unsplash.com / Engin Akyurt;
Cristian Palmer, обкладинка,
2021
© Hemigo Ltd, видання україн-
ською мовою, 2021
© Книжковий Клуб «Клуб Сі-
мейного Дозвілля», переклад
і художнє оформлення, 2021

*Пам'яті Девіда Вікгема,
принца Провіденса
та справді крутого хлопця*

When you just give love and never get love
you'd better let love depart
I know it's so, and yet I know
I can't get you out of my heart.

Бадді Джонсон. Since I fell for you¹

Я виступаю в масці.

Рене Декарт

¹ Твоя любов даремна знов? / Її ти краще відпусти. / Я знаю, це так,
і все ж ніяк / Не можеш ти з мого серця піти (пісня «Відколи я на те-
бе запав»). — *Тут і далі прим. перекл.*

Пролог

Після «Сходів»

Одного травневого вівторка Рейчел на тридцять п'ятому році життя застрелила свого чоловіка. Він незграбно позадкував із чудернацькою впевненістю на обличчі, ніби в глибині душі завжди знав, що вона так вчинить.

А ще він видавався здивованим. Вона гадала, що теж видається здивованою.

Її мати не здивувалася б.

Її мати, яка так і не вийшла заміж, написала знамениту книжку про те, як зберегти шлюб. Її розділи було названо на честь стадій, які докторка наук Елізабет Чайлдс визначала в кожних стосунках, що починалися зі взаємного потягу. Книжка мала назву «Сходи» та стала такою успішною, що її матір умовили (вона казала «змусили») написати два продовження: «Піднятися сходами знов» і «Сходинки: збірник вправ», кожне з яких продавалося гірше за попередню книжку.

Потай її мати вважала всі три книжки «емоційно незрілим шарлатанством», але все-таки плекала тужливу ніжність до «Сходів», бо, пишучи їх, не усвідомлювала, як мало знає насправді. Вона сказала це Рейчел, коли Рейчел було десять. Того ж літа, напившись коктейлів по обіді, вона сказала доньці: «Чоловік — це історії, які він про себе розповідає, і здебільшого ці історії брехливі. Ніколи не придивляйся надто пильно. Якщо ти викриєш його

брехню, це принизить вас обох. Найкраще просто терпіти ці бздури».

Тоді мати поцілувала Рейчел у маківку. Погладила по щоці. Сказала їй, що вона в безпеці.

Коли було опубліковано «Сходи», Рейчел було сім. Вона пам'ятала нескінченні телефонні дзвінки, круговерть подорожей, відродження материнної залежності від куріння й відчайдушні, витончені чари, що її накрили. Вона пам'ятала, як відчувала, що її мати, яка ніколи не була щасливою, із досягненням успіху стала ще сердитішою, та висловити цього відчуття Рейчел практично не могла. Багато років по тому вона запідозрить, що слава та гроші просто позбавили матір можливості виправдовувати своє невдоволення. Її мати, яка геніально аналізувала проблеми чужих людей, ніколи не здогадувалась, як поставити діагноз самій собі. Тож вона все життя шукала розв'язків проблем, які народжувалися, зростали, жили та вмирили в межах її власних кісток. У сім років, та й навіть у сімнадцять, Рейчел, звичайно, нічого про це не знала. Вона знала одне: її мати — нещасна жінка, отже, вона сама — нещасна дитина.

Свого чоловіка Рейчел застрелила в човні в Бостонській бухті. Її чоловік тримався на ногах зовсім недовго (сім секунд? десять?), а тоді перекинувся через корму та впав у воду.

Але в ці останні секунди в його очах відобразилася ціла низка емоцій.

Відчай. Жаль до себе. Жах. Забуття — таке потужне, що воно омолодило його на тридцять років і обернуло на десятирічного хлопчика в неї на очах.

Звичайно ж, гнів. Обурення.

Раптова й несамоविта рішучість — ніби він буде в нормі, з ним усе буде гаразд, він прорветься, хоча з його серця на долоню, яку він склав ківшиком під серцем, ллється кров. Він же як-не-як сильний, створив усе цінне у своєму житті самою лише силою волі і здатен силою волі вирватися з цього.

А тоді до нього почало доходити: ні, він не здатен.

Коли він подивився просто на неї, заявило про себе та притлумило всі інші емоції найбільш незбагненне з почуттів.

Любов.

Це було неможливо.

І все ж...

Її не можна було сплутати ні з чим. Несамовиту, безпорадну, чисту. Вона розквітала й розбризувалася разом із кров'ю на його сорочці.

Він самими губами вимовив, як часто вимовляв, звертаючись до неї з іншого кінця велелюдного приміщення: «Я. Тебе. Кохаю».

А тоді впав із човна та зник під темною водою.

Якби хтось запитав її за два дні до того, чи кохає вона свого чоловіка, вона сказала б: «Так».

Власне, якби хтось поставив їй те саме запитання, коли вона тиснула на спусковий гачок, вона б теж сказала: «Так».

Її мати написала про це один розділ — Розділ 13, «Неузгодженість».

А може, тут більше підходив наступний розділ — «Смерть старого сюжету»?

Рейчел точно не знала. Інколи вона їх плутала.

РЕЙЧЕЛ
У ДЗЕРКАЛІ

1979—2010

1

Сімдесят троє Джеймсів

Рейчел народилася в долині Піонерів на заході Массачусетсу. Ця долина була відома як регіон П'яти коледжів: Амгерсту, Гемпширу, Маунт-Голіоку, Сміту та Массачусетського університету, — і там працювали дві тисячі викладачів, які навчали двадцять п'ять тисяч студентів. Рейчел виросла у світі кав'ярень, мініготелів, просторих общинних земель і дощатих будинків із верандами по всьому периметру й затхлими горищами. Восени щедро падало листя, захаращуючи вулиці, сиплючись на тротуари й забиваючи прогалини в огорожах. Узимку сніг інколи огортав долину такою глибокою тишею, що вона сама по собі ставала звуком. У липні та серпні листоноша їздив на велосипеді зі дзвоником на кермі, а ще приїздили туристи, яких цікавили літній театр і полювання на антикваріат.

Її батька звали Джеймс. Більше вона не знала про нього майже нічого. Їй пригадувалося, що волосся він мав хвилясте й темне, а всміхався несподівано й невпевнено. Він щонайменше двічі водив її на майданчик із темно-зеленою гіркою, над яким так низько нависали беркширські хмари, що йому доводилося стирати з гойдалки осілу на ній вологу, перш ніж садовити туди доньку. Під час однієї з цих поїздок він розсмішив її, та як, вона згадати не могла.

Джеймс працював викладачем в одному з коледжів. Вона гадки не мала, у якому та ким він був: ад'юнктом,

асистент-професором чи доцентом на шляху до безстрокового контракту. Вона навіть не знала, чи викладав він у котромусь із П'яти коледжів. Він міг працювати в Беркширі чи Спрінгфілдському технічному муніципальному коледжі, Грінфілдському муніципальному коледжі чи Вестфілдському державному університеті або ж у будь-якому з десятка інших вишів і дворічних коледжів регіону.

Її мати, коли Джеймс їх покинув, викладала в Маунт-Голіоку. Рейчел тоді було майже три роки, і вона ніколи не могла сказати напевне, бачила вона на власні очі, як її батько того дня вийшов із дому, чи просто уявляла це, щоб залікувати рану, якої завдало його зникнення. Вона чула, як із-за стіни маленького будиночка на Вестбрук-роуд, що його вони винаймали того року, долинав голос її матері: «Чуєш? Вийдеш за ті двері — і я тебе викреслю». Невдовзі після того по сходах іззаду загупала важка валіза, а тоді різко зачинилася скриня. У невеличкій автівці з хрипом і свистом ожив холодний мотор, тоді по зимовому листі й замерзлому болоті захрускотіли шини, а далі... тиша.

Можливо, її матері не вірилося, що він справді піде. Можливо, коли він пішов, вона запевнила себе, що він повернеться. Коли ж він не повернувся, її розпука перетворилася на ненависть, а її ненависть стала бездонною.

— Він пішов, — сказала вона, коли Рейчел років у п'ять почала докучати їй запитаннями про те, де він. — Він не хоче мати з нами нічого спільного. І це не страшно, сонечку, бо він не конче має нас визначати. — Вона стала на коліна перед Рейчел і заправила їй за вухо волосинку, що вибилася із зачіски. — І віднині не говорімо більше про нього. Згода?

Та Рейчел, звичайно, говорила й питала про нього. Спершу це дратувало її матір: у її очах відображався несамовитий, панічний жах, від якого в неї роздувалися ніздрі. Та врешті на зміну цьому панічному жаху прийшла дивна, малесенька усмішка. Така малесенька, що її й усмішкою важко було назвати: у неї просто злегка підіймався правий бік

вуст, і це чомусь видавалося самовдоволенням, гірким і водночас переможним.

Лише багато років по тому Рейчел зрозуміє: ця усмішка з'явилася тоді, коли її мати вирішила (свідомо чи несвідомо, вона так і не дізнається) зробити особу її батька головним полем бою у війні, що задавала тон усій юності Рейчел.

Мати обіцяла Рейчел назвати Джеймсове прізвище того дня, коли їй виповниться шістнадцять, за умови що дівчина продемонструє зрілість, яка вказуватиме на її здатність це витримати. Та того літа, перед самим своїм шістнадцятиріччям, Рейчел заарештували у краденій автівці разом із Джеродом Маршаллом, з яким вона пообіцяла матері більше не зустрічатися. Наступною призначеною датою став її випуск зі старшої школи, та їй пощастило, що вона взагалі змогла випуститися, вскочивши того року в халепу через екстази на напівофіційній шкільній вечірці. От як вона піде до коледжу — спершу до муніципального, щоб підвищити оцінки, а тоді до «справжнього», — сказала її мати, тоді вона, може, і скаже.

Вони постійно через це сперечалися. Рейчел волала, ламала речі, а усмішка її матері невпинно холонула й меншала. Мати не раз питала Рейчел: «Нащо?»

«Нащо тобі це знати? Нащо тобі зустрічатися з незнайомцем, який ніколи не вкладався у твоє життя чи твою фінансову безпеку? Може, перш ніж піти у світ шукати людину, яка не може відповісти на жодне запитання та принести тобі спокій, варто подумати, що в тобі самій є такого, що робить тебе такою нещасною?»

«Таж він — мій батько!» — не раз кричала Рейчел.

«Він — не твій батько, — казала її мати єлейно-співчутливим тоном. — Він — мій донор сперми».

Так вона висловилася наприкінці однієї з найжахливіших їхніх сварок, Чорнобильської катастрофи у світі суперечок між матерями й доньками. Рейчел, здавшись, сповзла по стіні вітальні й прошепотіла: «Ти мене вбиваєш».

«Я тебе захищаю», — сказала її мати.

Рейчел підвела погляд і з жахом зрозуміла, що її мати в це вірить. А ще, що було значно гірше, визначає себе через це переконання.

Коли Рейчел навчалася на третьому курсі в Бостоні й сиділа на «Вступі до британського літературознавства від 1550 року», її мати поїхала на червоне світло в Нортгемптоні і в бік її «сааба» врізалась автоцистерна, що їхала на максимальній дозволений швидкості. Спершу були побоювання, що в ході цієї аварії було пробито корпус автоцистерни, та цього, як виявилось, не сталося. Отож вогнеборцям і рятувальникам, які приїхали аж із Піттсфілда, стало легше на душі: автоцистерну щойно наповнили по вінця, а те перехрестя було розташоване в густозаселеному районі неподалік будинку для людей похилого віку і підготовчої школи на цокольному поверсі.

Водій автоцистерни відбувся легким шоком і розривом зв'язки у правому коліні. Елізабет Чайлдс, славетна колись письменниця, померла відразу після зіткнення. Хоча її слава по всій країні вже давно згасла, та на місцевому рівні її зоря досі яскраво горіла. І «Беркшир ігл», і «Дейлі Гемпшир газетт» розмістили її некролог на другій шпальті першої сторінки, а на похорон прийшло чимало людей, проте на поминальному обіді в її будинку опісля відвідувачів уже було не так багато. Більшу частину заготовленої для гостини їжі Рейчел зрештою пожертвувала місцевому притулку для безхатьків. Вона поспілкувалася з кількома материними друзями — здебільшого жінками та одним чоловіком, Джайлзом Еллісоном, який викладав політологію в Амгерсті та, як уже давно підозрювала Рейчел, часом був коханцем її матері. Вона здогадувалася, що її припущення правильне, із того, як жінки приділяли Джайлзові особливу увагу та як мало він говорив. Він, зазвичай говіркий, знов і знов розмикав губи, неначе бажаючи заговорити, але тоді передумував. Він оглядав будинок так, неначе впивався ним, неначе його опорядження було йому знайоме й колись його втішало. Нена-

че воно було всім, що зосталося від Елізабет, а він осмислював те, що більше ніколи не побачить ні цього опорядження, ні її. Він стояв дощової квітневої днини на тлі вікна зали, що виходило на Олд-Мілл-лейн, і Рейчел відчула, як їй стає страшенно шкода Джайлза Еллісона, який раптом постарів, наблизившись до пенсії і нікчемності. Він сподівався, що пройде цю ініціацію разом з ущипливою левицею, та тепер проходитиме її сам. Сумнівно, що він знайде таку ж розумну й запальну партнерку, як Елізабет Чайлдс.

Вона ж відзначалася своєрідною нав'язливою, в'їдливою осяйністю. Вона не входила до приміщень, а влітала. Не зверталася до друзів і колег, а збирала їх навколо себе. Вона ніколи не дримала, рідко здавалася втомленою, і ніхто не міг пригадати, щоб вона бодай раз хворіла. Коли Елізабет Чайлдс виходила з приміщення, це відчували навіть ті, хто приходив після того. Коли Елізабет Чайлдс покинула світ, це сприймалося так само.

Рейчел із подивом усвідомила, яка неготова вона була до втрати матері. Її мати була багато ким, і здебільшого донька не вважала це чимось добрим, але вона завжди була однозначно *присутня*. А тепер вона однозначно — і просто жахливо — зникла.

Та все ж давнє запитання нікуди не поділось. А зі смертю матері Рейчел позбулася можливості легко дізнатися відповідь на нього. Може, Елізабет і не бажала надавати цю відповідь, але вона, поза сумнівом, її знала. Тепер її, можливо, не знав ніхто.

Хай як добре Джайлз, її друзі, агент, видавець і редактор знали Елізабет Чайлдс (а всі вони, схоже, знали її в іпостасі, що мала невеликі, проте вкрай важливі відмінності від тієї жінки, яку знала Рейчел), ніхто з них не знав її довше, ніж Рейчел жила на світі.

— Якби ж то я знала щось про Джеймса, — сказала якимось, звертаючись до Рейчел, Енн Марі Мак-Каррон, найдавніша подруга Елізабет у цій місцевості, коли вони достатньо напилися, щоб Рейчел порушила тему свого батька, —

та вперше пішла кудись із твоєю матір'ю вже за кілька місяців після того, як вони порвали. Пам'ятаю, що він викладав у Коннектикуті.

— У Коннектикуті?

Вони сиділи на заскленій веранді позаду будинку за якихось двадцять дві милі строго на північ від кордону штату Коннектикут, а Рейчел чомусь ще ніколи не спадало на думку, що її батько цілком міг викладати не в котромусь із П'яти коледжів чи п'ятнадцяти інших коледжів із масачусетського боку Беркширів, а всього за пів години дороги на південь, у Коннектикуті.

— У Гартфордському університеті? — спитала вона в Енн Марі.

Енн Марі одночасно скривила губи й наморщила носа.

— Не знаю. Може, й так. — Обняла її однією рукою. — Шкода, що я нічим не можу допомогти. І хотіла б, щоб ти махнула на це рукою.

— Чому? — мовила Рейчел (це вічне «чому?», як вона подумки називала це запитання). — Він що, був аж такий жахливий?

— Я ніколи не чула, що він жахливий, — відповіла Енн Марі трохи шепеляво та з сумною міною. Визирнувши крізь ширму на туман кольору каменю серед сірих пагорбів, вона заговорила з непохитною категоричністю. — Сонечку, я тільки чула, що він пішов далі.

У заповіті мати відписала все їй. Вийшло менше, ніж Рейчел сподівалася б, але більше, ніж вона потребувала у двадцять один рік. Живучи ощадливо та розважливо вкладаючи гроші, вона цілком могла прожити на свою спадщину десять років.

У замкненій шухляді в матеріному кабінеті вона знайшла два її випускні альбоми — зі старшої школи Норт-Адамс і зі Сміт-коледжу. Магістерський і докторський ступінь вона здобула в університеті Джонса Гопкінса («Господи, у двадцять дев'ять років», — усвідомила Рейчел), та про це свідчили лише дипломи, що висіли в рамках на стіні біля ка-

міна. Вона тричі переглянула ті альбоми, щоразу змушуючи себе гортати із черепащачою швидкістю. Загалом вона знайшла чотири знімки матері: два офіційні, два в компанії. В альбомі Сміт-коледжу Рейчел не знайшла жодного студента на ім'я Джеймс, бо то був виш тільки для дівчат, зате відшукала двох викладачів — щоправда, жоден із них не мав потрібного віку та чорного волосся. В альбомі старшої школи Норт-Адамс вона знайшла шістьох хлопців на ім'я Джеймс, і бути ним могли двоє з них: Джеймс Мак-Гвайр і Джеймс Квінлан. Просидівши пів години за комп'ютером у бібліотеці Саут-Гадлі, вона пересвідчилася в тому, що Джеймса Мак-Гвайра з Норт-Адамса ще в студентські роки паралізувало після нещасного випадку під час рафтингу, а Джеймс Квінлан вивчав управління бізнесом у Вейк-Форестському університеті й рідко виїздив за межі Північної Кароліни, де створив успішну мережу магазинів тикових меблів.

Улітку перед продажем будинку Рейчел завітала до «Беркшир Сек'юріті Ессошієйтс» і зустрілася з Браяном Делакура, приватним детективом. Він був усього на кілька років старший за неї і тримався з витонченою легкістю бігуна підтюпцем. Зустрілися вони в його офісі на другому поверсі у промисловому парку в Чикопі. То був не кабінет, а справжня коробка для взуття: тільки Браян, письмовий стіл, два комп'ютери та ряд картотечних шафок. Коли Рейчел спитала, де згадані в назві фірми «партнери»¹, Браян пояснив, що той партнер — він. Головна контора була розташована у Вустері. Його контору-супутник створено за франшизою, і він лише починає працювати. Браян запропонував їй звернутися до більш досвідченого детектива, та дівчині дуже не хотілося лізти назад у машину й перти аж до Вустера, тож вона ризикнула й розповіла, чому прийшла. Браян поставив кілька запитань, пишучи у жовтому блокноті й зазираючи їй у вічі досить часто, щоб вона помітила в його погляді

¹ Associates — партнери (англ.).

просту ніжність, яка здавалася надто зрілою як на його роки. Детектив видався їй серйозним і досить новим обличчям у цій сфері, щоб досі залишатися чесним, а два дні по тому він підтвердив цю думку, порадивши їй не наймати ні його, ні, якщо вже на те пішло, когось іншого. Браян сказав Рейчел, що може взяти її справу в роботу та, імовірно, взяти з неї гроші щонайменше за сорок годин роботи, а тоді повернутися з тією самою думкою, яку висловить тепер.

— У вас недостатньо інформації, щоб відшукати цього хлопця.

— Тому я вас і наймаю.

Він посунувся в кріслі.

— Я трохи пошукав після нашої першої зустрічі. Нічого серйозного, грошей я за таке з вас не візьму...

— Я заплачу.

— ...але цього досить. У нас могли б бути шанси відстежити хлопця, який двадцять років тому викладав у одному з понад двадцяти вищих навчальних закладів Массачусетсу чи Коннектикуту, якби він звався Тревор чи, трясця, навіть Закарі. Проте я, міс Чайлдс, провів для вас швидкий комп'ютерний аналіз, і за останні двадцять років у двадцяти семи закладах, які я визначив як імовірних кандидатів, було сімдесят трое, — помітивши її шок, він кивнув, — ад'юнктів, тимчасових викладачів, асистент-професорів, доцентів і професорів на ім'я Джеймс. Хтось протримався один семестр, хтось менше, а хтось пішов іншим шляхом і дістав постійну роботу.

— Можете знайти послужні списки, фотографії з особових справ?

— Для деяких — звичайно, можливо для половини. Але якщо його не буде серед тієї половини — та й як ви взагалі його розпізнали б? — то нам довелося б відстежити інших тридцятьох п'ятох Джеймсів, які, якщо про це можна судити з демографічних тенденцій у нашій країні, розкидані по всіх п'ятдесяти штатах, і знайти спосіб дістати їхні фотографії двадцятирічної давності. Тоді я взяв би з вас

гроші не за сорок годин роботи, а за чотириста. І все одно не було б гарантії, що ми знайдемо цього хлопця.

Рейчел розглянула свої відчуття — тривогу, лють, безпорадність, — відчула ще сильнішу лють, а тоді нарешті впертий гнів: цей гад не хоче виконувати свою роботу. Чудово, вона знайде того, хто її виконає.

Браян прочитав це в її очах і помітив, як вона підтягнула до себе сумочку.

— Якщо ви підете до когось іншого, то цей хтось, побачивши вас, молоду жінку, яка нещодавно успадкувала трохи грошей, витягне з вас ці гроші, та все одно нічого не знайде. І ця крадіжка, а, на мою думку, це крадіжка, буде цілком законною. Тоді ви зостанетеся бідною і без батька.

Він нахилився вперед і тихо спитав:

— Де ви народилися?

Вона нахилила голову в бік вікна на південь.

— У Спрінгфілді.

— Документи з лікарні є?

Вона кивнула.

— У графі «батько» зазначено «невідомий».

— Але ж вони, Елізабет і Джеймс, тоді були разом.

І знову кивок.

— Одного разу, будучи напідпитку, вона розповіла мені, що того вечора, коли в неї почалися пологи, вони сварились і він поїхав із міста. Вона народила мене й зозла відмовилася зазначати його в документах, бо його не було поруч.

Вони сиділи й мовчали, аж поки вона не сказала:

— То ви не візьметесь за мою справу?

Браян Делакура похитав головою.

— Відпустіть його.

Вона підвелася з дрожем у руках і подякувала за приділений час.

Рейчел відшукала фотографії в усьому будинку: на тумбочці в материній спальні, у коробці на горіщі, у шухляді в материному кабінеті. Щонайменше на вісімдесяти п'яти відсотках

із них було зображено її з матір'ю. Рейчел вражало те, як на них у материних очах ясніла любов до неї — щоправда, як і слід було очікувати, навіть на знімках материна любов видавалася непростою, наче вона саме переосмислювала це почуття. На решті п'ятнадцяти відсотках знімків було зображено її друзів і колег з академічного середовища та книговидання. Знімки було головно зроблено на святкових коктейльних вечірках і пікніках на початку літа, а два з них — у барі, за участю людей, яких Рейчел не впізнавала та які явно були науковцями й викладачами.

Чоловіка з темним хвилястим волоссям і невпевненою усмішкою не було на жодному фото.

Продавши будинок, Рейчел знайшла материні щоденники. На той час вона вже закінчила Емерсон-коледж і збиралася поїхати з Массачусетсу, щоби вступити до магістратури у Нью-Йорку. Зі старим вікторіанським будинком у Саут-Гадлі, де вони з матір'ю жили, відколи Рейчел пішла до третього класу, було пов'язано мало добрих спогадів, а ще завжди здавалося, ніби в ньому живуть привиди. («Але це привиди викладачів, — казала її мати, коли з віддаленого кінця коридору долинали неоясненне рипіння чи на горищі щось гупало. — Мабуть, читають собі Чосера й попивають трав'яний чай».)

Щоденники лежали не на горищі. Вони лежали у скрині в підвалі, під недбало запакованими іноземними виданнями «Сходів». То були розліновані зошити із записами, безладність яких дорівнювала організованості її матері у повсякденному житті. Половина з них не мала дат; також її мати могла не писати по кілька місяців, а якось навіть не писала цілий рік. Найчастіше вона писала про страх. До «Сходів» цей страх був пов'язаний із фінансами: роботою викладачки психології вона ніколи не зароблятиме достатньо, щоб погасити свої кредити на навчання, уже не кажучи про те, щоб послати доньку до годящої приватної школи, а потім — до годящого вишу. Після того як її книжка опинилась у списках національних бестселерів, вона боя-

лася, що більше ніколи не напише гідного тексту. Також вона боялася, що їй дорікнуть за ходіння в новому вбранні короля, за шахрайство, яке буде викрито, коли вона опублікується знову. Цей страх виявився пророчим.

Але здебільшого вона боялася за Рейчел. Рейчел побачила, як виросла на тих сторінках із галасливого, радісного, часом дратівного приводу для гордоців («Її властива його жага до гри... У неї таке прекрасне й великодушне серце, що мені лячно думати, що з ним зробить світ...») у безнадійну бунтарку, яка руйнувала саму себе («Мене не так бентежить її самокатування, як нерозбірливість в особистому житті: на Бога, їй же лише тринадцять... Вона стрибає в темні води, а потім скаржиться на глибину, але у стрибку звинувачує мене»).

П'ятнадцять сторінок по тому вона натрапила на таке: «Це ганебно, та я мушу визнати: я була незадовільною матір'ю. Ніколи не могла витерпіти недорозвиненості лобової частки мозку. Я забагато гарикаю, зачіпаю за живе тоді, коли маю бути взірцем терпіння. На жаль, вона виросла з безцеремонною редукаціоністкою. І без батька. І через це всередині неї з'явилася дірка».

За кілька сторінок її мати повернулася до цієї теми. «Бояюся, вона змарнує життя, шукаючи, чим заповнити цю дірку, шукаючи скороминущого, нікчемних дрібничок для душі, псевдонаукових методів терапії, самолікування. Вона вважає себе бунтівною і безжурною, та їй властива лиш одна із цих рис. Їй потрібно *дуже багато*».

Ще за кілька сторінок, у записі без дати, Елізабет Чайлдс зізналася: «Зараз вона лежить і не встає, хворіючи в чужому ліжку, і докучливіша, ніж зазвичай. Ізнову звучить нав'язливе запитання: “Хто він, мамо?” Вона здається дуже тендітною — крихкою, сльозливою та кволою. Її, мій безцінній Рейчел, властиві багато чудових рис, але вона не сильна. Якщо я скажу їй, хто такий Джеймс, вона його відшукає. Він розіб'є їй серце. А чому я маю давати йому таку владу? Нащо дозволяти йому тепер, коли минуло стільки

часу, її кривдити? Витирати ноги об її прекрасне понівечене серце? Сьогодні я його бачила».

Рейчел, яка сиділа на передостанній сходинці перед підвалом, затамувала подих. Вона стиснула краї щоденника, і в неї перед очима все застрибало.

«Сьогодні я його бачила».

«Він мене так і не побачив. Я припаркувалася далі по вулиці. Він стояв на моріжку будинку, який знайшов після того, як нас покинув. А з ним були вони: нова дружина, нові діти. Він добряче полисів, розм'як вище паска й нижче підборіддя. Втішає це слабко. Він щасливий. Хай допоможе мені Господь. Він щасливий. І хіба це не найгірший кінець з усіх можливих? Я навіть не вірю у щастя — ні як ідеал, ні як реальний стан; це дитяча мета, — і все ж він щасливий. Він відчує, що ця донька, якої він ніколи не хотів, а після народження не хотів бачити ще сильніше, загрожує цьому щастю. Тому що вона нагадує йому про мене. Про те, як він мене зненавидів. І він її скривдить. Я була єдиною людиною в його житті, що відмовилася його обожнювати, і він нізащо не простить цього Рейчел. Він вирішить, що я казала їй про нього щось неприємне, а Джеймс, як ми всі знаємо, ніколи не вмів добре витримувати критику на свою адресу: він же такий безцінний і серйозний».

Рейчел була прикута до ліжка всього раз у житті — у першому класі старшої школи. Підхопила мононуклеоз перед самісінькими різдвяними канікулами. Час виявився вдалим. За тринадцять днів вона встала з ліжка, а ще за п'ять — достатньо зміцніла, щоб повернутися до школи. Урешті-решт вона пропустила всього три дні занять.

Але саме в цей період її мати, вочевидь, побачила Джеймса. Тоді ж її мати була запрошеною професоркою у Весліанському університеті. Того року вона орендувала будинок у Міддлтауні, що в Коннектикуті, і саме там стояло «чуже ліжко», до якого була прикута Рейчел. Мати, як вона тепер згадувала з розгубленою гордістю, під час хвороби полишила її всього один раз, аби купити харчів і вина. Рейчел

тоді саме почала дивитися «Красуню» з відеокасети і ще дивилась їй, коли мати повернулася. Мати поміряла їй температуру й зауважила, що їй широка усмішка Джулії Робертс «генерально діє на нерви», а тоді занесла пакети з покупками на кухню, щоб їх розібрати.

Повернувшись до спальні з келихом вина в одній руці й мокрим рушничком для обличчя у другій, вона з тугою й надією поглянула на Рейчел і сказала: «Ми ж нормально впоралися, чи не так?»

Коли мати поклала рушничок їй на лоба, Рейчел підвела на неї погляд. «Звичайно», — сказала вона, бо тієї миті їй так здавалося.

Мати погладила її по щоці та глипнула на телевізор. Фільм закінчувався. Прекрасний принц, Річард Гір, прийшов із квітами рятувати свою принцесу-повію, Джулію. Він різко простягнув квіти, Джулія засміялась і просльозилась, а на задньому плані голосно залунала музика.

Мати промовила: «Ну годі ж уже всміхатись».

Отже, цей запис у щоденнику було зроблено у грудні 1992 року. Чи на початку січня 1993 року. Вісім років по тому, сидючи на сходах до підвалу, Рейчел усвідомила, що її батько тоді жив у радіусі тридцяти миль від Міддлтауна. Точно не більше. Її мати менш ніж за дві години побувала на вулиці, на якій він жив, уздріла його з родиною, а тоді взяла харчів і зайшла по вино до магазину алкогольних напоїв. Отже, Джеймс викладав десь поблизу, найімовірніше в Гартфордському університеті.

«Якщо він на той час іще викладав», — зауважив Браян Делакура, коли вона йому зателефонувала.

«Так».

Але Браян погодився, що тепер має достатньо зачіпок, щоб узятися за її справу, взяти з неї гроші та все одно спокійно дивитися на себе вранці у дзеркалі. Тож наприкінці літа 2001 року Браян Делакура та фірма «Беркшир Сек'юріті Ессошіейтс» почали розслідування, покликане встановити особу її батька.

І вони не знайшли нічого.

Того року на півночі Коннектикуту не викладала у вишах жодна людина на ім'я Джеймс, про яку вже не було б відомо чимало. Один мав біляве волосся, другий був афроамериканцем, а третьому було двадцять сім років.

Рейчел ізнову сказали відпустити це.

— Я забираюся звідси, — сказав Браян.

— Із Чикопі?

— Із цієї сфери. Тож так, із Чикопі теж, але просто не хочу бути приватним детективом. Надто вже це похмуро, розумієте? Здається, я тільки те й роблю, що когось розчаровую, навіть знаходячи людям те, за що вони мені заплатали. Вибачте, що не зміг вам допомогти, Рейчел.

Від цих слів у ній щось спорожніло. Ще один відхід. Ще одна людина в її житті, хай яка незначна, піде, незалежно від того, хоче вона цього чи ні. Вона не мала тут права голосу.

— Що будете робити? — спитала вона.

— Мабуть, поїду назад до Канади.

Його голос звучав упевнено, неначе він опинився в місці, у якому збирався опинитися все життя.

— Ви канадець?

Браян стиха хихотнув.

— Звісно.

— Що там у вас?

— Сімейний бізнес із лісозаготівлі. А як ваші справи?

— В аспірантурі все чудово. А в Нью-Йорку зараз, — сказала вона, — не зовсім.

Надворі був кінець вересня 2001 року; від падіння веж минуло менше трьох тижнів.

— Звичайно, — серйозно промовив він. — Звичайно. Сподіваюсь, у вас усе налагодиться. Усіляких вам гараздів, Рейчел.

Вона здивувалася тому, як душевно звучить її ім'я в його вустах. Вона уявила його очі, ніжність у них і з легким роздратуванням усвідомила, що була до нього небайдужа

й не змогла цього визнати, коли це могло мати якесь значення.

— Канада, так? — перепитала вона.

Його характерний тихий смішок.

— Канада.

Вони попрощались.

У квартирі на цокольному поверсі будинку на Вейверлі-плейс у Грінвіч-Вілледж, звідки легко було ходити пішки на більшість пар у Нью-Йоркському університеті, вона сиділа посеред сажі й попелу, що заповнили нижній Мангеттен у перший місяць після 11 вересня. У день теракту підвіконня в її квартирі вкрилися густим, схожим на вовну пилом, пилом із волосся, крихт кістки та клітин, що збирався, наче легенький сніжок. У повітрі пахло горілим. По обіді вона прогулялася без цілі та зрештою пройшла повз реанімацію лікарні святого Вінсента, де стояли вишикувані каталки для пацієнтів, які так і не надійшли. У наступні дні на стінах і огорожах лікарні почали з'являтися фотографії, найчастіше — із простим посланням: «Ви бачили цю людину?»»

Ні, не бачила. Ті люди зникли.

Її оточували втрати, що значно перевершували будь-які втрати в її власному житті. Вона зусібіч бачила скорботу, молитви, що залишалися без відповідей, і хаос у самісіньких основах, який набував стількох подоб — сексуальної, емоційної, психологічної, моральної, — що швидко перетворився на спільний досвід, який об'єднував усіх.

«Ми всі загубились», — усвідомила Рейчел і заповзлася по змозі перев'язати рану самій собі й більше ніколи її не колупати.

Тієї осені вона натрапила в одному з материних щоденників на два речення, які наступні кілька тижнів щовечора повторювала про себе перед сном.

«Джеймс, — писала її мати, — ніколи не був призначений для нас».

«А ми ніколи не були призначені для нього».

Блискавка

Перша в житті панічна атака спіткала Рейчел восени 2001 року, відразу після Дня подяки. Ідучи вздовж Крістофер-стріт, вона проминула жінку, свою ровесницю, що сиділа на чавунному ганку під арковим входом до житлового кооперативу. Жінка ридала, затуливши лице руками, що в тодішньому Нью-Йорку не було дивовижною. Люди ридали в парках, убиральнях і потягах метро на лінії А; хтось тихо, а хтось — завзято й голосно. Це було повсюди. Проте все одно треба було питати, все одно треба було перевіряти.

— Ви в нормі? — Рейчел потягнулася до жінки, щоб її торкнутися.

Жінка відсахнулася.

— Що ви робите?

— Перевіряю, чи в нормі ви.

— У мене все гаразд. — Обличчя в жінки було сухе. Вона курила цигарку, якої Рейчел досі не помічала. — *А ви в нормі?*

— Атож, — відказала Рейчел. — Я просто...

Жінка простягнула їй кілька носовичків.

— Та нічого. Дайте собі волю.

Обличчя в жінки було сухе, а очі не червоніли. Вона не затуляла обличчя. Вона курила цигарку.

Рейчел узяла носовички. Промокнула обличчя, намацала потік на ньому, намацала сльози в себе під носом, що скрапували з її щелепи й підборіддя.

— Та нічого, — повторила жінка.

Дивилася вона на Рейчел так, наче то було не нічого, аж ніяк не нічого. Вона глянула на Рейчел, а тоді — поза Рейчел, неначе сподіваючись, що її врятують.

Рейчел кілька разів промимрила «дякую» й пошкандибала геть. Дісталася рогу Крістофер-стріт і Вігокен-стріт.

На світлофорі простоював червоний фургон. Його водій витріщився блідими очима на Рейчел. Усміхнувся їй жовтими від нікотину зубами. Тепер із неї лилися не лише сльози, а й піт. Горло в неї зімкнулося. Вона знала, що задихається, хоча того ранку нічого не їла. Вона не може дихати. Дихати, блін, не може! Горло не розмикається. І уста теж. Треба розкрити рота.

Водій вийшов із фургона. Підійшов до неї, світлоокий, із блідим хижим обличчям, коротко постриженим рудим волоссям, а коли він дістався її...

Він був черношкірий. І трохи огрядний. Зуби мав не жовті, а білі, як копіювальний папір. Він став біля неї на коліна (коли вона встигла сісти на тротуар?) зі страхом у великих карих очах.

— Вам недобре? Міс, може, мені комусь зателефонувати? Встати можете? Отак, отак. Візьміть мене за руку.

Вона взяла його за руку, і він зіп'яв її на ноги на розі Крістофер-стріт і Вігокен-стріт. А ранок уже минув. Сонце опускалося. Гудзонова затока набула світло-бурштинового кольору.

Круглий добряк обняв її, пригорнувши до себе, і вона заридала йому в плече. Ридаючи, вона витягнула з нього обіцянку залишитися з нею, ніколи її не кидати.

— Скажіть, як вас звати, — попрохала вона. — Скажіть, як вас звати.

Його звали Кеннет Вотермен, і Рейчел, звісно, більше його не бачила. Він відвіз її назад до квартири на своєму червоному фургоні — не тому великому цільнометалевому фургоні із запахом колісної мазі та брудної білизни, який вона уявляла, а мінівені з дитячими кріслами в середньому ряду та крихтами піци на килимках на підлозі. Кеннет Вотермен був одружений, мав трьох дітей і мешкав у Фреш-Медовс, що у Квінсі. Він виготовляв шафи. Завізши її додому, запропонував зателефонувати комусь від її імені, та вона запевнила його, що тепер у нормі, тепер у неї все

гаразд, — просто це місто часом впливає так на людину, розумієте?

Він змірив її довгим стривоженим поглядом, але за ними вже збиралися машини й надворі сутеніло. Заволав один клаксон. Потім другий. Кеннет вручив їй візитівку («Шафи від Кенні») та сказав, щоб вона телефонувала йому коли схоче. Вона подякувала й вийшла з мінівена. Коли він поїхав геть, до неї дійшло, що фургон був навіть не червоний, а бронзовий.

Наступний семестр у Нью-Йоркському університеті Рейчел провела в академвідпустці. Виходила з квартири хіба що до свого мозкоправа у районі Трайбека. Мозкоправ звався Константайн Пропкоп і розповів про своє особисте життя лиш одне: що рідні та друзі воліють звати його Конні. Конні намагався переконати її, що національна трагедія, якою вона прагнула присоромити себе достатньо, щоб перестати усвідомлювати глибину власної травми, завдає їй серйозної шкоди.

— У моєму житті немає нічого трагічного, — сказала Рейчел. — Чи бувало воно часом сумним? Звісно. А в кого було інакше? Та про мене добре дбали, мене добре годували, і я виросла в гарному будинку. Ну просто нещасна я, еге ж?

Конні поглянув на неї з протилежного кінця маленького кабінету.

— Мати позбавила вас одного з найосновніших прав — права на батька. Вона влаштувала вам емоційну тиранію, щоб утримати вас біля себе.

— Вона мене захищала.

— Від чого?

— Гаразд, — виправилася Рейчел, — вона *вважала*, що захищає мене від мене самої, від того, як я можу розпорядитися такими знаннями.

— Причина справді в цьому?

— А в чому ж іще?

Рейчел раптом захотілося викинутися з вікна позаду Конні.

— Якщо хтось має те, чого ви не просто хочете, а посправжньому *потребуєте*, чого ви ніколи не зробите із цією людиною?

— Не кажіть «зненавидите її», бо я доста її ненавиділа.

— Покинете її, — сказав він. — Ви ніколи не покинете цієї людини.

— Моя мати була найсамостійнішою людиною, яку я будь-коли зустрічала.

— Вона могла видаватися такою, допоки ви за неї трималися. Та що сталося, коли ви зникли? Коли вона відчула, як ви віддаляєтеся?

Вона знала, на що він натякає. Вона ж як-не-як була донькою психологині.

— Ідіть у сраку, Конні. Не хиліть до цього.

— До чого?

— То був нещасний випадок.

— Із жінкою, яку ви називали гіпернапруженою, вкрай свідомою, суперкомпетентною? У чиєму організмі в день смерті не було ні наркотиків, ні алкоголю? І ця жінка їде повз знак «зупинка» сухою дорогою серед білого дня?

— Отже, я вбила свою матір.

— Я натякаю на геть протилежне.

Рейчел узяла пальто й сумочку.

— Моя мати ніколи не практикувала, бо не хотіла асоціюватися з такими недолугими пройдисвітами, як ви.

Вона позирнула на дипломи в нього на стіні.

— Ратгерс¹, — пирхнула Рейчел і вийшла.

Її наступна мозкоправка, Тесс Портер, мала м'якішу вдачу, а шлях до її кабінету був набагато коротший. Вона сказала Рейчел, що вони докопаються до правди про її стосунки з матір'ю в темпі, зручному для самої Рейчел, а не для її лікарки. Із Тесс Рейчел почувалася в безпеці. Із Конні вона

¹ Рейчел має на увазі Ратгерський університет.

завжди почувалася так, наче він приготувався до удару, і тому, своєю чергою, була завжди готова відбити удар.

— Як думаєте, що ви йому сказали б, якби знайшли його? — спитала Тесс якось по обіді.

— Не знаю.

— Ви боїтеся?

— Так, так.

— Його?

— Що? Ні. — Вона замислилася. — Ні. Не його. Самої ситуації. Ну, тобто з чого починати? «Здоров, тату. Де тебе лихий носив усе моє життя?»

Тесс захихотіла, та потім сказала:

— Ви завагалися. Коли я спитала, чи боїтеся ви його.

— Справді? — Рейчел на мить звела очі до стелі. — Ну, власне, часом мати могла суперечити самій собі, говорячи про нього.

— Як?

— Здебільшого вона описувала його зжіночено. «Нещасний милий Джеймс», — казала вона. Або ж: «Любий чутливий Джеймс». Часто закочувала очі. Вона була надто прогресивна на позір, щоб визнати, що він недостатньо мужній для неї. Пам'ятаю, як вона кілька разів сказала: «Рейчел, у тебе батьків кепський характер». А я собі думаю: «Сучко, у мене *материн* кепський характер». — Рейчел знову звела очі до стелі. — «Пошукай себе в його очах».

— Що це означає? — Тесс нахилилася вперед, не встаючи з крісла.

— Це вона таке мені сказала кілька разів. «Пошукай себе в його очах. І скажи мені, що знайдеш».

— А в якому контексті це було?

— У контексті алкоголю.

Тесс натягнуто всміхнулася.

— То що вона, на вашу думку, мала на увазі?

— Обидва рази вона на мене злилася. Це я точно пам'ятаю. Я завжди вважала, ніби це означає, що він... Якби він колись мене побачив, то...

Вона похитала головою.

— Що? — тихо спитала Тесс. — Якби він колись вас побачив, то що?

Вона опанувала себе лише за хвилину.

— Він би відчув розчарування.

— Розчарування?

Рейчел на мить зазирнула їй у вічі.

— Огиду.

За вікном вулиці потемніли, неначе сонце затулило щось величезне й потойбічне, кинувши свою тінь на все місто. Дощ полився раптово. Грім прогримів, як шини важких вантажівок по старому мосту. Десь далеко спалахнула блискавка.

— Чому ви всміхаєтеся? — спитала Тесс.

— А я всміхалася?

Вона кивнула.

— Моя мати теж так казала, особливо в такі дні, як сьогодні. — Рейчел підігнала під себе ноги. — Вона казала, що сумує за його запахом. Коли я вперше спитала її, що це означає, чим він пахнув, вона заплющила очі, понюхала повітря і сказала: «Блискавкою».

У Тесс злегка округлились очі.

— Ви пам'ятаєте, щоб від нього так пахло?

Рейчел похитала головою.

— Від нього пахло кавою. — Вона стежила поглядом за бризканням дощових крапель за вікном. — Кавою і вельветом.

Після того першого нападу паніки й легкої агорафобії вона прийшла до тями наприкінці весни 2002 року. Натрапила на хлопця, який попереднього семестру разом із нею ходив на «Передову методику досліджень». Звали його Патрік Менніон, і він був незмінно делікатний. Він був якийсь пухкенький і мав неприємну звичку примружуватися, не розчувши чогось як слід, а таке бувало часто, бо в дитинстві він після нещасного випадку під час катання на санчатах утратив п'ятдесят відсотків слуху на праве вухо.

Патові Менніону не вірилося, що Рейчел розмовляла з ним і після того, як тема їхнього єдиного спільного предмета вичерпалася. Не вірилося, що вона запропонувала йому сходити разом випити. А коли вона, кілька годин по тому опинившись у його квартирі, потягнулася до пряжки на його паску, його обличчя набуло такого виразу, наче він позирнув на небо, щоб побачити, чи немає хмар, і уздрів, як угорі пролітають янголи. Приблизно такий вираз мало його обличчя до кінця їхніх стосунків, які протривали два роки.

Коли вона таки з ним розійшлася — надзвичайно обережно, мало не запевнивши його, що це рішення було обопільним, — він глипнув на неї з дивною спаплюженою гідністю і промовив:

— Раніше я ніколи не розумів, чому ти зі мною. Ну, тобто ти ж розкішна, а я... ні.

— Ти...

Пат підняв руку, зупиняючи її.

— А тоді, місяців із шість тому, до мене якось дійшло: для тебе головне — не любов, а безпека. І я збагнув, що рано чи пізно ти мене кинеш, поки тебе не кинув я, тому що — і це якраз найважливіше, Рейч, — *я б ніколи тебе не кинув*. — Він обдарував її прекрасною вимученою усмішкою. — І для цього я був потрібен від самого початку.

Після аспірантури вона провела один рік у Вілкс-Баррі, що в Пенсильванії, працюючи в «Таймс лідер», а тоді повернулася до Массачусетсу та швидко перейшла до відділу основних статей «Петріот леджер» у Квінсі; там її матеріал про расові перевірки, якими займалось управління поліції Гінгема, здобув певне визнання та привернув достатньо уваги, щоб вона отримала електронного листа від самого Браяна Делакура. Він їздив у справах і натрапив у почекальні фірми-розповсюджувача деревини у Броктоні на примірник «Леджер». Йому захотілося дізнатися, чи та сама Рейчел Чайлдс і чи знайшла вона батька.

Вона відповіла, що є тією самою Рейчел Чайлдс і ні, батька вона не знайшла. Він не проти спробувати ще раз?

Не можу. Завал на роботі. Поїздки, поїздки, поїздки. Бережіть себе, Рейчел. Вам недовго працювати в «Леджер». Попереду дещо серйозне. Обожду ваш стиль письма.

Він мав рацію: за рік вона потрапила на Олімп і перейшла до «Бостон глоб».

Саме там її знайшов доктор Фелікс Браунер, акушер-гінеколог її матері. Темою його листа було «Давній друг вашої мами», та коли вона відповіла на нього, стало ясно, що він не так друг, як людина, якою Елізабет Чайлдс скористалася в медичних цілях. Також доктор Браунер уже не був гінекологом її матері, коли Рейчел про щось таке дізналася. Коли Рейчел досягла підліткового віку, Елізабет познайомила її з докторкою Віною Рао, до якої також ходила більшість жінок і дівчат, яких знала Рейчел. Про Фелікса Браунера вона ніколи не чула. Проте він запевнив її, що опікувався її матір'ю, коли Елізабет тільки приїхала на захід Массачусетсу, і навіть більше: він, по суті, дав Рейчел уперше скуштувати кисню. «Ви неабияк смикалися», — написав він.

В одному з наступних листів він написав, що володіє важливою інформацією про її матір, якою хотів би поділитись, але спокійно поділитися нею міг лише віч-на-віч. Вони домовилися зустрітися на півдорозі між Бостоном і Спрінгфілдом, у якому мешкав він, і обрали для зустрічі дайнер у Міллбері.

Перед зустріччю вона пошукала відомості про доктора Браунера, і на фотографії він, як і підказувало їй чуття ще від першого його листа, був не надто симпатичний. За рік до того, у 2006 році, йому заборонили займатися медициною через низку звинувачень у сексуальному насильстві чи сексуальних домаганнях від пацієнток починаючи з 1976 року, коли добрий лікар усього тиждень як закінчив медичну школу.

Доктор Браунер прийшов до дайнеру із двома валізками на коліщатках. Він мав близько шістдесяти двох років і густе сиве волосся — не зовсім підстрижене «малетом»¹ і не зовсім кудлате, як у людини, що їздить спортивною автівкою та вчащає на концерти Джиммі Баффетта. Одягнений він був у світло-блакитні джинси, пені-лофери без шкарпеток і гавайську сорочку під чорним лляним блейзером. Мав фунтів із тридцять зайвої ваги на талії, що неначе свідчили про його успіх, і невимушено поводився з офіціанткою та помічниками офіціантів. Рейчел він видався людиною, яка подобається незнайомцям, але спантеличується, якщо хтось не сміється з її жартів.

Висловивши Рейчел співчуття у зв'язку зі смертю матері, він нагадав їй, якою рухливою малечею вона була після народження:

— Вас наче в «Палмолів» занурили.

Тоді він, дещо напружившись, визнав, що його перша обвинувачка («Будемо звати її Бріанна, і не тому, що це співзвучно з “брехуха”, гаразд?») знала ще кількох обвинувачок. Він назвав одне за одним їхні імена, і Рейчел негайно замислилася, користується він зараз псевдонімами чи з безцеремонною байдужістю порушує право цих жінок на приватність. Тоня, Марі, Урсула, Джейн і Патті, сказав він, *знали* одна одну.

— Ну, регіон тут невеличкий, — зауважила Рейчел. — Люди знайомі між собою.

— Справді? — Він потрусив пакетик із цукром, перш ніж його відкрити, та обдарував її холодною усмішкою. — *Справді?* — Висипав цукор у каву, а тоді сягнув в одну зі своїх валізок. — Брехуха Бріанна, як я виявив, мала багато коханців. Вона двічі була розлучена, *а також...*

— Докторе...

Він підняв руку, наказуючи їй помовчати.

¹ Малет — зачіска, у якій волосся спереду та з боків коротко підстрижене, а ззаду лишається довгим.

— *А також* була названа «іншою жінкою» в ході одного розлучення. Патті п'є самотою. Марі та Урсула мають проблеми з хімічною залежністю, а Тоня — ой-йой! — Тоня подала до суду через сексуальне насильство *ще на одного* лікаря. — Він вирячив очі в удаваному обуренні. — У Беркширах, вочевидь, справжнє нашестя лікарів-маніяків. Святі небеса!

Рейчел колись знала одну Тоню з Беркширів. Тоню Флетчер. Вона керувала мініготелем «Мінітмен». Завжди видавалася розсіяною та трохи збентеженою.

Доктор Браунер кинув на столик між ними стос паперу завбільшки зі шлакоблок. Поглянув на Рейчел, переможно вигнувши брову.

— Що, — промовила Рейчел, — ви не любите флешок? Він не звернув на це уваги.

— У мене є компромат на них усіх, бачите? Бачите?

— Бачу, — сказала Рейчел. — І що я, на вашу думку, маю із цим зробити?

— Допомогти мені, — відповів він так, наче іншої відповіді й бути не могло.

— А з якої причини я мала б це робити?

— Тому що я невинуватий. Тому що я не скоїв геть нічого поганого.

Він перевернув долоні й простягнув їх на протилежний кінець столика.

— Ці руки породжують життя. Вони породили вас, Рейчел. Ці руки тримали вас найпершими. Ці руки. — Він поглянув на них так, наче то були дві його великі любові. — Оті жінки позбавили мене імені. — Він склав руки докупи й опустив на них погляд. — Я втратив родину через увесь цей стрес і всі ці чвари. Утратив *практику*. — На його нижніх повіках зблиснули сльози. — І я на це не заслуговував. Не заслуговував.

Рейчел усміхнулася йому — як вона сподівалася, співчутливо, хоч і підозрювала, що вийшло просто нездорово.

— Не зовсім розумію, про що ви мене просите.

Він відхилився від столика.

— Напишіть про цих жінок. Покажіть, що вони мали певні ідеї, що вони *обрали* мене для просування цих ідей. Що вони заповзялися мене знищити, а тепер таки знищили. Їм потрібно спокутувати провину. Потрібно покаятися. Їх треба викрити. Тепер вони подають на мене до цивільного суду. Чи знаєте ви, юна леді, що захист у середньостатистичній цивільній судовій справі коштує чверть мільйона? Сам тільки *захист*. Байдуже, виграєш ти чи програєш — однаково викладеш двісті п'ятдесят тисяч доларів. Ви це знали?

Рейчел ще залишалася під враженням від «юної леді», проте кивнула.

— Отже, отже, отже, цей *шабаши* згвалтував мене. А яке інше слово могло б тут підійти? Вони знищили моє добре ім'я та зруйнували мої стосунки з рідними і друзями. От тільки хіба цього достатньо? Ні. Тепер вони хочуть обгризти мої кістки. Вони хочуть заволодіти тими скромними грішми, які в мене залишилися. Щоб я прожив решту життя у злиднях. Щоб я помер на ліжку десь у притулку нікому не потрібним нікчемою. — Він розчепірів пальці над стосом паперу. — На цих сторінках містяться всі брудні факти про цих брудних жінок. Напишіть про них. Покажіть світові, хто вони. Я забезпечую вам Пулітцера, Рейчел.

— Я приїхала сюди не заради Пулітцера, — сказала Рейчел.

Його очі звузилися.

— Тоді чому ви сюди приїхали?

— Ви сказали, що у вас є інформація про мою матір.

Він кивнув.

— Опісля.

— Після чого?

— Після того як ви напишете матеріал.

— Я так не працюю, — відказала Рейчел. — Якщо у вас є інформація про мою матір, просто скажіть мені, і ми побачимо...

— Річ тут не у вашій матері. Річ у вашому батькові. — Він зблиснув очима. — Як сказали ви самі, регіон тут невеличкий. Люди балакають. А про вас, люба моя, розповідали, що Елізабет відмовлялася казати вам, хто ваш батько. Знаєте, ми, усі добрі містяни, вас жаліли. Ми хотіли вам сказати, та ніхто з нас не міг цього зробити. Ну, я міг би. Я непогано знав вашого батька. Та, зважаючи на закони про лікарську таємницю, не міг розкрити його особу всупереч побажанням вашої матері. Але тепер вона мертва. А мені вже не можна практикувати. — Він надпив свою каву. — Отже, Рейчел, ви б хотіли знати, хто ваш татусь?

Рейчел заговорила не відразу.

— Так.

— Що-що?

— Так.

На це він на мить опустил повіки.

— Тоді, сонечку, напишіть цей довбаний матеріал.

3

Джей-Джей

Що глибше Рейчел занурювалась — у судові записи й самі матеріали, надані Браунером, — то гіршою ставала ситуація. Якщо доктор Фелікс Браунер не був серійним гвалтівником, то Рейчел уже досить давно не бачила, щоби хтось більше на нього скидався. Він не сидів у в'язниці лише тому, що єдина жінка, яка висунула обвинувачення в межах терміну позовної давності, Бріанна Фенніган, в останній тиждень суду над ним, саме тоді як мала свідчити, переборщила з оксиконтином¹. Бріанна вижила після

¹ Оксиконтин — знеболювальний препарат, в Україні відомий як оксикодон.

передозування, та того дня, коли мусила дати свідчення, перебувала на реабілітації. Тоді окружний прокурор прийняв клопотання, яке передбачало відкликання ліцензії на лікарську практику, шість років умовного покарання, шість місяців уже відбутого позбавлення волі та заборону на розкриття інформації про провадження, але не передбачало ув'язнення.

Рейчел написала свій матеріал. Привезла його із собою до дайнеру в Міллбері й витягнула із сумочки, сівши навпроти доктора Фелікса Браунера. Він пильно поглянув на невеличкий стосик сторінок, але не ворухнувся.

— Що, — промовив він, — ви не любите флешок?

На це вона натягнуто всміхнулася.

— Ви маєте щасливий вигляд.

Вона мала рацію. Він відмовився від образу фаната Джиммі Баффетта на користь свіжої білої сорочки й темно-брунатного костюма. Волосся в нього було прилизане і щедро намащене гелем. Брови-гусені — підрівняні. Обличчя порожевіло, а очі блищали від перспектив.

— Я *почуваюся* щасливим, Рейчел. А ви маєте приголомшливий вигляд.

— Дякую.

— Ця блуза підкреслює зелень ваших очей.

— Дякую.

— У вас завжди таке шовковисте волосся?

— Я щойно зробила укладку.

— Вона вам личить.

Вона ясно йому всміхнулася. У відповідь на цю усмішку його очі запульсували, і він мовчки, ледь помітно всміхнувся.

— О Господи, — промовив він.

Вона не сказала нічого — тільки багатозначно кивнула й зазирнула йому в очі.

— Здається, ви вже відчуваєте, як *пахне* той Пулітцер.

— Що ж, — промовила вона, — не варто випереджати події.

Рейчел передала йому сторінки.

Він опустився на стілець.

— Треба замовити щось випити, — байдужим тоном зауважив він, почавши читати. Перегорнувши першу сторінку, він глянув на неї, а вона підбадьорливо всміхнулася. Він продовжив читати й наморщив чоло: передчуття обернулося на заціпеніння, потім — на відчай, а тоді нарешті на обурення.

— Тут, — сказав він, відмахнувшись від офіціантки, яка саме підійшла, — написано, що я — гвалтівник.

— Ну, щось таке, хіба ні?

— Тут написано, що в хімічній залежності, алкоголізмі та сексуальній нерозбірливості тих жінок винен я.

— Тому що так і є.

— Тут написано, що я намагався *шантажем* змусити вас зруйнувати життя цих жінок удруге.

— Бо так і було. — Вона привітно кивнула. — А ще ви зводили на них наклепи в моїй присутності. Також закладаюся, що, бодай трішки пошукавши інформації в місцевих генделаках, я знайшла б докази на користь того, що ви зводили на них наклепи перед половиною чоловічого населення західного Массачусетсу. А це було б порушенням умов вашого умовного терміну. І це означає, Феліксе, що, коли цей матеріал з'явиться у «Глобі», ви, бляха-муха, підете просто до блоку D.

Вона відкинулася назад і побачила, як йому відібрало мову. Коли він нарешті зазирнув їй у вічі, його погляд став відверто мученицьким і враженим.

— Ці руки, — він підняв руки, — подарували вам життя.

— До сраки ваші руки, — сказала вона. — У нас нова домовленість. Гарзд? Я *не* подам цього матеріалу.

— Благословляю вас. — Він випрямився на стільці. — Я знав, щойно...

— Назвіть мені ім'я мого батька.

— Я був би радий, але пропоную замовити щось випити та обговорити цю думку.

Вона забрала сторінки з його рук.

— Негайно назвіть мені ім'я мого батька, інакше я подам цей матеріал, — вона показала на барну стійку, — з отого телефона.

Він згорбився, не встаючи зі стільця, і звів очі до вентилятора, що з іржавим рипінням поволі обертався на стелі над ним.

— Вона називала його Джей-Джей.

Рейчел поклала статтю назад у сумочку, щоби приховати дрож, який охопив її руки від долонь до ліктів.

— Чому Джей-Джей?

Він перевернув руки на столі долонями вгору, вдаючи нещасного прохача перед долею.

— Що я тепер робитиму? Як житиму?

— Чому вона називала його Джей-Джей?

Вона усвідомила, що зціпила зуби.

— Ви всі однакові, — прошепотів він. — Висмоктуєте з чоловіків геть усе. Із хороших чоловіків. Ви — чума.

Вона підвелася.

— Сядьте, — промовив він досить голосно, щоб у їхній бік поглянуло двоє відвідувачів. — Будь ласка. Ні, ні. Просто сядьте. Я буду хорошим. Буду хорошим хлопчиком.

Вона сіла.

Доктор Фелікс Браунер дістав зі свого піджака один папірець. Старий і складений учетверо. Розгорнув його й передав їй через столик. Коли вона взяла папірець, її рука затрусилася ще сильніше, та їй було байдуже.

Угорі аркуша була назва клініки: «Клініка жіночого здоров'я Браунера». А нижче: «Анамнез батька».

— Він приходив до мого кабінету всього двічі. У мене склалося таке враження, ніби вони багато сперечалися. Деяких чоловіків вагітність лякає. Лягає їм зашморгом на шию.

Під пунктом «Прізвище» він написав охайними синіми друкованими літерами: «ДЖЕЙМС».

Ось чому його так і не знайшли. Джеймс — то було його прізвище.

А звали його Джеремі.

Третя група

Джеремі Джеймс із вересня 1982 року викладав на повну ставку в Коннектикут-коледжі, маленькому гуманітарному виші в місті Нью-Лондоні, що в Коннектикуті. Того ж року він купив будинок у Даремі, містечку із сімома тисячами мешканців за шістдесят миль шляху вздовж магістралі I-91 від Саут-Гадлі, де виросла Рейчел, і хвилин за десять їзди від будинку, який її мати винайняла в Міддлтауні того року, коли Рейчел злягла з мононуклеозом.

У липні 1983 року він одружився з Морін Вайдермен. У вересні 1984 року народилась їхня перша дитина, Тео. Друга, Шарлотта, народилася на Різдво 1986 року. «Я маю брата й сестру по батькові, — подумала Рейчел, — кровних родичів». І вперше, відколи загинула її мати, відчула, що має якесь чітко визначене місце у всесвіті.

Знаючи повне ім'я Джеремі Джеймса, Рейчел менш ніж за годину ознайомилася з цілим його життям — чи принаймні з тією його частиною, що мала публічний характер. Тисяча дев'ятсот дев'яностого року він став доцентом історії мистецтва, а 1995-го — професором на постійному контракті. Перш ніж Рейчел відшукала його восени 2007 року, він устиг чверть століття пропрацювати викладачем у Коннектикут-коледжі й тепер очолював кафедру. Його дружина, Морін Вайдермен-Джеймс, була кураторкою експозиції європейського мистецтва в музеї «Атеней Водсворта» в Гартфорді. Рейчел знайшла в мережі кілька знімків Морін і достатньо вподобала її очі, щоб вирішити: встановити контакт можна саме через неї. Також вона знайшла в мережі Джеремі Джеймса та його знімки. Тепер він був лисий, із чималою бородою і на всіх фотографіях мав дуже розумний і показний вигляд.

Коли вона відрекомендувалася телефоном Морін Вайдермен-Джеймс, Морін зовсім трохи помовчала, а тоді сказала:

— Я двадцять п'ять років думала, коли ж ви зателефонуєте. Навіть пояснити вам не можу, Рейчел, яка це втіха — нарешті почути ваш голос.

Повісивши слухавку, Рейчел визирнула з вікна й постаралася не заплакати. Закусила губу — сильно, до крові.

До Дарема вона поїхала в суботу на початку жовтня. Більшу частину своєї історії Дарем був фермерським поселенням, і вздовж вузьких ґрунтових доріг, якими вона їхала, регулярно траплялися великі старі дерева, вицвілі червоні сараї і поодинокі кози. У повітрі пахло деревним димом і яблуневим садом неподалік.

Морін Вайдермен-Джеймс відчинила двері скромного будинку на Горем-лейн. Вона була гарною із себе жінкою у великих круглих окулярах, які підкреслювали спокійну, але проникливу цікавість у її світло-карих очах. Її каштанове волосся руділо біля коренів, а на скронях і над чолом сивіло і було зібране в неохайний хвіст. На Морін була червоно-чорна робоча сорочка навипуск, чорні легінси, ноги в неї були босі, а коли вона всміхнулася, усмішка осяяла її лице світлом.

— Рейчел, — промовила вона з тією самою сумішшю полегшення і фамільярності, з якою розмовляла телефоном. Завдяки цьому Рейчел утвердилася в неприємному здогаді: за ці десятиліття Морін не раз і не двічі вимовляла її ім'я. — Заходьте.

Вона відступила вбік, і Рейчел увійшла до будинку, схожого на оселю двох науковців: книжкові шафи в передпокої, уздовж усіх стін вітальні, під вікном у кухні; яскраві стіни, на яких фарба подекуди облупилася, та її так і не оновили; фігурки й маски з країн третього світу в різних положеннях; гаїтянські картини на стінах. Упродовж матеріальної кар'єри Рейчел побувала в десятках таких осель. Вона

знала, які платівки стоятимуть на вбудованій полиці у вітальні, яких журналів буде найбільше в кошику в убиральні, знала, що радіо в кухні буде налаштоване на *NPR*¹. Вона миттю відчула себе як удома.

Морін підвела Рейчел до розсувних дверей у задній частині будинку. Піднесла руки до місця з'єднання їхніх половинок і озирнулася через плече.

— Готові?

— Хто може бути готовий до такого? — визнала Рейчел із відчайдушним смішком.

— У вас усе буде гаразд, — тепло сказала Морін, але Рейчел при цьому зауважила в її очах смуток. В одному вони, може, і підійшли впритул до початку, та в іншому водночас дійшли до кінця. Рейчел не знала, чи викликаний її смуток саме цим, але підозрювала це. У їхньому житті вже нічого не буде так, як раніше.

Він стояв посеред кімнати й повернувся, коли двері відчинилися. Вдягнений він був подібно до дружини — тільки замість легінсів на ньому були сірі джинси. Його робоча сорочка теж була картата, вдягнена навипуск, поверх білої футболки, і не застібнута на гудзики. Кілька богемних дрібничок: маленька срібна сережка-обруч у лівій мочці вуха, три темних мотузяних браслети на лівому зап'ястку, масивний годинник із товстим чорним шкіряним ремінцем на правому. Його лиса голова виблискувала. Борода була охайніша, ніж на знімках, які вона знайшла в інтернеті, а на вигляд він здавався старшим: очі запали трохи сильніше, а лице ще трохи обвисло. Він був вищий на зріст, аніж вона очікувала, і його плечі злегка сутулилися. Коли вона дійшла до нього, він усміхнувся, і саме ця усмішка запам'яталася їй у ньому та буде єдиною його рисою, яку Рейчел пам'ятатиме не лише до могили, а мабуть, ще довго після своєї смерті. Ота раптова, невпевнена усмішка людини, яку на

¹ *NPR (National Public Radio, укр. Національне громадське радіо)* — найбільша некомерційна мережа радіостанцій у США.

певному етапі життя привчили питати дозволу, перш ніж виражати радість.

Він узяв Рейчел за руки, тимчасом як його погляд вивчав її, впивався нею, позираючи то туди, то сюди.

— Господи, яка ти стала. Яка ж ти тільки стала, — прошепотів він.

Він притягнув її до себе з незграбним завзяттям. Рейчел відповіла на його обійми. Тепер він був огрядним чоловіком, мав чимало жиру на талії, в руках і на спині, та вона обняла його так міцно, що відчула, як її кістки торкаються його кісток. Заплющила очі й почула в темряві схожий на прибіт стукіт його серця.

«Від нього досі пахне кавою, — подумала вона. — Вельветом уже не пахне. А кавою пахне досі. Досі».

— Татку, — прошепотіла Рейчел.

Тоді він дуже обережно відштовхнув її від своїх грудей і невизначено махнув рукою, показуючи Рейчел на диван:

— Сідай.

Вона хитнула головою, морально готуючись до наступного відра помийв на свою голову.

— Я постою.

— Тоді ми вип'ємо. — Він пішов до барного візочка й заходився розливати випивку всім присутнім. — Вона, твоя мати, померла, коли ми були за кордоном. Того року я відбував сабатикал¹ у Франції і роками не знав про її смерть. У нас же не було спільних друзів, які б могли розповісти мені про її відхід із життя. Дуже співчуваю твоїй утраті.

Він поглянув просто на неї, і вона різко усвідомила глибину його співчуття.

Чомусь їй спало на думку всього одне запитання:

— Як ви зустрілися?

Він пояснив, що зустрів її матір у потязі з Балтимора, куди він навесні сімдесят дев'ятого їздив на похорон власної матері. Елізабет, здобувши докторський ступінь в Універси-

¹ Тривала творча відпустка.

теті Джонса Гопкінса, прямувала на схід, на першу викладацьку посаду в Маунт-Голіоку. Джеремі вже третій рік працював асистентом-професором у Баклі-коледжі за п'ятнадцять миль на північ. Менш ніж за тиждень вони почали зустрічатись, а менш ніж за місяць — жити разом.

Він приніс Рейчел і Морін шотландського віскі й підняв келих із ними сам. Вони випили.

— То був перший рік, коли твоя мати працювала в українському регіоні ліберального штату наприкінці ліберального десятиліття, тож співжиття без шлюбу тоді вважалося прийнятним. Вагітність без шлюбу, можливо, вважали б іще більш прийнятною: дехто вважав, що це похвально, плювок в обличчя панівній парадигмі й таке інше. Та якби вона просто залетіла від невідомого? *Це* виставило б її нікчемною і жалюгідною, дурнуватою жертвою, нездатною піднятися над своїм класом. Принаймні вона цього боялася.

Рейчел помітила, що Морін уже випила половину свого віскі й уважно стежить за нею.

Джеремі заговорив дуже швидко — його слова тепер сипалися та спотикалися.

— Але... але... але... нав'язати думку широкому загалу, тим, із ким вона працювала, і таке інше — це одне. Інша річ — спробувати нав'язати її вдома. Ну, тобто я не професор математики, та рахувати все-таки вмію. А твоя мати схибила в розрахунках на два місяці.

Ось воно. Він просто сказав це, подумала Рейчел і зробила добрячий ковток віскі, та я чомусь цього не чую. Знаю, що він має на увазі, та водночас не знаю. Не можу знати. Просто не можу.

— Я охоче й навіть радо допоміг би їй нав'язати цю вигадку, та не бажав підтримувати цю брехню на нашій кухні, в нашій спальні, у нашому повсякденному житті. Це було підступно.

Рейчел відчула, як її губи ледь-ледь заворушилися, але з її вуст не злетіло жодного слова. Повітря в кімнаті розрідилось, а стіни стиснулися.

— Я зробив аналіз крові, — промовив Джеремі.

— Аналіз крові, — неквапом повторила Рейчел.

Він кивнув.

— Найелементарніший. Він у жодному разі не довів би батьківства однозначно, зате однозначно *спростував* би його. У тебе третя група крові, так?

По її тілі розлилося заціпеніння, наче вона ввела собі у хребетний канал новокаїну. Вона кивнула.

— А в Елізабет була друга. — Він допив свій віскі. Поставив келих на край столу. — І в мене друга.

Морін поставила позаду Рейчел стілець. Рейчел на нього сіла.

Джеремі продовжував говорити.

— Розумієш? У твоєї матері була друга група крові, і в мене вона друга, а в тебе — третя? Отже...

Рейчел обвела жестом кімнату.

— Ти аж ніяк не можеш бути моїм батьком. — Вона допила віскі. — Розумію.

Рейчел уперше помітила фотографії, що стояли в нього на столі, були розкидані по книжкових полицях і приставних столиках у кабінеті. На всіх них були зображені лише двоє людей: його з Морін діти, Тео та Шарлотта, упродовж багатьох років. Зовсім малими, на пляжі, на днях народження, на випускних урочистостях. У знаменні миті та в такі, що могли б забутись, якби не фотоапарат. Але то були повноцінні життя, від народження до вишу. Десь останні три доби вона думала, що вони — її брат і сестра по батькові. Тепер вони були просто чиймись дітьми. А вона знову стала єдиною дитиною.

Рейчел перехопила погляд Морін і натягнуто їй усміхнулася.

— Ти, мабуть, не міг розповісти мені таке телефоном, еге ж? Ні. Я це розумію, справді.

Вона встала, Морін так само покинула стілець, а Джеремі швидко наблизився до неї на два кроки. До неї дійшло: вони побоялися, що вона зомліє.

— Усе гаразд. — Рейчел усвідомила, що дивиться на стелю, і зауважила, що вона, хоч як дивно, має мідний колір. — Просто дуже... — Вона спробувала знайти підхоже слово. — Засмучена? — Кивнула, відповідаючи на власне запитання. — Саме так. Засмучена. А ще — втомлена. Розумієте? Довго полювала. Зараз я піду.

— Ні, — промовив Джеремі. — Ні.

— Будь ласка, — попросила Морін. — Не йдіть. Ми підготували гостьову кімнату. Побудьте сьогодні нашою гостею. Подрімайте. Зостаньтеся. Рейчел, прошу.

Вона поспала. Вона б нізащо не подумала, що це можливо після такого сорому. Сорому від усвідомлення того, як їм її шкода. Того, що вони так довго уникали цієї розмови, бо не хотіли зробити з неї ту, ким вона була тепер, — сироту. Заплющивши очі, вона почула десь удалині трактор, і його пихкання переслідувало її у снах, які їй не запам'яталися. Розплющивши очі півтори години по тому, вона відчула себе ще більш виснаженою. Підійшла до вікна, розсунула важкі штори й визирнула на задвір'я Джеймсів і задвір'я, що прилягало до нього. На останньому було видно розсип дитячих іграшок, коротеньку гірку з твердого пластику та рожево-білий дитячий візок. За двором стояв невеличкий будиночок у стилі «кейп-код» із блідим шиферним дахом, а за ним лежали фермерські угіддя. Трактор, який вона чула, простоював у полі без діла.

Раніше Рейчел думала, ніби знає, як воно — почуватися самотньою, та насправді це було не так. Її супроводжувала ілюзія, віра у фальшивого бога. Міфічного батька. Рейчел із трьох років так чи інакше казала собі: побачивши його знову, вона щонайменше відчує себе цілою. Та ось вона побачила його знову, а він був їй не ближчий, аніж отой трактор.

Вона спустилася зі сходів, а Джеймси вже чекали на неї в маленькій залі внизу. Рейчел зупинилась у дверях і знову помітила в їхніх очах жаль. Вона відчула себе емоційною жебрачкою, що все життя ходить від дверей до дверей і просить

геть незнайомих людей її нагодувати. Наповнити. Наповнити заново.

«Я — посудина без дна. Наповніть мене».

Вона зустрілася поглядом із Джеремі, і їй спало на думку: можливо, вона побачила в його очах не жаль, а його власний сором.

— Я розумію, що ми не були кровними родичами, — сказала вона.

— Рейчел, — промовила Морін, — заходьте.

— Та чи давало це тобі право мене кидати?

— Я не хотів тебе кидати. — Джеремі простягнув руки. — Не хотів кидати тебе. Свою Рейчел.

Вона ввійшла до кімнати. Стала за стільцем, який вони поставили навпроти дивана, що на ньому тепер сиділи самі.

Він опустив руки.

— Але коли вона вирішила, що я ворог, — а вона так вирішила того ж дня, коли я засумнівався, чи слід підтримувати її фантазію про те, хто зробив їй дитину, — мені стало непереливки.

Вона сіла.

— Рейчел, ти знаєш свою матір краще, ніж будь-хто. Тому я впевнений, що ти була добре знайома з її люттю. Що ставалося, коли вона знаходила собі мішень чи якесь застосування? Вона ставала нестримною. Звичайно, їй тоді нічого не можна було довести. А зробивши аналіз крові, я перетворився з ворога на рак у тілі того дому. І вона накинулася на мене з упертою, — він спробував дібрати слово, — несамовитістю. Вона збиралась або остаточно мене впокорити, або вигнати мене.

— Викреслити.

Він кліпнув.

— Як ти сказала?

— Вона кричала тобі таке останнього вечора: «Я тебе викреслю».

Джеремі й Морін ошелешено презирнулися.

— Ти це пам'ятаєш?

Рейчел кивнула й налила собі у склянку води з графина, що стояв на кавовому столику між ними.

— І вона це зробила. Якби вона тебе вигнала, Джеремі, то це, гадаю, було б непогано для нас обох. Але вона тебе викреслила, і тебе було стерто. Мерці мають імена й надгробки. А викреслені не існували ніколи.

Вона надпила воду й оглянула залу, глипаючи на тамтешні книжки, картини, програвач і платівки, що стояли саме там, де вона й думала. Помітила зв'язані вручну покривала, те місце, де зім'ялося посередині подвійне крісло, різноманітні подряпини на паркетній підлозі, потертості на настінних дерев'яних панелях і загальний легкий безлад. Їй подумалося, що зростати тут, бути дітьми Джеремі й Морін, напевно, було дуже добре. Вона опустила голову, заплющила очі й побачила в темряві матір, ігровий майданчик, над яким низько нависли хмари, та мокрі гойдалки, до яких Джеремі водив її малою. Побачила будинок на Вестбрук-роуд із купами мокрого листа наступного ранку після того, як Джеремі пішов. А тоді побачила альтернативне життя, у якому Джеремі Джеймс не пішов, не був їй батьком хіба що по крові, ростив її, давав їй поради, втішав її та тренував її футбольну команду в середній школі. І в цьому альтернативному житті її мати не була охоплена палким бажанням підпорядковувати всіх людей у своєму житті власному намаханому уявленню про нього. Натомість вона була такою, якою була у своїх текстах і викладацькій роботі: об'єктивною, раціональною, самокритичною, здатною на просту, безпосередню та зрілу любов.

От тільки їм із Джеремі цього не дісталось. Їм дісталася суперечлива, агресивна, токсична мішанина з надмірного розуму, надмірної тривожності й надмірної люті. І все це ховалося за позірно розважливим, холодним і спокійним нордичним фасадом.

«Я тебе викреслю».

«Ти його викреслила, мамо. І водночас викреслила мене й саму себе із сім'ї, якою ми б могли бути, якою ми б так

легко й радо *могли* бути. Якби ж то ти, блін, просто перестала собі заважати, страшна демонічна сучко».

Вона підняла голову та прибрала з очей волосся. Морін стояла поряд із коробочкою паперових хустинок; чомусь Рейчел знала, що так і буде. Як там називається така уважність? А, точно. Материнська опіка. То он вона яка.

Джеремі став перед нею, сів на підлогу й підвів погляд, обхопивши руками коліна. Його лице осявали лагідність і жаль.

— Морін, — сказав він, — можна я трішки поговорю з Рейчел сам?

— Звісно, звісно.

Морін повернула коробку з хустинками до комода, а тоді передумала, дістала її знов і поставила на кавовий столик. Знову налила Рейчел у склянку води. Завовтузилася з кутиком декоративного килимка. Тоді обдарувала їх обох усмішкою, яка начебто мала втішати, та натомість застигла, виражаючи жах. А тоді вийшла з кімнати.

— Коли тобі було два роки, — заговорив Джеремі, — ми з твоєю матір'ю сварилися практично щохвилини, коли були поряд одне з одним. Ти знаєш, як воно — щодня сваритися з кимось? Із людиною, яка стверджує, ніби не любить конфліктів, але насправді живе заради них?

Рейчел поглянула на нього, схиливши голову набік.

— Ти справді мене про це питаєш?

Він усміхнувся. А тоді його усмішка зникла.

— Це змушує душу, шкодить серцю. Тоді людина відчуває, як помирає. Жити з твоєю матір'ю — принаймні відколи вона вирішила, що я ворог, — означало жити у стані вічної війни. Якимось я йшов під'їзною доріжкою після роботи, і мене знудило. Я просто виблював у сніг, що засипав наш газон. І в тій миті не було нічого конкретно неправильного, та я знав: щойно я ввійду до будинку, вона за щось на мене накинеться. Вона могла накинутися за що завгодно: за тон, за вибір краватки в той день, за якісь мої слова, сказані за три тижні до того, за те, що сказав про мене хтось інший, через якесь своє відчуття, якийсь свій здогад — ні-

би божественне провидіння підказало їй, що зі мною щось не так, якийсь сон, що натякнув їй на це...

Він похитав головою і тихо охнув, неначе дивуючись, якими свіжими можуть бути спогади — навіть тепер, майже тридцять років по тому.

— То чому ти залишався там так довго?

Він став перед нею на коліна. Взяв її за руки, притиснув їх до верхньої губи та вдихнув їхній запах.

— Через тебе, — сказав Джеремі. — Якби це означало, що я міг тебе виховувати, то я б залишився через тебе і блював на під'їзній доріжці щовечора, нажив би собі виразку, ранне захворювання серця та всі інші можливі недуги.

Він відпустив її руки й сів на кавовий столик перед нею.

— Але... — видушила з себе вона.

— Але, — продовжив він, — твоя мати це знала. Знала, що я не маю правової опори, але при цьому знала, що я залишусь у твоєму житті, подобається це їй чи ні. Тож якось уночі, тієї ночі, коли ми востаннє кохалися — це я пам'ятаю добре, — я прокинувся, а вона зникла. Я побіг до тебе в кімнату, а ти саме там спала. Я обійшов будинок. Ні записки, ні Елізабет. Мобільних телефонів тоді не було, а друзів, яким я міг би зателефонувати, ми не завели.

— На той час ви жили там уже два роки. І ви не мали друзів?

Він кивнув.

— Два з половиною. — Він нахилився вперед, спершись на край кавового столика. — Твоя мати зводила нанівець будь-які спроби розпочати соціальне життя. Тоді я цього не бачив: ми були такі завантажені роботою і народженням дитини, а потім — новонародженим немовлям і численними трудомісткими етапами, ну, вирощування дитини. Тож я взагалі сумніваюся, що до того вечора помічав, які ми відрізані від інших. Тоді я викладав у Вустері, в Коледжі Святого Хреста. Їхати мені туди було далеко, а твоя мати точно не збиралася спілкуватися з кимось у Вустері. Але коли я пропонував піти кудись із її колегами, іншими викладачами

й не тільки, вона казала: «Такий-то потай ненавидить жінок» — або: «Такий-то — людина страшенно претензійна» — чи вдавалася до основного варіанта: «Такий-то якимось чудно дивиться на Рейчел».

— На мене?

Він кивнув.

— І як я мав на це реагувати?

— Так само вона чинила з моїми друзями, — сказала Рейчел. — Ну, знаєш, обсипала їх двозначними образами. «Дженніфер начебто мила... як на таку невпевнену людину». Або: «Хлої могла б бути дуже гарненькою, та чому вона так одягається? Вона розуміє, що про себе каже?»

Тепер Рейчел, згадуючи про це, заковувала очі, та все ж відчувала, як їй коле під ребрами від усвідомлення того, скількох дружніх стосунків мати позбавила її за допомогою сорому.

Джеремі продовжив:

— Часом вона таки планувала щось із якоюсь іншою парою чи групою колег і ми готувалися до виходу. А тоді, в останню хвилину, план провалювався. У няньки зламалась автівка. Елізабет захворіла, у тебе такий вигляд, наче ти от-от від чогось зляжеш... «Хіба їй не жарко, Джей-Джею?» Інша пара телефоном попросила все скасувати, хоч я й не пам'ятав, щоб телефон дзвонив. Тоді виправдання завжди видавалися цілком логічними. Лише з часом, озираючись назад, я побачив, як вони нагромаджуються. Хай там як, друзів ми не мали.

— То цієї ночі вона зникла?

— Вона повернулася на світанку, — відповів Джеремі. — Її було побито. — Він поглянув на підлогу. — Навіть гірше. Усі видимі ушкодження були в неї на тілі, а не на обличчі. Але її згвалтували й побили.

— Хто?

Він зазирнув їй у вічі.

— У цьому й питання. Щоправда, вона побувала в поліції. Зняла побої. Погодилася на взяття аналізів у зв'язку зі

згвалтуванням. — Він судомно, волого вдихнув, затагнувши повітря вглиб горла. — Вона сказала поліціантам, що не вкаже особи того, хто на неї напав. Принаймні тоді. Але повернувшись додому й розповівши про це мені, вона запевнила мене: якщо я не прийду до тям і не визнаю правди, вона...

— Хвилинку, — втрутилася Рейчел, — якої правди?

— Що я зробив їй дитину.

— Але ж то був не ти.

— Правильно.

— Отже...

— Отже, вона наполягла на тому, щоб я це визнав. Сказала, що ми можемо бути разом лише тоді, якщо я буду цілковито чесним із нею і перестану брехати про те, що не є твоїм батьком. Я сказав: «Елізабет, я скажу світові, що я — батько Рейчел. Підпишу всі документи, що на це вказуватимуть. Якщо ми розлучимося, платитиму аліменти, доки їй не виповниться вісімнадцять. Але чого я не зроблю, не можу зробити, чого просити в мене — справжній *безум*, так це заявити тобі, її матері, що вона — моє поріддя. Такого не можна просити ні в кого».

— А що вона на це сказала? — запитала Рейчел, хоч і непогано уявляла, що саме.

— Вона спитала мене, чому я так наполегливо брешу. Спитала, на яку недугу я страждаю, якщо намагаюся виставити її нерозважливою в такому нагальному питанні. Вона попросила мене визнати, що я намагаюся виставити її божевільною. — Він звів долоні до купи, наче в молитві, і його голос сильно, майже до шепоту, стихився. — Суть гри, як я її розумів, була така: вона нізащо не зможе повірити, що я її кохаю, якщо я не погоджуся дотримувати нелогічної угоди. Заковика була саме в нелогічності вимоги. Це мало для неї вирішальне значення: «або зустрінься зі мною в печері мого ж безуму, або не зустрічайся зі мною взагалі».

— І ти вирішив не зустрічатися взагалі.

— Я вирішив обрати правду. — Він знову сперся на столик. — І своє психічне здоров'я.

Рейчел відчула, як кутики її рота підіймаються в гіркому усміху.

— Це їй не сподобалося, так?

— Вона сказала мені, що я більше не зможу тебе побачити, якщо я рішучо налаштований жити в боягузтві та брехні. Пішовши з цього будинку, я назавжди піду з твого життя.

— І ти пішов.

— І я пішов.

— І жодного разу не спробував вийти на зв'язок?

Він заперечно похитав головою.

— Так я зазнав від неї нищівної поразки.

Він нахилився вперед. М'яко поклав долоні її на коліна.

— Твоя мати сказала мені: якщо я коли-небудь спробую вийти на зв'язок, вона скаже поліціантам, що я був її гвалтівником.

Рейчел спробувала це осмислити. Чи пішла б її мати на таке, щоб вигнати зі свого життя Джеремі Джеймса — та й узагалі кого завгодно? Це було за межею добра і зла навіть для Елізабет, хіба ні? Але тут Рейчел згадала долі інших людей, які перейшли дорогу Елізабет Чайлдс у часи її дитинства. Був один декан, проти якого Елізабет потихеньку та помаленьку налаштувала викладачів; інший професор психології, якому не поновили контракту; двірник, якого звільнили; працівник пекарні в містечку, якому вказали на двері. Усі ці люди, а також іще кілька інших, образили Елізабет Чайлдс (або ж вона думала, що образили), і її пошта була безсердечна й виважена. Її мати, як надто вже добре знала Рейчел, повсякчас мислила тактично.

— Як думаєш, її було згвалтовано? — спитала вона Джеремі.

Він похитав головою.

— Я думаю, що вона позаймалася сексом зі мною, а тоді або підкупом, або примусом домоглася, щоб її хтось по-

бив. Я мав змогу думати над цим роками, і цей сценарій здається мені найімовірнішим.

— Тому що ти не хотів жити брехнею у власній оселі? Він кивнув.

— І тому що я бачив глибини її божевілля. А цього вона нізащо не могла пробачити.

Рейчел знов і знов крутила це в голові та врешті зізналася тому, хто мав би бути її батьком:

— Думаючи про неї — а думаю я про неї забагато, — я часом замислююся, чи була вона лиха.

Джеремі хитнув головою.

— Ні. Не була. Вона просто була найіпсутішою людиною, яку я коли-небудь зустрічав. А ще, ніде правди діти, бувала відверто неприязна, якщо її ображали. Проте в її серці жила велика любов.

Рейчел засміялася.

— До кого?

Він глипнув на неї з похмурим спантеличенням.

— До тебе, Рейчел. До тебе.

5

Про люмінізм

Після того як Рейчел зустрілася з людиною, яку помилково вважала своїм батьком, сталося дещо несподіване: вони із Джеремі Джеймсом стали друзями. Це відбулося без особливого страху: почуття накрили їх із головою, радше як давно загублених брата й сестру, ніж як шістдесяти-трьохрічного чоловіка та двадцятивосьмирічну жінку, що виявилися нерідними одне одному.

Коли померла Елізабет Чайлдс, Джеремі та його сім'я перебували в Нормандії, де Джеремі, користуючись сабатикалом, досліджував тему, що вже давно збуджувала його

цікавість: можливий зв'язок між люмінізмом та імпресіонізмом. Тепер, коли його наукова кар'єра добігала кінця і на обрії маячив вихід на пенсію, Джеремі намагався створити книжку про люмінізм — американський стиль пейзажного живопису, який часто плутають з імпресіонізмом. Як Джеремі пояснив Рейчел (вона знала про образотворче мистецтво менше, ніж нічого), люмінізм виріс зі школи річки Гудзон. Джеремі вважав, що ці дві школи були пов'язані між собою, хоча панівна теорія — ба більше, догма, пирхав Джеремі, — твердила, що ці дві школи розвинулися наприкінці XIX століття на протилежних берегах Атлантики незалежно одна від одної.

Чоловік на ім'я Колум Джаспер Вітстоун, розповідав їй Джеремі, був учнем у двох найславніших люміністів, Джорджа Калеба Бінгема та Альберта Бірстадта, але 1863 року зник із контори «Вестерн Юніон», у якій працював, разом із великою сумою грошей. Більше на американському континенті не чули ні про ті гроші, ні про Колума Джаспера Вітстоуна. Зате у щоденнику мадам де Фонтен, багатій вдови й покровительки мистецтв із Нормандії, за літо 1865 року двічі було згадано такого собі Коллума Вайтстоуна; щоденник називав його американським джентльменом із гарними манерами, витонченими смаками й непевним походженням. Коли Джеремі тільки розповів про це Рейчел, очі в нього спалахнули, як у малого іменинника, а його баритон підвищився на кілька октав. «Того ж року нормандське узбережжя малювали Моне й Буден. Вони влаштовувалися щодня зовсім поряд із літнім будиночком мадам де Фонтен».

Джеремі вважав, що ці двоє гігантів імпресіонізму перетнулися з Колумом Джаспером Вітстоуном, що Вітстоун насправді був загубленою ланкою між американським люмінізмом і французьким імпресіонізмом. Йому було потрібно лише довести це. Рейчел долучилася до його досліджень, усвідомлюючи, яка це іронія долі: вона та її небатько шукають чоловіка, який зник у пилу й порожнечі ста п'ятдесяти років, хоча нездатні разом установити особу лю-

дини, яка трохи більше тридцяти років тому стала батьком Рейчел.

Під час дослідницьких поїздок до Музею образотворчих мистецтв, Бостонського Атенею та Бостонської публічної бібліотеки Джеремі часто заходив до її квартири. Вона на той час уже пішла з «Глобу» на телебачення і переїхала жити до Себастьяна, продюсера із Шостого каналу. Часом Себастьян був при цьому присутній і вечеряв або випивав разом із ними, та здебільшого він або працював, або сидів у своєму човні.

— Ви така симпатична пара, — зауважив Джеремі якось увечері, коли був у її квартирі. Слово «симпатична» в його вустах прозвучало несимпатично. Він навчився говорити про Себастьяна саме те, що треба, — звертати увагу на його розум, стримане почуття гумору, привабливу зовнішність, професійну поведінку, — говорячи при цьому так, ніби він насправді в це не вірить.

Джеремі оглянув їхнє спільне фото налюбому човні Себастьяна. Повернув фото на камінну полицю і нагородив Рейчел приємною стривоженою усмішкою, неначе намагався зрозуміти, що ще позитивного сказати про їхню пару, та не надумав нічого.

— Він, звісно, багато працює.

— Так, — погодилася вона.

— Закладаюся, хоче колись очолити всю станцію.

— Він хоче очолити мережу, — сказала вона.

Він хихотнув і пішов зі своїм келихом вина до книжкових стелажів, а там придивився до фотографії Рейчел із матір'ю, про яку Рейчел уже майже забула. Себастьян, якому не подобалася ні сама фотографія, ні її рамка, запхав її в кінець ряду книжок, відсунувши в тінь примірника «Історії Америки в 101 предметі». Джеремі обережно зняв фото з полиці й нахилив книжку так, щоб вона стояла й далі. Рейчел побачила, як його обличчя стало водночас замріяним і смутним.

— Скільки тобі тут років?

— Сім, — підказала вона.

— Тому й немає деяких зубів.

— Ага. Себастьян вважає, що я на цьому знімку схожа на гобіта.

— Він так і сказав?

— Він жартував.

— То це так називається?

Він відніс фотографію до дивана й сів поряд із Рейчел.

Семирічна Рейчел, у якої не було обох верхніх передніх зубів і одного нижнього, на той час уже перестала всміхатися на камеру. Її мати й чути про це не хотіла. Елізабет відшукала десь гумові ікла й маркером пофарбувала один верхній зуб і два нижні в чорний колір. Попросила Енн Марі познімати її з Рейчел однієї дощової днини в будинку в Саут-Гадлі в образах вампірок. На цій фотографії, єдиній, що залишилася з того дня, Рейчел перебувала в материних обіймах, і вони обидві щосили демонстрували свої жахливі усмішки.

— А ще я забув, яка гарненька вона була. Боже мій. — Джеремі іронічно всміхнувся Рейчел. — Вона схожа на твого хлопця.

— Стули пельку, — відказала Рейчел, але це, на жаль, було правдою. І як вона досі цього не помічала? І Себастьян, і її мати були схожі на ідеали арійців: волосся, на кілька відтінків світліше за ваніль, однаково загострені підборіддя і вилиці, крижані очі, а губи такі маленькі й тонкі, що вони мимоволі здавалися потайними.

— Я знаю чоловіків, які одружуються зі своїми матерями, — промовив Джеремі, — але це...

Вона штурхнула його ліктем у пузо.

— Годі.

Він засміявся, поцілував її в маківку й повернув фотографію на місце.

— А ще якісь у тебе є?

— Знімки?

Він кивнув.

— Мені не випало побачити, як ти виросла.

Вона знайшла взуттєву коробку з ними у своїй шафі. Висипала їх на маленький кухонний стіл так, що її життя стало схожим на неохайний колаж, і це видавалося дуже годящим. Свято з нагоди її п'ятого дня народження; день на пляжі в її юності; напівофіційний бал у третьому класі старшої школи; вона у футбольній формі десь у середній школі; вона тусується в підвалі з Керолайн Форд — тоді їй мало б бути одинадцять, бо батька Керолайн Форд запросили викладати лише на той рік; Елізабет, Енн Марі та Дон Клей — вочевидь, на коктейльній вечірці; Рейчел та Елізабет у день випуску Рейчел із середньої школи; Елізабет, Енн Марі, перший чоловік Енн Марі, Річард, і Джайлз Еллісон на Вільямстаунському театральному фестивалі, а тоді — на пікніку (на останньому фото всі були трішки лисіші та трішки сивіші); Рейчел того дня, коли їй зняли брекети; два фото Елізабет із півдесятком невідомих друзів у барі. Її мати там була доволі молода, можливо, ще навіть не тридцятирічна, і Рейчел не впізнавала ні інших людей на фото, ні бару, в якому вони зібралися.

— Хто ці люди? — спитала вона Джеремі.

Він позирнув на знімок.

— Гадки не маю.

— Вони схожі на науковців. — Вона взяла цю фотографію і ту, що лежала під нею та, схоже, була знята не більш ніж за хвилину після першої. — Вона здається такою молододою, що я вирішила, що це фото зняли, коли вона тільки приїхала до Беркширів.

Він оглянув фото в її правій руці — те, на якому її мати була заскочена зненацька й дивилася на пляшки за барною стійкою.

— Ні, я не знаю нікого із цих людей. Навіть цього бару не знаю. Це не в Беркширах. Принаймні не в такому місці, де я бував. — Він посунув окуляри й нахилився ближче. — «Колтс».

— Що?

— Поглянь.

Вона глянула туди, куди показував його палець. У кутку рамок обох фотографій, просто за барною стійкою, біля входу до оздобленого панелями коридору, з тих, які зазвичай ведуть до вбиралень, на стіні висів прапорець. У кадр потрапила лиш одна його половина — та, на якій була емблема команди: білий шолом із темно-синьою підковою посередині. Емблема «Індіанapolis колтс».

— Що вона робила в Індіанapolisі? — спитала Рейчел.

— «Колтс» переїхали до Інді тільки 1984 року. До того вони були в Балтиморі. Це, вочевидь, було знято, коли вона навчалася в Університеті Джонса Гопкінса, до твого народження.

Вона поклала знімок, на якому її мати не дивилася на камеру, назад на колаж, і вони обоє вгляділися в той, де головні персонажі дивилися в об'єktiv.

— Чому ми на це витріщаємося? — врешті спитала Рейчел.

— Ти коли-небудь помічала за своєю матір'ю сентиментальність чи ностальгію?

— Ні.

— Тоді чому вона зберігала ці два знімки?

— Слушне запитання.

У центрі кадру були троє чоловіків і троє жінок, а серед них — її мати. Вони зібралися в одному кутку бару та зсунули до купи свої табурети. Широкі усмішки, скляні очі... Найстаршим серед них був огрядний чоловік, крайній зліва. Він — судячи з вигляду, десь сорокарічний — мав бакенбарди, був одягнений у картатий спортивний піджак, яскраво-блакитну сорочку, а під розстебнутим коміром у нього була ослаблена широка в'язана краватка. Поряд із ним перебувала жінка в пурпуровому гольфі, з темним волоссям, зібраним у вузол, таким маленьким носом, що його ще треба було пошукати, і майже непомітним підборіддям. Біля неї була худа чорношкіра жінка із завитим перманентом волоссям, убрана в білий блейзер із піднятим коміром поверх топа з бретелькою на шиї; біля вуха вона тримала довгу білу

сигарету, якої, щоправда, ще не запалила. Її ліва долоня лежала на руці охайного чорношкірого чоловіка в бежевому костюмі-трійці, у товстих квадратних окулярах і з серйозним, відвертим поглядом. Поруч із ним був чоловік у білій сорочці та при чорній краватці під велюровим пуловером на застібці-блискавці. У його каштановому волоссі, укладеному феном і філірованому вздовж скронь, посередині виднівся проділ. Його зелені очі були грайливі, можливо дещо хтиві. Він обіймав однією рукою матір Рейчел, але вони всі обіймали одне одного й трималися вкупі. Елізабет Чайлдс сиділа в кінці, вдягнена у простору блузу в тонку смужку, на якій були розстебнуті три верхні гудзики, виставляючи напоказ груди більше, ніж будь-коли за життя Рейчел. Її волосся, у беркширські роки незмінно коротко підстрижене, майже сягало її пліч і було профіліроване з боків відповідно до тодішньої моди. Але навіть попри характерні для того часу модні промахи, сила особистості її матері приваблювала сама собою. Вона дивилася з відстані у тридцять із лишком років так, ніби вже тоді, як знімали це фото, знала: колись обставини поставлять її доньку та чоловіка, за якого вона мало не вийшла заміж, саме в те становище, у якому вони перебували тепер. Вони вкотре шукали в її обличчі ключів до розуміння її душі. Але на знімках, як і в житті, ці ключі були малозрозумілі й нікчемні. Всміхалася вона найяскравіше з-поміж шістьох присутніх і єдина серед них не всміхалась очима. Вона всміхалася тому, що від неї цього очікували, а не тому, що їй цього хотілося. Ще більше справляло таке враження інше фото — вочевидь, зняте за кілька секунд до чи після постановочного кадру.

За кілька секунд після нього, зрозуміла Рейчел, бо на другому фото кінчик сигарети чорношкірої жінки світився свіжим червоним сяйвом. Її мати перестала всміхатися й саме поверталася назад, до барної стійки, дивлячись на пляшки праворуч від каси. Пляшки з віскі, з подивом зауважила Рейчел, а не з горілкою, як вона чекала б від матері. Її мати вже не всміхалася, та через це здавалася щасливішою. Її обличчя відзначалося напруженістю, яку Рейчел назвала б еротичною,

якби воно було зосереджене на чомусь іншому, крім пляшок із віскі. Схоже, її матір спіймали у мріях, в очікуванні зустрічі з тим, із ким вона піде з цього бару чи зустрінеться опісля.

А може, вона просто позирала на пляшки з віскі й роздумувала, чим завтра снідатиме. Рейчел із неабияким соромом зрозуміла, що займається майже непростимими проєкціями, бо хоче знайти цінність у фотографіях, які її не мають.

— Це дурість.

Вона пішла по пляшку з вином, яку вони залишили на стільниці.

— Що в цьому дурного?

Джеремі поклав фотографії поруч.

— Мені здається, що ми шукаємо тут його.

— Ми шукаємо тут його.

— Це дві фотографії з вечора в барі тоді, як вона була в магістратурі. — Вона знову наповнила собі та йому келихи й залишила пляшку на столі між ними. — І більш нічого.

— Я прожив із твоєю матір'ю три роки. Жодних знімків, окрім твоїх, не було. Жодних. Тепер я дізнаюся про існування цих двох, які весь час, поки я жив із нею, лежали десь сховані, та поділитися ними зі мною було не можна. Чому? Що на цих знімках із цього вечора такого важливого? Я сказав би, що твій батько.

— Можливо, вона просто дорожила тим вечором.

Джеремі підняв брову.

— Можливо, вона просто забула, що в неї є ці два знімки.

Брова так і не опустилася.

— Гарзд, — сказала Рейчел. — Назви свій варіант.

Він показав на чоловіка, найближчого до її матері, — того, що у велюрі та з філірованим каштановим волоссям.

— У нього очі такого кольору, як у тебе.

Слушно. Він *справді* мав зелені очі, як і Рейчел, хоча в нього очі були набагато яскравіші, а в неї — дуже світлі, майже сірі. І він, як і Рейчел, мав каштанове волосся. Форма голови в нього була десь така, як у Рейчел, розмір носа приблизно збігався. У нього підборіддя було досить заго-

стрене, а в Рейчел — більш квадратне; втім, у її матері воно теж було обтесане, тож можна було стверджувати, що від матері їй просто дісталось підборіддя, а від батька — очі й волосся. Він був гарний із себе, незважаючи на вуса як у порноактора, та в ньому було щось несерйозне. А її мати начебто ніколи не мала потягу до несерйозності. Може, Джеремі та Джайлз і не були наймужнішими на позір чоловіками, які коли-небудь траплялися Рейчел, та вони обидва мали сталевий стрижень і відзначалися неймовірним розумом, який було видно відразу. Велюровий же чоловік мав такий вигляд, ніби збирався попрацювати ведучим на конкурсі «Юна міс».

— Він схожий на її типаж? — запитала Рейчел.

— А я був на нього схожий? — запитав Джеремі.

— Ти маєш серйозний вигляд, — сказала Рейчел. — Моїй матері серйозний вигляд був до вподоби.

— Ну, то не *цей* хлопець. — Джеремі тицьнув пальцем в огрядного хлопаку в огидному спортивному піджаку. — І не цей. — Тицьнув пальцем у чорношкірого. — Може, фотограф?

— Фотографка. — Рейчел показала йому відображення в барному дзеркалі — жінку з гривою каштанового волосся, що падало з-під барвистої в'язаної шапочки. Та жінка обома руками тримала камеру.

— А...

Вона поглянула на інших людей, знятих на плівку ненароком. Посередині барної стійки сиділи двоє стариганів і немолода пара. Бармен відраховував решту на касі. А ще застиг посеред кроку відносно молодий хлопець у чорній шкіряній куртці, який щойно зайшов у парадні двері.

— А як щодо нього? — спитала Рейчел.

Джеремі поправив окуляри й нагнувся близько до фотографії.

— Не можу роздивитися. Стоп, стоп, стоп.

Він підвівся і пішов до парусинового наплічника, який завжди брав із собою в дослідницькі поїздки. Дістав прес-пап'є

у вигляді лупи й приніс його до столу. Заніс його над обличчям хлопця у шкіряній куртці. Хлопець мав здивований вигляд людини, яка мало не зайшла в кадр фотографа й не зіпсувала його. Також він був смаглявіший, ніж здавалося на відстані. Можливо, латиноамериканець чи корінний американець. Але до походження Рейчел він не підходив у жодному разі.

Джеремі перевів лупу на Велюрового. Очі в нього, однозначно, були такого самого кольору, як у Рейчел. Як там казала її мати? «Пошукай себе в його очах». Поки Рейчел витріщалася на збільшені очі Велюрового, вони поступово розпливлися. Вона відвела погляд, щоб навести різкість зору, а тоді поглянула на нього знову.

— Це мої очі? — спитала вона Джеремі.

— У них твій колір, — відповів він. — Форма не така, та будова кісток тобі все одно дісталася від Елізабет. Хочеш, я зроблю пару дзвінків?

— Кому?

Він поклав прес-пап'є на стіл.

— Зробімо ще одне припущення і вважаймо, що це — її однокурсники, які того року також здобували докторський ступінь в Університеті Джонса Гопкінса. Якщо це припущення правильне, всіх на цьому знімку, імовірно, можна ідентифікувати. Якщо воно неправильне, мене від друзів, які там працюють, відділяє всього кілька дзвінків.

— Гарзд.

Джеремі сфотографував обидва знімки на свій телефон, перевірів, чи правильно зняв зображення, і поклав телефон у кишеню.

Біля її дверей він обернувся і сказав:

— Ти нормально почувашся?

— Чудово. А що?

— Ти раптом почала здаватись якоюсь замученою.

На якісь слова вона здобулась аж за хвилину.

— Ти — не мій батько.

— Ні.

— Але я б хотіла, щоб ти ним був. Тоді це скінчилося б. А в мене був би такий крутий татусь, як ти.

Він поправив окуляри; як вона дізналася, він робив це щоразу, коли почувався ніяково.

— Мене ніколи в житті не називали крутим.

— Тому ти й крутий, — сказала вона й поцілувала його у щоку.

Вона отримала перший за два роки електронний лист від Браяна Делакура. Він був коротенький — три рядки — і містив похвалу серії матеріалів, яку вона видала два тижні тому, про звинувачення в підкупі і протекції в Массачусетському відділі пробації. Голова відділу, Дуглас «Дугі» О'Галлоран, керував ним, наче особистою вотчиною, та тепер, завдяки роботі, виконаній Рейчел і кількома її давніми колегами з «Глобу», окружний прокурор готував обвинувальні акти.

«Коли Дугі побачив, як ти йдеш до нього, — написав Браян, — у нього був такий вигляд, наче він зараз цеглою всереться».

Вона зрозуміла, що широко всміхається.

Приємно знати, що ви є на світі, міс Чайлдс.

«Навзаєм», — подумала вона, пишучи відповідь.

Але тоді побачила його постскриптом:

Скоро перетну південний кордон. Вертаюся до Нової Англії.
Не порадиш якихось районів?

Вона негайно зауглила його, від чого дотепер свідомо утримувалася. На *Google Images* знайшовся всього один його знімок, дещо зернистий; уперше він з'явився в матеріалі «Торонто сан» про благодійний бал у 2000 році. Але там був Браян у смокінгу, який йому не личив, і з повернутою вбік головою; підписаний він був як «Спадкоємець деревообробного бізнесу Браян Делакура III». У статті, що

супроводжувала знімок, його назвали «малопомітним» і «відомим своєю закритістю», випускником Браунського університету, який здобув ступінь MBA у Вортонській школі бізнесу. А згодом він із цими дипломами став...

Приватним детективом у Чикопі в штаті Массачусетс і пропрацював ним рік?

Вона всміхнулася, згадавши його в тій комірці-кабінеті, золотого хлопчика, що намагався відкинути шлях, який йому вторувала родина, та явно сумнівався в цьому своєму виборі. Такого серйозного, такого чесного. Якби вона ввійшла в якісь інші двері, віддала свою справу якомусь іншому приватному детективові, той, можливо, зробив би саме те, про що попереджав її Браян: обібрав би її до нитки.

А сам Браян відмовився це робити.

Вона придивилася до його фотографії та уявила, як він живе за один-два райони від неї. А може, й за один-два квартали.

— Я із Себастьяном, — промовила Рейчел уголос. — Я кохаю Себастьяна.

І закрила ноутбук.

Вона сказала собі, що відповідь на Браянів лист завтра, та так за це й не взялася.

Два тижні по тому зателефонував Джеремі Джеймс і спитав, чи сидить вона. Вона не сиділа, але притулилася до стіни і сказала йому, що сидить.

— Я встановив особи практично всіх. Ті двоє чорношкірих досі разом і мають приватну практику в Сент-Луїсі. Інша жінка померла 1990 року. Здоровань був із викладачів і кілька років тому теж пішов із життя. А хлопець у велюровому пуловері — це Чарльз Осаріс, клінічний психолог, який практикує в Оаху.

— Гаваї, — промовила вона.

— Якщо він виявиться твоїм татом, — сказав Джеремі, — тобі доведеться відвідати чудове місце. Я чекатиму на запрошення.

— Та звісно!

Чарльзові Осарісу Рейчел зателефонувала аж за три дні. Річ була не в нервах чи якомусь остраху, а у відчаї. Вона знала, що він їй не батько, відчувала це нутром і кожною електромагнітною ланкою свого первісного мозку.

Та все ж почасти сподівалася на протилежне.

Чарльз Осаріс підтвердив, що навчався на доктораті Університету Джонса Гопкінса з клінічної психології разом з Елізабет Чайлдс. Йому згадувалося кілька вечорів, коли вони ходили до бару «У Майло» в Східному Балтиморі, де на стіні праворуч від барної стійки дійсно висів прапорець команди «Балтимор колтс». Йому було прикро чути, що Елізабет пішла із життя: вона здавалася йому цікавою жінкою.

— Мені сказали, що ви з нею зустрічалися, — заявила Рейчел.

— І хто б вам таке сказав? — Чарльз Осаріс видав щось середнє між грубим вигуком і смішком. — Міс Чайлдс, я не приховував своєї орієнтації ще з сімдесятих. І на ілюзії щодо своєї сексуальності ніколи не страждав: на спантеличення — так, на ілюзії — ні. Ніколи не зустрічався і навіть не цілувався з жінкою.

— Вочевидь, мене дезінформували, — сказала Рейчел.

— Вочевидь, так. А чому ви спитали, чи не зустрічався я з вашою матір'ю?

Рейчел зізналася в усьому, розповіла йому, що шукає батька.

— Вона ніколи не казала вам, хто він?

— Ні.

— Чому?

У відповідь Рейчел надала пояснення, яке з кожним роком видавалося дедалі сміховиннішим.

— Вона чомусь гадала, що захищає мене. Плутала зберігання секретів зі збереженням мене.

— Та Елізабет, яку я знав, ніколи ні в чому не плуталась.

— А навіщо ще берегти таку велику таємницю? — спитала Рейчел.

Коли він відповів, у його голосі з'явилася смутна нотка.

— Я знав вашу матір два роки. Я був єдиним чоловіком у радіусі десятих миль, який не намагався позбавити її одягу, тож, напевно, знав її так само, як і всіх інших. Зі мною вона почувалася в безпеці. А я, міс Чайлдс, геть її не знав. Вона не підпускала до себе нікого. Їй подобалося мати таємне життя, бо їй подобалися таємниці. Таємниці — це сила. Таємниці — це краще за секс. Таємниці, як я твердо переконаний, були для вашої матері наркотиком.

Після розмови із Чарльзом Осарісом у Рейчел за один тиждень сталося три панічних атаки. Одна — у туалеті для працівників Шостого каналу, друга — на лаві на березі річки Чарльз, уранці, коли вона мала побігати підтюпцем, а третя — у душі якось увечері, коли Себастьян уже заснув. Вона приховала їх усі від Себастьяна та колег. Тоді Рейчел відчувала, що контролює себе, наскільки людина може себе контролювати під час панічної атаки: вона могла весь час нагадувати собі, що в неї не серцевий напад, що її горло не зводить навіки, що вона взагалі-то здатна дихати.

У неї посилилося бажання сидіти вдома. Кілька тижнів її щоранку виштовхувало за двері лише свідоме зусилля та внутрішній обурений лемент. Вихідними вона геть не виходила за поріг. Перші три тижні Себастьян тоді гадав, що це — вияв інстинкту гніздування. На четвертий тиждень він почав дратуватися. Тоді вони були у списках гостей практично всіх вечірок у місті: будь-яких балів, будь-яких благодійних прийомів, будь-яких приводів випити, де можна було на інших подивитись і себе показати. Вони стали зірковою парою, постійними персонажами добірок пліток у «Внутрішній кухні» та «Іменах і обличчях». Рейчел, хай як вона старалася, не могла заперечити, що таке становище їй дуже до вподоби. Батьків у неї не було, зате принаймні місто, як вона згодом усвідомить, радо приймало її як свою.

Тож вона повернулася туди. Вона тиснула руки й цілувала щоки мерові, губернаторові, суддям, мільярдерам, комікам, письменникам, сенаторам, банкірам, гравцям і тре-

нерам «Ред сокс», «Петріотс», «Ведмедиків», «Келтікс», ректорам вишів і випивала разом із ними.

На Шостому каналі вона зробила блискавичну кар'єру, рівно за шістнадцять місяців промчавши такий шлях: фриланс — освітні сенсації — кримінал — загальна тематика. Її обличчя зобразили на білборді з Шелбі та Грантом, вечірніми ведучими, а ще вона дістала значну роль у рекламі, де було вперше показано їхній модернізований логотип. Вирішивши побратися, вони із Себастьяном неначе обрали самі себе королем і королевою шкільного балу, і місто аплодувало їхньому рішенню та беззастережно його благословило.

За тиждень після того, як розійшлися запрошення, Рейчел ненароком зустріла Браяна Делакура. Тоді вона щойно взяла інтерв'ю у двох депутатів у законодавчому органі штату на тему прогнозованого дефіциту бюджету. Члени її команди пішли до фургона, та вона вирішила повернутися до станції пішки. Не встигла Рейчел перейти Бікон-стріт, як із Атенею вийшов Браян у супроводі нижчого на зріст і старшого чоловіка з рудим волоссям і бородою. Рейчел відчула те схоже на удар струмом сум'яття та впізнавання, що зазвичай траплялося лише тоді, коли вона проходила на вулиці повз когось знаменитого. Тоді вона відчувала: «Я тебе знаю. Та насправді не знаю». Коли обидва чоловіки опинилися за десять-дванадцять футів від Рейчел, Браян зустрівся з нею поглядом. За миттєвим упізнанням відобразилося щось таке, чого вона не могла чітко визначити (Роздратування? Страх? Ні те, ні те?), а тоді воно зникло і йому на зміну прийшло те, що вона згодом могла назвати лише шаленою радістю.

— Рейчел Чайлдс! — Він подолав відстань до неї за один широкий крок. — Як давно не бачилися — дев'ять років?

Його рукостискання виявилось міцнішим, аніж вона очікувала, надто міцним.

— Вісім, — нагадала вона. — Коли ти?..

— Це Джек, — сказав Браян. Відступив убік, щоб менший чоловік став на звільнене місце, тож тепер вони стояли

втрюх на тротуарі на вершині Бікон-Гілл, тимчасом як до-
вокола юрбами снували люди, що збиралися пообідати.

— Джек Агерн.

Чоловік потиснув їй руку. Його рукостискання було на-
багато легше.

Від Джека Агерна сильно відгонило Старим світом. Йо-
го сорочка мала французькі манжети зі срібними запонка-
ми, що визирали з-під рукавів пошитого на замовлення
костюма. Він був у краватці й мав бездоганно підстрижену
бороду. Рука в нього була суха й не закрутила. Рейчел поду-
мала, що він має орган і краще за більшість людей розумі-
ється на класичній музиці та коньяку.

Він спитав:

— Ви — давні друзі?..

Втрутився Браян:

— «Друзі» — це було б надто сильно сказано. Джеку,
ми знали одне одного десятиліття тому. Рейчел — репор-
терка на тутешньому Шостому каналі. Вона чудова.

Джек гречно кивнув їй, виражаючи щось подібне до по-
ваги.

— Вам подобається ця робота?

— Здебільшого так, — сказала вона. — А яка робота
у вас?

— Джек працює з антикваріатом, — поспіхом сказав
Браян. — Він приїхав із Мангеттена.

Джек Агерн усміхнувся.

— Через Женеву.

— Здається, я не знаю, що це означає, — промовила
Рейчел.

— Ну, я живу на Мангеттені та в Женеві, але домом вва-
жаю Женеву.

— Нівроку, еге ж? — сказав Браян, хоча в цьому й не
було потреби, і позирнув на наручний годинник. — Треба
йти, Джеку. Бронь на дванадцятку п'ятнадцять. Радий зу-
стрічі, Рейчел. — Він нахилився і поцілував повітря біля її
щоки. — Чув, ти виходиш заміж. Дуже радий за тебе.

— Вітаю. — Джек Агерн ізнову взяв її за руку та гречно кивнув. — Сподіваюся, ви з вашим нареченим будете дуже щасливі.

— Бережи себе, Рейчел. — Браян уже пішов геть із відстороненою усмішкою і надміру ясними очима. — Дуже радий зустрічі.

Вони пройшли до Парк-стріт, звернули ліворуч і зникли з поля зору.

Вона, стоячи на тротуарі, замислилася над цією зустріччю. Браян Делакруа із 2001 року набрав трохи ваги. Йому це личило. Той Браян, із яким вона познайомилася, був надто худий, а шия в нього була надто тонка для його голови. Вилиці й підборіддя в нього були трохи зам'які. Тепер же його риси стали чітко визначені. Він досяг того віку — як вона здогадувалася, тридцяти п'яти років, — коли, напевно, почав скидатися на батька й перестав бути схожим на чийогось сина. Вдягався він незмірно краще й був щонайменше вдвічі гарніший, аніж 2001 року, а тоді він уже був доста гарний. Тож усі зміни в його зовнішності були на краще.

Але енергія, яку він випромінював, хай і замаскована люб'язностями, здавалась їй дещо нервовою та тривожною. То була енергія людини, що намагається нав'язати комусь таймшер¹. Завдяки своїм пошукам інформації Рейчел знала, що він керує відділом міжнародних продажів і закупівель компанії «Делакруа Ламбер», і їй було сумно думати, що майже десять років у продажах обернули Браяна на демонстративно бадьорого та привітного шоумена.

Рейчел уявила Себастьяна, який тим часом працював на Шостому каналі, напевно, відкинувшись на спинку крісла, гризучи олівець і водночас ріжучи плівку. Себастьян, король охайного монтажу. Власне кажучи, у Себастьянові все було охайне. Охайне, чисте та чітко визначене. Вона була

¹ Форма спільного володіння нерухомістю (найчастіше — готельним номером), у якій кожна людина має право користуватися нею впродовж чітко визначеного часу.

однаково нездатна уявити його продавником і землеробом. Тієї миті до неї дійшло, що Себастьян здається їй привабливим, бо в його сутності немає ні крихти відчаю чи надокучливості.

«Браяне Делакура, — подумала вона. — Як шкода, що життя перетворило тебе на звичайного торгівця».

Джеремі провів її до вітваря у Церкві Завіту, і коли він підняв її фату, в нього були мокрі очі. На прийом у «Чотирьох сезонах» прийшли і Джеремі, і Морін, і Тео, і Шарлотта. Вона бачила їх усього кілька разів, але із Джеремі, Морін і дітьми почувалася не менш комфортно, ніж завжди.

Під час їхньої першої зустрічі Морін начебто була щиро задоволена тим, що Рейчел їх відшукала, проте з кожною наступною зустріччю віддалялася дедалі більше, неначе раділа Рейчел лише через те, що ніколи не очікувала, що вона надовго залишиться з ними. Морін аж ніяк не була неввічлива чи холодна — її присутність просто геть не була значущою. Вона всміхалася Рейчел, хвалила її зовнішність чи вибір одягу, питала її про роботу та Себастьяна й неодмінно згадувала, який Джеремі радий, що вона повернулася до його життя. Але вона вперто не дивилася в очі Рейчел, а в її голосі відчувалася натужна бадьорість, наче в акторки, яка так силкувалася запам'ятати свої репліки, що забула їхнє значення.

Тео та Шарлотта, майже брат і сестра, яких вона ніколи не мала, відчували до Рейчел суміш пошани та прихованого панічного жаху. Всі розмови вони вели похапцем, схиливши голови до підлоги, і жодного разу не спитали в неї чогось про неї саму, неначе тим самим надали б їй значущості реальної людини. Натомість вони неначе заповзялись і далі розглядати її як істоту з туману легенд, яка невблаганно наближається до їхніх дверей, але так насправді й не приходять.

Попрощавшись десь за годину після початку прийому й опинившись за п'ять кроків від виходу, Морін, Тео й Шарлотта відчули надзвичайне полегшення — у них аж кінцівки розслабилися. Раптовість їхнього відходу (Морін і Шар-

лотта боялися, що ось-ось зляжуть із літньою застудою, а їхати назад треба було довго) шокувала лише Джеремі. Джеремі взяв Рейчел за руки та сказав їй не забувати під час медового місяця про люміністів чи Колума Джаспера Вітстоуна: після повернення на неї чекатиме робота.

— Звісно, я про них забуду, — відказала вона, і він засміявся.

Решта сім'ї поволі вийшла до вішаків чекати на автівку.

Джеремі поправив окуляри. Пововтузився із сорочкою, що зім'ялася в нього на животі: поруч із Рейчел він завжди соромився своєї надлишкової ваги. Невпевнено їй усміхнувся.

— Я знаю, що ти б хотіла, щоб тебе провів до вівтаря справжній батько, але...

Вона взяла його за плечі.

— Ні, ні. Це було для мене честю.

— ...але, але... — Він обдарував непевною усмішкою стіну позаду неї, а тоді знову поглянув на Рейчел. Його голос став глибшим і сильнішим. — Для мене можливість це зробити означала дуже, дуже багато.

— Для мене теж, — прошепотіла вона.

Рейчел опустила лоба йому на плече. Він поклав долоню їй на карк. І тієї миті вона відчула себе найближче до цілісності за все своє життя.

Після медового місяця їм із Джеремі було важко зустрітись. Морін почувалася не надто добре — нічого серйозного, просто старість, гадав він. Але їй було потрібно, щоб він перебував поряд, а не чкурнув до Бостона коротати літо в читальних залах Бостонської публічної бібліотеки чи в Атенеї. Одного разу їм удалося вибратися на обід до Нью-Лондона; він мав стомлений вигляд, а шкіра в нього на обличчі була надто сіра й натягнута. Морін, зізнався Джеремі, нездужає. Два роки тому вона пережила рак грудей. Вона перенесла подвійну мастектомію, та останні огляди не показали нічого конкретного.

— Тобто?

Рейчел потягнулася через столик і накрила долонею його долоню.

— Тобто, — відповів Джеремі, — її рак міг повернутися. Наступного тижня зроблять ще кілька аналізів.

Він кілька разів поправив окуляри, а тоді поглянув із-за них на Рейчел з усмішкою, яка підказувала: зараз він змінить тему.

— Як там молодята?

— Купують будинок, — радісно повідомила вона.

— У місті?

Рейчел заперечно хитнула головою. Вона досі намагалася із цим змиритися.

— Десь миль за тридцять на південь. Він потребує оновлення і ремонту, тож ми не переїдемо туди відразу, але там гарне містечко й добра шкільна система на той випадок, якщо в нас будуть діти. Це недалеко від того місця, де виріс Себастьян. А ще він зберігає там свій човен.

— Він любить той човен.

— Та ну, мене він теж любить.

— Я не сказав, що він тебе не любить. — Джеремі криво їй посміхнувся. — Я просто сказав, що він любить той човен.

Чотири дні по тому у Джеремі в його кабінеті в коледжі стався інсульт. Він підозрював, що це інсульт, але не був на сто відсотків упевнений, тож поїхав до найближчої лікарні. Джеремі наполовину виїхав автівкою на узбіччя і, похитуючись, пройшов до входу. Кабінету невідкладної допомоги він дістався самотужки, але невдовзі в почекальні в нього стався другий інсульт. Перший санітар, який до нього підійшов, здивувався силі, з якою Джеремі м'якими викладацькими руками схопився за лацкани його халата.

Останні слова Джеремі перед тривалим періодом мовчання були незрозумілі санітарові — та й, правду кажучи, будь-кому іншому. Він різко наблизив лице санітара до свого, вирячив очі та прошепелявив:

— Рейчел у дзеркалі.

Розлуки

Морін передала Рейчел слова санітара, коли Джеремі третю ніч лежав у лікарні.

— «Рейчел у дзеркалі»? — повторила вона.

— Так сказав Амір. — Морін кивнула. — Ти здаєшся втомленою. Тобі треба відпочити.

Рейчел мала за годину повернутися на роботу. Вона спізниться. Знову.

— Усе гаразд.

На ліжку витріщався на стелю Джеремі з роззявленим ротом і без тіні свідомості в очах.

— Туди, певно, жажливо їздити, — зауважила Шарлотта.

— Та це не страшно.

Рейчел сіла на підвіконня, бо в палаті було всього три стільці і всі вони були зайняті родичами хворого.

— Лікарі сказали, що в такому стані він може провести кілька місяців, — сказав Тео. — Або й більше.

Шарлотта й Морін одночасно заридали. Тео підійшов до них. Вони збилися до купи у своїй скорботі. Кілька хвилин Рейчел бачила тільки їхні спини, що здіймалися й опускалися.

За тиждень Джеремі перевели до відділення неврологічного лікування, і він мало-помалу частково повернув собі здатність рухатись і вимовляти окремі елементарні слова: «так», «ні», «туалет». На дружину він дивився як на матір, на сина й доньку — як на дідуся і бабусю, на Рейчел — так, ніби намагався зрозуміти, хто вона така. Вони намагалися читати йому, гортали його улюблені картини на айпеді, ставили його улюбленого Шуберта. І ніщо із цього його не зачіпало. Він хотів їжі, хотів утіхи, хотів полегшення болів у голові й тілі. Він взаємодіяв зі світом із нажаханим нарцисизмом малої дитини.

Його рідні дали Рейчел чітко зрозуміти, що вона може приходити стільки, скільки захоче (вони були надто ввічливі, щоби сказати щось інше), та не залучали її до більшості розмов, а коли їй доводилося йти геть, їм завжди ставало помітно легше.

Удома почав досадувати Себастьян. Вона ж майже не знає цієї людини, казав він. Вона ідеалізує прихильність, якої насправді не існує.

— Тобі треба про це забути, — сказав він.

— Ні, — відповіла Рейчел. — Це тобі треба забути.

Він винувато підняв руку й на мить заплющив очі, показуючи їй, що не хоче великої суперечки. Розплющивши очі, він заговорив м'якішим, примирливим тоном.

— Ти ж знаєш, що твою кандидатуру розглядають у «великій шістці»?

«Великою шісткою» називали національну мережу в Нью-Йорку.

— Не знала.

Вона спробувала не виказати голосом захвату.

— Тобі промивають мізки. Зараз не час відпускати дросель.

— Я не відпускаю.

— Тебе ж випробують чимось серйозним. Чимось, що матиме національний масштаб.

— Наприклад?

— Ураганом, масовим убивством, не знаю, смертю знаменитості.

— І як же ми житимемо далі, — замислилася вона вголос, — коли Вупі піде у засвіти?

— Буде важко, — погодився він, — але вона б хотіла, щоб ми поводитися відважно.

Вона захихотіла, а Себастьян пригорнувся до неї на дивані й поцілував її збоку в шию.

— Ось ми, мала, я і ти. З'єднані збоку. Куди я, туди й ти. Куди ти, туди і я.

— Знаю. Справді.

- Гадаю, було б круто жити на Мангеттені.
- У якому районі? — спитала вона.
- У Верхньому Вест-Сайді, — сказав він.
- У Гарлемі, — сказала вона одночасно з ним.

Вони обернули це на жарт, бо гадали, що саме так треба чинити, коли у шлюбі суто теоретично виявляються докорінні відмінності.

За осінь Джеремі Джеймсові стало значно краще. Він згадав, хто така Рейчел, хоч і не згадав, що сказав санітарові, і, схоже, радше терпів її присутність, аніж потребував її. Знання про рух люміністів і Колума Джаспера Вітстоуна в нього здебільшого збереглися, та були невпорядковані, а його загальні уявлення про хронологію були хибні, тож зникнення Вітстоуна 1863 року, на його думку, прямо передувало першій подорожі Джеремі до Нормандії 1977 року, коли він був аспірантом. Він думав, що Рейчел молодша за Шарлотту, і часом не міг зрозуміти, як Тео може так багато пропускати старшу школу, відвідуючи його.

«Він узагалі не старається, — скаржився він Рейчел. — Я не хочу, щоб він користувався моєю хворобою як приводом старатися ще менше».

У листопаді Джеремі повернувся до будинку на Горемлейн, де його доглядала хоспісна медсестра. Він став фізично сильнішим. Його мовлення набуло чіткості. Зате розум до нього ніяк не повертався.

— Не можу цього *збагнути*, — якось сказав він. Морін і Рейчел були в одній із ним кімнаті, і він невпевнено їм усміхнувся. — Я неначе у прекрасній бібліотеці, та жодна книжка в ній не має назви.

Наприкінці грудня 2009 року Рейчел двічі помітила, як він менш ніж за десять хвилин від початку її відвідин поглянув на свій наручний годинник. Вона не могла ставити це йому на карб. Без можливості обговорювати їхні спільні детективні історії (він мав відшукати докази того, що Колум Джаспер Вітстоун перетинався з Клодом Моне, вона — відшукати свого батька, а вони обоє — зрозуміти

Елізабет Чайлдс) вони майже не мали про що розмовляти. Жодних спільних амбіцій, жодної спільної історії.

Вона пообіцяла залишатися на зв'язку.

Вийшовши з його будинку, Рейчел пройшла вимощеною плитами доріжкою до своєї автівки й знову відчула, що його втрачає. А ще відчула давню підозру, що життя, судячи з її теперішнього досвіду, — це низка розлук. Персонажі проходять сценою, одні залишаються на довше, ніж інші, та всі вони рано чи пізно йдуть геть.

Діставшись автівки, вона озирнулася на його будинок і подумала: «Ти був мені другом. Ти був мені другом».

Два тижні по тому, 12 січня, о п'ятій вечора на Гаїті стався землетрус силою 7,0 бала.

Як і передбачав Себастьян, Рейчел доручили висвітлювати його для «великої шістки». Перші кілька днів вона провела в Порт-о-Пренсі. Вона та її команда показали скидання з літаків їжі та речей, що, як правило, призводило до заворушень. Показали трупи, складені на автостоянці Загальної лікарні. Показали тимчасові крематорії, що виростили на рогах вулиць по всьому місту, де тіла палали, наче жертви, покликані заспокоїти землетрус. Серед маснистого чорного диму клубочилася сива сірка, тіла всередині вже перетворилися на абстракцію, а дим від них став таким самим непримітним, як будь-який інший — від будівель, що продовжували тліти, від досі не вигорілих газопроводів. Рейчел вела репортажі з наметових містечок і постів медичної допомоги. У колишньому торговому районі вона та її операторка Грета Кілборн зняли, як поліціанти стріляють по мародерах, зняли молодика з випнутими зубами й ребрами, що лежав у попелі й уламках із відірваною в ділянці щиколотки ногою. Зовсім недалеко від його руки лежало кілька бляшанок їжі, яку він перед тим крав.

У перші дні після землетрусу журналісти були єдиним, чого в Порт-о-Пренсі було більше, ніж хвороб і голоду. Невдовзі вони з Гретою вирішили рушити за сюжетом до епіцентру

землетрусу — прибережного містечка Леоган. Леоган був розташований за якихось сорок кілометрів на південь від Порт-о-Пренса, та поїздка туди зайняла в них два дні. Мертвих вони занюхали за три години до приїзду. Там уже не було ні інфраструктури, ні допомоги, ні державної підтримки, ні поліціантів, які стріляли б по мародерах, бо не було поліції. Коли Рейчел порівняла це з пеклом, Грета не погодилась.

— У пеклі, — сказала вона, — є хтось головний.

На другий вечір у сквотерському таборі, сяк-так зібраному із простирадл (замість дахів — простирадла, і замість стін теж простирадла), вона, Грета, одна колишня черниця та один майже фельдшер перевели з одного намету до іншого чотирьох дівчат. Шестеро потенційних гвалтівників, які ходили табором у пошуках дівчат, були озброєні ножами й серпетами — популярними серед фермерів мачете із загнутими клинками. Рейчел була певна: до землетрусу половина із цих чоловіків мала добру роботу. Їхній ватажок, Жозуе Даселю, був родом із сільської місцевості просто на схід від сейсмічної зони. Дев'ятий у черзі спадкоємців маленької соргової ферми в Круа-де-Буке, він обрався на весь світ, зрозумівши, що ніколи не успадкує ферми. Жозуе Даселю мав зовнішність кінозірки й рухався як рок-зірка. Зазвичай він був одягнений у зелено-білу футбольну сорочку та бежеві штани-карго з заковченими холошами. На лівому боці носив пістолет *Desert Eagle* 45-го калібру, а на правому — серпет у побитих шкіряних піхвах. Він запевняв усіх, що серпет — то для самооборони. А пістолет, додавав він і підморгував, — то для їхнього захисту. Довкола повно лихих людей, повно жахить, повно лиходіїв. Він хрестився та здіймав очі до небес.

Землетрус знищив вісімдесят відсотків Леогана. Зрівняв із землею. Закон і порядок перетворилися на спогад. Ходили чутки, що в цьому районі помітили британські та ісландські пошуково-рятувальні групи. Рейчел того дня вже підтвердила, що канадці привели до гавані есмінець, а в залишки центру міста потроху проникають японські та аргентинські лікарі. Та наразі до них іще ніхто не добрався.

Того дня вона з ранку до вечора допомагала Рональдові Револю, чоловікові, який до землетрусу навчався на фельдшера. Вони перенесли трьох смертельно пораниених мешканців табору до медичного намету за три милі звідти, де всім заправляли миротворці зі Шрі-Ланки. Там Рейчел поговорила з перекладачем, який запевнив її, що вони надішлють їм підмогу, щойно зможуть. Вони сподіваються, що це станеться наступної ночі, щонайбільше за два дні.

Рейчел і Грета повернулися до табору, куди вже прибули четверо дівчат. Спраглі, зголоднілі чоловіки з банди Жозуе відразу їх помітили, і їхні жахливі наміри передалися від одного всім, ледве дівчата отримали води та пройшли перевірку на наявність ушкоджень.

Рейчел і Грета того вечора зазнали невдачі як репортерки, встрявши в історію, що їй слід було б показати, якби хтось був готовий поставити її в ефір, і разом із колишньою черницею і Рональдом Револю водили дівчат по всьому таборі, рідко залишаючись в одній схованці довше ніж на годину.

Денне світло чоловіків не спиняло: на їхню думку й на думку більшості інших місцевих чоловіків, згвалтування не потрібно було соромитися. Після смерті, яка останнім часом стала такою нормальною, варто було оплакувати лише тутешніх, і лише тих, що були близькими родичами. Вони продовжували пити всю ніч, поки тривав пошук, і на світанні; залишалось сподіватися, що рано чи пізно їм доведеться поспати. Врешті-решт двох із чотирьох дівчат було врятовано, коли до табору вранці з гуркотом в'їхала вантажівка ООН у супроводі бульдозера, щоб забрати трупи у зруйнованій церкві біля підніжжя пагорба.

Однак інших двох дівчат більше ніхто не побачив. Вони прибули до табору всього кілька годин тому; обидві щойно zostалися без батьків і без домівки. Естер була вдягнена в полинялу червону футболку та джинсові шорти. Дівчинка у блідо-жовтій сукні була Відлен, але всі називали її Відді. Не дивно, що Естер була понура, майже німа, і рідко ди-

вилася комусь у вічі. Але Відді, хоч як дивно, була осяйна й мала усмішку, що просто розтинала груди тим, кому вона призначалася. Рейчел знала дівчат лише протягом тієї ночі, та більшу її частину провела з Відді. Відді, її жовтою сукнею, безмежним серцем і звичкою мугикати пісні, яких ніхто не міг упізнати.

Просто вражало, як однозначно вони зникли. Зникли не лише їхні тіла та одяг — зникло саме їхнє існування. За годину після сходу сонця їхні супутники у відповідь на запитання про них замовкли. За три години вже ніхто в таборі, крім Рейчел, Грети, колишньої черниці Веронік і Рональда Револю, не казав, що їх бачив. На другий день до настання ночі Веронік устигла змінити свою версію подій, а Рональд засумнівався у власній пам'яті.

Того ж дня о дев'ятій вечора Рейчел ненароком упала в око одному з гвалтівників, Полеві, який викладав природничі науки у старшій школі й був незмінно ввічливий. Поль сидів під своїм наметом і стриг собі нігті іржавими ножичками. На той час уже розійшлася чутка про те, що якщо дівчата й були в таборі — а їх там не було, то все маячня, — то троє з шістьох чоловіків, які бродили табором і пиячили тієї ночі, заснули, перш ніж дівчата, яких ніколи не існувало, чи то зникли, чи то не зникли. Отже, якщо тих дівчат і згвалтували (а їх не згвалтували: такого бути не могло, їх не існувало), у цьому був задіяний Поль. Та якщо їх і вбили (а їх не вбили: такого бути не могло, їх не існувало), Поль на той час уже спав. Звичайний гвалтівник, учитель Поль, звичайний гвалтівник. Однак якщо його якимось бентежили долі тих дівчат, то він добре це приховував. Він подивився Рейчел у вічі. Склав великим і вказівним пальцем пістолет. Наставив його їй на пах, а потім засунув вказівного пальця до рота й посмоктав. Беззвучно засміявся.

А тоді звівся на ноги й підійшов до Рейчел. Став перед нею і зазирнув їй у вічі.

Дуже ввічливо, майже улесливо, попросив її покинути табір.

— Ви брешете, — лагідно пояснив він, — а люди через це тривожаться. Вони вам про це не кажуть, бо ми народ гречний. Але ваша брехня дуже всіх засмучує. Сьогодні, — він підняв один палець, — ніхто не показуватиме свого засмучення. Сьогодні, — знову той палець, — є чималі шанси, що ви та ваша подружка не постраждаєте.

Двадцять хвилин по тому вони з Гретою покинули табір, скориставшись єдиною можливістю виїхати разом зі шріланкійцями. У їхньому центрі допомоги вона слізно просила їх і канадських миротворців, які проникнули на острів зі свого корабля.

Ніхто не зрозумів, чому вона така наполеглива. Навіть не здогадався. Зникло двійко дівчат? Тут? Та за останніми підрахунками, їх зникло *кілька тисяч*, і це число тільки зростатиме.

— Вони не зникли, — сказав їй один із канадців. — Вони мертві. Ви це знаєте. Вибачте, але такі справи. А на пошуки їхніх тіл ні в кого нема ні часу, ні ресурсів. — Він окинув поглядом своїх супутників і кількох шріланкійців, що сиділи в наметі. Усі ствердно закивали. — Принаймні в нас нема.

Наступного дня Рейчел і Грета подалися до Жакмеля. Три тижні по тому вони повернулися до Порт-о-Пренса. На той час Рейчел уже починала день із чотирьох таблеток підпального атівану¹ й чарки рому. Грета, як вона підозрювала, повернулася до звички вживати героїн, про яку вона розповіла Рейчел у перший їхній вечір у Леогані.

Урешті їх повідомили, що настав час їхати додому. Коли Рейчел запротестувала, її редактор із репортажів заявив по скайпу, що її матеріали стали надто різкими, надто одноманітними, а ще в них з'явилася недоречна розпачлива нотка.

— Нашим глядачам потрібна надія, — сказав редактор.

— Гаїтянам потрібна вода, — відповіла Рейчел.

¹ Атіван — транквілізатор, в Україні відомий як лоразепам.

— Вона знову за своє, — сказав редактор комусь поза кадром.

— Дайте нам ще кілька тижнів.

— Рейчел, — мовив він. — Рейчел. У тебе нікудишній вигляд. І я зараз не тільки про твоє волосся. Ти схожа на скелет. Ми закругляємося.

— Всім байдуже, — сказала Рейчел.

— Нам не було байдуже, — різко відповів редактор. — США, блін, шле на цей острів понад півтора мільярда доларів. А наша мережа показала його в усій красі. Чого ще тобі треба?

Тут затуманена атіваном Рейчел подумала: «Бога».

«Мені треба того Бога з великої літери “Б”, який, за словами телепроповідників, змітає торнадо з їхнього шляху. Того, що лікує рак і артрит у вірних, того Бога, якому професіональні спортсмени дякують за інтерес до результатів Супербоулу, Кубку світу чи гоумрану у вісімдесят сьомому матчі зі ста шістдесяти двох, які за цей рік відіграли “Ред сокс”». Їй було потрібно, щоб той діяльний Бог, який встряє в людські справи, сягнув із небес, очистив гаїтянські запаси води, зцілив хворих гаїтян, розруйнував зруйновані школи, лікарні й оселі.

— Що ти там, нахрін, белькочеш? — придивився до неї через екран редактор.

Вона не усвідомлювала, що розмовляє.

— Сідай у літак, поки ми за нього ще платимо, — наказав редактор, — і вертай на свою станційку.

Так вона дізналася, що всі її амбіції щодо світу національних мереж мертві. Не світить їй Нью-Йорк. Не світить їй підвищення до «великої шістки» й далі.

Назад, до Бостона.

Назад, до «малої шістки».

Назад, до Себастьяна.

Вона злізла з атівану. (На це пішло чотири спроби, та їй вдалося.) Почала пити менше — так, як пила до Гаїті (чи бодай приблизно так). Але боси з «малої шістки» більше

не давали їй основних матеріалів. Поки вона була відсутня, з'явилася новенька, Дженні Гонсалес.

Себастьян заявив: «Вона розумна, проста й не дивиться часом на камеру такими очима, ніби готова буцнути її головою».

Гірка правда полягала в тому, що Себастьян мав рацію. Рейчел була б дуже рада зненавидіти Дженні Гонсалес (і, бачить Бог, старалася це зробити), повірити, що їй допомогли піднятися зовнішність і сексуальність. І вони, звісно, не стали для неї зайвими, та Дженні мала магістерський диплом Колумбійського університету із журналістики, могла імпровізувати на ходу, завжди була повністю підготовлена й працювала бездоганно, а також ставилася з однаковою повагою до всіх — від адміністраторки до гендиректора.

Дженні Гонсалес замінила Рейчел не тому, що була молодша, симпатичніша й мала кращу фігуру (хоча, чорт забирай, усе це було правдою), вона замінила Рейчел, бо краще виконувала свою роботу, мала легший характер, а ще люди обожнювали з нею розмовляти.

Утім Рейчел досі мала шанси. Якщо вона, живучи пристойно, поверне навспак процес старіння, який прискорила на Гаїті, якщо позбудеться досади, яка з'явилась і почала зростати в ній там, якщо цілуватиме дупи, виконуватиме накази та знову стане тією крутою репортеркою, яку колись переманили великими грішми із «Глобу», — дещо сексуальною, дещо хлоп'якуватою, дещо ботанистою (її контактні лінзи замінили на окуляри в червоній роговій оправі) і цілком компетентною, — *тоді* «мала шістка» все ж залишиться її домом.

Вона старалася. Вона розповідала про кота, який гавкає по-собачому, та про щорічне «ламання льоду», яке влаштовували «Брауні з Л-стріт», гурт напівоголених чоловіків, які щороку першими вибирались у води Бостонської затоки. Вела репортажі про ведмежа коали, що народилося в зоопарку «Франклін-парк», і про пробіг наречених у магазині «Філінз Бейзмент».

Вони із Себастьяном відновили придбаний будинок на південь від міста. Графіки в них були такі, що, коли він був удома, вона була на роботі, і навпаки. Рідко бачитися було так приємно, що згодом вона почне вважати, що це продовжило їхній шлюб на рік.

Вона отримала кілька електронних листів від Браяна Делакруа. І хоча один із них («Ти розкішно попрацювала на Гаїті. Тепер людям у цьому місті не байдуже до нього, бо не було байдуже тобі») допоміг їй пережити хриновий загалом день, вона нагадувала собі, що Браян Делакруа — торгівець із дивною енергетикою, мабуть породженою тим, що його душі не підходить обрана ним кар'єра. Вона не могла бути певною, що на світі досі є *справжній* Браян, тож на його листи відповідала коротко та ввічливо: «Дякую. Рада, що тобі сподобалося. Бережи себе».

Вона казала собі, що щаслива. Казала собі, що намагається знову стати тією репортеркою, дружиною і людиною, якою була раніше. Проте вона не могла спати й без упину переглядала новини з Гаїті, слідкуючи за країною, що наразі силкувалася відродитись, але здебільшого просто продовжувала вмирати. Уздовж річки Артібоніт почався спалах холери. Відтак поповзли чутки, що її джерелом стали вояки ООН. Рейчел благала Клея Бона, свого редактора з розподілу завдань, дозволити їй повернутися туди на тиждень. Бодай власним коштом. Він навіть не удостоїв її прохання відповіді, а тільки сказав їй, що на неї чекають на автостоянці позаду станції. Там вона має сісти у фургон і поїхати робити матеріал про шестирічного хлопчика з Лоуренса, що стверджував, ніби Бог підказав йому числа, за допомогою яких його мама виграла лотерею.

Коли камери потай зняли, як вояки ООН прибирають трубу, що протікала в землі вздовж берегів Артібоніту, і ці кадри облетіли весь світ, Рейчел брала інтерв'ю у сторічного вболівальника «Ред сокс», який приїхав на свій перший матч на Фенвей-парку.

Поки холера поширювалася далі, Рейчел знімала матеріали про майже одночасні пожежі в будинках; змагання з поїдання хот-догів; бандитську стрілянину протягом вихідних у Дорчестері; двох літніх сестер, які створювали журнальні столики із пляшкових кришечок; вечірку Бостонського коледжу у Клівленд-Сьоркл, яка вийшла з-під контролю; та колишнього брокера з Волл-стріт, який покинув вищі фінансові кола заради соціальної роботи серед безхатьків на Північному березі.

Ці матеріали не завжди були нікчемні, не завжди були незначущі. Рейчел уже майже запевнила себе, що часом виконує справжню громадську роботу, але тут Гаїті вразив ураган «Томас». Загибло всього кілька людей, але укриття було стерто з лиця Землі, каналізація та гнильні резервуари переповнилися, і спалах холери розрісся на весь острів.

Рейчел не спала цілу ніч, оглядаючи доступні кадри й читаючи репортажі, щойно вони виходили, аж раптом у її вхідній пошті вигулькнуло ім'я Браяна Делакура. Вона відкрила його листа. Там було написано тільки:

Чому ти не на Гаїті? Нам потрібно, щоб ти була там.

Хтось неначе приклав до її шиї теплу руку, нахилив її лице до свого плеча й дозволив їй заплющити очі. Можливо, після тієї химерної зустрічі під стінами Атенею вона судила Браяна надто строго. Можливо, він просто трапився їй у поганий день, коли намагався досягти домовленості із Джеком Агерном, торговцем антикваріатом із Женеви. Рейчел гадки не мала, де можуть перетнутися лісоматеріали та антикваріат, але, правду кажучи, не розуміла фінансів — може, Джек Агерн був якимось інвестором. Хай там як, Браян тоді поведився трохи дивно, трохи збентежено. А що такого поганого в тому, щоб бути трохи дивним і трохи збентеженим?

Чому ти не на Гаїті? Нам потрібно, щоб ти була там.

Він зрозумів. Якимось робом збагнув із відстані багатьох років, завдяки вкрай обмеженому кіберзв'язку, збагнув, що їй надзвичайно важливо туди повернутись.

А пів години по тому приїхав додому Себастьян — так, наче вона замовила його приїзд, як піцу, — і сказав:

— Тебе посилають назад.

— Назад — це куди?

Він дістав із холодильника пластикову пляшку з водою та приклав її до скроні. Заплющив очі.

— Гадаю, ти маєш потрібні контакти, знаєш тамтешні звичаї.

— Гаїті. Мене посилають назад на Гаїті?

Він розплющив очі, не припиняючи масажувати скроню пляшкою.

— Ага, на Гаїті.

Хоча він так цього й не сказав, Рейчел знала: він уважає, що Гаїті винна в занепаді її кар'єри. А занепад її кар'єри він уважав причиною застою у власній кар'єрі. Тож у його вустах слово «Гаїті» прозвучало як непристойне.

— Коли?

У ній зануртувала кров. Вона не спала всю ніч, але тепер геть не хотіла спати.

— Клей сказав, щонайпізніше завтра. Чи мушу я тобі нагадати, що тут ти не можеш облажатися?

Рейчел відчула, як у неї витягнулось обличчя.

— Це в тебе таке напутнє слово?

— Це — те, чим це є, — утомлено сказав він.

Вона могла сказати багато чого, та все це призвело б до суперечки, а сперечатися вона тепер не хотіла. Тому Рейчел спробувала сказати:

— Я за тобою сумуватиму.

Їй не терпілося сісти в літак.

— Я теж, — озвався він, втупившись у холодильник.

Ви мене бачили?

На Гаїті чекали та сама спека, зруйновані будівлі та зморений відчай. Ті самі ошелешені вирази на більшості облич. Ті обличчя, що не виражали ошелешення, виражали лють. А якщо не лють, то голод і страх. Але здебільшого вони виражали ошелешення. Ці обличчя, що перенесли багато страждань, неначе питали: чи мусимо ми змиритися з тим, що маємо просто страждати?

Прямуючи на роботу над своїм першим матеріалом, на зустріч із командою перед лікарнею Шоскаль у густозаселених нетрях Сіте-Солей, Рейчел ішла такими бідними вулицями, що новачкові не вдалося б знайти розбіжностей між цим районом до землетрусу й після землетрусу. До поламаних ліхтарних стовпів, опор безсилив ліній електропередач і низьких стін уздовж вулиць були приліплені фотографії. Подекуди то були знімки загиблих, але передусім там були зображені зниклі люди. Під більшістю фото було написано запитання чи прохання:

Èske ou te wètm?

«Ви мене бачили?»

Вона їх не бачила. А може, і бачила колись. Може, обличчя чоловіка середнього віку, якого вона проминула, звертаючи за ріг, належало одному з трупів, які вона побачила в церкві, що обвалилася, чи на лікарняній автостоянці. Хай там як, він зник. І більше не повернеться, вона була в цьому досить упевнена.

Рейчел піднялася на вершину невеличкого пагорбка, і перед нею розкинулося все гетто, розсип хиж зі сталі та шлакоблоків, випалених сонцем до чорно-білого кольору. Повз неї проїхав хлопчина на забрьоханому велосипеді. Судячи з вигляду, хлопчині було років одинадцять, щонайбільше дванадцять, а на спині в нього було закріплено автома-

тичну гвинтівку. Коли він озирнувся через плече на Рейчел, вона нагадала собі, що це — територія банд. Тут на кожному кроці всім заправляли й боролися за територію міні-боги війни. Їжа сюди не стікалася, зате вогнепальна зброя стікалася так, що аж гай шумів. Не варто їй було ходити тут самій. Не варто було ходити тут без танкової та авіаційної підтримки.

Проте страху Рейчел не відчувала. Вона просто почувалася заціпенілою. Почувалася враженою заціпенінням.

Принаймні думала, що це так.

«Ви мене бачили?»

«Ні, не бачила. І ніхто не бачив. Ніхто не бачив і не побачить. Навіть якби ти прожив повне життя. Це не має значення: ти зник, щойно народився».

Із таким настроєм Рейчел прийшла на маленьку площу перед лікарнею. Далі єдиною доброю новиною стало те, що наживо це бачив лише локальний ринок — у цьому разі Бостон. «Велика шістка» згодом мала вирішити, скористається цим чи ні. Зате в «малій шістці» вважали, що пряме включення додасть гостроти історії, яка, як усі підозрювали, переставала привертати інтерес глядачів через утому від трагедій.

Тож вона вийшла у прямиий ефір, ставши перед лікарнею Шоскаль. Сонце виринуло із чорної цеглини хмар просто в неї над головою і почало палити. Грант, ведучий новин із «малої шістки», під час міжнародного зв'язку чомусь примудрився виставити себе вдвічі дурнішим.

Рейчел одним духом випалила статистику: у лікарні позаду неї лежать тридцять двоє хворих із підтвердженою холерою; затоплення після урагану сприяє її поширенню в масштабі всієї країни та ускладнює зусилля з надання допомоги; очікується, що ситуація з дня на день ставатиме жахливішою. Позаду операторської групи розкинувся жертвопринесенням богу сонця Сіте-Солей, і Рейчел відчувала, як від неї відділяється щось внутрішнє. То було щось духовне й досі не зачеплене світом, можливо шматочок душі, а щойно воно відділилося, на нього наскочили спека та втрата і з'їли

його. На його місці, посередині її грудей, затріпотів крильцями горобець. Без попередження, без підготовки. Узяв і раптом завис посередині її грудей, б'ючи крильцями з усієї сили.

— І перепрошую, Рейчел, — говорив їй на вухо Грант, — але, Рейчел...

Чому Грант весь час повторював її ім'я?

— Так, Гранте?

— Рейчел?

Вона свідомо постаралася не заскреготіти зубами.

— Так?

— Ви можете оцінити, скільки людей заразилися цією смертельною хворобою? Скільки людей хворі?

Запитання видалось їй абсурдним.

Скільки людей хворі?

— Ми всі хворі.

— Прошу? — перепитав Грант.

— Ми всі хворі, — повторила Рейчел. Це їй здається чи вона справді трохи ковтає слова?

— Рейчел, ви маєте на увазі, що ви та інші члени команди нашого каналу заразилися холерою?

— Що? Ні.

Денні Маротта прибрав око від об'єктива й поглянув на неї так, наче хотів спитати: «Ти в нормі?» Позаду нього пройшла Відді — пройшла граційно, ходою, що не пасувала ні до її юності, ні до крові на її сукні, ні до другої усмішки, вирізаної в її горлі.

— Рейчел, — продовжував Грант. — Рейчел! На жаль, я не розумію.

І Рейчел, уже щедро пітніючи й трусячись так сильно, що мікрофон у неї в руці заскакав, відповіла:

— Я сказала, що ми всі хворі. Ми всі, ми всі, ну, тобто, ми просто хворі. Ви знаєте? — Слова виливалися з неї, як кров із колотої рани. — Ми загубилися, захворіли, і всі ми вдаємо, ніби це не так, але потім усі ми зникаємо. Ми всі, бляха, просто зникаємо.

До заходу сонця кадри, на яких Рейчел із дрожжем у руках і плечах, кліпаючи в намаганні захиститися від поту, що лився з її лоба, повторювала спантеличеному ведучому: «Ми всі хворі», облетіли весь світ.

Під час розбору ситуації вище керівництво зійшлося на тому, що, хоча відключити трансляцію за чотири секунди до того, як Рейчел сказала «бляха», було правильно, відключити її треба було на десять секунд раніше. Треба було зробити рекламну паузу, щойно стало ясно, що Рейчел з'їхала з глузду, а більшість погоджувалася з тим, що сталося це тоді, коли вона вперше сказала: «Ми всі хворі».

Рейчел звільнили по мобільному, коли вона йшла злітною смугою в аеропорту імені Туссена Лувертьюра до літака додому.

Першого вечора після повернення Рейчел подалася до бару в Маршфілді за кілька кварталів від їхнього будинку. Себаст'ян працював усю ніч і чітко дав зрозуміти, що наразі не має охоти її бачити. Він сказав, що залишатиметься у човні, доки не зможе «осмислити те, що вона зробила з ними обома».

Правду кажучи, Рейчел не могла поставити це йому на карб. Лише за кілька тижнів до неї остаточно дійде, що сталося з її кар'єрою, та коли ненароком помітила своє відображення у дзеркалі в барі, вихиляючи горілку, її вразило, який у неї наляканий вигляд. Рейчел не почувалася наляканою — вона почувалася заціпенілою. Та все ж за пляшками з віскі праворуч від каси вона побачила відверто нажахану жінку, трохи схожу на її матір, а трохи — на неї саму.

Бармен явно не бачив відео з її зривом. Він поводився з нею так, як знуджені бармени у всьому світі поводяться з клієнтами, на яких їм начхати. Вечір був млявий, тож він не міг набрати достатньо чайових, хай як завзято він лицеміритиме й усміхатиметься. Тому бармен не робив нічого такого, а читав газету на протилежному кінці стійки й переписувався з кимось телефоном. Рейчел і собі поглянула на телефон, але нових повідомлень у неї не було: усі, кого

вона знала, поховалися, доки боги не вирішать, як сильно вони хочуть атакувати далі — чи їм уже можна змилюститись і виплюнути її. Зате їй надійшов один електронний лист. Вона, ще навіть не тицьнувши в іконку пошти, здогадалася, від кого він, і всміхнулася, побачивши ім'я Браяна Делакруа.

Рейчел,

ти не заслужила на покарання за те, що залишилася людиною серед нелюдності. Не заслужила на звільнення чи осуд. Ти, блін, заслужила на медаль. Це просто думка однієї людини. Тримайся.

БД

«Хто ти? — подумала вона. — Диваче з (майже) ідеальним відчуттям часу! Браяне Делакруа, найближчим часом я хотіла б...»

Чого?

«Я хотіла б надати тобі шанс пояснити ту дивну зустріч під Атенеєм. Бо не можу пов'язати того хлопця з тим, хто зараз надіслав мені цю записку».

Бармен приніс їй ще одну порцію горілки, і вона вирішила, що піде назад, до своєї квартири, і, можливо, напише електронного листа Браянові Делакруа, у якому сформулює деякі з думок, які щойно промайнули в її голові. Вручила барменові свою кредитку та сказала, що з неї можна взяти гроші. Поки він оплачував замовлення, відчувала найсильніше дежавю на своїй пам'яті. Ні, це було не просто дежавю: вона була певна, що вже переживала саме цю мить. Рейчел перехопила у дзеркалі погляд бармена, і він у відповідь чудно позирнув на неї, наче не знав, чому вона так напружено на нього дивиться.

«Я не знаю тебе, — подумала вона. — Проте знаю цю мить. Я її вже пережила».

А тоді зрозуміла, що це не так. Цю мить пережила її мати. Це був повтор фотографії її матері приблизно в тому ж

місці, у барі зі схожим плануванням, у схожому освітленні тридцять один рік тому. Вона, як і її мати, відсутнім поглядом глипала на пляшки. Тутешній бармен, як і бармен на знімку, оплачував замовлення, повернувшись до неї спиною. Його очі відображались у дзеркалі. Її очі відображались у дзеркалі.

«Пошукай себе в його очах», — сказала її мати.

«Рейчел у дзеркалі», — сказав Джеремі.

Бармен приніс їй чек. Рейчел додала чайових і підписала його.

Вона залишила горілку недопитою на стійці й побігла додому. Зайшла до своєї спальні й відкрила коробку з-під взуття, у якій було повно фотографій. Фото з бару у Східному Балтиморі лежали у верхній частині купи — там, де вони із Джеремі залишили їх улітку два роки тому. Рейчел слідом за матір'ю поглянула на дзеркало за пляшками з віскі, туди, куди насправді дивилась Елізабет, на те, що сповнило вираз її обличчя напруженням і *еротизмом*.

Над касою виднілося лице бармена, який дивився просто в очі Елізабет. Зелень його очей була така бліда, що мало не переходила в сірість.

Рейчел віднесла фотографію до свого дзеркала в убиральні. Підняла її до своєї голови. Його очі були її очима: той самий колір, та сама форма.

— Ну, блін... — мовила вона. — Здрастуй, тату.

8

Граніт

Рейчел гадала, що того бару вже давно не існує, та варто їй було зауглити «Бар У Майло Східний Балтимор», як той миттю відобразився в неї на моніторі разом із купою фотографій. Бар дещо змінився: у цегляній стіні з боку вулиці

з'явилося три великих вікна, освітлення стало м'якіше, касу було комп'ютеризовано, а табурети тепер мали спинки й ошатні підлокітники; проте за барною стійкою висіло те саме дзеркало, а пляшки там стояли в такій самій послідовності. Прапорець «Балтимор колтс» на стіні замінили прапорцем «Балтимор рейвенс».

Рейчел зателефонувала й попросила дати слухавку власникові.

Підійшовши до телефону, він сказав:

— Ронні слухає.

Вона пояснила, що працює репортеркою на Шостому каналі, не сказавши, на якому саме шостому каналі, не сказавши, що працює над певним матеріалом. Зазвичай, коли вона називалася репортеркою, перед нею миттю відчинялися чи зачинялися двері; у будь-якому разі їй, як правило, не доводилося гаяти часу на подальші пояснення.

— Ронні, я намагаюся відшукати бармена, який працював у барі «У Майло» 1979 року. І подумала, чи немає у вас тогочасних записів про найманих працівників, якими ви б могли поділитися.

— Бармен у сімдесят дев'ятому? — сказав він. — Ну, то, напевно, був Лі, але дайте-но мені перепитати в батька.

— Лі? — повторила вона, та він уже поклав слухавку. Кілька хвилин вона не чула майже нічого — мабуть, вони розмовляли десь далеко від слухавки, хто його зна, — та відтак почула, як до телефону наближаються чиїсь кроки, а тоді його із шурхотом підняли зі стійки.

— Це Майло.

Рипливий голос, а тоді — важке, шумне дихання через ніздрі.

— *Той самий* Майло?

— Так, так. Чого треба?

— Я хотіла зв'язатися з чоловіком, який працював у вас барменом майже тридцять два роки тому. Ваш син говорив про якогось Лі.

— Він тоді працював на нас.

— І ви його пам'ятаєте?

— Ну так, він пропрацював тут щонайменше двадцять п'ять років. Пішов років із вісім тому.

— І він тоді був там єдиним барменом?

— Ні, але був головним. За стійкою потроху працювали я, моя покійна дружина та старий Гарольд, який тоді саме впадав у маразм. Тепер зрозуміли?

— Ви знаєте, де можна знайти Лі?

— А може, скажете, чому ви про це питаєте, міс?..

— Чайлдс.

— Міс Чайлдс. Може, скажете, чому цікавитесь Лі?

Її не спало на думку жодної причини збрехати, тож вона сказала йому:

— Можливо, він знав мою матір.

— Лі знав багатьох жінок.

Вона пішла ва-банк.

— Можливо, він був моїм батьком.

Затихли всі звуки, крім його дихання через ніздрі. Це тривало так довго, що вона мало не заговорила знову просто з тривоги.

— Скільки вам років? — урешті спитав він.

— Тридцять один.

— Що ж, — повільно проказав Майло, — тоді він був гарним сучим сином. Зустрічався з кількома жінками — здається, із десятьма. Гадаю, навіть гріш може сяяти, коли він новенький.

Знову дихання.

Вона подумала, що зараз він скаже щось іще, та за якийсь час усвідомила, що цього не буде.

— Я б хотіла з ним зв'язатись. Якби ви були не проти мені допомогти, це було б...

— Він помер.

Її серце схопили й стиснули дві маленькі руки. По карку ринула вгору крижана вода, заливаючи череп.

— Він помер?

Фраза прозвучала голосніше, ніж хотілося Рейчел.

— Еге ж, років із шість тому. Він пішов від нас, пішов працювати до іншого бару в Елктоні. А кілька років по тому вмер.

— Як?

— Від серцевого нападу.

— Він же був молодий.

— П'ятдесят три роки, — сказав Майло. — Може, п'ятдесят чотири. Атож, він був молодий.

— Яке в нього було повне ім'я?

— Ну, міс, я вас не знаю. Не знаю, чи не могли б ви висунути рідним, які в нього залишились, якусь претензію у зв'язку з батьківством. Я замало знаю про такі речі. Але, знов-таки, я не знаю вас — ось у чому проблема.

— А якби ви мене знали, було б краще?

— Однозначно.

Наступного ранку Рейчел поїхала потягом зі станції Бек-Бей до Балтимора. Вона безневинно зазирнула в очі дівчини студентського віку, повз яку йшла на платформі, і дівчина вирячила очі, раптом упізнавши її. До кінця платформи Рейчел ішла повисивши голову. Стала поряд із немолодим паном у сірому костюмі. Він нагородив її смутною усмішкою і продовжив читати «Блумберг маркетс». Вона не могла зрозуміти, звідки в його усмішці смуток: він її шкодує чи просто схильний сумно всміхатися.

Рейчел сіла в потяг без подальших пригод, відшукавши місце в задній частині напівпорожнього вагона. Із кожною милею, яку долав потяг, вона відчувала, що ще трішки віддаляється від свого нового амплу людини, яка зганьбилася публічно, а проїхавши Род-Айленд, уже майже розслабилася. Рейчел замислилася, чи не полегшало їй ще й від усвідомлення того, що вона їде якщо не додому, то принаймні до свого коріння. А ще її дивним чином утішало те, що вона повторює у зворотному порядку шлях своєї матері та Джеремі Джеймса, яким вони навесні 1979 року прибули до західного Массачусетсу. Відтоді минуло понад три деся-

тиліття, і тепер надворі була середина листопада. Міста й містечка, які вона проминала, застрягли між пізньою осінню і ранньою зимою. Деякі муніципальні автостоянки вже були посипані дорожньою сіллю і піском. Дерев стояли здебільшого голі, а в небі, голому, як дерева, не було сонця.

— Оце він.

Майло поклав на барну стійку перед нею фото в рамці, тичьнувши коротким вказівним пальцем неподалік від обличчя худорлявого лисуватого чоловіка похилого віку. Він мав високий лоб, запалі щоки та її очі.

Майло було років вісімдесят, і він дихав за допомогою каністри з рідким киснем, яку носив у поясній сумці на попереку. Її прозорі силіконові трубки тягнулися вздовж його спини, потім перегиналися через вуха, а тоді спускалися по щоках до ніздрів, у які входили носові канюлі. Він пояснив Рейчел, що невдовзі після сімдесяти почав хворіти на емфізему. Останнім часом гіпоксія прогресувала, та не так швидко, щоб заважати йому нишком викурювати по вісім-десять сигарет на день.

— Добрі гени, — пояснив Майло, поклавши перед нею фото без рамки. — У мене добрі. Але не в Лі.

Знімок без рамки був трохи щиріший за перший — офіційне фото працівників, на якому всі позували. Цій фотографії без рамки було вже кілька десятиліть. Лі мав копицю тонкого волосся майже чорного кольору, а його очі були посаджені глибше. Він усміхався якийсь репліці клієнта. Якщо кілька інших відвідувачів сміялися, позакидавши голови назад, то Лі злегка, стримано всміхався. Ця усмішка була не запрошенням, а фортечним ровом. Судячи з вигляду, йому було щонайбільше двадцять сім чи двадцять вісім років, і Рейчел одразу стало видно, що привабило її матір. У тій легкій усмішці яскраво відчувалися стримана життєва сила й запалена замкненість. Вона одночасно обіцяла надто багато й надто мало. Лі здавався

схожим на найгіршого бойфренда й найкращого коханця всіх часів і народів.

Рейчел зрозуміла, чому її мати казала, ніби від нього пахло «блискавкою». І запідозрила, що, якби вона сама ввійшла 1979 року до того бару, а там за барною стійкою стояв цей чоловік, вона б залишилася на щось більше, ніж одна порція алкоголю. Він скидався на розпусного поета, на одурманеного наркотиками художника-генія, на музиканта, який загине в автокатастрофі наступного дня після підписання великого контракту зі студією звукозапису.

Однак уявлення про життя Лі, яке склалося в неї з наданих Майло фотографій, здебільшого обмежувалося тим самим баром, у якому вона тепер сиділа. Вона відчувала, як його світ, його вибір і перспективи сексу без зобов'язань із яскравими жінками звужувалися з кожним фото. Невдовзі світ за барною стійкою став таким, що про нього не варто було мріяти — від нього варто було ховатися. За жінками, які колись бігали за ним, тепер треба було бігати самому. А далі тих самих жінок уже треба було задобрювати достатньою дозою гумору й алкоголю. Врешті-решт думка про те, що він розглядає їх як сексуальні об'єкти, почне їх відштовхувати чи веселити.

Але якщо сексуальна привабливість Лі з кожним роком зменшувалася, то його усмішка ширшала. Поки він дожив до часів, коли Рейчел пішла до середньої школи, так і не знявши чорного жилета поверх білої сорочки, носіння яких Майло вимагав від своїх барменів, його шкіра вкрилася плямами, лице обвисло, усмішка пожовтіла, а серед задніх зубів у нього з'явилося дві прогалини. Проте з кожним фото він здавався вільнішим, менш обтяженим тим, що ховалося за його нахабною усмішкою, за його нахабною сексуальною харизмою. Його душа неначе розквітала, поки тіло занепадало.

Відтак Майло дістав стос фотографій зі щорічного софтбольного матчу й пікніка для рідних і друзів із нагоди Дня Незалежності. На фото разом із Лі знов і знов з'являлися

дві жінки. Одна з них була худою брюнеткою і мала напружене, тривожне обличчя; друга була пухкенькою рум'яною білявкою, що зазвичай тримала в одній руці келих із напоєм, а в другій — сигарету.

— То була Еллен, — сказав Майло про брюнетку. — Вона була сердита. Чому, не знав ніхто. Жінка з тих, які вміють висмоктати всі соки з гостей на дні народження, весілля, Дні подяки, — і я бачив, як вона вбивала всі ці святкування. Хочу сказати, що вона пішла від Лі десь у вісімдесят шостому. Чи вісімдесят сьомому? Не пізніше. Інша була його другою дружиною. Медді. Коли я чув про неї востаннє, вона ще була жива. Мешкала в Елктоні. Вони з Лі добре прожили кілька років, а потім якось віддалились одне від одного.

— Він мав дітей? — запитала Рейчел.

— Від цих жінок — ні. — Майло якусь мить уважно дивився на неї з-за стійки, завівши руку за спину, щоб підкрутити щось на своєму дозаторі кисню. — Думаєте, ви його донька, так?

— Цілком у цьому впевнена, — сказала Рейчел.

— У вас його очі, — відповів Майло, — це вже точно. Вдайте, ніби я сказав щось кумедне.

— Що?

— Засмійтеся, — попросив він.

— Ха-ха, — сказала вона.

— Ні, по-справжньому.

Вона окинула поглядом бар. Там було порожньо. Вона гигикнула і здивувалась, як щиро це прозвучало.

— Це його сміх, — зауважив Майло.

— Тоді це однозначно, — мовила вона.

Він усміхнувся.

— Замолоду мені казали, що я схожий на Воррена Оутса. Знаєте, хто це?

Вона похитала головою.

— Кіноактор. Знявся в купі вестернів. І в «Дикій банді» теж.

У відповідь вона знічено стонула плечима.

— Хай там як, я дійсно був схожий на Воррена Оутса. Тепер мені кажуть, що я схожий на Вілфорда Брімлі. Знаєте, хто *це*?

Вона кивнула.

— Дядько з реклами «Квакер Оутс».

Він підтвердив:

— Так, це він.

— Ви *дійсно* на нього схожі.

— Так. — Він підняв палець. — І все ж, наскільки мені відомо, я йому не родич. І не родич Ворренові Оутсу. — Він трохи розвів великий і вказівний пальці. — Навіть тришечки.

Вона погодилася з ним, злегка кивнувши. На барній стійці було викладено життя однієї людини у фотографіях — так само як два роки тому влітку перед нею та Джеремі Джеймсом було викладено її життя. Знову колаж, який розповідав усе й не казав нічого. Рейчел підозрювала, що, навіть якщо людину фотографувати кожного дня її життя, вона все одно може приховати своє справжнє «я» — свою сутність — від усіх, хто забажає її пізнати. Її мати стояла перед нею щодня протягом двадцяти років, а вона знала про неї рівно стільки, скільки вважала за потрібне показувати Елізабет. А тепер її батько дивиться на неї із фотокарток 4×6, 5×7 і 8×10, у фокусі, несфокусованих, перенасичених і в недостатньому освітленні. Але він усе-таки завжди лишався непізнаним. Вона бачила його обличчя, та не бачила далі нього.

— Він мав кількох нерідних дітей, — сказав їй Майло. — Еллен, коли він із нею познайомився, мала сина, а Медді — доньку. Не знаю, чи всиновлював він когось із них офіційно. Ніколи не здогадувався, подобалися вони йому чи він їм, або, може, все було навпаки. А може, правда була десь посередині. — Майло знизав плечима й опустив погляд на колаж. — Він багато знав про віскі, за багато років поїздив кількома мотоциклами, які любив, якийсь час мав собаку, та той захворів на рак, тож собак він більше не заводив.

— І він пропрацював тут двадцять п'ять років?

— Десь так.

— Він прагнув чогось, окрім роботи барменом?

Майло на мить відвернув погляд, намагаючись пригадати.

— Коли йому дуже подобалися мотоцикли, він якийсь час говорив із іншим хлопцем про те, щоб відкрити разом майстерню, де вони їх ремонтуватимуть, а може, і кастомізуватимуть. Коли помер собака, він багато прочитав про ветеринарні школи. Але з того так нічого й не вийшло. — Він знизав плечима. — Якщо він і мав якісь інші мрії, то ховав їх десь далеко.

— Чому він припинив тут працювати?

— Мабуть, не любив виконувати накази від Ронні. Важко виконувати накази людини, яка виросла в тебе на очах. А може, ще й стомився від довгих поїздок на роботу та з роботи. Він жив у Елктоні. Їздити звідти туди й назад із кожним роком гірше.

Він поглянув на неї так, що вона зрозуміла: він її оцінює, приймає якесь рішення.

— Ви гарно вбрані: судячи з вигляду, живете добре.

Рейчел кивнула.

— Він не мав грошей. Ви знаєте? Ту дещицю, яку він мав, позабирали колишні.

Вона знову кивнула.

— Грейсон.

Цього разу маленькі руки погладили її серце — холодно, та водночас легенько, легше за шепіт.

— Ліланд Девід Грейсон, — промовив Майло. — Це його повне ім'я.

Із його другою дружиною, Медді, вона зустрілася в маленькому парку в Елктоні у штаті Меріленд — у містечку, що видавалося закинутим. Його пагорби були всіяні спорожнілими фабриками й ливарнями, розквіту яких уже, мабуть, не пам'ятав ніхто з нині живих.

Медді Грейсон балансувала між огрядністю і надлишковою вагою, а на зміну зухвалій усмішці, якою вона всміхалася

на більшості знімків, прийшов усміх, який з'являвся на секунду, а тоді неначе стухав.

— Його знайшла Стеф, моя донька. Він стояв на колінах перед диваном, але правий лікоть іще тримав на дивані. Наче встав попити чи посцяти і тут на нього найшло. Він простояв так щонайменше день, а може, й два. Стеф попозичала в людей грошей, бо, гм, Лі бував надміру добрий тоді, як випивав. Але поза тим він хотів, щоб його не чіпали. Вихідними він полюбляв пити добре віскі, курити сигарети й дивитися старі серіали. У жодному разі не нові. Він любив зняте в сімдесятих і вісімдесятих: «Меннікса» та «Команду А». «Поліцію Маямі». — Збудившись, вона злегка повернулася на лаві. — О, він обожнював «Поліцію Маямі». Але ранню, розумієте? Він завжди казав, що серіал зійшов на пси, коли Крокетт одружився зі співачкою. Казав, що опісля серіал став неправдоподібним. — Медді попорпалась у сумочці й дістала сигарету. Запалила її, видихнула й подивилася вслід диму. — Він полюбляв ті серіали, бо в ті часи все було логічно, розумієте? Світ був логічний. То були добрі часи, притомні часи. — Вона оглянула порожній парк. — Не те що зараз.

Рейчел важко було уявити два десятиліття у своєму житті, які здавалися б їй менш логічними за сімдесяті й вісімдесяті чи в яких загалом було б менше стабільності та співчуття. Проте їй здавалося, що казати про це Медді Ґрейсон безглуздо.

— Він коли-небудь чогось хотів? — спитала вона.

— Що ви маєте на увазі? — Медді кашлянула в кулак.

— Приміром, стати... Не знаю, кимось? — Рейчел пошкодувала про обрані слова, щойно вони вилетіли з її вуст.

— Приміром, лікарем? — Погляд Медді швидко став жорстким. Вона явно розсердилася, спантеличилася й розсердилася через своє спантеличення.

— Ну, тобто, — Рейчел затнулася і спробувала приязно всміхнутися, — ще кимось, окрім бармена.

— Що поганого в тому, щоб бути барменом? — Медді кинула сигарету на тротуар перед собою і повернулася в бік Рейчел, відповівши залізною усмішкою на розпачливу усмішку Рейчел. — Ні, я питаю. Понаддвадцять років до бару Майло ходили люди, бо знали, що за його стійкою стоїть Лі. Вони могли розповідати йому все, а він їх не засуджував. Люди могли приходити до нього, коли їхні шлюби сходили на пси, вони залишалися без роботи, їхні діти ставали падлюками чи наркошами, світ, трясця його матері, повсюди сходив на пси. Та вони могли сидіти перед Лі, поки він подавав їм напої і вислуховував їх.

Рейчел сказала:

— Він, схоже, був чудовою людиною.

Медді стиснула губи й відсахнулася, неначе побачила, як із її миски з макаронами вилазить тарган.

— Він не був *чудовою людиною*. Дуже часто він був падлюкою. Кінець кінцем я не змогла з ним жити. Та він був шикарним барменом, і знайомство з ним покращило життя багатьом людям.

— Я не хотіла натякати на щось інше.

— Але натякнули.

— Вибачте.

Медді різко видихнула через губи — глузливо й сумовито водночас.

— Запитання штибу «Він хотів стати ще кимось, окрім бармена?» ставлять тільки ті люди, які можуть стати ким захочуть. А решта нас — просто американці.

«А решта нас — просто американці».

Рейчел розпізнала в цій фразі огидне самозвеличення і фальшиву скромність. Вона вже уявляла, як цитуватиме її на коктейльних вечірках, і уявляла, як із цієї фрази сміятимуться. Та цей сміх усе-таки викликав у неї сором. Зрештою, вона винна в успішності, успішності, що виросла з її походження та привілеїв. Вона сприймала надію як належне, вважала можливості для себе нормою і ніколи не мусила

по-справжньому боятися зникнути в морі невидимих облич і непомітних голосів.

Але її батько мешкав саме в цій країні. Країні невидимих і непочутих. А після смерті — ще й забутих.

— Вибачте, якщо я вас образила, — сказала вона Медді. Медді відмахнулася щойно запаленою сигаретою.

— Сонечку, твої балачки мені до одного місяця. — Вона приязно стиснула Рейчел одне коліно. — Якщо Лі був тобі кровною ріднею, то добре. Сподіваюся, це тебе заспокоїть. Гадаю, було б гарно, якби ти його знала. — Вона збила із сигарети попіл. — Але ми отримуємо не те, чого хочемо, а лиш те, чому можемо дати раду.

Вона відвідала його могилу. Там стояв звичайний гранітний надгробок, чорний у білих цятках. Такий самий граніт Рейчел бачила на кухонних стільниціях щонайменше у двох своїх колег. Утім на Лі Грейсона витратили набагато менше граніту. Надгробок був маленький, щонайбільше півтора фути заввишки й двадцять дюймів завширшки. Медді сказала їй, що Лі придбав його на виплат, коли батьки померли в нього самого, і розплатився за надгробок роки за три до своєї смерті.

Ліланд Д. Грейсон
20 листопада 1950 р.
9 грудня 2004 р.

Тут мало бути щось більше. Мало бути.

Та якщо й було, вона не могла цього знайти.

Із того, що сказав про нього Майло, того, що сказала про нього Медді, та окремих відомостей, які згадалися їм обом зі слів інших, Рейчел склала коротеньку біографію.

Ліланд Девід Грейсон народився і виріс в Елктоні, штат Меріленд. Відвідував дитсадок, молодшу, середню та старшу школу. Перш ніж знайти роботу в барі «У Майло» у Східному Балтиморі, працював на компанію, що займа-

лася вимощенням доріг, на вантажного перевізника, на взуттєвий магазин і водієм у квітковому магазині. Щонайменше один раз став батьком (принаймні виглядало на те), одружився, розлучився, знов одружився та знов розлучився. Володів будинком, який утратив у ході першого розлучення. Потім винайняв інше, менше житло. За все життя мав дев'ять машин, три мотоцикли та одного пса. Помер у тому самому містечку, де народився. Прожив на землі п'ятдесят чотири роки; судячи зі спогадів усіх, мало чого очікував від інших і відповідав їм тим самим. Сердитим не був, хоча більшості людей видавалося, що чіпати його було б дурістю. Не був і веселуном, хоча полюбляв слухати добрі жарти.

Колись усі, хто мав причини його пам'ятати, покинуть землю. Зважаючи на те, як люди з кола друзів і знайомих Лі дбали про своє здоров'я, Рейчел припускала, що це «колись» настане досить скоро. Тоді єдиною людиною, що знатиме його ім'я, буде та, яка коситиме траву біля його надгробка.

Її мати сказала б, що це не він прожив своє життя, а воно прожило його.

І тут до Рейчел дійшло, чому її мати, напевно, так і не розповіла Лі про неї чи їй про Лі. Елізабет бачила, як складеться його життя. Знала, що його бажання дрібні, уява обмежена, а амбіції туманні. Елізабет Чайлдс, яка виросла у провінційному містечку й вирішила жити у провінційному містечку, зневажала провінційну ментальність.

Мати так і не сказала Рейчел, хто її батько, бо визнати, що вона взагалі віддала йому своє тіло, означало б визнати, що почасти їй ніколи не хотілося втекти від свого коріння.

«Тож натомість, — подумала Рейчел, — ти позбавила нас одне одного».

Рейчел просиділа на його могилі майже годину. Чекала, що почує його голос у вітрі чи серед дерев.

І він залунав, справді залунав. Але приємним не був.

«Ти хочеш, щоб хтось сказав тобі чому».

Так.

«Чому існують біль і втрати. Звідки землетруси й голод. Але передусім чому всім начхати на тебе, Рейчел».

— Припини. — Вона була цілком певна, що вимовила це вголос.

«Ти знаєш, яка на це відповідь?»

— Просто припини.

«Тому що».

— Тому що що? — сказала вона, звертаючись до тиші цвинтаря.

«Тому що нічого. Просто тому що».

Рейчел опустила голову, та не стала ридати. Не видала жодного звуку. Але дуже довго трусилася без упину.

«Ти пройшла довгий шлях заради цієї відповіді. І ось вона. Нарешті. Просто в тебе перед носом».

Вона підняла голову. Розплющила очі. Вдивилася в надгробок. Півтора фута заввишки, двадцять дюймів завширшки.

«Це — граніт і ґрунт.

І більше нічого в цьому немає».

Рейчел пішла із цвинтаря аж тоді, коли сонце наполовину опустилося до коріння його чорних дерев. Надворі була майже четверта дня. Рейчел приїхала о десятій ранку.

Його голосу вона не чула більше ніколи. Жодного разу.

Їдучи потягом назад на північ, вона визирнула з вікна, та надворі був вечір, і в містах і містечках вона бачила лише розпливчасті вогні й темряву між ними.

Здебільшого вона не бачила взагалі нічого. Тільки власне відображення. Тільки Рейчел. Досі самотню.

Досі не з того боку дзеркала.

БРАЯН

2011—2014

9

Горобець

Рейчел і Браян Делакруа перетнулися знову за шість місяців після свого останнього електронного листування, навесні, в одному барі в Саут-Енді.

Браян опинився там, бо той бар був розташований за кілька кварталів від його квартири, а того вечора, першого за рік, коли з'явилися якісь натяки на літо, вулиці пахли вологою і надією. Рейчел пішла до бару, бо того дня по обіді розлучилась і їй потрібно було відчутти себе сміливою. Вона тривожилася, що її страх перед людьми розростається, і хотіла подолати його, довести собі, що керує своїми неврозами. Надворі був травень, а вона майже не виходила з дому від початку зими.

Вона вибиралася по продукти, та лише тоді, коли в супермаркеті було найменше людей. Ідеальним часом була сьома ранку у вівторок, коли посеред проходів іще чекали піддони з товаром у поліетиленовій упаковці, молочарі огризалися на хлопців із кулінарії, касирки відкладали свої сумочки і, позіхаючи в картонні стаканчики «Данкінс», бурчали на довгу дорогу на роботу, погоду, своїх нестерпних дітей і нестерпних чоловіків.

Коли їй треба було підстригтися, вона завжди записувалась останньою на день. Те саме інколи відбувалося з манікюром чи педикюром. Більшість інших бажань можна було задовольнити в інтернеті. Невдовзі те, що почалось як

вибір — не потрапляти людям на очі, щоб уникнути уважних поглядів чи осуду, який їх супроводжував, — переросло у звичку, що межувала із залежністю. Перш ніж офіційно піти від неї, Себастьян не один місяць спав у гостьовій кімнаті, а до того спав у своєму човні в Саут-Рівер, приливній зоні, вода з якої стікала в затоку Массачусетс. Це було доречно: Себастьян, імовірно, ніколи не любив Рейчел, імовірно, ніколи не любив жодної людини, зате, чорт забирай, любив отой човен. Утім, коли він пішов, вона залишилася без основної мотивації виходити з дому — бажання втекти від нього та його токсичної зневаги.

Але настала весна, і тепер Рейчел чула голоси, неспішні та приємні, що поверталися на вулицю разом із криками дітей, цоканням коліщаток візочків на тротуарі, рипінням і стукотом сітчастих дверей. Будинок, який вона придбала разом із Себастьяном, стояв за тридцять миль на південь від Бостона, у Маршфілді. То було приморське містечко, проте їхній будинок стояв за цілу милю від моря — щоправда, це було не страшно, бо Рейчел не була любителькою океану. Себастьян же, звісно, обожнював море й навіть навчив її підводного плавання, коли їхнє залицяння тільки почалося. Коли вона нарешті зізналась йому, що їй дуже неприємно повністю перебувати у воді, поки за нею з глибин стежать потенційні хижаки, він не полестив Рейчел, зауваживши, що вона тимчасово пододала свій страх, щоб його порадувати, а закинув їй, що вона вдає, ніби любить те, що любить він, аби його «заарканити». Рейчел відказала, що заарканюють лише тих істот, яких хочуть з'їсти, а вона вже давно не відчуває до нього апетиту. Вона висловилася негарно, та у стосунках, що розпадаються так швидко й так рішучо, як їхні з Себастьяном, негарне стає нормальним. Після завершення розлучення вони виставлять будинок на продаж і розділять прибутки від нього, а їй доведеться підшукати інше житло.

І нічого страшного. Вона сумувала за містом, їй ніколи не подобалася необхідність їздити всюди автівкою. А якщо у великому місті від її скандальної слави було важко втекти, то

в маленькому містечку, де всякий погляд був більш чи менш зашорений, це було неможливо. Всього кілька тижнів тому її застукали на вулиці, коли вона заправляла автівку; лише зупинившись із порожнісіньким бензобаком, вона усвідомила, що на станції діє тільки самообслуговування. Із «Фуд Марта» вийшли троє старшокласниць, які завдяки ліфчикам із пушапом, штанцям для йоги, охайно вкладеному волоссю і гострим, як грані діамантів, вилицям скидалися на героїнь реаліті-шоу, і пішли до хлопця в дуже обтислому термальному світшоті та рваних джинсах, який закачував бензин у бездоганно чистий позашляховик «Лексус». Помітивши Рейчел, їхня трійця негайно почала перешіптуватись і штурхатись. Коли вона поглянула на дівчат, одна з них почервоніла й опустила погляд, але інші двоє подвоїли свої зусилля. Брюнетка з персиковими пасмами перекривила завзяте пиття з пляшки, а її золотоволоса спільниця в хамстві скривилася, вдаючи безпорадне ридання, і заломила руки в повітрі, неначе звільняючи їх від морських водоростей.

— Народ, годі, — сказала третя, та в неї вийшло щось середнє між плачем і хихотінням, а тоді з милих і потворних вуст усіх трьох вирвався сміх, подібний до блювоти після випитого у п'ятницю ввечері калуа.

Відтоді Рейчел не виходила з дому. У неї майже закінчилися харчі. Остаточо закінчилося вино. Потім горілка. Закінчилися сайти й серіали для перегляду. Тоді зателефонував Себастьян і нагадав, що слухання у справі про розлучення призначено на пів на четверту в найближчий вівторок, 17 травня.

Рейчел надала собі презентабельного вигляду й поїхала до міста. Лише виїхавши на трасу 3, що прямувала на північ, вона усвідомила, що вже шість місяців не їздила швидкісною магістраллю. Інші машини гнали, ревли моторами та збивались у купи. Їхні корпуси виблискували на немилосердному сонці, як ножі. Вони поглинули її, розколюючи повітря, здіймаючись, колючи, гальмуючи та зблискуючи червоними задніми фарами, наче лютими очима. «Чудово, —

подумала Рейчел, коли тривога підступила їй до горла, шкіри й коренів волосся, — тепер я боюся керувати автівкою».

Вона спромоглася виїхати в місто й тепер почувалася так, ніби безкарно робила щось негарне, бо не мала бути на дорозі, почуваючись такою вразливою та близькою до істерики. Проте вона доїхала. І ніхто ні про що не здогадався. Рейчел вийшла з гаража, перетнула вулицю і прибула у призначений час до Саффордського суду актів цивільного стану та сімейних справ на Нью-Шардон-стріт.

Засідання було дуже схоже на їхній шлюб і на Себастьяна: беземоційне й безкровне. Коли воно завершилось і їхній союз, на думку штату, було юридично розірвано, вона повернулася, щоб перезирнутися зі своїм уже колишнім чоловіком. Перезирнутись, як двоє вояків, що забралися з поля бою з цілими кінцівками й тому певною мірою торжествували, чи принаймні як люди, що почувались однаково гідно. Але Себастьяна по той бік проходу вже не було. Він уже опинився на півдорозі до виходу із судової зали — йшов широкими цілеспрямованими кроками, повернувшись до неї спиною і піднявши голову. Коли ж він вийшов за двері, решта людей у залі дивилися на неї або із жалем, або з огидою.

«Ось ким я стала, — подумала Рейчел, — істотою, не гідною навіть зневаги».

Її машина стояла в гаражі на протилежному боці вулиці. Щоб поїхати звідти додому, треба було двічі звернути праворуч і виїхати на південну частину міжштатної магістралі 93. Але Рейчел уявила безліч машин, які виїждять на дорогу й гонять, тиснуть на гальма та змінюють смуги, несамовито смикаючи за кермо, і натомість подалася на захід, у місто, а тоді проїхала Бікон-Гілл, Бек-Бей і попрямувала далі, аж до Саут-Енду. Під час поїздки вона почувалася нормально. Лиш один раз, коли їй здалося, що її зараз об'їде справа якийсь «ніссан», у неї спітніли долоні. За кілька хвилин їзди Рейчел відшукала найрідкіснішу в цьому районі річ — місце для паркування — і зупинилася на ньому. Посиділа та змусила себе подихати. Махнула рукою двом

автівкам, які подумали, що вона зараз поїде, а не щойно приїхала.

— Тоді, блін, вирубай мотора! — крикнув водій другої автівки й блискавично поїхав, залишивши по собі вихлоп, що пахнув відрижкою курця.

Рейчел вийшла з автівки й майже безцільно поблукала районом, згадавши, що десь тут є бар, у якому вона одного разу добре провела вечір. Тоді вона ще не пішла з паперової журналістики й працювала у «Глобі». О тій порі ходили чутки, що серія матеріалів, які вона написала про житловий комплекс «Мері Еллен Мак-Кормак», можуть номінувати на Пулітцерівську премію. Її не номінували (хоча Рейчел таки здобула премію Гораса Ґрілі та премію ПЕН/Віншіпа за майстерність у розслідувальній журналістиці), та її це все-таки не обходило: вона знала, що добре впоралась, а тоді цього було достатньо. То був бар для старих, із червоними дверима, що звався «Кран Кенніллі» та сховався в одному з останніх кварталів району, які ще не піддалися джентрифікації¹. Сама його назва, якщо Рейчел не зраджувала пам'ять, відсилала до тих часів, коли всі ірландські бари повинні були мати умовно літературні назви, на кшталт «Ворота святого Якова», «Єлисейські поля» чи «Острів статуї».

Урешті Рейчел відшукала червоні двері у кварталі, якого не впізнала відразу, бо на зміну «тойотам» і «вольво» там прийшли «бенци» та спортивні «рейндж-ровери», а функціональні ґрати на вікнах було замінено філігранними та естетично привабливішими. Бар Кенніллі досі був на місці, та тепер його меню вивішували за дверима, а з нього викинули смажену моцарелу та нагетси фрі, замінивши їх свинячими щічками й тушкованим кале.

Рейчел попростувала до вільного стільця у віддаленому кутку, біля столу для офіціантів, а коли її знайшов бармен,

¹ Джентрифікація — реконструкція та оновлення бідних, непривабливих міських районів і пов'язаний із нею масовий переїзд до цих районів багатших мешканців.

замовила горілки з льодом і спитала, чи нема в нього сьогоднішньої газети. Вона була вдягнена в сірий худі поверх білої футболки з трикутним викотом і блакитні джинси. На ногах у неї були чорні потерті туфлі без підборів, такі ж непримітні, як решта її костюма. І байдуже. Хоч скільки люди говорили про прогрес, про рівні можливості, про покоління після сексизму, жінка все одно не могла посидіти в барі сама й випити, не привертаючи чийось поглядів. Рейчел не піднімала голови, читала «Глоб», попивала свою горілку й намагалася не дати розгубленому горобцеві у себе в грудях затріпотіти крильцями.

Бар був заповнений щонайбільше на чверть, і це було добре, та клієнтура там зібралася значно молодша, ніж розраховувала Рейчел, і це було недобре. Зі старожилів, яких вона сподівалася побачити, зосталася тільки четвірка дідів, які сиділи за подряпанним столиком біля підсобки й часто тікали на перекур. Наївно було думати, ніби тут, у наймоднішому з усіх районів Бостона, любителі чарки й пива могли встояти під натиском односолодового контингенту.

Старожили, які не цуралися випивати вдень і дуддили з високих банок «Пі-Бі-Ар» і «Гансетт» без закуски з присмаком заліза, рідко дивилися новини о шостій. Молодше покоління теж їх не дивилося — принаймні в реальному часі, — та воно могло їх записувати чи переглядати згодом із ноутбуків. А ще воно, звісно, регулярно заходило на *YouTube*. Минулої осені, коли світом розлетілося відео зі зривом Рейчел, воно за перші дванадцять годин набрало вісімдесят тисяч переглядів. За добу з'явилися сім мемів і відеонарізка, в якій Рейчел кліпала, затинаясь і важко дихала під ремікс пісні Бейонсе *Drunk in Love*. Ось як усе вийшло: п'яна репортерка втрачає самоконтроль під час прямого включення з гетто в Порт-о-Пренсі. За тридцять шість годин від того інциденту відео набрало вже двісті сімдесят тисяч переглядів.

Нечисленні друзі казали Рейчел, що вона, ймовірно, переоцінює кількість людей, які впізнають її на публіці. Вони

запевняли її, що те відео, хоч його й переглянуло багато людей, мало хто пам'ятає: така вже природа епохи вірусної популярності, що потребує невинного поповнення контенту.

Однак можна було спокійно вважати, що в цьому барі його бачила половина тих, кому менше тридцяти п'яти. Тоді вони могли бути вгашені чи п'яні, а отже, була ймовірність, що вони побачать, як жінка в бейсболці за барною стійкою читає газету, і не мати жодних асоціацій. Але хтось із них, можливо, таки був тверезий і мав добру пам'ять.

Швидко позирнувши кілька разів, вона оцінила інших людей за самою барною стійкою: дві офісні працівниці, що попивали мартіні з краплею чогось рожевого; п'ятеро чоловіків-брокерів, які лигали пиво й весело дивились якийсь матч по телевізору в себе над головами; різностатевий гурт технарів під тридцять, які навіть пити примудрялися зі згорбленими плечима; а також гарно вбрана й доглянута парочка трохи за тридцять, у якій чоловік був явно п'яний, а жінка явно відчувала огиду й легкий страх. Останні двоє сиділи найближче до Рейчел — за чотири стільці праворуч, і один із цих стільців якось мало не впав на інші два, піднявши з підлоги передню пару ніжок.

— Господи, *досить!* — сказала жінка, і страх з огидою відобразилися не лише в її очах, а й у її голосі.

— Та заспокойся, бля, грана балувана... — сказав хлопець, і тут він ненароком помітив Рейчел, а тоді її помітила його подружка. Коли ж він поставив стілець назад, усі троє вдали, ніби цього не сталося.

Рейчел майже допила й вирішила, що ідея була кепська. Через страх перед певними людьми, себто тими, хто бачив її нестриману панічну атаку в новинах о шостій, вона забула про жах, який викликали в неї люди загалом, чимраз сильнішу фобію, про масштаб якої вона тільки починала здогадуватися. Треба було після суду чкурнути додому. Взагалі не треба було сидіти в барі. Господи. Горобець затріпотів крильцями. Не надто судомно, не несамовито — поки що. Але темп його рухів збільшувався. Вона усвідомлювала, що

серце її теліпається, повиснувши на кривавих шнурах. На неї дивився весь бар, і вона була майже певна, що в мішанині численних голосів у себе за спиною розчула чийсь шепіт: «*Oma* репортерка».

Рейчел поклала на барну стійку десятидоларову банкноту, радіючи, що має таку, бо уявити не могла, як чекала б на решту. Вона вже не могла всидіти на цьому місці ні секунди. У неї стиснулося горло. Боковий зір став розпливчастим. Повітря неначе розплавилося. Вона спробувала підвестись, але бармен поставив перед нею келих із випивкою.

— Це вам із «повагою» від одного пана.

З того боку стійки переглядав матч гурт хлопців у костюмах. Вони скидалися на колишніх мажорів-гвалтівників. Їх було п'ятеро, і всі мали десь від тридцяти до тридцяти п'яти років; двоє з них поступово гладшали, а очі в усіх були одночасно надто маленькі й надміру ясні. Найвищий із них показав, що впізнав її, нахиливши підборіддя та здійнявши келих.

Вона спитала бармена:

— Він?

Бармен озирнувся через плече:

— Ні. Не з тієї компанії. Інший. — Окинув поглядом бар. — Напевно, пішов відлити.

— Що ж, передайте йому мою подяку, та...

Блін. Тепер до неї йшов п'яний хлопець, який перекинув стілець, і показував на неї так, наче вів телевікторину, у якій вона щойно виграла меблевий гарнітур для їдальні. Його подружки з її огидою й переляком ніде не було видно. Що ближче він підходив, то поганішим із себе здавався. Не можна було сказати, ніби він був не у формі чи не мав розкішного скуйовдженого темного волосся і повних губ, що обрамляли здорову білозубу усмішку, чи що він не рухався з певним шиком, бо все це йшло в комплексі. «Як і його очі, насичені й темні, як англійський ірис, але ж, о Господи, Рейчел, за ними — у них — криється не що інше, як жорстокість». Самозакохана, бездумна жорстокість.

«Ти вже бачила такий погляд». У Фелікса Браунера. У Жозуе Даселю. У соціальному житті та у хмарочосах. Так дивилися самовдоволені хижакі.

— Чуєш, вибач, що так вийшло.

— Що так вийшло?

— Із моєю дівчиною. Тепер уже *колишньою* дівчиною, і до цього йшло давно. Вона схильна до драматизму. Для неї все — драма.

— На мою думку, вона просто побоювалася, що ти перепив.

«Чому ти взагалі балакаєш, Рейчел? Відійди».

Він широко розкинув руки.

— Знаєш, деякі люди, як вип'ють зайву чарку чи дві, стають злими. Це — проблемні п'яниці. А я? Я стаю щасливим. Я просто щасливий хлопака, що прагне знайти друзів і повеселитися. Не розумію, як це може бути проблемою.

— Що ж, щасті тобі. Я мушу...

Він показав на її келих.

— Допий оце. Згайнувати його було би злочином. — Він простягнув руку. — Я — Лендер.

— Насправді з мене досить.

Він опустил руку й повернув голову в бік бармена.

— Порцію «Патрон Сільвер», добродію. — Знову повернувся до неї. — Чому ти за нами стежила?

— Я за вами не стежила.

Бармен приніс Лендерові напій.

Він ковтнув трохи.

— Але ти стежила. Я перехопив твій погляд.

— Ви трохи зашуміли, і я підвела очі.

— Ми шуміли?

Він широко всміхнувся.

— Так.

— Це образило твоє відчуття достойного, так?

— Ні.

Вона не виправила його лексичної помилки, та все ж не стрималась і зітхнула.

— Тобі зі мною нудно?

— Ні, ти начебто непоганий хлопець, але мені треба йти.

Він широко й товариськи їй усміхнувся.

— Ні, не треба. Випий оте.

Тут птах сильно забив крильцями, а його голова та дзьоб наблизилися до її горла.

— Я зараз піду. Дякую.

Вона закинула на плече сумку.

Він сказав:

— Ти — жінка з новин.

Їй не хотілося зараз переживати ті п'ять чи десять хвилин, упродовж яких це доведеться знов і знов спростовувати, щоб зрештою віддати йому належне, та все ж вона прикинулася дурепкою:

— Яка ще жінка?

— Та, що злетіла з котушок. — Він позирнув на досі не торканий келих перед нею. — Ти була п'яна? Чи під кайфом? Що то було? Ну ж бо. Можеш мені розказати.

Вона натягнуто всміхнулася йому і спробувала його обійти.

— Стоп, стоп, стоп, — мовив Лендер і загородив їй двері своїми грудьми. — Я просто хочу знати... — Він відступив на крок і примружено глянув на неї. — Просто хочу знати, про що ти думала. Ну, тобто хочу подружити.

— Я б воліла піти.

Вона змахнула правою рукою, просячи його відійти вбік.

Він закинув назад голову, скривив нижню губу й повторив її жест.

— Я просто питаю. Люди тобі довіряли.

Він торкнувся її плеча одним пальцем.

— Знаю, знаю, знаю, ти гадаєш, що я п'яний — може, знаєш, може, воно так і є. Та те, що я кажу, важливо. Я — людина цікава, людина непогана, друзі вважають мене веселим. У мене три сестри. Річ у тім, суть ось у чому, що ти гадаєш, ніби почати випивати на роботі — це не страшно, бо в тебе, певно, є подушка безпеки на випадок, якщо це дасть-

ся знаки. Я вгадав? Чоловік — якийсь лікар чи венчурний інвестор, який... — Він загубив нитку думки, а тоді впіймав її знов і розчепірів рожеві пальці, приклавши їх до основи своєї рожевої шиї. — *Я так не можу.* Я мушу йти заробляти гроші. Закладаюся, ти маєш якогось папіка, що оплачує тобі пілатес, «лекс» і обіди, на яких ти тусиш зі своїми подружками та обсираєш усе, що він для тебе робить. Випий це, сучко. То ж хтось для тебе замовив. Май якусь повагу.

Він захитався перед нею. Вона замислилася, що робитиме, якщо він знову торкнеться її плеча. У барі ніхто не ворушився. Ніхто нічого не казав. Не намагався допомогти. Всі просто дивилися виставу.

— Я б воліла піти, — повторила вона й ступила крок до дверей.

Він знову поклав їй на плече один палець.

— Ще хвилинку. Випий зі мною. З нами. — Він обвів рукою весь бар. — Не змушуй нас думати, ніби ти погано про мене думаєш. Ти ж не думаєш про мене погано, так? Я просто хлопака з вулиці. Звичайний собі чувак. Просто...

— Рейчел!

Біля лівого плеча Лендера з'явився Браян Делакура, прослизнув збоку від нього й раптом став поряд із нею.

— Дуже прошу, вибач. Мене затримали. — Він відсторонено всміхнувся Лендерові, а тоді знову повернувся до неї. — Послухай, вибач, ми спізнюємося. Двері відчинились о восьмій. Нам треба йти.

Він забрав із барної стійки її горілку й вихилив одним легким ковтком.

Браян був одягнений у темно-синій костюм і білу сорочку із розстібнутим верхнім гудзиком; його чорна краватка була ослаблена і злегка перекосилася. Він залишався досить гарним, але не таким, щоб можна було подумати, ніби він щоранку затримується у ванній. Його зовнішність була мужніша, лице — саме таке суворе, як треба, усмішка — трішки кривувата, а хвилясте чорне волосся — не зовсім приборкане. Обвітрена шкіра, гусячі лапки під очима,

рішуче підборіддя і ніс. Його блакитні очі були щирі й веселі, наче він вічно дивувався, що потрапляє в такі ситуації, як ця.

— До речі, в тебе приголомшливий вигляд, — зауважив він. — І знову вибач за затримку. Мені немає виправдання.

— Стоп, стоп. — Лендер на мить примружено поглянув на власний келих. — Гаразд?

Це цілком могло бути їхнім спільним обманом. Лендер грав вовка, Рейчел була безневинною овечкою, а роль пасуха грав Браян Делакруа. Вона не забула, яке дивне відчуття Браян викликав того дня в Атенеї, і їй подумалося, що це — надто вже підозрілий збіг: вони взяли й відшукали одне одного в день її розлучення.

Вона вирішила не підігравати й підняла руки.

— Хлопці, думаю, я зараз просто...

Та Лендер її не почув, бо штовхнув Браяна.

— Чуєш, бро, паняй звідси.

Коли Лендер назвав Браяна «бро», Браян позирнув на Рейчел, весело вигнувши брову. Вона втрималася від усмішки лише завдяки зусиллю волі.

Він повернувся до Лендера.

— Чуваче, я б так і зробив, але не можу. Знаю, знаю, ти засмучений, але ж ти не знав, що вона чекає на мене. Утім, ти хлопець цікавий, я це бачу. А часу ще багато. — Він показав на бармена. — Том мене знає. Так, Томе?

— Так, справді, — подав голос Том.

— То... як тебе звати?

— Лендер.

— Класне ім'я.

— Дякую.

— Сонечко, — сказав він Рейчел, — може, розвернеш машину?

Рейчел машинально сказала:

— Звісно.

— Лендере, — промовив він, але при цьому зазирнув у вічі Рейчел і кинув погляд у бік дверей, — твої гроші тут сьогодні ні до чого. Усе, що ти вип'єш, Том запише на мій

рахунок. — Він знову кинув погляд на неї, вже трохи на-полегливіше, і цього разу вона заворушилася. — Не хочеш замовити по келиху отим дівчатам за більярдним столом? За це теж плачу я. Ота дівчина в зеленій фланелевій сорочці й чорних джинсах дивилася на тебе, відколи я зайшов у двері...

Рейчел дісталася дверей і не озирнулася, хай і хотіла. Та коли вона востаннє глипнула на Лендера, він був схожий на пса в очікуванні — схилив голову, чекаючи чи то на смаколик, чи то на команду. Браян Делакура завоював його менш ніж за хвилину.

Рейчел не могла відшукати свою автівку. Вона йшла квартал за кварталом. Зрізала шлях на схід, потім на захід, звернула на північ, повернулася на південь. Десь у цьому лабіринті огорож і перил із кутого заліза та особняків — шоколадних чи з червоної цегли — стояв світло-сірий «пріус» 2010 року.

Пішовши провулком на вогні Коплі-сквер, вона вирішила: це все Браянів голос. Теплий, упевнений і ласкавий, але не такий ласкавий, як у дрібного торговця. Це — голос друга, якого ви сподівалися зустріти все життя, чи дбайливого дядька, який надто швидко зник із вашого життя, та тепер повернувся. Це — голос домівки, але не реальної домівки, а домівки як конструктору, домівки як ідеалу.

Кілька хвилин по тому цей голос залунав у повітрі позаду неї:

— Якщо ти подумаєш, що я сталкер, і прискориш крок, я не візьму цього близько до серця. Ні. Я прикиплю до цього місця і більше ніколи тебе не побачу.

Вона зупинилася. Повернулася. Побачила, що він стоїть позаду, на початку провулка, який вона перейшла тридцять секунд тому. Він стояв під ліхтарем, зціпивши руки перед собою, і не рухався. Поверх костюма Браян накинув плащ.

— Але якщо ти готова продовжити вечір ще трохи, я залишуся на десять кроків позаду й піду за тобою туди, де ти дозволиш мені замовити тобі випивку.

Рейчел поглянула на нього й затримала погляд — так, аж врешті помітила, що у неї в грудях уже перестав тріпотіти горобець, а горло розтиснулося. Вона почувалася так само спокійно, як тоді, коли востаннє сиділа в безпеці за зачиненими дверима власної оселі.

— На п'ять кроків позаду, — сказала вона.

10

Спалах

Вони йшли Саут-Ендром, і невдовзі Рейчел усвідомила, чому Браян був у плащі. У повітрі висів туман — такий легкий, що вона його не помічала, доки її волосся не стало вогким, а чоло не намокло. Вона надягнула на голову каптур, але той, звісно, вже теж був вогкий.

— Це ти послав горілку?

— Я.

— Чому?

— Чесно?

— Ні, нещиро.

Він хихотнув.

— Мені треба було до вбиральні, і я хотів подбати про те, щоб ти ще була на місці, коли я вийду.

— Чому не можна було просто підійти до мене?

— Нерви. Коли я впродовж років зв'язувався з тобою, ти начебто не була у великому захваті.

Тут вона сповільнилась, а він її наздогнав.

— Мені подобалось отримувати від тебе електронні листи, — сказала вона.

— Дивно. Ти реагувала інакше.

— Це десятиліття було для мене непросте.

Вона всміхнулася йому — невпевнено, проте з надією.

Він зняв із себе плащ і накинув їй на плечі.

— Не буду я брати твого плаща, — сказала вона.

— Знаю, що не будеш. Я його тобі позичаю.

— Він мені не потрібен.

Браян відступив і поглянув на неї.

— Чудово. Віддай його назад.

Вона всміхнулась і закотила очі.

— Ну, якщо ти наполягаєш...

Вони пішли далі. Їхні кроки були єдиним джерелом звуків на весь квартал.

— Куди ти мене ведеш? — запитав він.

— Я сподівалася, що «Залізниця» досі існує.

— І вона існує. Один квартал прямо, два — впоперек.

Вона кивнула.

— Чому її так називають? Там поблизу жодних колій.

— Підпільна залізниця. Більшість рабів переганяли через цей квартал. У цій будівлі, — він показав на особняк із червоної цегли, що сховався між таунгаусом і колишньою церквою, — Едгар Росс на початку XIX століття поставив перший друкарський верстат, яким керували чорношкірі.

Вона скоса позирнула на нього.

— І все ти знаєш — від «а» до «я».

— Я люблю історію.

Він знизав плечима. У виконанні здорованя це чомусь було мило.

— Тепер ліворуч.

Вони повернули ліворуч. Тут вулиця була старша й тишіша. Багато з її гаражів, звичайних і житлових, колись були жвавими стайнями. Вікна тут були товсті й оцинцьовані. Дерева здавалися старими, як сама Конституція.

— До речі, твої політичні матеріали для новин подобалися мені більше, ніж загальні.

Вона хихотнула.

— Ти не відчув себе достатньо поінформованим, коли я зняла той матеріал про kota, що гавкав?

Він клацнув пальцями.

— Пообіцяй мені, що його збережено в архівах.

Вони почули, як щось металево ляснуло, і вулиця почорніла. Усе світло — у будинках, у вуличних ліхтарях, у маленькій офісній будівлі в кінці вулиці — різко вимкнулося.

Олов'яний відблиск високих будівель, які обрамляли район, давав їм змогу бачити одне одного, хай і геть нечітко, та ця майже темрява була чужа й несла із собою прихід недоречної правди, яку всі міські жителі ховали куди подалі: ми непідготовлені до виживання в більшості його форм. Принаймні тих, які не передбачають зручностей.

Вони пішли вулицею далі не без зачудування. Волосинки в неї на шкірі за останні п'ять хвилин ожили. Слух загострився. Всі пори розчахнулися. Шкіра голови захолола, змокла, наситилась адреналіном.

Таким було Гаїті. Порт-о-Пренс, Леоган, Жакмель. У деяких районах там і досі чекали на повернення світла.

З однієї будівлі на розі вийшла жінка. В одній руці вона тримала свічку, а в другій — ліхтарик; коли вона освітила ліхтариком їхні тулуби, Рейчел розгледіла вивіску в неї над головою і усвідомила, що вони дісталися бару «Залізниця».

— Ой, стійте! — Жінка помахала ліхтариком угорувниз, і його світло омило їх, а тоді зупинилося на їхніх колінах. — Що ви тут робите?

— Шукаємо її автівку, — сказав Браян. — Тоді просто вирішили пошукати ваш бар, а тоді сталося це.

Він здійняв руки до темряви, пролунав ще один металевий стогін, і світло повернулося.

Вони закліпали на м'яке неонове проміння вивіски із зображенням пива у вікні й вивіски бару над дверима.

— Незлий фокус, — зауважила барменка. — На днях народження виступаєте?

Вона відчинила їм двері, і вони зайшли досередини. Там усе було так, як пам'ятала Рейчел, а може, і краще: світло трохи тьмяніше, на зміну запаху несвіжого пива, що всмокталася в чорну гуму, прийшли ледь помітні пахощі гікорі. Коли вони зайшли у двері, з музичного автомата долинав Том Вейтс, який затих, коли вони замовили напої, а пото-

му йому прийшли на зміну *Radiohead* часів *Pablo Honey*. Тома Вейтса Рейчел могла уявити в належному йому контексті, бо більша частина його найкращих творів була старша за неї. Однак її часто вражало, хоч і м'яко (та й це було цілком передбачувано), що в барах на законних підставах випивають люди, які ще були в підгузках, коли вона під *Radiohead* проживала свої студентські роки. «Ми старіємо на очах у решти світу, — подумала вона, — та чомусь усвідомлюємо це останніми».

У барі не було більше нікого, крім них і Гейл, барменки.

Коли вони наполовину спорожнили перші келихи, Рейчел сказала Браянові:

— Розкажи мені про нашу останню зустріч.

Він спантеличено примружився.

— Ти тоді був із торгівцем антикваріатом.

Він клацнув пальцями.

— Джеком Агерном, так? То був Джек?

— Так.

— Ми йшли на обід і перестріли тебе в кінці Бікон-Гілл.

— Так, так, — погодилася вона, — усе так і було. Та мене цікавить настрої. Ви, добродію, того дня були не в гуморі, вам не терпілося мене позбутися.

Він закивав.

— Ага, вибач, що так вийшло.

— Ти це визнаєш?

— Так, чорт забирай. — Він крутнувся на стільці, добираючи слова. — Джек інвестував у маленьку дочірню компанію, яку я саме створював. Нічого серйозного — просто компанія, що виробляє дорогі дерев'яні паркетні й віконниці. Джек також самопроголошений мораліст, справжня людина п'ятнадцятого століття в цих питаннях. Фундаменталіст — чи то лютеранський, чи то кальвіністський, не пам'ятаю який.

— Я їх теж плутаю.

Він криво їй усміхнувся.

— Хай там як, тоді я був одружений.

Вона добряче хильнула зі свого келиха.

— Одружений?

— Ага. Збирався розлучитись, але на той час був одружений. А я ж комерсант, я продавав отой шлюб своєму клієнтові-моралісту.

— Поки що я тебе розумію.

— Тоді я бачу, як ти переходиш вулицю, наближаючись до мене, і розумію: якщо я не відірвуся від цього, він це помітить, тому й надміру збудився, як завжди, коли дуже нервуюся, і все, бляха-муха, зіпсував.

— Ти сказав «якщо я не відірвуся від цього». Від чого — «від цього»?

Він поглянув на неї, схиливши голову набік, а тоді вигнув брову.

— Мені справді треба це казати?

— Це твоє пояснення, друже мій.

— «Це» — мій потяг до тебе, Рейчел. Моя колишня бурчала на мене через нього: «Ти що, знову дивишся на свою *подружку* в новинах?» Його помічали мої друзі. Чорт забирай, я певен, що Джек Агерн зауважив би його, якби я висолопив язика посеред Бікон-стріт. Ну, тобто, Господи, це ж іще від часів Чикопі. Годі тобі.

— Це тобі годі. Я про це не знала.

— Ой, ну так. А власне, звідки тобі було знати?

— Ти міг би про це сказати.

— В електронному листі? Який ти, певно, читатимеш із отим своїм бездоганим чоловіком?

— Він був аж ніяк не бездоганий.

— Тоді я цього не знав. І до того ж був одружений.

— Що з нею сталося?

— Вона пішла. Повернулася до Канади.

— Отже, ми обоє розлучені.

Він кивнув і підняв келих.

— За це.

Рейчел цокнула келихом об його келих, вихилила свій напій, і вони замовили ще два.

Вона попросила:

— Розкажи мені про щось таке, чого не любиш у собі.
— *Не* люблю? Я думав, на початку треба показувати себе з найкращого боку.

— На початку чого?

— Знайомства з людиною.

— Стосунків? Це в нас побачення?

— Я ще не думав про це в такому ключі.

— У тебе своя випивка, у мене своя, ми повернулись одне до одного й намагаємося збагнути, чи достатньо нам приємне товариство одне одного, щоб ми зробили це знову.

— Це дійсно схоже на побачення. — Він підняв один палець. — Якщо це не щось подібне до передсезонного футбольного матчу, тільки перед побаченням.

— Весняне тренування у великій бейсбольній лізі, тільки перед побаченням, — сказала вона. — Зачекай, а як передсезонні матчі називають в НБА?

— Передсезонні матчі.

— Знаю, та як їх там називають?

— Так і називають.

— Ти впевнений? Якось неоригінально.

— Та все ж так і є.

— А як щодо НХЛ?

— Хрін його знає.

— Але ж ти канадець.

— Так, — визнав він, — але не дуже на цьому розуміюся.

Вони засміялися — просто тому що досягли першого етапу за версією її матері: викресали іскру. Десь між прогулянкою по бруківці у кварталі, такому тихому, що там було чутно хіба що відлуння їхніх кроків, запахом мокрого коміра Браянового плаща під її підборіддям, двома хвилинами знетями, коли вони народились як тандем, переступивши поріг бару під тихе бурчання Тома Вейтса в дедалі тихішому приспіві, і цією миттю, коли вони теревенили за горілкою та шотландським віскі, вони переступили другий поріг — забули, ким були, перш ніж упевнились

у взаємності свого потягу, і пішли далі, сприймаючи цей потяг як даність.

— Що не подобається мені в *собі*?

Вона кивнула.

Він підняв келих і тихенько поворушив кубиками льоду в ньому туди-сюди. Із його обличчя зникла грайливість, а на зміну їй прийшло щось сумне та спантеличене, проте не озлоблене. Рейчел одразу сподобалося, що він не ображається. Вона виросла в домі, де панувало озлоблення, а тоді, не сумніваючись, що воно більше ніколи її не торкнеться, вийшла за нього заміж. Із неї було досить.

Браян сказав:

— Знаєш, як воно буває, коли тебе в дитинстві не беруть у команду, ти не подобаєшся людині, яка подобається тобі чи батьки цураються тебе або ігнорують не через якісь твої дії, а через те, що вони намахані й токсичні?

— Так, так і ще раз так. Мені не терпиться дізнатися, до чого ти зараз хилиш.

Тепер він зробив один ковток.

— Я згадую ті моменти — а в дитинстві їх безліч, вони накопичуються — і усвідомлюю, що в глибині душі завжди вважав: вони мають рацію. Я *не* гідний команди, не можу подобатися тим, хто мені подобається, рідні мене відцуралися, бо я на це заслужив. — Він поставив келих на барну стійку. — Мені в собі не подобається те, що я часом насправді собі не подобаюсь.

— І хоч скільки доброго ти зробиш, — додала вона, — хай який чудовий ти друг, яка чудова друга половинка, який чудовий філантроп, ніщо, справді ніщо...

— Ніщо, — повторив він.

— ...і ніколи не компенсує того, який ти гівнюк насправді.

Браян обдарував її широкою прекрасною усмішкою.

— Ти, як я бачу, побувала в мене в голові.

— Ха! — Вона похитала головою. — Тільки в себе.

Протягом хвилини вони не казали нічого. Допили свої келихи, замовили ще два.

— І все ж, — мовила вона, — ти неймовірно добре випромінюєш упевненість у собі. Із тим падлом у барі ти розібрався так, наче був його гіпнотизером.

— Він був ідіотом. Ідіотів легко дурити. Тому вони й ідіоти.

— Звідки мені знати, чи не були ви тоді заодно?

— Заодно в чому?

— Ну, знаєш, — промовила вона, — він мене лякає, а ти приходиш і мене рятуєш.

— Але ж я витягнув тебе звідти, а сам залишився.

— Якби він був із тобою заодно, ти міг би вийти з тих дверей за п'ять секунд після мене й піти за мною.

Браян роззявив рота, а тоді стулив його й кивнув.

— Добра заувага. До тебе часто так вигадливо підкочують?

— Начебто ні.

— Для цього мені страшенно багато довелося б попрацювати. Хіба з тим хлопакою на якомусь етапі не було дівчини? Вони сварилися?

Вона кивнула.

— Отже, я мав би — дай-но назву все по порядку — знати, що ти сьогодні прийдеш до бару, найняти приятеля, щоб він удав, ніби прийшов туди з дівчиною, розпочав із нею сварку, змусив її піти, а тоді підкотив до тебе й повівся воявничо — і все це заради того, щоб я втрутився й виграв для тебе час на втечу, а потім...

— Гаразд, гаразд.

— ...*пробіг* баром, шойно ти з нього підеш, вислизнув із дверей позаду тебе та пройшов за тобою через усе місто порожніми тихими вулицями у взутті на жорстких підборах.

— Я сказала «гаразд». Гаразд. — Вона показала на його костюм, білу сорочку, гарний плащ. — Ти просто дуже зібраний, тож я намагаюсь осмислити, як ти можеш дуже себе не любити. Бо ти, мій друже, випромінюєш упевненість у собі.

— Якусь ідіотську?

— Взагалі-то ні.

Вона хитнула головою.

— Як правило, я впевнений у собі, — сказав він. — Дорослий, раціональний я? У нього все доведено до ладу. Просто є на світі малесенький кавалок мене, до якого може достукатись опівночі в темному барі жінка, яка питає, чого я в собі не люблю. — Він знову повністю розвернувся до неї і зачекав. — До речі...

Рейчел кашлянула, бо на мить їй стало лячно, що вона пусить сльозу. Вона відчувала, як ця сльоза готова витекти, і це було ніяково. Вона висвітлювала землетрус силою сім балів на острові, вже й так ураженому немислимою для більшості людей бідністю. Провела місяць у соціальному житлі, повзаючи на колінах, аби відтворити уявлення дитини в таких самих обставинах. Одного разу видерлась у крону дерева за двісті футів над землею в бразильському дощовому лісі й проспала там усю ніч. А сьогодні ледве змогла проїхати тридцять миль із передмість до міста, не зірвавшись.

— Я сьогодні розлучилася, — сказала вона. — Шість місяців тому втратила роботу, — ні, не так, *кар'єру*, — і ти чудово це знаєш, бо в мене сталася панічна атака в ефірі. Мене почали жахати люди — не конкретні люди, а в цілому, а це ще гірше. Останні кілька місяців я провела в майже повній ізоляції. І, чесно кажучи, мені не терпиться до неї повернутися. Браяне, мені в собі не подобається ніщо.

Протягом хвилини він не казав нічого, а просто дивився на неї. Його погляд не був напруженим, не видавався провокацією чи викликом. Цей погляд був відкритий, милосердний, позбавлений осуду. Вона не могла його схарактеризувати, доки не усвідомила: це ж погляд друга.

Тоді Рейчел зауважила пісню. Вона лунала вже, мабуть, із пів хвилини. Ленні Велч, один із найперших і водночас найдовговічніших зірок одного хіта, співав *Since I Fell for You*¹.

¹ Хоча цю пісню створив для свого блюзового оркестру Бадді Джонсон, найпопулярнішою її версією став саме кавер Ленні Велча.

Браян схилив голову набік, а його погляд став відсутнім.

— Якось ця пісня звучала по радіо, як я малим був на тому озері, до якого ми їздили. Того дня всі дорослі були веселі, з ними було кльово. Лише за багато років по тому до мене дійшло, що вони всі були під кайфом. Я не міг зрозуміти, чому вони весь час курили одну й ту саму цигарку. Хай там як, вони танцювали під цю пісню край озера — компанія вгашених канадців у нейлонових купальниках.

Звідки взялася її наступна репліка? Чи можна було знайти джерело цього поривання? А може, то була звичайна хімія? Завзята робота нейронів, перемога біології над інтелектом.

— Хочеш потанцювати?

— Дуже.

Він узяв її за руку, і просто за барною стійкою в темній залі, де світився хіба що музичний автомат, вони знайшли невеличкий танцювальний майданчик.

Далі — їхній перший танець. Перший раз, коли вони торкнулись одне одного долонями та грудьми. Перший раз, коли вона опинилася досить близько, щоб відчутти запах, який завжди вважатиме головним запахом Браяна: трішечки диму в поєднанні з пахощами його шампуню без ароматизатора та мускусний запах його плоті, трохи схожий на пахощі лісу.

— Я послав тобі той напій, бо не хотів, щоб ти пішла з бару.

— Знаю, тобі треба було до вбиральні.

— Ні, я пішов до вбиральні, бо, пославши тобі напій, одразу впав у істерику. Просто не знаю, йой, просто не хотів побачити, як ти дивишся на мене, наче на якогось сраного сталкера. Тож і пішов до вбиральні, щоб — не знаю — помучитися соромом? Просто зайшов туди, став спиною до стіни й разів із десять обізвав себе тупим.

— Не було такого.

— Було. Присягаюся. Коли я дивився на тебе в новинах, ти була чесна. Ти не говорила тенденційно, не підморгувала

в камеру й не демонструвала упереджень. Я довіряв твоїм словам. Ти сумлінно виконувала свою роботу. І це було помітно.

— Навіть із котом, який гавкав?

Його лице посерйознішало, хоча голос залишався невимушеним.

— Не применшуй того, що я про тебе кажу. Мені цілий день, а часом і тиждень, усі брешуть, мене всі намагаються обвести круг пальця. Від продавця автівок до постачальників, від лікаря, який намагається впарити мені ліків на більшу суму, бо старається намахати фармацевтичного представника, до авіаліній, готелів і жінок у готельних барах. Я вертався з поїздки, вмикав Шостий канал, і ти — ти — мені не брехала. Це щось та й означало. Інколи, особливо після того, як мій шлюб розпався і я весь час був сам, це означало дуже багато.

Вона не знала, що сказати. Останнім часом їй незвично було чути компліменти, а довіра була їй незнайома.

— Дякую, — видушила із себе Рейчел і поглянула на долівку.

— Дуже сумна пісня, — сказав за мить Браян.

— Так.

— Хочеш зупинитися?

— Ні. — Їй дуже подобалось, як його долоня тисне їй на попереk. Від цього вона почувалася так, ніби ніколи не впаде. Ніколи не зазнає болю. Ніколи не програє. Більше ніколи не буде покинута. — Ні, продовжуймо.

11

Апетити

Початок їхнього роману вселив у Рейчел фальшиве відчуття спокою. Вона майже запевнила себе, що панічні

атаки вже в минулому, хоча останнього разу вони були найгостріші.

Своє перше офіційне побачення вони з Браяном провели за філіжанкою кави наступного ранку після зустрічі. Попереднього вечора Рейчел була надто п'яна, щоб сідати за кермо, тож розкошелилася на номер із виглядом на річку в готелі «Вестін» на Коплі-сквер. Відколи вона востаннє зупинялася в готелі, минуло більше року; у ліфті уявила, як замовляє перекуску в номер і дивиться фільм на замовлення, але заснула, скинувши з себе взуття і не встигнувши відкинути покривало на ліжку. Наступного ранку о десятій Рейчел зустрілася з Браяном у кафе «У Стефані» на Ньюбері-стріт. У її крові та злегка набряклому мозку ще driжали останні сліди горілки. Браян же мав чудовий вигляд. Власне, у денному світлі він мав кращий вигляд, аніж в освітленні бару. Рейчел спитала, яка в нього робота, а Браян відповів, що вона оплачує його потреби й дозволяє потурати любові до подорожей.

— Там має бути щось більше.

— Правду кажучи, ні. — Він хихотнув. — Ось що я роблю день у день: обговорюю умови з постачальниками деревини залежно від того, скільки деревини в цьому місяці — багато чи мало. В Австралії сталася посуха чи на Філіппінах затягнувся дощовий сезон? Ці чинники змінюють ціну на деревину, а вона змінює ціну на... Із чого ж почати? На оту серветку, оцю скатертину, той пакетик із цукром. Я аж засинаю, як про це говорю. — Він надпив каву. — А як щодо тебе?

— Мене?

— Ага. Ти коли-небудь повернешся до журналістики?

— Сумніваюся, що мене хтось візьме.

— А якби взяли? Скажімо, людина, яка ніколи не бачила того відео?

— І де б я таку знайшла?

— Я чув, у Чаді жахливий інтернет.

— У Чаді?

— У Чаді.

Рейчел промовила:

— Ну, якщо я ще хоч раз зможу сісти в літак, то пошукаю щастя на новинних станціях у...

— Нджамені.

— Столиці Чаду, так.

— Це крутилося в тебе на язиці, не сумніваюся.

— *Атож*.

— Ні, я знаю.

— Я б її назвала.

— Я не сперечаюся.

— Вустами, може, й ні, — зауважила вона, — зате очима — так.

— А в тебе вони, до речі, надзвичайні.

— Очі.

— І вуста.

— Ти можеш потусити зі мною коли завгодно.

— Я так і хочу. — Його обличчя дещо спохмурніло. — Ти коли-небудь думала, що тобі, може, й не треба їхати аж у Чад?

— Що ти маєш на увазі?

— Мені цікаво, чи справді ти така впізнавана, як думаєш.

Вона вигнула брову, дивлячись на нього.

— Я майже три роки п'ять вечорів на тиждень світилася в новинах цього міста.

— Так, — відповів Браян. — Але скільки в тебе було глядачів? Десь із п'ять відсотків населення двохмільйонного міста? Тобто сто тисяч людей. Розкиданих по всій площі великої міської агломерації. Закладаюся, якби ти опитала всіх у цьому ресторані, тебе впізнало б усього одна-дві людини, та й то, може, лише тому що ми їх спитали та змусили придивитися пильніше.

Вона сказала:

— Не можу зрозуміти, що ти намагаєшся зробити: покращити мені настрій чи погіршити.

— Покращити, — запевнив він. — Тільки покращити. Рейчел, я намагаюся дати тобі зрозуміти: так, дехто пам'ятає те відео, і невеликий відсоток тих людей пов'язує його з тобою, коли бачить тебе на людях, але цих людей із кожним днем стає менше. Ми живемо у світі одноразової пам'яті. Ніщо не довговічне, навіть сором.

Вона у відповідь наморщила носа.

— Гарно ти заливаєш.

— Ти й сама гарна.

— Мі-мі-мі.

Їхнє друге побачення було вечерею на Південному березі, неподалік від її житла. Третє знову відбулося в Бостоні, теж під час вечері, а опісля вони лизалися, мов старшокласники, поки вона тулилася спиною до ліхтарного стовпа. Пішов дощ — не м'яка нічна імла, на яку вони натрапили, а злива, що збіглася в часі з таким різким похолоданням, неначе зима відчайдушно кусала їх наостанок.

— Тебе треба відвести до автівки.

Браян сховав її під своїм плащем. Вона чула, як краплі дощу б'ють по одезині, наче маленькі камінці, та залишилася сухою — тільки щиколотки намокли.

Вони пішли повз невеличкий парк, у якому на лаві лежав безхатько. Він витріщався на вулицю, ніби намагаючись угледіти там щось утрачене. Безхатько накрився газетою, та його голова безупинно трусилася серед вологи. Губи в нього тремтіли.

— Жахлива весна, — сказав чолові'яга.

— А вже ж майже червень, — зауважив Браян.

— До опівночі це має скінчитися.

Рейчел стало ніяково й соромно: вона ж бо має ліжко, автівку, дах над головою.

На цю звістку чолові'яга з надією стиснув губи й заплющив очі.

У машині Рейчел увімкнула обігрів і потерла руки. Браян нахилився до відчиненого вікна для короткого поцілунку, який перейшов у довгий, а по даху її автівки барабанив дощ.

— Хочеш, я відвезу тебе додому? — запропонувала вона.

— Він за десять кварталів у інший бік. Плащ мене вбереже.

— Ти без капелюха.

— Хома ти невірний.

Він відступив від автівки й дістав із кишені плаща бейсболку «Блу-Джейс». Надягнувши її, клацнув пальцями, вигнув козирок і, криво всміхнувшись, віддав Рейчел честь.

— Їдь обережно. Як дістанешся додому, зателефонуй мені.

— Іще дещо.

Рейчел поманила його пальцем.

Браян іще раз нахилився до автівки, поцілував її, і вона відчула ледь помітний запах поту з-під його бейсболки, смак віскі в нього на язиці, а тоді смикнула за лацкани його плаща й посилила цілунок.

Браян пішов назад тією дорогою, якою вони прийшли. Рейчел увімкнула двірники й зібралася від'їхати від узбіччя, та в неї запітніли вікна. Вона ввімкнула обігрівач скла й посиділа на місці, дивлячись, як воно очищується, а тоді виїхала на вулицю. Зібравшись на найближчому розі звернути праворуч, Рейчел позирнула ліворуч і побачила Браяна. Він стояв у невеличкому парку. Зняв плаща й накрив ним безхатька.

Він вийшов із парку, піднявши комірець сорочки, щоб захиститися від дощу, й побіг вулицею додому.

Звичайно, про те, що тільки-но побачила Рейчел, у її матері був цілий розділ: «Дія, що спричиняє стрибок».

На їхньому четвертому побаченні Браян приготував вечерю у себе в квартирі. Поки він завантажував посуд у посудомийку, Рейчел зняла футболку й бюстгальтер і прийшла до нього на кухню тільки в потертих хлопчачих джинсах. Браян повернувся тієї самої миті, коли вона дійшла до нього, округлив очі й вимовив:

— Ой.

Вона відчувала цілковитий контроль над ситуацією, хоча, звісно, його не мала, і почувалася досить вільною, щоб диктувати умови першої взаємодії їхніх тіл. Тієї ночі вони почали на кухні, а закінчили в його ліжку. Друге коло почали у ванні, а закінчили на стільниці між двома раковинами. Тоді пішли на третє коло, знов у спальні, й упоралися навдивовижу добре, хоча наприкінці у Браяна вже не виходило нічого, крім дрожу.

Упродовж того літа вона напрочуд добре віддавала своє тіло. Однак віддавати все інше доводилося повільніше. Особливо як повернулися панічні атаки. Вони головно починалися тоді, коли Браяна не було в місті. На жаль, для стосунків із ним найперше треба було змиритися з його частими виїздами з міста. Здебільшого він був відсутній дві ночі та їхав до Канади, штату Вашингтон і Орегону, а двічі на рік бував у штаті Мен. Але інші мандрівки — до Росії, Німеччини, Бразилії, Нігерії та Індії — тривали набагато довше.

Часом, коли він тільки від'їздив, Рейчел бувало приємно повернутися до себе. Їй не треба було розглядати себе як половинку пари. Вона прокидалася вранці після його від'їзду й на дев'яносто відсотків почувалася Рейчел Чайлдс. Тоді визирала з вікна, жахалася світу і згадувала, що дев'яносто відсотків її — це все-таки щонайменше на сорок відсотків більше, ніж їй подобається.

На другий день по обіді думки про вихід із хати вже не обходилися без майже нестримної істерії, оповитої більш керованим повсякденним жахом.

Уявляючи собі зовнішній світ, Рейчел бачила те, що відчувала, наважуючись у нього вийти: бачила, як він насуває на неї грозовою хмарою. Оточує її. Надкушує потроху. Проникає в тіло, наче соломинка, і висмоктує всі соки. А взамін не дає нічого. Він зводить нанівець усі її намагання дати йому відсіч, дістати винагороду за намагання ввійти в нього. Світ усмоктував її у свій вихор, кружляв її, а тоді випльовував зі свого виру й переходив до наступної жертви.

Поки Браян був у Торонто, вона сиділа залякла в «Данкін Донатс» на Бойлстон-стріт і дві години не могла відійти від маленького видовженого столика з виглядом на вулицю.

Якось уранці, коли Браян вертався з Гамбурга, Рейчел сіла в таксі на Бікон-стріт. Коли вони проїхали чотири квартали, до неї дійшло: вона ж повірила, що геть незнайома людина спокійно доправить її за гроші на той кінець міста. Рейчел змусила таксиста зупинитися, дала йому надміру щедрі чайові й вийшла з таксі. Стала на тротуарі — і все виявилось надто яскравим, надто різким. Слух у неї був надто гострий, неначе її слухові канали хтось просвердлив: вона чула, як троє людей із віддаленого боку Массачусетс-авеню розмовляють про своїх собак. Якась жінка на прирічній стежці на десять футів нижче шпетила свою дитину арабською. У Логані¹ сів літак. Інший літак злетів. І вона це чула. Чула, як автівки сигналять на Массачусетс-авеню, стоять з увімкненими моторами на Бікон-стріт і заводяться на Сторров-драйв.

На щастя, неподалік стояла бочка для сміття. Рейчел ступила чотири кроки й виблювала в неї.

Коли йшла назад, до квартири, у якій жила з Браяном, люди, яких минала, відверто глипали на неї з презирством, відразою і тим, що вона могла назвати лише апетитом. Вона йде повз них, а вони думають, чи не куснути її.

У наступному кварталі до Рейчел причепився саєнтолог, сунув їй у руку брошурку й запитав, чи не хоче вона пройти тест на визначення особистих якостей: їй же, судячи з вигляду, явно потрібні гарні новини, вона може дізнатися про себе таке, що...

Вона ніколи не була в цьому певна, та підозрювала, що її могло на нього знудити. Повернувшись до квартири, побачила на своєму взутті бризки блювотиння, та була певна, що, блюючи у велику бочку, нітрохи не промазала.

¹ Логан — бостонський міжнародний аеропорт.

Рейчел зняла із себе одяг і простояла двадцять хвилин у душі. Коли Браян того вечора приїхав додому, вона ще була в халаті й майже допила пляшку піно ґриджіо. Він налив випити й собі — односолодового віскі з одним кубиком льоду, — сів до неї на підвіконня, звідки відкривався краєвид річки Чарльз, і дав їй виговоритися. Коли вона закінчила, його лице не виражало відрази, яку вона очікувала там побачити, — відрази, яка точно була б на обличчі Себастьяна. Натомість вона побачила лиш... А що ж то було?

Боже милостивий.

Співпереживання.

«Оце таке воно на вигляд?» — подумала вона.

Він кінчиками пальців прибрав з її обличчя мокру чуприну й поцілував у лоба. Налив їй іще вина.

Хихотнув.

— Ти справді обблювала саєнтолога?

— Це не смішно.

— Та ні, мала, смішно. Направду смішно.

Він дзенькнув келихом об її келих і випив.

Рейчел засміялась, але тоді її сміх затих і вона згадала, якою була раніше — у соціальному житті, у патрульних машинах під час спільних поїздки із поліціантами, у владних коридорах, на вулицях Порт-о-Пренса й тієї нескінченної ночі у сквотерському таборі в Леогані — і не змогла пов'язати ту Рейчел із нинішньою.

— Мені дуже соромно.

Вона поглянула на чоловіка, який був кращий за всіх, яких вона коли-небудь знала, однозначно добріший, однозначно терплячіший, і полилися сльози, які лише посилили її сором.

— За що соромно? — спитав він. — Ти не слабка. Чуєш?

— Бляха, та я ж навіть за двері вийти не можу, — прошепотіла вона. — Навіть у таксі, бляха, сісти не можу.

— Ти сходиш до когось, — запевнив він. — Розберешся із цим. Зцілишся. А куди б ти хотіла податися зараз? —

Він обвів рукою квартиру. — Де краще, ніж тут? У нас є книжки, повний холодильник, Xbox.

Вона опустила голову йому на груди.

— Я тебе кохаю.

— Я теж тебе кохаю. Ми можемо навіть зіграти тут весілля.

Рейчел підвела голову і зазирнула йому в очі. Він кивнув.

Вони побралися в церкві. Та стояла за кілька кварталів звідти. Присутні були тільки їхні найближчі друзі: з її боку — Мелісса, Юджині та Денні Маротта, її оператор на Гаїті; з його боку — його діловий партнер Калєб, Калєбова дружина Хая, приголомшлива іммігрантка з Японії, що досі силкувалася вивчити англійську, та Том, бармен із бару, в якому вони зустрілися. Цього разу її не провів до вівтаря Джеремі Джеймс: вона не мала від нього звісток уже два роки. Що ж до Браяна, то, коли спитала, чи хоче він побачити там своїх родичів, він заперечно хитнув головою і його плащем накрила якась похмурість.

— Я займаюся з ними справами, — сказав він. — Я їх не люблю. І не ділюся з ними прекрасним у своєму житті.

Говорячи про свою родину, Браян не опускав жодного слова. Говорив повільно й точно.

Вона сказала:

— Але ж це твоя родина.

Він хитнув головою.

— Моя родина — це ти.

Після весілля вони зібралися випити у «Брістоль-лаунжі». Згодом Рейчел і Браян пішли додому через Бостон-Коммон і Громадський сад, і вона при цьому почувалась як ніколи добре.

Однак, поки вони чекали на світлофорі, перш ніж перейти Бікон-стріт, Рейчел побачила посеред шляхопроводу, що вів до Еспланади, двох мертвих дівчат. Дівчинка в полинялій червоній футболці та джинсових шортах була Естер. Дівчинка у блідо-жовтій сукні була Відді. Дівчата

піднялися на відбійник шляхопроводу. Під ними пливли автівки, що стікали зі Сторров-драйв, а дівчата зіскочили головами вниз із відбійника і зникли, перш ніж врізатись у тротуар.

Рейчел не сказала про це Браянові. Вона повернулася до квартири без жодних інших пригод, і вони випили шампанського. Покохалися, випили ще шампанського, полежали в ліжку й подивились, як над містом піднявся повний місяць — останній перед осіннім рівноденням.

Вона побачила, як двоє дівчат упали зі шляхопроводу і зникли. Перебрала в голові всіх людей, які зникли з її життя, не лише важливих, а й незначних, повсякденних, і раптом усвідомила те, чого найбільше в світі боялася: що колись із її життя зникнуть вони всі. Рейчел заверне за рік, а широкі авеню спорожніють, автівки буде покинуто. Всі нишком утечуть через якийсь галактичний чорний хід, поки вона кліпне, і вона стане єдиною людиною серед живих.

Думка була абсурдна — такою впивалася б дитина з комплексом мученика. Та все ж це здавалося дуже важливим для розуміння суті її страхів. Вона поглянула на свого новоспеченого чоловіка. Його рухливі повіки обважніли від сексу, шампанського та серйозності дня, що минув. Тієї миті збагнула, що вийшла за нього зовсім з інших причин, ніж за Себастьяна. За Себастьяна вона вийшла, бо підсвідомо знала: якщо він коли-небудь від неї піде, їй буде майже начхати. Та за Браяна вона вийшла, бо він, хоч і кидав її у дрібницях (достатньо, щоб вона могла повірити в недосконалість цієї моделі), нізащо не кине в серйозних речах.

— Про що ти думаєш? — запитав Браян. — Ти якась сумна.

— Я не сумна, — збрехала Рейчел. — Я щаслива, — сказала вона, бо це також було правдою.

Наступного разу вона вийде з квартири вісімнадцять місяців по тому.

У вихідні перед від'їздом Браяна до Лондона, стрімко наближаючись до другої річниці свого весілля, Браян і Рейчел спустилися ліфтом із п'ятнадцятого поверху і вийшли зі свого будинку. Ішов дощ — того тижня дощ ішов постійно, — але він був не сильний, а радше схожий на туман, якого Рейчел практично не помічала, доки волога не дісталася її кісток. Схожа погода була того вечора, коли вони зустрілися. Браян узяв її за руку й відвів до Массачусетс-авеню. Куди вони йдуть, не казав — казав тільки, що вона до цього готова. Вона може із цим упоратися.

Рейчел за останні шість місяців покидала житловий комплекс із десятком разів, але робила це тоді, коли докільця було найбільш керованим: рано-вранці та ввечері в будні, часом — за найбільших холодів. Вона їздила до супермаркету, але, як і раніше, лише рано-вранці в будні, а вихідними завжди лишалася в хаті.

Та ось вона розгулює в Бек-Беї пізнього суботнього ранку. Попри погоду, на Массачусетс-авеню було велелюдно. Те саме було на вулицях, що його перетинали, зокрема на Ньюбері-стріт. Довкола було безліч неприємних місцевих фанатів «Ред сокс нейшн»: ця команда силкувалася провести бодай один домашній матч за тиждень, поки всі інші було скасовано через дощ. Тож Массачусетс-авеню кишіла червоними та блакитними футболками й бейсболками, а також людьми, що їх носили: мажористими молодими красунчиками у джинсах і сандалях, що вже ходили барами; чоловіками й жінками середнього віку, що могли позмагатись у розмірі пивних животів; дітлахами, що гасали вздовж тротуарів, то поринаючи в натовп, то виринаючи з нього. Четверо дітлахів бились іграшковими битками. Автівки простоювали на дорозі так довго, що водії вимикали двигуни. Бібікали

й ревли клаксони, а поміж усього цього сновигали необережні пішоходи. Один із них, ляскаючи по багажниках, кричав: «Місто чемпіонів, місто чемпіонів!» Окрім спортивних фанатів — неприємних і не тільки, — були япі¹, білі та чорношкірі, а також міські хіпстери, які зовсім недавно закінчили музичний коледж Берклі чи Бостонський університет зі страхітливою відсутністю перспектив. Далі вздовж Ньюбері-стріт ходили трофейні дружини з качиними губами й собачками в сумочках, зітхаючи після кожного огріху в обслуговуванні клієнтів і вимагаючи зустрічі з чийось менеджером. Рейчел так давно не ризикувала ввійти в натовп, що якимось робом забула, як він може приголомшувати.

— Дихай, — сказав Браян. — Просто дихай.

— Вихлопними газами? — відказала Рейчел, коли вони перейшли Массачусетс-авеню.

— Звісно. Це зміцнює характер.

Лише тоді, коли вони дісталися віддаленого тротуару, до неї дійшло, що задумав Браян. Він звернув разом із нею до станції метро «Конференц-центр Гайнса».

— Йой.

Рейчел учепилася вільною рукою в його зап'ясток.

На цей порух він повернувся і зазирнув їй в обличчя. Усміхнувся.

— Ти можеш.

— Ні, не можу.

— Можеш, — тихо сказав він. — Поглянь на мене, сонечку. Поглянь на мене.

Вона зазирнула йому в очі. Браян мав певну рису, що могла як надихати, так і дратувати, — майже релігійне завзяття. Він віддавав перевагу музиці, фільмам і книжкам, які так чи інакше утверджували статус-кво чи принаймні думку про те, що хорошим людям дістається добре. Проте наївною людиною він не був. Уміння співпереживати

¹ Япі — молоді люди із заможних родин, зосереджені на досягненні успіху в кар'єрі чи бізнесі.

й мудрості в його блакитних очах стало б на людину, вдвічі старшу за нього. Браян бачив погане на світі — просто волів уважати, що може ухилитися від нього силою волі.

«Відмова програти, — казав він уже стільки разів, що вона збилася з ліку, — це запурука перемоги».

На це Рейчел не раз відповідала: «Відмова програти — це також запурука поразки».

Але зараз їй був потрібен цей його бік, ця суміш Вінса Ломбарді¹ з гуру самопомоги, цей ненастанно оптимістичний (а часом — просто ненастанний) настрій, який її цинічне «я» визначило б як надто вже передбачувано американський, якби її чоловік не був канадцем. Рейчел було потрібно, щоб Браян зараз переброянив себе, і він це зробив.

Він підняв руку, не випускаючи її долоні.

— Я не відпущу.

— Блін.

Вона всміхалася, знала, що зробить це, та все одно чула у своєму голосі притлумлену істерику.

— Я, — повторив він, — не відпущу.

Мить — і вона опинилася на ескалаторі. То був не сучасний широкий ескалатор. Ескалатор у центрі Гайнса був вузький, чорний і крутий. Однозначно не відповідав поточним нормам. Рейчел боялася, що, якщо вона чомусь нахилиться вперед, то полетить додолу сама й повалить Браяна та всіх, хто стоїть перед ними. Поки вони спускалися, вона задерла підборіддя і голову та тримала спину прямо. Світло тьмяніло, доки цей спуск не почав здаватися частиною якогось примітивного ритуалу — чи то родючості, чи то, може, народження. Позаду неї стояли чужі люди. Попереду стояли чужі люди. Їхні обличчя і мотиви ховались у тьмяному світлі. Їхні серця цокали, як годинниковий механізм бомби.

— Як ти? — спитав Браян.

¹ Вінс Ломбарді — тренер з американського футболу, який поряд із фаховими успіхами прославився суворим характером і вкрай строгою дисципліною.

Вона стиснула його руку.

— Тримаюся.

Із її волосся біля скроні витекла одна краплинка поту й ковзнула за лівим вухом. Дісталась їй карка та сповзла по ньому під блузу, а там розчинилася, торкнувшись хребта.

Востаннє Рейчел пережила панічну атаку в тому самому ліфті, яким вони з Браяном уранці спустилися, перш ніж вийти із житлового комплексу. То було сім місяців тому. Ні, вісім, не без гордості усвідомила вона. «Вісім», — подумала Рейчел і знову стиснула чоловікову руку.

Вони дісталися платформи. Натовп, зійшовши з вузького ескалатора, став не надто щільним. Вони з Браяном пройшли чверть платформи з того боку, де мав прибути потяг, і Рейчел із подивом виявила, що в неї сухі долоні. Десь від двадцяти до тридцяти з лишком років вона багато подорожувала. Тоді спуск у темний тунель із ордами незнайомців заради поїздки в метро навіть не видавався загрозою. Те саме стосувалося походів на концерти, спортивні змагання та в кіно. Навіть у наметових містечках і таборах біженців на Гаїті вона не мала проблем із панікою. Там і відразу після повернення в неї було вдосталь інших проблем — негайно згадувались алкоголь, оксиконтин і атіван, — але паніки серед них не було.

— Агов, — озвався Браян, — ти зі мною?

Вона хихотнула.

— Здається, це я маю питати в тебе.

— О, я з тобою, — сказав він. — Я поруч.

Вони знайшли вбудовану в стіну лаву з мапою маршрутів бостонського метро; зелена, червона, блакитна лінія, помаранчева та срібна перетинались, як вени, а тоді розгалужувалися.

Тепер Рейчел тримала його за руки обома долонями, а ще вони притулились одне до одного колінами. Ті, хто глипав на них, бачили привабливу пару, явно згуртовану.

— Ти завжди поруч, — сказала вона йому. — Крім тих випадків...

— Коли я не поруч, — договорив він за неї, і вони обоє захихотіли.

— Коли ти не поруч, — погодилася вона.

— Та все одно це лише поїздка, мала. Ти можеш поїхати зі мною коли схочеш.

На це вона закотила очі.

— Я не впевнена, що можу сісти на цей потяг. У літак я точно не сяду.

— Ти сядеш на цей потяг.

— Справді? Чого це ти так певен?

— Бо тепер ти сильніша. І в безпеці.

— У безпеці, так?

Вона поглянула на платформу, а тоді знову на його руки, на його коліна.

— Так. У безпеці.

Рейчел глипнула на нього, і тут на станцію ввірвався потяг — так стрімко, що повітря ще більше скуйовдило Браянове неслухняне волосся.

— Ти готова?

— Не знаю.

Вони встали.

— Ти готова.

— Ти весь час це повторюєш.

Вони зачекали, поки інші пасажери вийдуть, а тоді підійшли до порога, де вагон торкався платформи.

— Заходимо разом, — сказав Браян.

— Блін, блін, блін.

— Хочеш зачекати на наступний?

На платформі було порожньо. Всі зайшли.

— Ми можемо зачекати, — сказав він.

Двері почали шумно зачинятись, і вона заскочила всередину, потягнувши за собою Браяна. Коли вони пройшли між дверима, ті різко розчахнулись, але тоді вони опинились у вагоні і парочка літніх білих пані роздратовано на них зирнула, а хлопчик-латиноамериканець, який тримав на колінах футляр зі скрипкою, поглянув на них із цікавістю.

Вагон хитнувся. Потяг поїхав у тунель.

— Ти це зробила, — сказав Браян.

— Я це зробила. — Рейчел поцілувала його. — Ого.

Вагон знову хитнувся — цього разу на повороті, завищавши й зацокавши колесами. Вони їхали за п'ятдесят футів під землею на швидкості двадцять п'ять миль на годину в металевій банці по рейках, яким уже давно минуло сто років.

«Я спустилася сюди, у глибоку пітьму», — подумала Рейчел.

Вона поглянула на чоловіка. Той дивився на одне з оголошень над дверима, підвівши погляд і задерши рішуче підборіддя.

«І я боюся менше, ніж могла б подумати».

Вони проїхали до Лічміра, кінцевої станції. Вийшли в тумані в Іст-Кембріджі й пообідали в мережевому ресторані на першому поверсі ТРЦ «Галлерія-Молл». Рейчел не була в ТРЦ так само давно, як і в метро, і, поки вони чекали на чек, усвідомила: у цьому торговельному центрі вони невинно.

— Ти хочеш, щоб я прогулялася цим ТРЦ? — спитала Рейчел.

Браян удав безневинний подив.

— О, та я про таке й не думав.

— Ага. Чому саме цей ТРЦ? У ньому точно повно підлітків і гамору.

— Еге ж.

Він передав офіціантові свою кредитку на маленькій чорній таці.

— О Господи, — сказала Рейчел.

Браян підняв брови.

— А якби я сказала, що після метро з мене на сьогодні досить екстриму? — спитала вона.

— Тоді я взяв би це до уваги.

І вона знала, що він візьме це до уваги. Візьме. Якби її спитали, що подобається їй у чоловікові найбільше, вона б,

можливо, була змушена сказати: терплячість. Вона здавалася безмежною — принаймні якщо йшлося про недугу Рейчел. Перші кілька місяців, відколи в неї сталась остання панічна атака — та, що була в ліфті, — Рейчел підіймалася до їхньої квартири на п'ятнадцятому поверсі сходами. А Браян, коли перебував у місті, й чути не хотів про те, щоб вона підіймалася сама. Він пихкав і підіймався тими сходами разом із нею.

«З іншого боку, — якось зауважив він, коли вони зі спітнілими обличчями зупинилися перепочити між десятим і одинадцятим поверхами, — добре, що ми ледве втрималися й не купили тієї квартири на двадцять другому поверсі в тому комплексі на Гантінгтон-авеню». Він опустил голову і глибоко вдихнув. «Не знаю, чи призвело б це до розлучення, та медіація нам би точно знадобилася».

Рейчел досі чула відлуння їхнього сміху на сходах, який здіймався аж до даху, легкий і втомлений. Браян узяв її за руку й допоміг подолати останні п'ять просвітів. Вони разом прийняли душ, а тоді лягли голі на ліжко, дозволивши вентилятору на стелі висушити те, чого не витерли рушники. Вони не стали кохатись одразу, а просто лежали там, тримаючись за руки й хихочучи з абсурдності свого становища. І Браян сприймав його саме так — як становище, як стихійне лихо, що їх спіткало, таке непідвладне їхнім зусиллям, що спробувати його змінити було б усе одно що спробувати змінити погоду. Браян, на відміну від Себастьяна та декого з її друзів, ніколи не гадав, ніби Рейчел може контролювати ці панічні атаки. Вона потерпала від них не тому, що була слабка, потурала собі чи мала схильність до драматизму — вона переживала їх, бо вони діяли на неї так, як і всякий тілесний недуг: грип, застуда, менінгіт.

Кохатися вони почали аж тоді, коли останні залишки дня витекли в сутінки за вікном спальні. Річка стала пурпуровою, а тоді почорніла; кохаючись із Браяном, Рейчел почувалася так, ніби вони пропливають над кістяними порогами та прослизують крізь стіни з крові, ніби вони зростаються.

Так часом бувало, коли між ними з'являвся найтісніший зв'язок.

Той день вийшов незвичайним, і Рейчел подумки додасть його до інших незвичайних днів, які запам'ятовуватиме один за одним вісім місяців поспіль, аж поки не зможе оцінити стан свого шлюбу й усвідомити, що гарних днів минуло незмірно більше, ніж поганих. Вона стала почуватися спокійніше, відчула досить упевненості в собі, щоб одного разу три місяці тому, не попередивши нікого — ні Браяна, ні своїх подруг Меліссу та Юджині, ні свою мозкоправку Джейн, — ізнову спуститися ліфтом.

А тепер вона опинилася в ТРЦ і спускалась ескалатором у вир тіл. Головно підлітків, як вона й передбачала, надворі, як не дивно, була субота, до того ж дощова — один із тих днів, про які керівники ТРЦ буквально моляться. Рейчел відчувала, що на них дивляться — чи було так насправді, чи то їй здавалося, вона гадки не мала — і тиснуть дорогою, і чула безліч розрізнених голосів, безліч уривків розмов...

— ...Сказав, що ти тепер понтуєшся, Пут...

— ...Ворушись, *Ворушись*...

— ...А я, тіпа, маю просто взяти та все кинути? Бо так вийшло, що він...

— ...Якщо тобі не подобається, то ні, звісно, ні...

— ...В Олівії він є, а їй же ще навіть одинадцяти нема.

Її здивувало те, як спокійно вона слухає всі ці звуки, що мчать до неї, повз неї і розтікаються ярусами над нею та під нею, виражаючи нестримну потребу в товарах і послугах, сверблячому відчутті задоволення, що його несуть покупки заради покупок, зв'язку між людьми та водночас розриві цього зв'язку (перш ніж кинути рахувати, Рейчел помітила двадцять пар, у яких одна людина ігнорувала другу, розмовляючи по мобільному), потребу почути від когось, ну хоч від когось, чому вони це роблять, чому вони тут, що відрізняє їх від комах, які зараз ходять під землею в колоніях, навдивовижу подібних до триповерхового ТРЦ, у якому вони вештаються, блукають, тиняються цієї суботньої днини.

Зазвичай саме такі думки передували панічній атаці. Вона починалася з лоскотання посередині грудей. Лоскотання швидко оберталося на рух поршня. У роті неначе утворювалася Сахара. Поршень обертався на горобця, ув'язненого й нажаханого. Він махав крильцями — *вжух, вжух, вжух, вжух* — у порожнечі всередині неї, і з її шиї і лоба починав стікати піт. Дихання видавалося розкішшю з обмеженим терміном придатності.

Але не сьогодні. Сьогодні такого й близько не було.

Невдовзі вона навіть віддалася на милість насолодам ТРЦ, купила собі кілька блузок, свічку, якийсь надміру дорогий кондиціонер. Кольє у вітрині ювелірної крамниці впало в око не лише їй, а й Браянові. Першу хвилину вони навіть не говорили про нього, а тільки презиралися. Взагалі-то то було два кольє — більше, а всередині нього менше: низки круглих намистинок із чорного оніксу на ланцюжках із білого золота. Воно було недороге, геть не дороге, такого вона, ймовірно, навіть не передасть у спадок доньці, якщо в них із Браяном колись буде донька, та все ж...

— Що в ньому привабливого? — спитала вона Браяна. — Що нам у ньому подобається?

Браян довго дивився на неї, намагаючись осмислити це сам.

— Може, річ у тому, що воно парне?

У крамниці Браян надягнув його Рейчел на шию. Трохи помучився із застібкою: вона була надто туга, — але продавець запевнив їх, що це нормально, вона послабшає від використання; але тут намистинки лягли їй на блузу просто під шиєю.

Вийшовши з ювелірної крамниці, Браян провів долонями по її долонях і сказав:

— Сухісінькі.

Вона кивнула, округливши очі.

— Уперед.

Браян повів її до фотокабінки під ескалаторами. Закинув монет на потрібну суму й затягнув її в кабінку, а тоді розсмішив, помацавши Рейчел за груди, поки вона запинала за ними завісу. Коли в будці блимав спалах, Рейчел

тулилася щокою до його щоки, і вони корчили ідіотські гримаси, висовуючи язики чи посилаючи об'єктиву повітряні поцілунки.

Закінчивши, вони поглянули на смугу із чотирьох кадрів; фотографії вийшли такими дурнуватими, як вони й очікували. На перших двох їхні голови наполовину опинилися за кадром.

— Висидь ще одну смугу, — попросив Браян. — Сама.

— Що?

— Будь ласка, — промовив він, раптом спохмурнівши.

— Добре...

— Я хочу відзначити цей день. Хочу, щоб ти дивилася в той об'єктив із гордістю.

Стоячи в кабінці сама й чуючи, як він закидає монети, Рейчел почувалася дурнувато. Але при цьому також відчувала, що чогось досягла; тут він не помилився. Рік тому вона й уявити не могла, як виходить за двері будинку. А тепер стоїть у напханому під зав'язку торговельному центрі.

Рейчел витріщилася в об'єктив.

«Мені досі лячно. Але не страшно. І я не сама».

Коли вийшла з кабінки, він показав їй смугу з кадрами, і побачене їй сподобалося. Правду кажучи, вона мала дещо суворий вигляд — із такої жінки не позбиткуєшся.

— Щоразу, як бачитимеш ці знімки чи надягатимеш оте колье, — мовив Браян, — згадуї, яка ти сильна.

Вона окинула поглядом торговельний центр.

— Це все ти, сонце.

Він узяв її за руку й поцілував кісточки пальців.

— Я тільки підштовхнув тебе.

Рейчел захотілося розридатися. Вона спершу не знала чому, та тоді до неї дійшло.

Браян її знає.

Він, цей чоловік, за якого вона вийшла заміж, цей чоловік, із яким заприсяглася пройти ціле життя, знає її. Він її знає.

І — диво з див — досі не втік.

Заломлення

Уранці в понеділок, за кілька годин після того, як Браян поїхав до аеропорту, Рейчел спробувала повернутися до роботи над книжкою. Вона писала її вже понад пів року, та досі навіть не знала достеменно, до якого жанру та належить. Книжка починалася зі звичайної журналістики, розповіді про пережите на Гаїті, та коли Рейчел усвідомила, що неможливо написати цю розповідь, не ввівши в сюжет себе, книжка перетворилася на щось подібне до спогадів. Рейчел ще не намагалася написати розділ, у якому детально розповідалося б про її зрив перед камерою, та знала: коли вона це зробить, їй доведеться записати й контекст. Для цього треба написати розділ про матір, а для нього — ще один розділ, про сімдесятьох трьох Джеймсів, а потім переробити всю першу частину книжки. Наразі Рейчел гадки не мала, що вийде з книжки, і гадки не мала, як дійде до цього та чи дійде взагалі, проте здебільшого писала з великою насолодою. Часом же книжка виснажувала її до другої філіжанки кави. Сьогоднішній день був саме такий.

Те, чому інколи вихопити з порожнечі потрібні слова було так само легко, як відкрити кран, а інколи — важко, як розітнути вену, здавалося геть не зрозумілим, але Рейчел почала підозрювати, що як добре, так і погане в цьому процесі пов'язане з тим, що вона пише без мапи. Ба більше, без жоднісінького плану. Вона, здавалосьь, абсолютно спокійно обрала вільний підхід, якого нізащо не дозволила б собі в журналістиці, і віддалася на милість тому, що не зовсім розуміла, тому, що наразі видавалося радше ритмічним, аніж логічним.

Браянові книжки не показувала, проте обговорювала її з ним. Він, як завжди, незмінно її підтримував, хоча вона

й підозрювала, що раз чи двічі помітила в його очах зверхній полиск: йому ніби не зовсім вірилося, що ця книжка — щось більше, ніж витівка, хобі, яке ніколи не перетвориться на щось цільне й завершене.

— Як ти її назвеш? — запитав він якось увечері.

— «Скороминущість», — відповіла Рейчел.

Нічого ближчого до загальної теми їй наразі не спадало на думку. Її життя та життя тих, зустрічі з ким запам'ятались їй найбільше, здавалося, були позначені вічною відсутністю коріння. Плинністю. Безпорадним і стрімким наближенням до порожнечі.

Того ранку Рейчел написала кілька сторінок про свою роботу в «Глобі», та вони здавалися сухими й навіть гірше — шаблонними, тож вона відкинула роботу раніше, ніж зазвичай, надовго залізла в душ і вдягнулася для обідньої зустрічі з Меліссою.

Рейчел перетнула Бек-Бей під ненастанним дощем — нескінченним дощем, усюдисущим дощем, «біблійним дощем», як висловився напередодні ввечері Браян, «Ноевим дощем». Це було не аж так погано, та надворі вже вісім днів було мокро. Вода з озер і ставків на півночі штату заливала дороги, обертаючи деякі вулиці на притоки річок. Дві машини пішли за водою. Вихідними з'їхав зі злітно-посадкової смуги пасажирський літак. Якщо вірити повідомленням, ніхто не постраждав. Тим, хто потрапив у затор із десяти автівок на 95-й магістралі, пощастило менше.

Рейчел не треба було хвилюватися так сильно, як деяким іншим людям: вона не літала, рідко сідала за кермо (відколи вона робила це востаннє, минуло два роки), а жили вони з Браяном високо над рівнем вулиці. Щоправда, Браян постійно літав. Браян сідав за кермо.

Із Меліссою вона зустрілася в «Дубовій залі» в готелі «Коплі-Плаза». «Дубова зала» вже не звалася «Дубовою

залою». Після зриву Рейчел вона пройшла косметичний ремонт і, проіснувавши кілька десятиліть як «Дубова зала», стала довгим баром із кухнею «ДУБ», але Рейчел, Мелісса та практично всі, кого вони знали, досі називали цей заклад «Дубовою залою».

Рейчел уже кілька років не була на Коплі-сквер сама. Коли в неї починалась остання довга серія панічних атак, їй одного разу здалося, ніби будівлі довкола площі — церква Олд-Саут, головна філія Бостонської публічної бібліотеки, церква Святої Трійці, «Фермонт», «Вестін» і височезна Вежа Генкока, у блакитних дзеркальних вікнах якої виднілася площа, — хиляться і збудівель стали радше стінами, величезними стінами, збудованими для того, щоб її ув'язнити. Це було особливо прикро, бо вона завжди захоплювалася Коплі-сквер як характерним сплавом старого й нового Бостона, де старе представляв класицизм у стилі боз-арт і сяйливий вапняк Бостонської публічної бібліотеки, «Фермонт» і, звичайно, церква Святої Трійці з її глиняним дахом і важкими арками, а нове — холодна функціональність і строгі обтічні лінії «Вестіна» та Вежі Генкока, споруд, які справляли враження відвертої байдужості як до історії, так і до її плаксивої сестри, ностальгії. Та Рейчел уже майже два роки обходила площу, а не проходила нею.

Вийшовши на площу вперше від дня свого весілля, Рейчел очікувала, що її серце закалатає, а кров потече швидше. Та все ж, пройшовши багряним килимом під навісом до дверей «Фермонта», відчула лише ледь помітне прискорення серцебиття, яке майже відразу повернулося до норми. Може, її заспокоїв дощ. Вона з парасолькою над головою була всього-на-всього черговою майже примарою в темному одязі, що сховалася під пластиковим каптуром, і простувала містом майже примар у темному одязі, що ховалися під пластиковими каптурами. Їй здавалося, що під таким дощем і в такому мороці у вбивств більше шансів за-

лишитися нерозкритими, а в романів більше шансів залишитися безкарними.

— М-м-м-м, — промовила Мелісса, коли Рейчел так їй і сказала. — Ми, значить, думаємо про роман?

— Господи, ні. Я ж ледве виходжу з дому.

— Фігня. Ти тут. Вихідними ти проїхалася містом на метро, погуляла в ТРЦ. — Вона простягнула руку й ущипнула Рейчел за щоку. — Ти вже така велика дівчинка, еге ж?

Рейчел ляснула Меліссу по руці, і та сіла й надміру голосно засміялася. Рейчел уже з'їла великий салат і поволі випила келих білого вина, та Мелісса, у якої був вихідний, майже не торкнулась їжі й лигала «Белліні» так, наче опівночі просеко мало опинитися поза законом. Від «Белліні» Мелінда ставала не лише дотепнішою, веселішою, а й галасливішою, а Рейчел із власного досвіду знала, як швидко гумор може перетворитися на ненависть до себе, дотепність може притупитись, але гучність просто зростає без упину. Рейчел уже кілька разів помічала, як на них дивляться інші відвідувачі; щоправда, це могло статися через Рейчел, а не через Меліссин галас.

Мелісса надпила свій коктейль, і Рейчел не без полегшення зауважила, що тепер її ковтки менші. Колись Мелісса була продюсеркою десятків репортажів Рейчел на Шостому каналі, але, на щастя, не працювала над жодним із матеріалів про Гаїті. Коли в Рейчел стався зрив у Сіте-Солей, у Мелісси був медовий місяць на Мауї. Той шлюб протривав менше двох років, але Мелісса досі залишалася на тій роботі, яку завжди любила значно більше, ніж Теда. Словом, як вона приказувала з ясною і гіркою усмішкою, показуючи великі пальці, ситуація безпрограшна.

— Отже, якби ти закрутила роман із кимось у цій залі, хто б це був?

Рейчел швидко оглянула залу.

— Ніхто.

Мелісса витягнула шию, відверто роздивляючись залу.

— Вибір тут доста сумний. Але стривай, невже навіть той хлопець у кутку не підходить?

— Той, що в напівфедорі та з борідкою? — перепитала Рейчел.

— Так. Він нормальний.

— Я не хочу роману з «нормальним». І взагалі не хочу роману. Та якби в мене був роман, то лише з кимось ідеальним.

— І який би він мав вигляд?

— Гадки не маю. Це ж не я зараз шукаю чоловіка.

— Ну, це не був би високий вродливий незнайомець. Ти вже за ним заміжня.

Рейчел схилила голову набік.

Мелісса повторила за нею.

— Я його не знаю. — Вона приклала руки до грудей, розчепіривши пальці. — Коли я розмовляю з твоїм нареченим — безперечно чарівним, безперечно цікавим і розумним, — і він іде геть, у мене завжди складається таке враження, ніби він не сказав геть нічого.

— Я бачила, як ви розмовляли по пів години.

— Та все ж... Я нічого про нього не знаю.

— Він із Британської Колумбії. Він...

— Я знаю його біографію, — запевнила Мелісса. — Просто не знаю Браяна. Він так гарно подає весь цей чар, зоровий контакт, усі ці запитання про мене, мої сподівання та мрії, що я завжди прокидаюся наступного дня і з подивом розумію, що він змусив мене говорити тільки про саму себе.

— Але ж ти любиш говорити про себе.

— Я *обожнюю* говорити про себе, та суть не в тому.

— О, в цьому є суть?

— Та є, блін.

— Кажі вже яка, блін.

Жінки всміхнулись одна одній із протилежних боків столика. Вони неначе знову працювали разом.

— Мені просто цікаво: хтось узагалі знає Браяна?

— Включно зі мною? — Рейчел розсміялася.

— Забудь.

— Ти натякаєш саме на це.

— Я сказала: забудь.

— А я спитала, чи відносиш ти мене до списку людей, які не *знають* мого чоловіка.

Мелісса похитала головою і запитала Рейчел про книжку, яку вона пише.

— Ніяк не можу надати їй форми.

— Якої форми? — із безтурботною байдужістю запитала Мелісса. — На Гаїті стався землетрус, потім — спалах холери, а *потім* — ураган. І ти бачила все це на власні очі.

— Якщо розглядати це так, — сказала Рейчел, — виходить справжнісіньке катастрофічне порно. А цього я боюся найбільше.

Тут Мелісса відмахнулася, як зазвичай відмахувалася від Рейчел, коли та переходила на тему, якої Мелісса не розуміла чи не хотіла розуміти.

У такі моменти Рейчел питала себе, чому досі тусується з Меліссою. Та любила поверховість так, як інші люди шукають глибини, і могла обернути будь-яку спробу щось ускладнити на об'єкт невимушеного кепкування. Але за останні кілька років Рейчел позбулася майже всіх друзів, і їй було страшно подумати, що колись вона прокинеться взагалі без жодного друга. Тому вона неухважно слухала Меліссині теревені про власну роботу й останні новини про те, хто кого їбе у *WCJR* як у переносному, так і в прямому розумінні.

Рейчел вигукувала «ого», «та невже» й «весело» в очікуваних місцях, але водночас їй досі не йшли з голови Меліссині слова про Браяна, і її роздратування досі зростало. Цього ранку вона прокинулася в чудовому настрої. Відтоді їй хотілось одного — підтримати цей настрій. Хотілося тільки залишитися щасливою протягом дня. І це не мало бути фальшиве ясне щастя учасниці конкурсу

краси чи релігійного фанатика — це мало бути лиш тяжко здобуде щастя людини, яка знає себе та протягом вихідних працювала над своїми страхами зі своїм люблячим, хоч і частенько заклопотаним, чоловіком.

Завтра вона знову дозволить собі всі сумніви. Завтра відкриється духовним термітам дріб'язкового відчаю та апатії. Та сьогодні, цього нещасного вологого дня, вона хоче залишатися не-нещасною. Однак виглядало на те, що Мелісса була рішучо налаштована облити її радість крижаною водою.

Коли Мелісса пішла замовити ще напоїв, Рейчел відпросилася, заявивши, що їй треба до перукарні на Ньюбері-стріт. Вона здогадувалася, що Мелісса їй не вірить, але не дуже цим переймалася. Надворі дощ уже ослаб, перетворившись на легку мжичку, і їй хотілося пройти під ним крізь Громадський сад до річки Чарльз, а тоді піти вздовж неї, подолати пішохідний міст до Кларендон-стріт і повернутися до свого будинку. Однаково хотілося понюхати промоклу землю і вологий асфальт. У Бек-Беї за такої погоди легко було уявляти собі Париж, Лондон чи Мадрид, відчутися частиною більшого континууму.

Мелісса залишилася «ще на один келишок», і вони обмінялися поцілунками у щоку, а тоді Рейчел пішла. Звернула праворуч і попрямувала вздовж Сент-Джеймс-авеню. Ідучи вздовж готелю, вона бачила, як він віддзеркалюється у Вежі Генкока, а також бачила в ній саму себе частиною віддзеркаленого триптиха з лівого краю лівої скляної шибки. Найбільше місця на лівій шибці займали тротуар і Рейчел, яка йшла край нього, а невеличка вервечка таксі ліворуч від неї лише зазірала в кадр. У середній шибці відображався, похилившись, величний старий готель, а у третій виднілася малесенька вуличка між готелем і Вежею. Вуличка була така мала, що більшість людей або не помічала її взагалі, або вважала її провулком. Нею передусім, а може й виключно, користувалися фургони доставки. Під подвійними дверима в задній частині готелю стояв

фургон пральні, позаду Вежі простоював чорний «сабарбан», вихлопи якого змішувалися з випарами з каналізаційної решітки. Дощ, падаючи крізь цей дим, набував сріблястого кольору.

Із Вежі вийшов Браян і відчинив задні дверцята позашляховика. В усякому разі цей чоловік був схожий на Браяна, та не міг ним бути. Браян перебував у повітрі, наразі долетівши до середини Атлантики, та прямував до Лондона.

Але це був Браян: та сама щелепа, що з наближенням до сорокаріччя тільки починала злегка ширшати, те саме пасмо чорного волосся на лобі, той самий тренч м'якого мідяного кольору поверх чорного пуловера, що в них Браян вийшов із дому сьогодні вранці.

Рейчел надумала його покликати, та щось у виразі його обличчя її спиноло. Вона ще ніколи не бачила на його обличчі такого виразу — безсердечного й чомусь зацькованого водночас. Не може бути, подумала вона, щоб це було те саме обличчя, яке стежить за моїм сном уночі. Він — це водянисте, заломлене відображення її чоловіка — заліз у позашляховик. Рейчел дісталася до рогу тієї ж миті, коли відображення автівки обернулося на саму автівку. Позашляховик із чорними вікнами проминув Рейчел і звернув на Сент-Джеймс-авеню. Рейчел крутнулася на місці, роззявивши рота, але нічого не сказавши, і побачила, як позашляховик виїхав на середню смугу, проїхав під світлофором на перехресті з Дартмут-стріт і спустився з похилого виїзду на Массачусетську платну магістраль. Там Рейчел загубила його в темному тунелі й потоці машин, що злилися позаду нього.

Вона довго стояла на тротуарі. Дощ ізнову став сильним. Його краплі гамселили по її парасольці й відскакували від асфальту, б'ючи по щиколотках і литках.

— Браян, — нарешті сказала Рейчел.

Вона повторила його ім'я, та цього разу це вже було не твердження, а запитання.

Скотт Пфайффер із Графтона, що в штаті Вермонт

Рейчел рушила навпростець до будинку. Вона нагадувала собі, що на світі повно людей, які мають майже такий самий вигляд, як інші. Вона ж навіть не знає, яка сильна подібність між ними, а тільки бачила відображення. Відображення, заломлене у дзеркальному склі під дощем. Якби Рейчел мала якусь хвилику, щоб роздивитися все чітко, якби він затримався біля дверцят автівки, а вона сама завершила за рік вчасно, щоб поглянути на нього прямо, то, ймовірно, побачила б, що він — чужа людина. У нього не знайшлося б ледь помітного горбка на середині перенісся. Або губи були б тонші, а очі — карі, а не блакитні. У нього б не знайшлося Браянового розсипу ряботиння під вилицями — такого блідого, що побачити його можна було, лише опинившись досить близько, щоб його поцілувати. Зауваживши жінку, що так відверто витріщилася на нього під дощем, цей незнайомиць, можливо, невпевнено всміхнувся б, замислився б, чи не сталося з нею, бува, чогось. Можливо, на його не зовсім браянівському обличчі відобразилося б упізнання, і він подумав би: «Це та жінка з Шостого каналу, у якої колись давно стала істерика в ефірі». А може, він би взагалі її не помітив. Просто сів би в автівку й поїхав. А так, зрештою, і сталося.

Насправді ж Браян таки мав двійника. Вони говорили про нього вже багато років. Скотт Пфайффер із Графтона, що в штаті Вермонт.

Коли Браян навчався на першому курсі Браунського університету, йому казали, що один його ровесник, який працює в доставці піци, схожий на нього як дві краплі води. Дійшло до того, що Браянові закортіло побачити його на власні очі. Якось він стояв на тротуарі під піцерією, доки не побачив, як його близнюк вийшов із-за прилавка, несучи-

чи в червоній шкіряній термосумці стос коробок із піцою. Браян відступив убік, а Скотт вийшов із піцерії і сів у білий фургон із трафаретним написом «DOM'S PIZZA» на дверцятах і поїхав до Федерал-Гілли розносити свою їжу. Браян не міг пояснити, у чому річ, але так і не відрекомендувався Скоттові. Натомість він, за власним зізнанням, почав «ніби» його переслідувати.

— Ніби, — повторила Рейчел, коли він їй про це розповів.

— Знаю. Знаю. Та якби ти побачила, які ми схожі, то зрозуміла б, яка це *моторошна* хрінь. Думка про те, щоб відрекомендуватися самому собі? Надто вже дивно це було.

— Але ж то був не ти. То був Скотт...

— ...Пфайффер із Графтона, що в штаті Вермонт, так.

Браян часто говорив так про нього, наче від повного опису Скотт ставав трішки менш реальним і трішки ближчим до персонажа комедійного скетчу. Скотт Пфайффер із Графтона, що в штаті Вермонт.

— Я зафоткав його кілька разів.

— Ти... *що*?

— Еге ж? — відповів він. — Я ж тобі казав: це однозначно було переслідуванням.

— Ти сказав, що це було ніби переслідуванням.

— Я користувався зумом. Я стояв перед дзеркалом у своїй ванній у Провіденсі й підносив знімки до свого обличчя: анфас, профіль зліва, профіль справа, з опущеним підборіддям, із задертим підборіддям. І присягаюсь: єдиною відмінністю було те, що в нього лоб був вищий — може, на одну десяту дюйма, — а ще він не мав цього горбка.

Горбок у Браяна на перенісці утворився після хокейної травми у п'ятому класі, коли в нього там частково зсунувся хрящ. Видно його було лише у профіль і ніколи — анфас, та й тоді його треба було шукати.

На Різдво на другому курсі Браян подався за Скоттом Пфайффером до його домівки у Графтоні, що в штаті Вермонт.

— А тебе не зшукалися на Різдво рідні? — спитала вона.

— Я про таке не чув.

Це він сказав беземоційним тоном, — якщо бути менш милосердними, то мертвим, — яким послуговувався завжди, коли говорив про свою родину.

Скотт Пфайффер із Графтона, що в штаті Вермонт, жив так, як Браян, імовірно, нізачо не захотів би жити, якби не побачив того життя зблизька. Скотт працював повний робочий день у *Dom's Pizza*, щоб закінчити Університет Джонсона і Велса, у якому навчався ресторанного менеджменту, тимчасом як Браян вивчав міжнародні фінанси у Браунському університеті, жив із трастової ренти від бабусі з дідусем і гадки не мав, скільки коштує його навчання, — знав тільки, що батьки, напевно, оплачували його вчасно, бо він ніколи не чув протилежного.

Скоттів батько, Боб Пфайффер, був різником у місцевому супермаркеті, а його мати Саллі — регулювальницею в містечку. Також вони виконували обов'язки скарбника та віцепрезидентки Ротарі-клубу округу Віндгем. А раз на рік дві години їхали автівкою до Саратога-Спрінгс у штаті Нью-Йорк і зупинялися в тому самому мотелі, де провели свій медовий місяць.

— Як багато ти знаєш про цих людей? — запитала Рейчел. — Той, хто когось переслідує, дізнається чимало.

Браян стежив за цим сімейством і молився, щоб у ньому стався скандал.

— Інцест, — зізнався він, — або щоб Боба спіймали на гарячому в громадському туалеті, коли він мацав за інтимні місця якогось копа під прикриттям. Я був би радий і розкраданню, хоч і не знаю, що можна розкрадати у м'ясоховищі супермаркету. Може, стейки.

— Чому ти про таке молився?

— Вони були занадто ідеальні. Ну, тобто жили в цьому довбаному милому будиночку в колоніальному стилі просто на громадських землях. Звичайно, біленькому, за штахет-

ником, оточеному ганком, на якому, так, висіла справжня гойдалка. Вони сиділи там на Святвечір у светрах, винісши маленькі обігрівачі, і пили гарячий шоколад. Розповідали одне одному історії. Сміялись. Одного разу їхня донька, їй було років із десять, проспівала колядку, а вони всі зааплодували. Я ніколи не бачив нічого подібного.

— Звучить мило.

— Це було жахливо. Бо що, як хтось може бути таким щасливим? Таким *ідеальним*? Що це говорить про всіх інших людей?

— Але ж на світі є такі люди, — зауважила Рейчел.

— Де? — відказав Браян. — Я таких ніколи не зустрічав. А ти?

Вона роззявила рота, а тоді стулила. Звісно, не зустрічала, та чому вона думала, що зустрічала? Рейчел завжди вважала себе якщо не відверто цинічною, то принаймні доволі скептичною людиною. А після Гаїті готова була заприсягтися, що позбулась останніх залишків сентиментальності чи схильності до романтики. Але десь у глибині її мозку заховалася віра в те, що грішною землею ходять ідеальні, щасливі — а також ідеально щасливі — люди.

Нема такого на світі, часто нагадувала їй мати. Щастя, казала її мати, — це пісочний годинник із тріщиною.

— Але ж ти сам сказав, — зауважила вона Браянові, — що вони були щасливі.

— Вони однозначно такими здавались.

— Але тоді...

Він усміхнувся. Переможно, але з дрібкою розпачу.

— Боб завжди зупинявся дорогою додому в одному маленькому шотландському пабі. Якось я сів поруч із ним. Він, звичайно, кинув на мене страшенно ошелешений погляд і сказав, що я дуже схожий на його сина. Я вдав здивування. Коли бармен сказав те саме, вдав здивування ще раз. Боб замовив мені випивку, я замовив Бобові випивку, і так далі. Він спитав мене, хто я, тож я йому сказав.

Сказав, що навчаюсь у Фордгемському університеті, а не у Браунському, та поза тим не дуже відходив від правди. Боб сказав мені, що не надто любить Нью-Йорк. Забагато злочинності, забагато іммігрантів. До третього келиха «іммігранти» перетворилися на «латиносів» і «муслімів». До п'ятого він почав торочити про «нігерів» і «підарів». А, ще про лесбух. Наш Боб ненавидів лесбійок. Сказав, що, як його донька раптом стане лесбійкою, він, дай-но спробувати мені процитувати правильно, залле їй пизду суперклеєм. Як виявилось, Боб мав захопливі ідеї щодо тілесних покарань, які роками застосовував на практиці, — спершу на Скоттові, а потім на Наннетт, як звали його доньку. Розговорившись, старий Боб не міг зупинитися. Раптом до мене дійшло: усе, що злетіло з його вуст за останні п'ятнадцять хвилин, було мерзотою. Боб був жахливим переляканим боягузом, який ховався за бездоганною люб'язністю.

— Що сталося зі Скоттом?

Браян зітнув плечима.

— Він так і не повернувся до навчання. Мабуть, через брак грошей. Коли я цікавився ним востаннє, а це було п'ятнадцять років тому, він працював у одному з графтонських мініготелів.

— А ти йому так і не відрекомендувався?

— Боже, ні.

— Чому?

Він знизав плечима.

— Упевнившись у тому, що він живе не краще за мене, я повністю збайдужів.

Отже, стався фантастичний збіг: Рейчел щойно натрапила на Скотта Пфайффера із Графтона, штат Вермонт. Можливо, він приїхав до міста на конференцію, присвячену громадському харчуванню. Можливо, він чогось досяг у житті й володіє невеличкою мережею високоякісних мініготелів по всій Новій Англії. Рейчел усе-таки бажала Скоттові найкращого. Хоча вона ніколи з ним не зустріча-

лася, він увійшов у її пам'ять, і вона сподівалася, що життя в нього склалося.

Та як на них міг бути однаковий одяг?

Вона не могла відмахнутися від цієї деталі, хоч і дуже старалася. Змиритися з тим, що Браянів двійник чи майже двійник випадково опинився в тому самому місті з двома мільйонами мешканців, напевно, було досить легко, та щоб купитися на те, що обидва чоловіки були вбрані в тонкий плащ мідяного кольору поверх чорного бавовняного пуловера з піднятим комірцем, білої футболки й темно-синіх джинсів, потрібна була така довірливість, на якій зростають релігії.

«Стоп, — запитала вона себе, звернувши на Коммонвелс-авеню і пішовши до свого будинку, — як ти побачила сині джинси? Між тобою та його ногами стояв позашляховик».

Так само як і решту його постаті, збагнула вона, — у відображенні в шибці. Спершу побачила його лице, плащ і пуловер. Далі, коли прийшло спантеличення, помітила його спину тоді, як він сідав у автівку, схиливши голову під одвірком і зтягуючи за собою полу плаща. Тієї миті вона не усвідомлювала, що вже бачила все це, та дорогою додому в неї в голові все склалося саме собою. Отже, так, Заломлений Чоловік (або ж Скотт Пфайффер із Графтона, штат Вермонт) був одягнений у джинси того ж кольору, що й ті, у яких вийшов із дому Браян. Такі самі джинси, такий самий плащ, такий самий светр, футболка того ж кольору.

У квартирі Рейчел ізнову почасти запевнила себе, що це не так. У житті *дійсно* трапляються збіги. Вона висушила волосся і пішла до запасної спальні, що нею Браян часто послуговувався як домашнім офісом. Зателефонувала йому на мобільний. Дзвінок одразу було переадресовано на автовідповідач. Логічно. Він або досі у повітрі, або щойно приземлився. Цілком логічно.

Під вікном, що виглядало на річку біля МІТ і Кембриджа, стояв письмовий стіл попелястого кольору. Вони жили

досить високо, щоб ясного дня бачити Арлінгтон, а доклавши зусиль, ще й частину Медфорда. Однак зараз, за пеленами дощу, пейзаж обернувся на імпресіоністську картину: будівлі зберегли форму, та позбулися конкретних деталей. Зазвичай тут стояв Браянів ноутбук, але Браян, звісно, взяв його із собою в поїздку. Рейчел поставила туди власний ноутбук і замислилася над тим, що може зробити. Вдруге зателефонувала йому на мобільний. Автовідповідач.

Його основні кредитки, «Амекс» і «Віза» з бонусними мільями, були корпоративними картками. Документація лежала в його конторі, розташованій по той бік дощу й річки — у Кембриджі, на самому краєчку Гарвард-сквер.

Однак виписки за їхніми особистими кредитками були легкодоступні. Рейчел відкрила на моніторі виписку за «Мастеркард». Прокрутила на три місяці назад і не знайшла нічого незвичайного, тож прокрутила на шість місяців назад. Усюди покупки як покупки. Що вона сподівалася знайти? Якщо вона таки знайде щось неправильне, якусь непояснену покупку, таємничий сайт, то чи виявиться це однозначним доказом на користь того, що Браян сьогодні невдовзі після опівдня був на Коплі-сквер, хоча мав бути в Лондоні? Чи це просто доводитиме, що він ходить по порносайтах або ж подарунок на її день народження насправді було не сховано за місяць до потрібної дати, як він заявляв, а куплено в шаленому поспіху того ж ранку?

Вона не знайшла навіть такого.

Рейчел зайшла на сайт *British Airways* і перевірила інформацію про прибуття рейсу 422 «Лоґан — Гітроу».

Відліт відкладено у зв'язку з погодними умовами.

Очікуване прибуття: 20 : 25 (GMT +1).

Тобто за п'ятнадцять хвилин.

Рейчел перевірила їхні з Браяном виписки з банкоматів і не знайшла жодної операції зі зняття великих сум. Не без сорому усвідомила, що востаннє Браян скористався карт-

кою для покупки через касовий термінал, щоб купити їй кольє в ТРЦ.

Вона поглянула на свій мобільний, подумки вимагаючи, щоб він завібрував, щоб на екрані відобразилося, що телефонує Браян. Так чи інакше, він усе це роз'яснить. Вона завершить цей виклик, сміючись із власної параної.

Стоп. Історія дзвінків у мобільному. Звісно. Його історії вона не мала — йому телефон надавала компанія, а отже, він належав до ділових видатків, — зате мала свою власну. Рейчел ще раз крутнулася на стільці й зацокала по клавіатурі. Трохи більше ніж за хвилину в неї з'явилась історія власних дзвінків із мобільного за останній рік. Вона відкрила *iCal* і звірила зі своєю історією дні, коли Браяна не було в місті.

На місці були вони всі — вхідні дзвінки з його мобільного, коли він був у Номі, Сіетлі, Портленді. Але вони ні про що їй не говорили. Браян міг здійснювати ці дзвінки звідки завгодно. Тож Рейчел перейшла до іншого тижня — Господи, того чорного, крижаного тижня в січні — та до вхідних дзвінків від Браяна, коли він був (чи заявляв, що був) у Москві, Белграді, Мінську. А в п'ятому стовпчику рахунка було зазначено плату за віддалений міжнародний зв'язок, яку їй нараховували за відповіді на ці дзвінки. Ця плата була не мала (Чому з неї беруть гроші за те, що вона знімає слухавку? Треба знайти нового оператора), а досить значна. І вона співвідносилась із дзвінками з іншого кінця світу.

Коли Рейчел повернулася на сайт *British Airways*, у неї завібрував телефон. Браян.

— Привіт, — сказала вона.

Щось протяжно зашипіло, а тоді двічі тихо ляснуло.

А далі — його голос.

— Привіт, мала.

— Привіт, — повторила вона.

— Я...

— Де?..

— Що?

— ...ти?

— Я в черзі на митниці. І в мене от-от розрядиться телефон.

Полегшення, яке вона відчула, почувши його голос, миттю змінилося роздратуванням.

— У першому класі не було розетки? У *British Airways*?

— Була, та мені не підійшла. Ти в нормі?

— Ага.

— Точно?

— А чому б мені не бути в нормі?

— Не знаю. В тебе просто голос якийсь... напружений.

— Напевно, то все з'єднання.

Якусь мить він не казав нічого. А тоді:

— Гаразд.

— Як там черга на митниці?

— Величезна. Це тільки мій здогад, але я цілком певен, що одночасно з нами прибули рейс *Swiss Air* і рейс із Еміратів.

І знову нетривала мовчанка.

— Отже, — заговорила вона, — сьогодні я зустрілася з Меліссою.

— Отакої!

— А далі? Ішла вздовж...

Рейчел почула кілька звуків, схожих одночасно на бібикання і на цокання.

— Телефон розряджається, мала. Дуже прошу, вибач. Подзвоню тобі з го...

На лінії стало тихо.

Чи був шум на задньому плані схожий на шум митниці? Які звуки лунають на митниці? Рейчел уже давно не виїздила з країни. Вона спробувала уявити це. Вона не сумнівалася: коли відкривається якийсь перехід, лунає «дзінь». Але не могла згадати, тихе це «дзінь» чи гучне. Хай там як, жодного «дзінь» під час їхньої розмови вона не почула. Та якщо черга була досить довга, а Браян ще перебував у її хвості, він, можливо, стояв недостатньо близько до переходів, щоб «дзінь» було чути.

Що ще вона чула? Просто якийсь галас загалом. Жодних чітких розмов. Чимало людей не розмовляє в чергах, особливо після тривалого перельоту. Надто вже вони втомлені. Надто затуркані, як часом приказував Браян із фальшивим британським акцентом.

Рейчел визирнула з вікна крізь дощ на Чарльз і на Кембридж за ним, неначе змальовані пензлем Моне. Не всі тамтешні силуети були їй чужі. Вниз за течією річки вона розгледіла безформну шпичасту громаду Стата-Центру, комплексу яскравих алюмінієво-титанових будівель, які неначе завалювалися всередину. Зазвичай Рейчел не терпіла сучасної архітектури, та до Стата-Центру відчувала непоясненну прихильність. У його безладному шаленстві відчувалося щось натхненне. Вгору за течією річки вона розрізняла купол головного корпусу МІТ, а ще далі — шпиль Церкви-меморіалу на Гарвард-ярді.

Рейчел кілька разів обідала на Гарвард-ярді разом із Браяном. Він був розташований усього за кілька кварталів від Браянового офісу, і там Браян зустрічався з нею першого літа, коли вони були разом. Часом він брав бургери з «Кухні Чарлі» або піцу з «У Піноккіо». Офіс у нього був максимально скромний: шість приміщень на третьому поверсі непримітної триповерхової цегляної будівлі на Вінтроп-стріт, яку значно легше було уявити у старому заводському містечку стибу Броктона чи Волтгема, ніж на задвір'ї одного з найелітніших університетів світу. На маленькій золотій табличці біля парадних дверей зазначалося, що це — «Делакруа Тімбер Лтд». Рейчел бувала там тричі, а може, чотири рази, і не могла назвати на ім'я нікого із працівників, окрім Браяна та його молодшого партнера Калеба, чи пригадати про них щось, окрім того, що вони — молоді й симпатичні чоловіки та жінки із завзятими очима амбітних людей. Головно стажери, казав їй Браян, сподіваються показати, на що здатні, і дістати підвищення до оплачуваної роботи в головній конторі у Ванкувері.

Розрив із сім'єю у Браяна Делакруа завжди мав особистий характер, пояснював він Рейчел, і аж ніяк не фаховий. Він любив лісопильний бізнес. Той добре йому вдавався. Коли його дядько, який керував американською частиною підприємства в конторі на П'ятій авеню в Мангеттені, якось увечері вигулював пса в Центральному парку й упав мертвий від інсульту, Браян, який ніколи не засмучував рідних, а просто збивав їх із пантелику, взяв його роль на себе. За рік вирішив, що Мангеттен — це занадто («Його неможливо вимкнути», — казав він сам), і перевів підприємство до Кембриджа.

Рейчел поглянула на годинник у верхньому правому куті свого ноутбука. 16:02. В офісі ще неодмінно хтось буде. Принаймні Калєб, який працює мов скажений. Рейчел могла заїхати до Калєба, сказати йому, що Браян забув дещо в офісі й попросив її це забрати. Опинившись там, вона могла залізити в його комп'ютер чи проглянути виписки із кредиток у його документах. Пересвідчитися в тому, що все сходиться.

Хіба це злочин — раптово й цілковито втратити довіру до свого чоловіка? Таке запитання вона поставила собі, намагаючись зупинити таксі на Коммонвелс-авеню.

Це не злочин і навіть не гріх, але свідчить про те, що їхній шлюб не має непохитних підвалин. Як вона могла так швидко втратити довіру до нього, якщо цього ж дня співала йому осанну в розмові з Меліссою? Їхній шлюб міцний, не те що в безлічі їхніх друзів.

Хіба не так?

А що таке міцний шлюб? Що таке добрий шлюб? Вона знала жахливих людей, які перебували в чудовому шлюбі, що якимось робом тримався на їхній жахливості. А ще знала чудових-пречудових людей, які освідчувалися в невмирущому коханні одне до одного перед Богом і всіма своїми друзями, а за кілька років просто викидали це кохання на смітник. Урешті-решт, хай які хороші вони були — чи хай якими хорошими себе вважали, — зазвичай від кохання, у якому вони так публічно освідчувалися, залишалися тільки отрута,

жаль і своєрідна приголомшена розгубленість через те, як темно стало насамкінець на шляхах, якими вони прямували.

Міцність шлюбу, часто казала її мати, дорівнює масштабу вашої наступної суперечки.

Рейчел у це не вірила. Чи не хотіла вірити. Принаймні якщо йшлося про неї та Браяна. Щодо неї та Себастьяна це однозначно було правдою, та вони із Себастьяном були катастрофою від початку. Вони з Браяном аж ніяк не були катастрофою.

Та все ж не існувало жодного логічного пояснення тому, що вона раптом побачила, як чоловік, дуже схожий на її половинку й одягнений так само, вислизнув через чорний хід із будинку в Бостоні, коли її чоловік мав летіти до Лондона. І їй довелося прийняти єдину раціональну відповідь: чоловік, який вийшов із Вежі Генкока сьогодні після опівдня, був Браяном. Тобто він був не в Лондоні. Тобто він бреше.

Вона зупинила таксі.

15

Волога

«Я не хочу, щоб він брехав, — подумала Рейчел, коли таксі перетнуло Бостонський університетський міст і обігнуло розв'язку, щоб звернути на Меморіал-драйв. — Не хочу в усе це вірити. Хочу відчувати те саме, що й цими вихідними, — любов і довіру».

«Та яка в мене альтернатива? Вдавати, ніби я його не бачила?»

«Це був би не перший раз, коли ти побачила щось таке, чого не існувало».

«Ті рази все було інакше».

«У чому?»

«Просто інакше».

Таксист не сказав ані слова за всю поїздку. Рейчел поглянула на його ліцензію. Санджай Сет. На фотографії він мав понурий вигляд — здавалось, от-от насупиться. Вона не знала цієї людини, та все ж дозволила їй перевезти себе, так само як дозволяла незнайомцям готувати собі їжу, перебирати своє сміття, оглядати своє тіло й керувати літаком. І сподівалася, що ці люди не вріжуться на літаку в гору й не отруять їй харчі просто через те, що в них не склався день. А у випадку цього таксі сподівалася, що таксист не набере швидкості й не завезе її в якусь далечинь на задвір'ї покинутого промислового парку, не залізе на задні сидіння і не розкаже, що саме думає про жінок, які не кажуть «будь ласка». Коли вона востаннє їхала на таксі, такі роздуми змусили її перервати поїздку, та цього разу вона втиснула собі у стегна кулаки й не стала їх прибирати. Рейчел рівномірно вдихала й видихала — не надто глибоко й не надто поверхово, — визирнула з вікна на дощ і сказала собі, що витримає це так само, як витримала поїздку в метро та ТРЦ.

Коли вони під'їхали до Гарвард-сквер, вона попросила Санджая Сета зупинитися на розі Кеннеді-стріт і Вінтроп-стріт, бо Вінтроп-стріт була однібічна та йшла не в той бік. Рейчел не хотілося чекати, поки таксі ще п'ять чи десять хвилин продиратиметься крізь дорожній рух, характерний для 16:50, щоб об'їхати квартал і підвезти її на сто футів ближче.

Коли Рейчел наблизилася до будівлі, з неї вийшов Каллеб Перлофф. Смикнув за двері, перевіряючи, чи замкнув їх за собою. Плащ і бейсболка «Сокс» у нього були такі ж мокрі, як верхній одяг у всього міста. А тоді він повернувся і побачив, як вона стоїть на тротуарі збоку від нього.

Із виразу його обличчя вона здогадалася, що він не може пов'язати цього між собою: Рейчел тут, по той бік річки, у Кембриджі, під їхньою конторою, тимчасом як Браян за кордоном.

Рейчел почувалась абсурдно. Як вона могла пояснити, чому стоїть тут? Вона мала змогу обдумати це під час по-

їздки в таксі й не зуміла вигадати жодної притомної причини, з якої їй міг би знадобитися доступ до чоловікового офісу.

— То ось де це все відбувається, — заговорила вона. Калєб іронічно їй усміхнувся.

— Саме тут. — Він витягнув шию, щоб поглянути на будівлю, а тоді знову глипнув на неї. — Ти знала, що вчора в Андгра-Прадеш ціна на деревину впала на одну десяту відсотка?

— Ні, не знала.

— Проте на іншому кінці світу, у Мату-Гросу...

— А де це?

— У Бразилії. — Він спустився зі сходів до неї, розко- тисто вимовивши «р». — У Мату-Гросу ціна зросла на пів відсотка. І все вказує на те, що протягом наступного міся- ця вона зростатиме.

— А що в Індії?

— Нам дістається ота знижечка на одну десяту відсот- ка. — Він зітнув плечима. — Але наразі тут усе якось не- певно. Та й витрати на доставку вищі. То з ким нам укла- сти угоду?

— Дилема, — визнала вона.

— А як щодо всього того лісу, який експортуємо ми?

— Ще одна зморшка.

— Не можна ж допустити, щоб він просто зогнив.

— Не можна.

— Віддати його на поталу жукам. Дощу.

— Сили небесні. Дощу.

Він підняв руку, підставляючи її дощу, який наразі обер- нувся на легеньку мжичку.

— Правду кажучи, останній місяць у Британській Ко- лумбії було сухо. Дивно. Там сухо, тут мокро. Зазвичай усе навпаки.

Він схилив голову набік, дивлячись на неї.

Вона схилила голову й собі.

— Що привело тебе сюди, Рейчел?

Вона ніколи не знала, як багато Браян розповідає комусь про її стан. Він казав, що не говорить про нього, та вона здогадувалася, що він мусить комусь розповідати, хай навіть і добряче випивши. Люди мусили рано чи пізно замислюватися, чому Рейчел не змогла долучитися до них на цій чи тій вечірці, чому не їздила торік з усіма подивитися на феєрверки на честь Четвертого липня на Еспланаді, чому її рідко видно в барах. Така розумна людина, як Калєб, не могла не збагнути з часом, що бачить Рейчел лише в керованому середовищі (зазвичай у будинку) та в маленьких компаніях. Але чи знав Калєб, що вона вже два роки не сідала за кермо? А до минулої суботи майже стільки ж часу не їздила в метро? Чи знав він, що вона одного разу завмерла на фудкорті «Пруденшл-Сентер-Моллу», що їй довелося сісти в оточенні доброзичливих охоронців, задиханій і впевненій, що вона зомліє, доки Браян не прийшов забрати її додому?

— Скуплялася в цьому районі. — Вона показала жестом на площу.

Він глипнув на її порожні руки.

— Нічого не змогла відшукати, — пояснила Рейчел. — Вийшло тільки подивитися. — Вона примружилася крізь туман на будівлю позаду Калєба. — Надумала глянути, хто тут конкурує зі мною за увагу чоловіка.

Він усміхнувся.

— Хочеш зайти?

«Я просто зайду до його офісу, щоб...»

«Він залишив дещо у своїй шухляді і...»

«То ось він, його центр керування. Можна мені трішечки тут позависати? Можете зачинити за собою двері».

— Ви перебудовували приміщення? — спитала вона.

— Та ні.

— Тоді мені нічого не треба дивитися. Просто подумала, що зайду сюди, а тоді попрямую додому.

Він кивнув так, наче все це було цілком логічно.

— Не хочеш поїхати на таксі разом?

— Це було б чудово.

Вони знову пройшли вздовж Вінтроп-стріт і перетнули Кеннеді-стріт. Була майже п'ята, і машини, що їхали до Гарвард-сквер, зібралися в затори. Щоб спіймати таксі, що їхало б із площі, найкраще було пройти один квартал до готелю «Чарльз». Але небо, яке ще хвилину тому було пласким і олов'яним, уже розпухло й почорніло.

— Це недобре, — зауважив Калєб.

— Так, я теж так думаю.

Вони дійшли до кінця Вінтроп-стріт і там побачили, що стоянка таксі перед Чарльзом порожня. Потік машин, що повз до річки, був чи не щільніший за той, що прямував на площу.

Чорнота вгорі загуркотіла. За кілька миль на захід небо розітнула блискавка.

— Вип'ємо? — запропонував Калєб.

— Може, навіть двічі, — відповіла вона, аж тут небо розверзлося. — Господи.

Коли повіяв вітер, парасольки майже перестали їх захищати. Поки вони бігли назад уздовж Вінтроп-стріт, дощ падав важко, зі стукотом, а його краплі розбивались об тротуар і вибухали. Він періщив справа та зліва, спереду та ззаду.

— До Гренделя чи до Шея? — спитав Калєб.

«У Шея» вона бачила по той бік Кеннеді-стріт. Близько, та туди все одно ще треба було йти п'ятдесят ярдів під дощем. А якщо машини заворушаться, їм доведеться пробиратися до пішохідного переходу. Зате «Лігво Гренделя» стоїть просто ліворуч від них.

— До Гренделя.

— Добрий вибір. Усе одно ми застарі для «У Шея».

У вестибюлі вони долучили свої парасольки до десятка інших, які стояли під стіною. Обоє зняли верхній одяг, а Калєб зняв свою бейсболку «Сокс», яка промокла наскрізь. Його каштанове волосся було підстрижене так коротко, що він звільнив його від вологи, провівши по ньому долонею.

Вони знайшли місце для верхнього одягу біля стійки хостес, а тоді їх провели до столика. «Лігво Гренделя» було розташоване на цокольному поверсі, і вони замовили свої перші напої під тупіт різноманітного взуття, що пробігало повз них по бруківці надворі. Невдовзі дощ так посилювався, що повз заклад не біг уже ніхто.

«Лігво» існувало так давно, що не лише Рейчел могла згадати, як її не пустили в його двері із фальшивим посвідченням у дев'яності, а й її мати згадувала, як учасчала сюди на початку сімдесятих. Воно головню обслуговувало студентів і викладачів Гарварду. Приїжджі, як правило, забрідали сюди лише літніми днями, коли його керівництво виставляло столики надворі біля моріжка.

Офіціантка принесла вино для Рейчел і бурбон для Калеба, а також залишила меню. Калеб витер собі лице й шию серветкою.

Вони обоє кілька разів хихотнули, нічого не кажучи. Можливо, вони не бачитимуть такого дощу ще кілька років.

— Як там дитина? — спитала Рейчел.

Калеб радісно всміхнувся.

— Просто чарівна. Ну, перші дев'яносто днів їхні очі не фокусуються, у принципі, ні на чому, крім грудей і материного обличчя, тож я став почуватися зайвим. А що ж сталося на дев'яносто перший день? АБ поглянула просто на мене, і я пропав.

Калеб і Хая назвали свою шестимісячну доньку Аннабель, але Калеб іще з другого тижня її життя звав її АБ.

— Що ж, — Калеб підняв келих, — будьмо.

Вона торкнулась його келиха своїм.

— За ухиляння від пневмонії.

— Сподіваємося, — мовив він.

Вони випили.

— Як там Хая?

— Добре. — Калеб кивнув. — Дуже добре. Їй страх як подобається бути мамою.

— Як її англійська?

— Вона дуже багато дивиться телевізор. Це справді допомагає. Тепер, маючи трішки терпіння, із нею можна провести ґрунтовну розмову. Вона дуже... неспішно добирає слова.

Хаю Калєб привіз із поїздки до Японії. Він невпевнено говорив японською, вона практично не говорила англійською. Вони побралися менш ніж за три місяці. Браянові це не подобалося. Калєб — не така людина, щоб осісти, казав він. Та й про що вони розмовлятимуть за обіднім столом?

Рейчел мусила визнати: коли Калєб познайомив її з осяйною, здебільшого мовчазною, послужливою жінкою з обличчям і тілом, які могли спровокувати тисячу еротичних снів, це вплинуло на її думку про нього. Що ще прив'язало його до Хаї? Це і тільки це. І чи не є стосунки господаря та служниці, про які вона подумала, зауваживши їх разом, породженням якоїсь прихованої мачо-фантазії, за якою він завжди потай гнався? А може, Рейчел просто прискіпується, бо не змогла не помітити: якщо Калєб одружився із жінкою, яка не розмовляє англійською, то Браян одружився із затворницею?

Коли вона заговорила про це з Браяном, він сказав:

— У нас усе інакше.

— Як?

— Ти не затворниця.

— Дозволь із тобою не погодитися.

— Це в тебе просто такий етап. Ти відновишся. А він? Заводить дитину? Що то за хрінь така? Він *сам* дитина.

— Чому це так тебе хвилює?

— Це не «так» мене хвилює, — відказав Браян. — Просто зараз це для нього не на часі.

— Як вони познайомилися? — спитала вона.

— Та ти знаєш як. Він поїхав до Японії укладати угоду, а повернувся з нею. І, між іншим, без угоди. Його зрізав якийсь...

— Але як він міг просто «повернутися» з японською підданою? Ну, тобто існує міграційне законодавство,

призначене якраз для того, щоб люди не приїздили до нас просто так і вирішували залишитися.

— Усе інакше, якщо вона тут за легальною візою, а він із нею одружиться.

— Але хіба це тебе не дивує? Вона знайомиться з ним там і просто вирішує відкинути своє життя та поїхати до нього в Америку, країну, якої ніколи не бачила та в якій розмовляють незнайомою їй мовою?

Він трохи замислився.

— Слушне зауваження. То яка гіпотеза в тебе?

— Наречена з інтернету?

— А хіба вони всі не із Філіппін чи В'єтнаму?

— Не всі.

— Гм, — мовив Браян. — Наречена з інтернету. Якщо над цим подумати, він би мене цим не здивував. Ми повертаємося до моїх слів: Калєб недостатньо дорослий для шлюбу. Тому обирає майже незнайому людину, майже не здатну спілкуватися.

— Любов є любов, — зауважила вона, відповівши Браянові однією з його улюблених банальностей.

Він скривився.

— Любов є любов, доки у гру не вступають діти. Тоді вона стає діловим партнерством із гарантією економічної нестабільності.

Не можна було сказати, що він не мав рації, та вона все ж замислилася, чи не говорить він тут про себе, про свої страхи щодо крихкості їхніх стосунків і можливої небезпеки, якій їх може піддати дитина.

У голові Рейчел блиснула крижана думка, якої вона не встигла зупинити: «Ох, Браяне, я коли-небудь знала тебе по-справжньому?»

Калєб усміхався їй із того боку столика — із цікавістю, ніби питаючи: «Куди ви пропали?»

На столику завібрував її телефон. Браян. Вона притлумила в собі дитинний порив його зігнорувати.

— Привіт.

— Привіт, — тепло сказав він. — Вибач, що раніше так вийшло. Ця приблуда просто здохла. Тоді я побоявся, що забув адаптери. Та я їх не забув, дружино. І ось ми розмовляємо.

Вона встала з дивана й відійшла на кілька футів.

— Ось ми розмовляємо.

— Де ти є?

— У «Лігві».

— Де?

— У тому студентському барі біля твоєї контори.

— Я його знаю, просто не можу збагнути, як ти там опинилась.

— Я з Калебом.

— Гм, добре. Допоможи розібратися. Що відбувається?

— Нічого не відбувається. А чого б мало щось відбуватися? Дощ іде просто страхітливий, але поза тим я просто трішки п'ю з твоїм партнером.

— Що ж, чудово. Що привело тебе на Гарвард-сквер?

— Моторчик нижче спини. Він був уже давно. З'явилося сильне бажання походити книгарнями. Я йому скорилася. Де ти зупинився цього разу? Я забула.

— У Ковент-Гардені. Ти сказала, що він, схоже, припав би до душі Гремові Гріну.

— Коли це я таке казала?

— Коли я минулого разу надіслав тобі знімок. Ні, поза минулого разу.

— Надішли мені знімок зараз.

Щойно ці слова вилетіли з її вуст, у її кров вихлюпнувся, наче з відра, адреналін.

— Що?

— Знімок.

— Зараз десята вечора.

— Тоді селфі з вестибюлю.

— Гм-м?

— Просто надішли мені свій знімок. — У ній ще раз вибухнув адреналін. — Я за тобою скучила.

— Гаразд.

— Ти це зробиш?

— Так, звісно. — Пауза, а тоді: — Усе в нормі?

Вона засміялась, і її сміх видався пронизливим їй самій.

— Усе гаразд. Просто чудово. Чому ти досі про це питаєш?

— Ти просто якось дивно розмовляєш.

— Мабуть, стомилася, — відповіла Рейчел. — Такий дощ...

— Тоді, значить, поговоримо вранці.

— Чудово.

— Люблю тебе.

— Я тебе теж.

Вона завершила виклик і повернулася на диван. Коли вона сіла, Калєб підвів погляд, тицяючи пальцем у клавіатуру мобільного й усміхнувшись Рейчел. Її злегка вражали люди, здатні на такий трюк: з однією людиною розмовляти, а з іншою листуватися. Зазвичай це були комп'ютерні гіки й задроти-технарі, як-от... ну, Калєб.

— Як він там?

— Начебто добре. Добре, хоч і стомився. Ти коли-небудь їздиш у такі відрядження?

Калєб похитав головою та продовжив набирати щось на телефоні.

— Він — голос компанії. Він та його стариган. А ще в нього ділова хватка. Я ж просто дбаю про те, щоб потяги їздили вчасно.

— Ти сумніваєєшся?

— Трясця, ні. — Ще кілька секунд розпорошеної уваги — і він прибрав телефон до кишені. Склав руки на столі й поглянув на Рейчел, показуючи їй, що тепер уся його увага знову належить їй. — Без мене й таких людей, як я, тут і зараз ця двохсотлітня фірма з торгівлі лісом не протрималася б і шести місяців. Часом — не щодня, проте та-

ке буває — швидкість проведення операції може заощадити два-три мільйони доларів. Усе аж так нестабільно.

Він помахав пальцями, ніби вказуючи на якийсь невизначене «усе».

Повернулась офіціантка, і вони замовили ще по келиху. Каліб розгорнув меню.

— Не проти, якщо я поїм? Я сьогодні ввійшов до офісу о десятій ранку й не вставав із-за столу аж до п'ятої, коли ввійшов.

— Звісно, не проти.

— А ти?

— Могла б поїсти.

Офіціантка принесла їм напої та прийняла замовлення. Коли вона пішла, Рейчел помітила чоловіка приблизно такого віку, як Браян, десь сорокарічного. Він сидів зі старшою жінкою, що мала стильний і професійний вигляд. Їй могло бути шістдесят, але то були збіса сексуальні шістдесят років. За звичайних обставин Рейчел оглянула б її, щоб зрозуміти, що дає можливість їй справляти таке яскраве враження: одяг, манера сидіти, стрижка чи розумне обличчя? Та натомість Рейчел зосередилася на чоловікові. Він мав пісочно-біляве волосся, що потроху сивіло над вухами, і не голився вже кілька днів. Пив пиво. На руці в нього виднілася золота обручка. Також на ньому був точнісінько такий самий одяг, як того ранку на її чоловікові: сині джинси, біла футболка, чорний светр-пуловер із піднятим коміром.

Цього вона й не помічала, так довго сидячи в хаті? Не можна сказати, ніби вона не виходила, та виходила вона односторонньо небагато. Може, вона не зауважувала популярності деяких стилів. Коли, наприклад, усі чоловіки вирішили перестати голитися частіше ніж раз на три-чотири дні? Коли знову стали модними напівфедори та капелюхи «поркпай»? Звідки взялися яскраві тенісні туфлі? Коли всі велосипедисти-аматори вирішили вдягатись у сорочки й легінси з дуже обтислого спандексу, всі в назвах брендів,

неначе для поїздки до «Старбаксу» їм була потрібна підтримка компаній?

Хіба у студентські роки Рейчел кожен третій хлопець не ходив у картатій сорочці, футболці з трикутним викотом і рваних джинсах? Якщо просто зараз піти по готельних барах, до яких вчащають немолоді торговці-республіканці, як багато з них будуть одягнені у блакитні оксфордські сорочки й бежеві штани? Отже, зважаючи на це, хіба не могли троє чоловіків у Бостоні й Кембриджі одягнути в один день темні пуловери, білі футболки й сині джинси — які, мабуть, ніколи не виходили з моди повністю, попри свою простоту? Пройшовшись зараз якимось ТРЦ, вона, ймовірно, побачить такий одяг іще на кількох чоловіках, уже не кажучи про манекенів на вітринах крамниць «Джей Крю» та «Вінс».

Надійшла їхня їжа. Каліб хутко розправився зі своїм бургером, а Рейчел зжерла свій салат. Вона й гадки не мала, яка голодна була.

Очистивши тарілки, вони посиділи в теплі приглушеного освітлення та присмерку. Дощ уже стих, і на бруківці просто над їхніми головами знову залунали безперервні кроки: люди наважилися повернутися на вечірні вулиці.

Каліб з усмішкою підніс до губ свій келих із бурбоном.

Рейчел усміхнулась у відповідь і відчула смак вина.

У них був один момент — і не більше, — коли вона тільки почала зустрічатися з Браяном. У коморі в квартирі Браянового друга у Фенвеї. Рейчел зайшла до комори по оливки, Каліб саме виходив звідти — якщо вона правильно пам'ятала, з крекерами *Stoned Wheat Thins*, — і вони, минаючи одне одного, зупинилися. Їхні погляди зустрілись, і ніхто з них не опустив очей. А тоді це стало своєрідним вибликом: хто буквально кліпне першим?

«Привіт», — сказала вона.

«Привіт», — незграбно вирвалося з його горлянки.

Вона пам'ятала, що тоді подумала: «Звуження судин. Процес звуження шкірних капілярів, що підвищує цен-

тральну температуру тіла. Відповідно підвищується частота дихання і серцебиття. Шкіра рожевіє».

Рейчел нахилилася до нього тієї самої миті, коли він нахилився до неї, і її голова торкнулась його голови, її груди притиснулися до його грудей, а ребро його правої долоні злегка торкнулося ребра її лівої долоні дорогою до її стегна. Найінтимнішим із їхніх доторків за ту секунду чи дві вийшов його випадковий дотик рукою до її руки. Коли та рука знайшла її стегно, Рейчел відвернулася і відступила вглиб комори. Калєб видав якийсь тихий звук — якийсь гібрид гикання зі смішком, що виражав здивування, досаду й ніяковість, — а тоді зник із комори, не встигла вона озирнутися.

Розширення судин: коли центральна температура тіла надто висока, кровеносні судини під шкірою розширюються, щоб тепло вийшло з тіла й центральна температура змогла відновитися.

Щоб розібратися, де ті довбані оливки, Рейчел знадобилося майже п'ять хвилин.

Вона попивала своє вино, Калєб попивав свій бурбон, а бар довкола них наповнювався людьми. Невдовзі з їхнього поля зору зникли двері. Раніше це цілком могло наповнити її кров тривогою, та сьогодні через це все тільки почало здаватися їй теплішим, інтимнішим.

— Як Браян тримається під таким дощем? — спитав Калєб.

— Та ти його знаєш: позитивний настрій. Він — єдина людина в місті, що ще не бурчала на цей дощ.

Калєб похитав головою.

— В офісі те саме. Ми всі потопаємо, а він такий: «Дощ створює атмосферу».

Вона закінчила речення разом із Калєбом.

— Те саме він каже вдома. Я така: «Яку ще атмосферу? Безпросвітно-депресивну?» А він каже: «Ні. Це весело. Це сексуально». Я сказала: «Котику, це було весело й сексуально в перший день, а він був десять днів тому».

Калєб реготнув у кєлїх і зробив ковток.

— Він би і в концтаборі знайшов привід для радощів.
«У інших таборах смерті немає такого якісного колючого дроту. Та й душові лїйки тут першокласні».

Рейчєл випїла щє вина.

— Це шїкарно.

— Шїкарно.

— Але може виснажувати.

— Просто забємбувати. Ніколи не зустрїчав людини, яка так потребує позитиву, як цей хлопака. І це дивно, бо їдеться не про такий позитив, як на листївках «Голл-марк». Їдеться просто про впевненість. Розумїєш?

— О, розумїю. Звичайно, розумїю. — Подумавши про чоловіка, вона всміхнулася. Той не терпїв фїльмїв із сумним кінцем, книжок, у яких герої програвав, пісень про відчуження.

«Я це розумїю, — сказав він якось їй. — Я читав у вишї Сартра, мав друзїв, які тягнули мене на концерт *Nine Inch Nails*. Світ — безглузда, хаотична мїшанина, у якїй ніщо не означає нічого. Я справді розумїю. Просто волїю не захоплюватися цїєю фїлософїєю, бо вона менї не допомагає».

Браян, як вона вже давно усвідомїла із захватом і досадою водночас, не любив нічого гнїтючого. Не любив безнадїї, похмурого шїку чи ниття. Браян любив цїлі, стратегїї та засоби усунення проблем. Браян любив надїю.

Якось Браян сказав: «Можливо все», — а вона, перебуваючи тоді у дратївливому настрої, заявила: «Нї, Браяне, не все. Неможливо подолати голод у свїті, неможливо злетїти у повітря, махаючи руками».

У його очах спалахнув дивний вогник. «Усі розучилися чекати. Всім хочеться дістати щось негайно».

«Що ти взагалї маєш на увазі?»

«Якщо вїрити, по-справжньому вїрити, мати притомну стратегїю і бажання покинути все, що маєш, на полі бою, щоб виграти, — він широко розкинув руки, — можна зробити *що завгодно*».

Рейчел усміхнулась йому й пішла з кімнати, поки їй не довелось вирішувати, чи не є той, за кого вона вийшла заміж, трішечки божевільним.

З іншого боку, їй ніколи не доводилося боятися, що він почне нити, скаржитися чи хандрити. Себастьян, цілком законмірно, був скиглієм. Любителем негативу, в якого склянка завжди наполовину порожня і який у тисячу способів, у серйозних речах і дрібницях, показує, що вважає, ніби світ щоранку прокидається з думкою про те, як би надзюрити йому в їжу. Браян же, здавалося, починав кожен день так, ніби цього дня на нього десь чекав подарунок. А якщо він не знайде того подарунка, то скаржитися на це буде безглуздо.

Ще один браянізм: «Скаржитися, не прагнучи вирішити проблему, — це все одно що хворіти, не прагнучи лікування».

Калєб сказав:

— Він обожнює повторювати це в конторі. Я досі чекаю, коли в почекальні вивісять табличку із цією фразою.

— Однак треба визнати: йому це справді допомагає. Ти коли-небудь бачив, щоб Браян залишався в кепському настрої довше ніж кілька хвилин?

Він кивнув.

— Що правда, то правда. Дехто пішов би за ним і в підпалену печеру, бо просто думає, що Браян так чи інакше виведе їх із того боку.

Їй це сподобалося. Завдяки цьому вона на мить побачила у своєму чоловікові героя, лідера, джерело натхнення.

Рейчел відкинулася на спинку крісла, Калєб відкинувся й собі, і за наступну хвилину вони не вимовили ні слова.

— Ти маєш гарний вигляд, — урешті сказав Калєб. — Ну, тобто ти завжди маєш гарний вигляд, але зараз ти здаєшся...

Поки він добирав слово, вона дивилася на нього.

І він його знайшов:

— Упевненою.

Про неї коли-небудь так казали? Її мати казала, ніби Рейчел так метушиться, що часто-густо забувала б власну

голову, якби та не була вже прикріплена до її тіла. Двоє колишніх бойфрендів і один колишній чоловік казали їй, що вона «тривожна». Коли їй ще не було тридцяти, її могли втримувати алкоголь, сигарети й книжки, неодмінно книжки. Коли ж вона кинула курити, а на зміну підвіконню прийшла бігова доріжка, її лікар, зауваживши, що в неї тріщини в гомілці, а її тіло, яке ніколи не ризикувало набути зайвої ваги, досить відчутно схудло, вмовив її доповнити біг йогою. Якийсь час це допомагало, та його кінець кінцем довела її до «видінь», а видіння після Гаїті довели до панічних атак.

Упевненість. У ній Рейчел іще ніхто не звинувачував. Як Рейчел Чайлдс-Делакруа могла видатися впевненою?

Біля її ліктя завібрував телефон. Повідомлення від Браяна. Вона відкрила його. Усміхнулася.

Там стояв Браян, досі в тому вбранні, у якому ходив сьогодні, із широкою, хоч і трохи змореною, усмішкою та скуйовдженим у дорозі волоссям. Позаду нього виднівся фасад із брунатних панелей і широкі подвійні двері; обабіч входу висіли великі жовті ліхтарі, а над усім цим — назва закладу: «Готель “Ковент-Гарден”». Браян за ці роки надіслав їй уже кілька знімків цієї вулиці — вигнутої чепурної лондонської вулички з роздрібними крамницями й ресторанами, червоною цеглою і білою облямівкою. Швейцар — чи хто там знімав це фото, — вочевидь, був змушений зійти з тротуару, щоб фасад готелю потрапив у кадр повністю.

Браян махав рукою; найпомітнішою на його гарному стомленому обличчі була широчезна усмішка, якою він не наче показував Рейчел, що розуміє: це не просто звичайне селфі, вона не просто «за ним скучила». Це було своєрідним випробуванням.

І чорт забирай, подумала вона, засовуючи телефон у кишеню, ти завжди його проходив.

Урешті вони з Калесом таки поїхали в одному таксі. Йому треба було їхати далі: він мешкав у районі Сіпорт. Під час

короткої поїздки до її оселі вони обговорювали тільки дощ і його вплив на місцеву економіку. Наприклад, «Ред сокс» переносили через дощ матч за матчем, наближаючись до рекорду Головної ліги бейсболу.

Біля її дому Калєб нахилився, щоб поцілувати її в щок, та коли його губи торкнулись її, Рейчел уже відверталась.

У хаті вона прийняла душ, і дотики гарячої води до заквашеної за день холодним дощем шкіри були таким вишуканим задоволенням, що воно здавалося гріховним. Рейчел, заплющивши очі, уявила Калєба в барі, тоді в коморі, а відтак у неї перед очима виник Браян тоді, як вони востаннє були в цьому душі разом, усього кілька днів тому, і він послизнувся в неї за спиною, провів милом по кожному соску, а тоді по її шиї з одного боку та з другого, і почав гладити її по животі дедалі меншими колами.

Тепер вона повторювала його дії і відчувала, як він твердне в неї між ногами. Чула, як її дихання зливається з бризками душу, тимчасом як Браян перетворюється на Калєба, а Калєб — на Браяна, а тоді кинула мило на кахлі та приклала одну руку до стіни. Рейчел згадала, як Браян днями був у душі та як стояв перед готелем «Ковент-Гарден» із тією своєю широкою усмішкою та блакитними очима, сповненими хлоп'ячого захвату. Калєб зник. Вона одним пальцем довела себе до піку, що пройняв її тіло так, наче в неї проникла гаряча вода та промила її капіляри.

Опісля Рейчел лягла в ліжку й мало не заснула, коли їй блиснула чудна думка.

Вирішивши замовити вечерю, Калєб сказав, що весь день — від десятої ранку до п'ятої вечора — провів за своїм столом. Заявив, що жодного разу не вставав. Жодного разу не виходив. Але коли вона прийшла під будівлю, він саме виходив звідти. Ще навіть не вийшов із-під навісу над дверима.

Однак його плащ і бейсболка були змоклі до нитки.

Повернення

П'ятниця. Повернення.

Рейчел думала, чи не зустріти його в аеропорту, та вона вже не мала автівки. Продала її, переїхавши жити до Браяна: до квартири додавалося всього одне місце на стоянці. Опісля вона, якщо треба було кудись дістатись, користувалася *Zipcar*. Її аж не вірилося в те, як зручно вони насправді влаштувались (одна стоянка була розташована менш ніж за квартал від будинку), та тоді сталися «Данкін Донатс», фудкорт і блювання на саєнтолога. Опісля Браян попросив її якийсь час не сідати за кермо.

Коли настав час поновити її права, у них відбулася серйозна суперечка. Рейчел не уявляла, як це — не поновлювати прав, але Браян відказував, що йому треба — *треба* — забезпечити душевний спокій. Вона пам'ятала, як кричала з того боку кухонного бару:

— Річ не в тобі! Чому ти гадаєш, ніби все крутиться навколо тебе? Навіть це!

Містер Незворушність ляснув рукою по кухонному барі.

— Кому телефонували, коли ти не змогла піти із фудкорту? А кому телефонували, коли?..

— Отже, річ у посяганнях на твій час?! — Вона накрutila на одну руку рушничок для посуду — так туго, що під її шкірою зажеврила кров.

— Ні, ні, ні. Я так не гратиму.

— Ні, ні, ні, — перекривила Рейчел. При цьому вона почувалася гадиною, та водночас їй було добре: до цієї суперечки все йшло вже тиждень.

Якусь частку секунди вона гадала, що помітила в його очах лють на межі ненависті, та тоді він протяжно, повільно зітхнув.

— Ліфти не їздять зі швидкістю шістдесят миль на годину.

Вона ж досі не отямилася від того спалаху люті. «Це я зараз побачила справжнього Браяна?»»

Врешті до Рейчел дійшло, що вона не повернеться. Принаймні сьогодні. Вона кинула рушничок для посуду на стільницю.

— Що?

— Не можна дістати смертельне поранення під час панічної атаки в ліфті, ТРЦ чи, не знаю, в парку або йдучи вулицею. А в машині?

— Це так не працює. За кермом у мене не буває панічних атак.

— Вони почалися в тебе всього кілька років тому. Звідки тобі знати, як проявиться наступна? Я не хочу почути по телефону, що ти десь врізалась у стовп.

— Господи.

Він спитав:

— Хіба це не раціональний страх?

— Ні, — визнала вона.

— Це геть неможливо?

— Ні.

— А якби тобі стало важко дихати, ти так сильно спітніла, що піт засліпив би тебе, і збила когось на переході?

— А це ти вже знущаєшся.

— Ні, просто питаю.

Врешті вони досягли компромісу. Вона поновила права, та пообіцяла ними не користуватись.

Але тепер, коли вона прогулялася ТРЦ, поїздила в метро, пройшла повз стару церкву Саут-Черч на Коплі-сквер, проїхалася на таксі під дощем і посиділа у велелюдному барі на цокольному поверсі, а в неї жодного разу не прискорилося серцебиття і не сіпнулася вена в горлі, хіба не було би круто прийти до зони одержання багажу в Логані? Браян, звісно, істеритиме, та чи переможе його гординя острах?

Рейчел навіть оновила інформацію свого акаунту в *Zipcar* (закінчився термін кредитки, якою вона спершу

послугувалась), але тут пригадала, що Браян поїхав до аеропорту сам і залишив свій «інфініті» на довгостроковій стоянці.

Тоді все. Зрадівши можливості відкосити, вона трохи засоромилася — вона почувалася безвільною, кволою, — та, можливо, їй було краще не сідати за кермо, якщо в ній залишалося хоч трохи страху.

У двері він увійшов із дещо здивованим виглядом людини, що намагається заново познайомитися з тією частиною його життя, де немає ні аеропортів, ні готелів, ні обслуговування номерів, ні постійних змін, зате є протилежне — рутина. Він позирнув на газетницю, яку Рейчел поставила біля дивана, так, ніби не міг збагнути, звідки вона, бо не міг цього збагнути: Рейчел купила її, поки Браяна не було вдома.

Він закотив валізу в куток, зняв свій мідяний плащ і з невпевненою усмішкою сказав:

— Привіт.

— Привіт.

Вона завагалась, а тоді пішла до нього, перетнувши квартиру.

Якщо його не було вдома більше доби, з його поверненням завжди виникали одна-дві проблемні ситуації. Вони йшли до возз'єднання спотикаючись. Він же як-не-як покинув їхнє життя, те, що визначало їх як «нас», а це означало, що кожен із них на тиждень став окремим «я». І саме тоді, коли це стало новою нормою, він повернувся до кадру. І вони намагалися збагнути, де закінчується «я» та знову починається «ми».

Вони поцілувалися. Поцілунок вийшов сухим, майже цнотливим.

— Втомився? — спитала вона, бо він мав стомлений вигляд.

— Так. Так, втомився. — Він поглянув на наручний годинник. — Тут, здається, вже північ.

— Я приготувала тобі вечерю.

Він широко й легко всміхнувся; це була перша справжня браянівська усмішка, відколи він увійшов у двері.

— Отакої! Вдаєш переді мною справжню господиньку та взагалі? Дякую, мала.

Він поцілував її вдруге, тепер уже не без вогника. Вона відчула, як у ній щось розслабилось, і відповіла на поцілунок.

Вони сіли й поїли запеченого у фользі лосося з бурим рисом і салатом. Браян спитав її, як минув тиждень, а вона спитала його, як там Лондон і конференція. Конференція, судячи з усього, минула недобре.

— Оті ради впроваджують, щоб запевнити світ, ніби їм не насрати на докільця й етику придбання лісу. А тоді в раду ставлять покидьків із нашої сфери, які, крім знайомств із місцевими повіями, хочуть одного: зробити так, щоб ніхто нічого не вдіяв. — Він потер очі тильним боком долонь і зітхнув. — Це, гм, бісить. — Опустив погляд на порожню тарілку. — А що ти?

— Що я?

— Коли ми розмовляли телефоном, ти завше була якась дивна.

— Ні, в мене все гаразд.

— Точно?

— Ага.

Коли він позіхнув собі в кулак і нагородив її стомленою усмішкою, стало ясно, що він їй не вірить.

— Піду до душу.

— Гаразд.

Браян прибрав зі столу їхні тарілки й поставив їх у посудомийку. Коли він попрямував до спальні, вона сказала:

— Добре. Хочеш знати?

Він повернувся під самими дверима й тихо зітхнув із полегшенням. Простягнув руки.

— Це було б чудово.

— Я бачила твого двійника.

— Мого двійника?

Вона кивнула.

— У понеділок по обіді він сідав у чорний «сабарбан» за Вежею Генкока.

— Коли я був у повітрі? — Браян спантеличено витріщився на неї. — Що ж, дай мені секунду, бо я зморений... гм, ти бачила хлопця, схожого на мене, і...

— Ні, я бачила твого двійника.

— Отже, ти, можливо, бачила Скотта...

— ...Пфайффера із Графтона, що в штаті Вермонт? Я про це думала. Та от біда: на цьому хлопаці був достоту такий одяг, як той, у якому ти вийшов із дому.

Він замислився над цим, а тоді повільно кивнув.

— Ти подумала, що побачила не мого двійника. Ти подумала, що побачила мене.

Рейчел налила їм обом ще трохи вина та принесла келих Браянові. Сперлася на спинку дивана. Браян сперся на одвірок.

— Так.

— А... — Він заплющив очі, всміхнувся, і з його тіла неначе зійшов якийсь тягар, що зник у вентиляційному отворі над Браяном. — Отже, той дивний тон і те, що ти захотіла від мене селфі, — усе це було тому, що ти подумала... — Він розплющив очі. — *А що* ти подумала?

— Я не знаю, що подумала.

— Ну, ти або подумала, що Скотт Пфайффер поїхав до Бостона, або подумала, що я брешу, ніби виїхав із країни.

— Щось таке.

Тепер це звучало просто сміховинно.

Він скривився і випив вина.

— Що таке? — спитала вона. — Ні, що таке?

— Ти такої невисокої думки про нас?

— Ні.

— Ти подумала, ніби я веду якесь подвійне життя.

— Я такого точно не казала.

— Ну а чим ще це могло б бути? Ти стверджуєш, що бачила мене на вулиці в Бостоні, коли я вже був у «Боїнгу»

над, мабуть... не знаю... Гренландією. Тому, коли я дзвоню з Гітроу, ти допитуєшся в мене, де я, допитуєшся, чому я не зарядив телефона, і...

— Я в тебе не допитувалася.

— Ні? А тоді просиш мене сфотографуватися, щоб довести, що я, ну, саме там, де, блін, пообіцяв бути, а потім ідеш кудись із моїм партнером і — що, допитуєшся ще й у нього?

— Я цього не слухатиму.

— А чому б ти стала це слухати? Можливо, тобі справді потрібно взяти на себе відповідальність за те, що ти поводитись як зараза. — Він опустил голову та втомлено підняв руку. — Знаєш що? Я втомився. Зараз я не скажу нічого до речного. А ще мені потрібно, не знаю, осмислити це. Ясно?

Вона спробувала визначитись, як сильно сердитися хоче надалі та на кого вона люта — на нього чи лише на себе.

— Ти назвав мене заразою.

— Ні, я сказав, що ти поводитись як зараза. — Натягнута усмішка. — Це відмінність невелика, проте значуща.

Вона натягнуто всміхнулася у відповідь і приклала руку до його грудей.

— Іди вже до свого душу.

Він зачинив за собою двері спальні, і Рейчел почувала, як потекла вода.

Вона зрозуміла, що стоїть над Браяновим плащем. Поставила своє вино на приставний столик і замислилася, чому зараз не відчувається винною. Мала б почуватися, бо він мав рацію: вона образила свого чоловіка, за яким була заміжня вже два роки, подумавши, ніби він такий ненадійний, що збрехав би про те, в якому місті перебуває. Та вона не почувалася винною. Вона весь тиждень казала собі, що побачила оптичний обман. Це доводило селфі. Це доводило їхнє спільне життя, впродовж якого вона ніколи не помічала, щоб він про щось брехав.

То чому вона не *відчуває*, що помилилася? Чому не відчувається винною через те, що не довіряла йому? Звичайно, не всім серцем, не з цілковитою певністю. Але зовсім

трішечки — їй лише злегка дошкуляло відчуття, що все не так, як має бути.

Рейчел зняла Браянів плащ зі спинки стільця, на який він його залишив. Це її вічно дратувало. Він не міг просто стягнути в шафу в коридорі й повісити плащ на вішак?

Сягнувши в ліву кишеню, вона дістала авіаквиток на сьогоднішній рейс «Гітроу — Логан» і трохи дрібних грошей. Там був і Браянів паспорт. Рейчел розгорнула його та прогортала візові сторінки, переповнені штампами з усіх країн, які він відвідав. Та от біда: штампи були геть не впорядковані. Вони неначе з'являлися на тій сторінці, на якій паспорт вирішував розгорнути того дня працівник імміграційної служби. Вона послухала приглушене дзюркотіння води у ванній і продовжила гортати сторінки — Хорватія, Греція, Росія, Німеччина, — а тоді побачила: Гітроу, 9 травня цього року. Повернула паспорт до Браянового плаща й сягнула в іншу кишеню: безконтактна картка готелю «Ковент-Гарден», Монмут-стріт, 10 і малесенька, завбільшки з її великий палець, квитанція крамнички преси зовсім поряд, на Монмут-стріт, 17. Вона була датована сьогоднішнім днем, 05/09/14, 11:12 ранку, і засвідчувала, що Браян купив газету, пакуночок жуїки та пляшку «Оранджини», заплатив десятифунтовою банкнотою і одержав 4,53 фунта стерлінгів решти.

Душ вимкнувся. Рейчел повернула безконтактну картку до кишені плаща, а плащ — на спинку стільця. Але квитанцію засунула в задню кишеню своїх джинсів. Чому, вона гадки не мала. Інтуїція.

17

Геттіс

Браян і Рейчел щороку відзначали вечір своєї зустрічі, повертаючись до «Залізниці» й танцюючи під *Since I Fell for*

Уоу. Якщо цю пісню можна було знайти в ці часи в музичних автоматах, то хіба що у версії Джонні Метіса, проте в «Залізниці» у музичному автоматі була оригінальна версія, бабуся всіх інших версій, створена зіркою одного хіта Ленні Велчем.

Це була пісня не так про кохання, як про втрату, плач людини, що застрягла в безнадійній залежності від безсердечної коханої, яка, поза сумнівом, рано чи пізно її знищить. Або коханого — залежно від того, чию версію слухати. Відколи вони вперше потанцювали під цю пісню, їм довелося прослухати більшість цих версій: від Ніни Сімон, від Діни Вашингтон, від Чарлі Річа, від Джорджа Бенсона, від Гледіс Найт, від Аарона Невілла й від Мевіс Стейплз. І це були тільки найвідоміші приклади. Рейчел якось пошукала в *iTunes* і знайшла двісті шістьдесят чотири версії. Їх виконували всі від Луїса Армстронга до Капітана й Теннілл.

Цього року Браян винайняв усю підсобку й запросив друзів. Приїхала Мелісса. Приїхав і Денні Маротта, колишній оператор Рейчел на Шостому каналі; Денні привіз свою дружину Сандру, а Сандра — свою колегу Ліз; зазирали до них Енні, Дарла й Родні, які, відколи Рейчел пішла, прийняли відступні від «Глобу». Калєб прийшов із Хаєю, яка примудрялася мати приголомшливий вигляд у простій чорній бавовняній сукні-футлярі та чорних туфлях без підборів. Її чорне волосся було зібране у високу зачіску, що відкривала вигин її елегантною шиї, а немовля на руках чомусь надавало їй приземленішого й навіть сексуальнішого вигляду. Немовля, до речі, було ідеальне: смаглява краса обох його батьків злилася в дитині з бездоганно симетричним личком, очима кольору теплого мазуту та шкірою кольору пустельного піску відразу після заходу сонця. Рейчел кілька разів помічала, як Браян, зазвичай обачний у таких речах, округлював очі, коли Хая та АБ проходили повз них, схожі на якихось фантастичних пралюдей із міфу творення. На Хаю задивлявся дехто з наймолодших хлопців —

останніх стажерів Браяна й Калеба (запам'ятовувати, як їх звати, було безглуздо: коли вона поцікавиться знов, їх уже замінять), — хоча всі їхні приятельки були сліпучо гарні й могли похвалитися пружною, бездоганною плоттю дівчат, яким немає й двадцяти п'яти.

Якогось іншого вечора Рейчел, можливо, відчула б укол ревнощів чи принаймні стимул до конкуренції — блін, ради Бога, ця жінка ж щойно народила, а вже така гарна, що хоч у каталозі спідньої білизни показуй, — та сьогодні вона знала, який у неї добрий вигляд. При цьому вона не виставляла напоказ своїх принад: її образ був елегантний, стриманий і казав усім присутнім, що вона не відчуває потреби рекламувати те, чому Бог надав гарних пропорцій, а генетика й пілатес зберігають дотепер.

Одного разу вони з Хаєю перетнулися біля барної стійки, поки АБ спала в автокріслі біля материних ніг. Через мовний бар'єр вони рідко перекидалися хоч словом, окрім квапливих привітань, а за останній рік вони майже не бачили одна одної, проте Калєб сказав, що Хаїні знання англійської неймовірно покращилися. Рейчел надумала ризикнути й дізналася, що він не перебільшував: Хая тепер розмовляла добре, хоч і неквапливо.

— Як ти?

— Я... щаслива. А як ти?

— Чудово. Як Аннабель?

— Вона... метушлива.

Рейчел позирнула вниз, на дитину, що спала у своєму кріслі посеред вечірки. До цього, у Хаї на руках, вона жодного разу не писнула й навіть не заборсалася.

Хая витріщилася на Рейчел; її прекрасне обличчя було порожнє, а губи стиснулися.

— Дуже дякую, що прийшла, — врешті сказала Рейчел.

— Так. Він... мій чоловік.

— Тому ти й прийшла? — Рейчел відчула, як кутики її рота підіймаються в легенькій усмішці. — Бо він — твій чоловік?

— Так. — Хая спантеличено примружилася. Рейчел стало соромно, наче вона принижувала цю жінку через мовні й культурні бар'єри. — Ти маєш... дуже гарний вигляд, Рейчел.

— Дякую. Ти теж.

Хая поглянула на дитину біля своїх ніг.

— Вона... прокидається.

Рейчел гадки не мала, як Хая це передбачила, та секунд за п'ять Аннабель раптово розплющила очі.

Рейчел сіла біля неї навпочіпки. Вона ніколи не знала, як звертатися до немовлят. Вона роками споглядала, як інші люди взаємодіють із ними, і це здавалось їй неприродним: вони балакали отим дитинним тоном, до якого всі вдавалися хіба що тоді, коли розмовляли з немовлятами, тваринами чи дуже старими та хворими людьми.

— Привіт, — сказала вона Аннабель.

Мала витріщилася на неї материними очима — такими ясними, вільними від скептицизму та іронії, що Рейчел мимоволі здалося, ніби вони її засуджують.

Вона приклала один палець до грудей Аннабель, і мала зімкнула на ньому ручку й потягнула.

— У тебе сильний хват, — зауважила Рейчел.

Аннабель відпустила її палець і поглянула вгору, на дашок свого автокрісла — дещо збентежено, наче здивувалася тому, що він є. Її личко скривилось, і Рейчел ледве встигла сказати: «Ні, ні», перш ніж Аннабель заволатала.

Хая, злегка зачепивши плечем Рейчел, потягнулася до ручки автокрісла. Підняла крісло на барну стійку. Вона загойдала крісло туди-сюди, і мала негайно припинила плакати, а Рейчел відчула себе зніченою і необізнаною.

— У тебе дар поводитися з нею, — сказала вона.

— Я... її мати. — Хая знову набула дещо спантеличеного вигляду. — Вона стомлена. Голодна.

— Звісно, — мовила Рейчел, бо їй здавалось, що так і треба було сказати.

— Нам треба йти. Дякую, що... запросили нас на... вечірку.

Хая забрала доньку з крісла та пригорнула до свого плеча так, що щічка малої притиснулася до її шиї. Мати й донька здавались єдиним цілим, неначе в них були одні легені й одна пара очей на двох. На цьому тлі Рейчел і її вечірка здавались пустими. І дещо понурими.

Прийшов Калєб, щоб забрати автокрісло, рожеву сумку з речами для немовляти й білу муслінову ковдру, а тоді провів дружину з донькою до автівки й поцілував їх обох на ніч. Рейчел, стежачи за ними з вікна, зрозуміла: вона не хоче того, що мають вони. А з іншого боку, зрозуміла, що хоче.

— Поглянь на себе, — сказав Браян, коли хтось (Рейчел підозрювала, що Мелісса) закинув у музичний автомат доллар і натиснув на B17, *Since I Fell for You*, тож вони були змушені потанцювати вдруге за вечір.

Він підняв брови, глянувши на їхнє відображення у дзеркалі на повний зріст на задній стіні, і Рейчел побачила себе впритул. Вона, як завжди, коли щойно бачила себе, здивувалася, що їй уже не двадцять три. Хтось колись казав їй, що всі люди уявляють себе в певному віці, який ніколи не змінюється. Для когось це п'ятнадцять років, для когось п'ятдесят, але це властиво всім. Рейчел уявляла себе у двадцять три. За чотирнадцять років, що минули відтоді, її лице, звісно, видовжилося й набуло нових зморщок. Змінились її очі: в них не стало менше сіруватої зелені, зате стало менше впевненості й адреналіну. Її волосся вишневого кольору, таке темне, що здебільшого видавалося чорним, було коротко підстрижене з косою чуприною; ця зачіска пом'якшувала досить жорсткі обриси її обличчя, що мало форму серця.

Принаймні так колись сказав Рейчел один продюсер, умовляючи її не лише підстригти, а й випрямити волосся. До тієї розмови воно завжди падало їй на плечі, довге та

скульповжене. Але продюсер, розпочавши свою критику з «не ображайся» — слів, що завжди передували чомусь образливому, — заявив їй: «Тобі дечого не вистачає для вроди, та камера цього не знає. Камера тебе любить. А тому тебе починає любити й наше начальство».

Той продюсер, ясна річ, був Себастьяном. Вона була такої високої думки про себе, що вийшла за нього заміж.

Поки вони з Браяном гойдалися на танцювальному майданчику, вона усвідомила: він незмірно кращий за Себастьяна. Кращий у всьому: гарніший, добріший, кращий співрозмовник, веселіший і розумніший, хоч і намагається приховати цю частину своєї особистості, тоді як Себастьян завжди її перебільшував.

Але, знов-таки, нікуди не поділося питання довіри. Себастьян, звичайно, був покидьком, але він був справжнім покидьком. Таким покидьком, що йому не здавалося, ніби це треба приховувати. Себастьян не приховував нічого.

З іншого боку, вона не знала, що в неї останнім часом із Браяном. Відколи він повернувся з поїздки, вони поводитись одне з одним із моторошною ввічливістю. Вона нічим не могла підкріпити своєї недовіри, тож не наполягала на розв'язанні проблеми. А його це, схоже, влаштовувало. Та все ж вони обходили одне одного у квартирі, наче банки із сибіркою. Різко зупинялися під час розмов, щоб, бува, не бовкнути чогось такого, що може призвести до конфлікту, — про його звичку залишати на спинці ліжка вчорашній одяг, про її схильність не міняти туалетний папір, якщо від нього на картонці ще залишається один квадратик, — та вкрай обережно добирали слова. Невдовзі вони взагалі перестануть обговорювати потенційні джерела напруження, а це викликатиме лише почуття образи. Вони відсторонено всміхались одне одному вранці та ввечері. Проводили більше часу за ноутбуками чи телефонами. За останній тиждень вони кохались один раз, і то була плотська версія їхніх відсторонених усмішок: щось в'язке, мов вода, та інтимне, як реклама поштою.

Коли пісня закінчилась, уся компанія заплескала в долоні, кілька людей засвистіли, а Мелісса постукала виделкою по своєму винному келиху й закричала: «Цілуйтеся! Цілуйтеся!», доки вони не піддалися.

— Наскільки ніяково тобі зараз? — спитала Рейчел Браяна, відкинувшись назад у його обіймах.

Браян не відповів. Він намагався зрозуміти, що побачив у неї за спиною.

Коли його пальці розтиснулися, вона повернулася й вийшла з його обіймів.

До зали ввійшов чоловік. Трохи за п'ятдесят, із довгим сивим волоссям, зібраним у хвіст. Доволі худий. Одягнений у сіру безформну спортивну куртку поверх блакитно-білої гавайської сорочки та темні джинси. Шкіра в нього була жорстка й засмагла. Блакитні очі — такі ясні, що здавалося, ніби вони палали.

— Браяне! — Він розкрив обійми.

Браян швидко перезирнувся з Калемом — так швидко, що, якби Рейчел не стояла за три дюйми від його обличчя, то не помітила б цього, — а тоді його обличчя розпливлося в усміщці і він підійшов до чоловіка.

— Ендрю. — Однією рукою Браян підхопив його поплікоть, а другою потиснув йому руку. — Що привело тебе до Бостона?

— Виступ у «Ліріку».

Ендрю підняв брови.

— Чудово.

— Справді?

— А хіба ні?

Ендрю знизав плечима.

— Це робота.

Підійшов Калем із двома напоями.

— Ендрю Геттіс ізнову з нами. Досі труїться «Столі»?

Ендрю вихилив чарку одним ковтком і повернув її Калемові. Взяв у нього другу, вдячно кивнув і обережно надпив.

— Радий тебе бачити.

— Навзаєм.

Ендрю реготнув.

— Справді?

Калеб засміявся і плеснув його по плечі.

— Здається, це сьогодні твоя улюблена фраза.

— Ендрю, моя дружина Рейчел.

Рейчел потиснула руку Ендрю Геттісові. Вона була надивовижу гладенька й навіть витончена.

— Радий знайомству, Рейчел. — Він нагородив її дво-значною, зухвалою усмішкою. — Ви розумниця.

Вона засміялася.

— Прошу?

— Ви розумниця. — Він досі тиснув їй руку. — Я це бачу. Блін, та всі бачать. Ця краса, я розумію. Красу Браян полюбляв завжди, але...

— Підіграй йому, — сказав Браян.

— ...мізки — це щось новеньке.

— Здоров, Ендрю. — Браянів голос прозвучав дуже легко.

— Здоров, Браяне.

Він відпустив її руку, та очей від неї відводити не став.

— Досі куриш?

— Тільки вейп.

— Я теж.

— Серйозно?

— Не хочеш покурити зі мною на вулиці?

Ендрю Геттіс схилив голову набік, дивлячись на Рейчел.

— Як гадаєте, мені варто?

— Що саме?

— Піти покурити з вашим чоловіком?

— А чому б ні? — відказала вона. — Згадати старі часи. Можете надолужити згаяне.

— Гм-м. — Він оглянув залу, а тоді знову глипнув на неї. — Під що ви танцювали?

— «Відколи я на тебе запав».

— Та хто б під таке танцював? — Ендрю обдарував їх обох широкою спантеличеною усмішкою. — Ця пісня безнадійна. Її головна тема — емоційна неволя.

Рейчел кивнула.

— Гадаю, ми намагаємося вдатися до постіронії. Чи метаромантики. Ніяк не можемо збагнути, до чого саме. Приємного перекуру, Ендрю.

Він зняв перед нею уявного капелюха й повернувся до Браяна з Калєбом.

Вони втрєох попрямували до дверей, але раптом Ендрю Геттїс озирнувся та сказав Рейчел:

— Погугліть.

— Що?

Браян і Калєб, які вже майже дісталися дверей, помітили, що його з ними немає.

— «Відколи я на тебе запав». Погугліть це.

— Знаю, ця пісня має зо дві сотні каверів.

— Я не про пісню.

Браян пішов до них, і Ендрю це відчув. Він розвернувся, зустрївся з Браяном на середині зали, а тоді вони вийшли надвір покурити.

Рейчел дивилась, як вони на вулиці видихають утрєох свою пару. Вони багато сміялись, як найближчі старі друзі, і багато виявляли один до одного незграбну ніжність: били кулаком об кулак, плескали один одного по плечі, штурхались. Одного разу Браян схопив Ендрю за карк і притягнув до себе так, що вони торкнулись одне одного чолом. Вони обидва всміхались й навіть сміялися; Браянові губи ворушилися без упину, а вони обидва кивали, зрісшись головами, наче сіамські близнюки.

Коли вони розірвали обійми, їхні усмішки на мить померкли, а тоді Браян зазирнув у вікно, перехопив погляд Рейчел і показав їй великого пальця, ніби кажучи: «Усе гаразд, усе гаразд».

«Ця людина, — нагадала вона собі, — буквально ладна зняти із себе плащ і віддати іншому».

Коли вони повернулись, Ендрю, здавалося, цікавився всіма присутніми в залі, крім Рейчел. Він пофліртував з однією працівницею «Делакруа Ламбер», потеревенив із Меліссою, доволі довго поговорив із Калєбом (при цьому в них обох були дуже похмурі обличчя) і напрочуд швидко напився. Щонайбільше за годину після прибуття його почало регулярно хитати.

— Він ніколи не вмів пити, — зауважив Браян, після того як Ендрю збив зі спинки стільця сумку одного зі стажерів, а тоді перекинув стілець, намагаючись виправити ситуацію.

Коли впав стілець, усі засміялися, хоча це, схоже, мало кому здавалося кумедним.

— Цей хлопець — кайфолам, — сказав Браян. — І завжди ним був.

— Звідки ти його знаєш? — запитала Рейчел.

Браян її не почув.

— Дозволь я з цим розберуся.

Він підійшов до Ендрю й допоміг йому поставити стілець. Поклав руку йому на передпліччя, а Ендрю відсмикнув його, перекинувши наполовину повну гальбу пива на барній стійці.

— Браю, ти що, наркотою мене накачав?

— Усе гаразд, — подав голос Калєб. — Усе гаразд. Усе гаразд.

Із другого кінця стійки надійшов із напруженим обличчям бармен Джерод, небіж Гейл і фанат кросфіту.

— У вас тут усе нормально?

— Ендрю? — промовив Браян. — Цей пан питає, чи все в нас нормально. У нас усе нормально?

— Та супер-пупер, бля. — Ендрю віддав честь барменові.

Джерода це роздраконило.

— Коли що, пане, я можу домовитися, щоб вас відвезли додому. Ви мене розумієте?

Ендрю перейшов на яскравий британський акцент.

— Так, люб'язний шинкарю. І я щиро волів би не перетинатися сьогодні з місцевими поліціантами.

Джерод наказав Браянові:

— Посади свого приятеля в таксі.

— Гаразд.

Джерод підняв гальбу, яка впала за барну стійку. Та, що цікаво, не розбилася.

— Він досі тут.

— Я над цим працюю, — озвався Браян.

Ендрю на той час уже набурмосився і замкнувся в собі, як справжній п'яничка, що розкаявся. В юності Рейчел бачила, як її мати та двоє материних бойфрендів ходили зі схожими обличчями, коли сповнений жалю день переходив у сповнену жалю ніч.

Ендрю зняв зі спинки стільця свою спортивну куртку, мало не перекинувши і його.

— У тебе досі хата в Бейкер-Лейк?

Рейчел гадки не мала, до кого він звертається. Дивився він на підлогу.

— Ходімо, — сказав Браян.

— Бля, та не мацай мене.

Браян високо здійняв руки, наче кучер у диліжансі на Дикому Заході під час пограбування.

— Там, бля, геть неторкана місцина, — провадив Ендрю. — Втім тобі, Браю, завжди подобалася дичавина.

Він незграбно поплентався до дверей, а Браян пішов за ним, так і не опустивши рук остаточно.

На тротуарі майже одночасно сталося дві події: приїхало таксі, а Ендрю замахнувся на Браяна.

Браян із легкістю ухилився від удару, а тоді спіймав нестійкого Ендрю, наче жінку, що зомліла у старому фільмі. Поставив його на ноги й дав йому ляпаса.

Це бачили всі. За цією драмою стежили, відколи вони вийшли з бару. Кілька молодих стажерів охнули. Ще кілька засміялись. Один юнак сказав:

— Блін. Таки не треба дойобуватися до боса.

Як у швидкості, так і в невимушеній легкості цього ляпаса було щось таке, завдяки чому він здався вдвічі жорстокішим.

Так дають ляпаса не людині, що становить загрозу, а докучливій дитині. У ньому відчувалося презирство. Ендрю заворушив плечима, захитав головою, і стало ясно, що він ридає.

Рейчел побачила, як її чоловік сказав щось таксистові, який вийшов із таксі й намагався відмахнутися від грошей за поїздку, не пускаючи до свого таксі потенційно небезпечного п'яницю.

Але Браян вручив водієві кілька банкнот, а той їх узяв. Тоді вони разом запакували Ендрю на заднє сидіння, і таксі поїхало вздовж Тремонт-стріт.

Повернувшись до бару, Браян неначе здивувався, що хтось уважно за цим стежив. Узяв Рейчел за руку, поцілував її та сказав:

— Вибач, що так вийшло.

Їй досі не йшов із голови той ляпас, його невимушена жорстокість.

— Хто він?

Вони пішли до стійки, і Браян замовив шотландського віскі, сунув Джеродові п'ятдесят баксів за труди й повернувся до Рейчел.

— Один мій давній друг. Неприємний, дошкульний давній друг, який так і не пристосувався до дорослого життя. У тебе такі є?

— Ну звісно. — Вона надпила його віскі. — Тобто колись були.

— Як ти їх позбулася?

— Це вони мене позбулися, — зізналася вона.

Це його зачепило. Вона бачила, як до нього прийшов біль, і тієї миті відчула до нього дуже сильну любов.

Браян простягнув ту саму руку, якою дав ляпаса другому, і погладив її по щоці.

— Дурні, — прошепотів він. — Дурні вони всі були.

Культурний шок

Увесь ранок після вечірки Рейчел гуглила у стані похмілля, тимчасом як Браян вийшов на пробіжку вздовж річки.

Спершу вона пошукала назву «Відколи я на тебе запав». На першій сторінці, як вона й очікувала, не було нічого, крім посилань на версії цієї пісні. На другій сторінці вона знайшла згадку про серію телесеріалу «Закон Лос-Анджелеса», який показували, коли вона була в початковій школі. Рейчел пам'ятала, як її мати ревно дивилася той серіал, а одного разу затулила долонями рота, коли одна його персонажка, жінка з високою зачіскою і широкими лацканами, впала в шахту ліфта. Рейчел відшукала серію «Відколи я на тебе запав» на *IMDb*, і її опис не викликав у неї жодних асоціацій.

На третій сторінці вона знайшла посилання на фільм 2002 року з Робертом Гейсом, Вівікою А. Фокс, Крісті Гейл і Бреттом Алденом, а також зірковими гостями Стівеном Дорффом і Гері Басі. Клацнувши по посиланні, вона побачила повідомлення про помилку: мовляв, сайту більше не існує. Тож Рейчел відкрила нове вікно й загуглила «Відколи я на тебе запав фільм 2002».

Навіть коли конкретики додалося, більшість посилань, що висвітилися, вели до пісні. Щоправда, нарешті трапилось одне на сторінку «Відколи я на тебе запав/Травень і грудень (2002) відеокасета *eBay*». Коли Рейчел клацнула по посиланні, воно привело її до скриншота з касетного відеозапису на *eBay*. Функція збільшення не дала нічого, та Рейчел усе-таки наблизилася його достатньо, щоб розглядіти обличчя двох головних акторів. За хвилину впізнала в чоловікові хлопця, що грав головну роль в «Аероплані». Жінка, як вона була цілком певна, знялася в «Дні Незалежності» — зіграла там ту дурепу, що ризикнула життя-

ми всіх, рятуючи свого собаку. Праворуч від фото був опис, імовірно взятий зі звороту касети:

Удівець Том (Гейс) усвідомлює, що закохується у вродливу хатню робітницю Латою (Фокс), удвічі молодшу за себе. Тим часом Томів син (Алден) і Латоїна сусідка-інвалідка (Гейл) також закохуються одне в одного в цій щирій драматичній комедії, яка ставить запитання: чи може кохання помилятися?

Рейчел повернулася на *IMDb* й перевірила згадки про Роберта Гейса та Вівіку А. Фокс у пошуках інших посилань чи інформації. Не знайшла нічого. Вона продовжила свою перевірку й пошукала назву фільму у фільмографії Стівена Дорффа, Гері Басі та двох акторів, про яких ніколи не чула: Крісті Гейл і Бретта Алдена.

Містери Дорфф і Басі навіть не згадували цього фільму у своїй фільмографії.

Крісті Гейл, схоже, зробила майже непомітну кар'єру в кіно, що випускалося лише на відеоносіях, і знялася лише в одному комерційному фільмі, показаному в кінотеатрах, — «Дуже страшне кіно — 3». Там вона була «дівчиною на одноколісному велосипеді». Її сторінка не оновлювалася від 2007 року; цим же роком було датовано її останню роботу, таке собі «Смертельне вбивство». («А що, бувають інакші вбивства?» — подумала Рейчел.)

Бретт Алден сторінки не мав. Певно, скуштував трішки несмачного життя далеко за межами Голлівудського бульвару та чкурнув назад, до рідної Айови чи Вісконсину. Рейчел повернулася до відкритого вікна *eBay*, купила касету за 4,87 долара та обрала авіадоставку на другий день.

Вона налила собі ще філіжанку кави, повернулася до свого ноутбука, досі не знявши піжами, і визирнула на річку. Вночі припинився дощ. А вранці зійшло сонце — так, сонце. Усе здавалося не просто чистим, а відполірованим; небо скидалося на застиглу припливну хвилю, а дерева вздовж річки виднілися чітко, як нефрит. Вона ж сиділа

собі в чотирьох стінах із похміллям, від якого їй гупало в голові, пульсували болем груди, а всі синапси, перш ніж спрацювати, принаймні один раз скорочувалися. Вона клацнула по своїй папці з музикою та обрала плейліст, який зібрала, щоб розслаблятися у ті дні, коли її нерви були надто чутливі (*The National, Lord Huron, Atoms for Peace, My Morning Jacket* і їм подібні виконавці), а тоді почала шукати відомостей про Бейкер-Лейк.

Бейкер-Лейків на світі було три: найбільший — у штаті Вашингтон, ще один — у канадській Арктиці, а третій — у штаті Мен. Вашингтонський Бейкер-Лейк, схоже, був туристичним місцем, у канадському мешкали головню інуїти, а менський був глушиною: до найближчого містечка звідти було миль із сорок шляху. Що ж до близькості до великих міст, то звідти взагалі було ближче до Квебека, ніж до Бангора.

— Туристичний похід?

Вона розвернулася до нього разом зі стільцем. То був Браян, який обливався потом після пробіжки, стояв за вісім футів від неї і пив із пляшки з водою.

— Читаєш через моє плече?

Вона всміхнулася.

Він усміхнувся їй у відповідь.

— Щойно зайшов і ненароком побачив дружинину потилицю, а за нею — напис «Бейкер-Лейк».

Вона вперлася пальцем ноги в килимок і знову крутнулася на стільці, цього разу туди й назад.

— Про нього вчора згадував твій друг.

— Який друг?

Вона вигнула брову.

— Учора я зустрівся з кількома.

— А кому ще з них ти врізав по піці?

— А... — Він трохи відступив і випив іще води.

— Отож-бо. «А...» Чому це сталося?

— Він напився, повівся так, що нас мало не викинули з улюбленого бару, а тоді замахнувся на мене на тротуарі.

— Так, але чому?

— *Чому?* — Браян придивився до неї поглядом, який видався їй якимось зміїним. — Він — буйний п'яниця. І завжди ним був.

— То чому Калєб приніс йому дві чарки одночасно?

— Бо це Калєб. Не знаю. Спитай у нього.

— Це просто якимось дивно: давати буйному п'яниці зайвого алкоголю, щойно він заходить у двері.

— Зайвого?

Вона кивнула.

— Зайвого.

Він знизав плечима.

— Знов-таки, тобі варто було б спитати Калєба. Може, як мене знову не буде, а ви туситимете разом.

Вона вдавано набурмосилася, знаючи, що це безмежно його дратує.

— Це тебе лякає?

— Я такого не казав.

Він безтурботно зітнув широкими плечима, намагаючись удати холодність, хоча температура в кімнаті враз підвищилася на п'ять градусів.

— Ти не можеш довіряти своєму партнерові? — сказала вона. — Чи не можеш довіряти своїй дружині?

— Я можу довіряти вам обом. Мене просто дивує, що ти, яка останні два роки прожила мало не затворницею, ускочила в таксі до Кембриджа й перестріла мого ділового партнера.

— Я не перестріла його. Я пішла до будинку, в якому ви працюєте.

Він сів навпочіпки на килимі й покрутив у руках пляшку.

— І нащо тобі було це робити?

— Я гадала, що ти мені брешеш.

— Знову це? — Він неприємно засміявся.

— Мабуть, так.

— Ти розумієш, як божевільно це звучить?

— Ні. Роз'ясни це мені.

Він кілька разів піднявся і присів, наче готуючи литки до пострілу стартового пістолета.

— Ти гадала, що побачила мене в Бостоні, хоча насправді я був у повітрі, на висоті тридцять тисяч футів.

— А може, — вона наморщила носа, — це було не так. Він помахав віями.

— Тоді ти влаштувала мені низку випробувань, аби я довів, що справді в Лондоні. Випробувань, які я успішно пройшов. Але цього було замало. Ти, — він різко, несподівано реготнув від подиву, — останній тиждень ти весь час дивилася на мене, як на... мля, як на керівника групи таємних агентів.

— А ще, — сказала вона, — ти міг бути тим хлопцем, який прикидався одним із Рокфеллерів.

— Міг. — Він кивнув так, ніби це було цілком слушно. Допив воду. — Він убивав людей, чи не так?

Вона поглянула на нього у відповідь.

— Так, здається, вбивав.

— А дружину залишив живою, — нагадав він.

— Спортивна поведінка.

Рейчел відчула, як кутики її рота підіймаються в непоясненній широкій усмішці.

— Дитину вкрав, зате столове срібло залишив.

— Столові набори — річ важлива.

— Слухай.

— Що?

— Чому ти всміхаєшся?

— А ти?

— Бо це просто смішно.

— Неймовірно, — погодилася вона.

— То ми будемо й далі цього уникати?

— Не знаю.

Він став на коліна біля ніг Рейчел, узяв її за руки й зазирнув їй у вічі.

— Минулого понеділка я вилетів із Бостона рейсом *British Airways*.

— Тобі не треба...

— Рейс через погодні умови було відкладено на сімдесят п'ять хвилин. За цей час я повештався терміналом Е та прочитав «Ас віклі», який хтось забув біля порожнього виходу. Тут мене застукав прибиральник. Тобі коли-небудь дїставався несхвальний погляд від прибиральника в аеропорту? Від нього яйця зморщуються, їй-бо.

Вона всміхнулася й похитала головою.

— Я тобі вірю, правда.

— Тоді я взяв філіжанку кави в «Данкінс», а на той час у нас уже почалася посадка. Я сїв у літак і дізнався, що розетка біля мого місця не працює. Заснув десь на годину. Прокинувся, почитав матеріали свого засідання ради директорів, хоч і знав, що це безглуздо, і переглянув фільм, у якому Дензел відмовився терпіти всяку фігню.

— Він так і називався?

— У кількох іноземних територіях — так.

Рейчел знову зазирнула йому в очі. У цій дії завжди щось було: так людина або віддавала владу, або забирала її, або ділилася нею. Вони разом вирішили її розділити.

Рейчел м'яко приклала долоню до його скроні.

— Я тобі вірю.

— Ти поводитись інакше.

— І я була б рада сказати тобі чому. Це все, мабуть, просто той довбаний дощ.

— Дощ минув.

Вона погодилася, кивнувши.

— Але, знаєш, за ці два тижні я багато чого зробила: метро, ТРЦ, таксі, навіть вийшла на Коплі-сквер.

— Я знаю. — Емпатія, любов, яку виражало його обличчя, була до болю щира. — І я страшенно тобою пишаюсь.

— Я знаю, що ти їздив до Лондона.

— Скажи це ще раз.

Вона легенько копнула його по середині стегна босою стопою.

— Я знаю, що ти їздив до Лондона.

- Довіра повернулася?
— Довіра повернулася.
Він поцілував Рейчел у лоба.
— Я до душі.

Встаючи з колін, Браян обома руками торкнувся її стегон. Вона сіла в крісло спиною до ноутбука, спиною до річки, спиною до бездоганного дня і замислилася, чому вони весь тиждень були знуджені: чи не тому, що була знуджена вона? Можливо, Браян дивно поведився, тому що дивно поведилася вона.

Як вона щойно йому зауважила, за останні чотирнадцять днів вона поїздила на метро, зайшла до ТРЦ, вийшла на Коплі-сквер і довірила незнайомій людині себе підвезти — і все це вперше за два роки. Для більшості людей це незначні досягнення, та для неї вони були колосальні. Утім, можливо, ці досягнення також невимовно її лякали. Кожен крок за межі зони комфорту наближав її або до покращення психічного здоров'я, або до чергового зриву. Але тепер, після такого прогресу, черговий зрив буде вдесятеро ви- снажливішим.

Останні два роки в її черепній коробці шохвилини та, чорт забирай, щодня крутилась одна нав'язлива думка: «Я не можу туди повернутись. Я не можу туди повернутись».

Тож це було цілком логічно: коли Рейчел займалася тим, що обіцяло звільнення і водночас загрожувало ув'язненням, вона могла начисто ухилитися від нього, зосередившись на чомусь іншому, на тому, що починалося з надійної основи, — вона побачила страшенно реалістичну копію свого чоловіка там, де його не мало бути, — та це вже явно перестало бути чимось раціональним.

Браян був хорошою людиною. Найкращою, яку вона коли-небудь знала. Найкращим на світі він через це не був — тільки найкращим для неї. Якщо не брати до уваги Зустрічі, як вона стала подумки називати ту подію, він жодного разу не давав їй приводу собі не довіряти. Коли вона поводитися нерозважливо, він її розумів. Коли вона лякалася, він її за-

спокоював. Ставала нераціональною — він міг дещо їй роз'яснити. Безтямною — він терпів. А коли їй настав час вийти назад у світ, він визнав це й повів її туди. Тримав її за руку, казав, що вона в безпеці. Він поруч. Вони можуть залишитись, а можуть і піти: він її підтримує.

«*І цьому чоловікові*, — подумала вона, різко розвернувшись до вікна й завбачивши власне примарне відображення, що зависло над річкою і зеленими берегами за нею, — цьому чоловікові ти вирішила не довіряти?»

Коли Браян вийшов із душі, вона чекала на стільницю у ванній, а її піжама валялася на підлозі. Поки він дістався Рейчел, у нього з'явився стояк. Коли він проникнув у неї, їм стало дещо незручно: стільниця була вузька, волога у повітрі — густа, тіло Рейчел із рипінням ковзало по дзеркалі в неї за спиною, сам Браян двічі вислизнув, — але з його погляду, який виражав своєрідне вражене зачудування, вона зрозуміла, що він любить її так, як не любив ніхто й ніколи. Часом ця любов, здавалося, вела боротьбу в його душі, і саме тому її нова поява завжди так п'янила.

«Ми перемогли, — подумала вона. — Ми знову перемогли».

Рейчел учергове стукнулася стегном об кран, їй урвався терпець, і вона запропонувала перейти на підлогу. Закінчили вони на її піжамі, де Рейчел уперлася п'ятами в западини за Браяновими колінами, — якщо Бог на це дивився, гадала вона, йому це видовище здалося сміховинним, як і їхнім померлим, якщо їхні померлі здатні бачити крізь час, крізь галактики, — та їй було байдуже. Вона кохала Браяна.

Наступного ранку він подався на роботу, поки вона ще спала. Коли вона зайшла до їхнього гардероба обрати собі одяг на день, його валіза, яку він зазвичай зберігав складеною поряд зі своїм взуттям, висіла розкрита на дерев'яному вішаку. Браян уже майже зібрав речі — тільки в одному порожньому квадратику валізи не вистачало його набору для

гоління. Неподалік висів на гачку мішок для одягу з трьома костюмами всередині.

Наступна поїздка мала початися завтра. Одна з великих поїздок, у які він вирушав приблизно раз на шість тижнів. Браян казав їй, що цього разу поїде до Москви, а також Кракова і Праги. Рейчел підбрала кілька його сорочок, зауважила, що він спакував усього один светр і один предмет верхнього одягу — тонкий плащ, у якому вирушив у свою останню поїздку. Плащ явно був легкий для Східної Європи у травні. Хіба середня температура там не коливатиметься довкола п'ятдесяти градусів¹?

Рейчел перевірила на телефоні.

Насправді в усіх трьох містах очікувалося мало не по сімдесят градусів².

Вона повернулася до їхньої спальні, плюхнулася на ліжко й запитала себе, що за хрін із нею діється. Браян пройшов усі випробування, яким вона його піддала. Учора, після того як вони покохалися, він увесь день був уважний, веселий і дуже приємний. Не чоловік, а мрія.

А вона віддячила йому за це, відкривши прогноз погоди, щоб побачити, чи зібрав він речі, що будуть потрібні там, куди він буцімто їхав.

Буцімто. От, знову. Господи. Можливо, їй треба тимчасово збільшити частоту сеансів у Джейн, приборкати цю параною. Можливо, просто треба зайнятися ще чимось, а не просто лежати на дивані й уявляти причини, з яких її шлюб може бути фікцією. Треба знову сісти за написання книжки. Треба сісти у крісло й не вставати, доки вона не розбереться з тим, що гальмує її на розділах про Жакмель.

Рейчел устала з ліжка й віднесла кошик для білизни в нішу, де вони поставили пралку й сушарку. Оглянула Браянові штани, бо він вічно забував у кишнях монети, і витяг-

¹ У більшості штатів США користуються температурною шкалою Фаренгейта; 50° за нею відповідає 10° за шкалою Цельсія.

² 21° за Цельсієм.

нула сімдесят сім центів, а також кілька зіжмаканих чеків із банкомата. Поглянула на чеки — а як інакше — і побачила дві операції зняття коштів на звичну для Браяна суму «швидкої готівки», 200 доларів, із різницею в один тиждень. Закинула чеки до маленького плетеного кошика для сміття, а дріб'язок — до тріснутої кавової чашки, яку саме для цього поставила на полицю.

Рейчел перебрала власні кишені й не побачила в них нічого, доки не натрапила на чек, який більш ніж тиждень тому поцупила з Браянового плаща. Ну, «поцупила» — це було сказано суворо. Привласнила. Так начебто краще. Вона сіла на підлогу спиною до пралки, розгладила чек на коліні та вкотре замислилася, чому він її бентежить. Це ж просто чек із лондонської крамниці, де Браян 05/09/14 об 11 : 12 придбав пакунок жуйки, газету «Дейлі сан» і пляшку «Оранджини» на загальну суму 5,47 фунта стерлінгів. Крамниця була розташована в будинку 17 на Монмут-стріт, тобто зовсім поряд із готелем «Ковент-Гарден».

Ось, знову. Це ж *просто* чек. Рейчел пожбурила його в кошик для сміття. Засипала до пралки порошок і ввімкнула її. Вийшла з ніші.

Рейчел повернулася. Витягнула зі сміття чек і поглянула на нього знову. Її бентежила дата. 05/09/14. Дев'яте травня 2014 року. Так, того дня Браян був у Лондоні. Місяць, день, рік. Але у Британії дати записують не так. Там пишуть не місяць, день, рік, а день, місяць, рік. Якби цей чек справді був із лондонської крамниці, там би не було напису «05/09/14». Там було б написано «09/05/14».

Рейчел поклала його в кишеню піжамних штанів, пішла до санвузла, і там її знудило.

Вона висиділа вечерю з Браяном, але майже не говорила під час неї. Коли він питав, що сталося, вона казала, що в неї знахабніли алергії, а рукопис починає завдавати незмірно більшого клопоту, ніж вона очікувала. Коли він зажадав почути більше, вона сказала:

— Я просто втомилася. Можна на цьому закінчити?

Він кивнув із покірною і розчаруваною обличчям — справжній мученик, змушений терпіти агресивні примхи нерозважливої дружини.

Спала Рейчел в одному ліжку з ним. Їй не вірилося, що вона зможе заснути, і спершу вона близько години просто пролежала на місці, тулячись щочкою до подушки й дивлячись, як спить Браян.

«Хто ти?» — хотілося спитати її. Хотілося сісти на нього, забити його у груди й заволати.

«Що ти зі мною зробив?»

«Що я зробила із собою, пов'язавши з тобою своє життя? Зациклившись на тобі?»

«До чого веде твоя брехня?»

«Якщо ти ошуканець, чим тоді є моє життя?»

Рейчел якимось робом заснула неспокійним сном, а коли вона прокинулася наступного дня, з її вуст зірвалося вражене «ой».

Поки Браян приймав душ, вона пішла до вітальні й викинула з вікна, де побачила маленький «форд фокус», який напередодні орендувала на стоянці *Zipcar* за рогом. Навіть із цієї висоти Рейчел було видно помаранчевий штрафний талон за порушення правил паркування, який контролерка стоянки підсунула під правий «двірник».

Рейчел цього очікувала: вона ж учора припаркувалася в зоні тільки для мешканців комплексу, бо інакше не могла поставити автівку там, де вона мала бути сьогодні, — там, де було б видно вихід із їхнього гаража.

Рейчел одяглась у форму для тренувань і худі. Коли душ вимкнувся, тихенько постукала у двері санвузла.

— Так?

Вона відчинила двері й перекинулася через одвірок. На талії у Браяна був рушник, а його шия і підборіддя були вкриті гелем для гоління. Він уже збирався намастити со-

бі щоки, та тепер глипав на неї, тримаючи у правій долоні маленький завиток із лілового гелю.

— Піду потренуюся.

— Зараз?

Вона кивнула.

— Інструкторка, яка мені подобається. У вівторок вона приходить тільки на цей час.

— Гарзд. — Браян підійшов до неї. — Побачимося за тиждень.

— Безпечного польоту.

Вони стояли на місці. Їхні обличчя розділяло кілька дюймів, його очі вдивлялися в неї, а її очі не ворушилися взагалі.

— Бувай.

— Люблю тебе, — сказав він.

— Бувай, — повторила вона й зачинила за собою двері.

19

«Алден Мінералс Лтд.»

Учора, їдучи машиною із *Zipcar* зі стоянки за рогом до паркування біля їхнього будинку, вона подолала два квартали, і навіть це дещо зіпсувало їй нерви. Тепер же, коли вона споглядала, як Браян полишає гараж і виїздить підйомом на рівень вулиці, весь кисень у її тілі перейшов у серце. Браян звернув на Коммонвелс-авеню і негайно виїхав на ліву смугу. Рейчел різко поїхала. Ліворуч від неї промайнуло таксі. Заревів сигнал. Таксі обігнуло її, а його водій махнув рукою цій ідіотці, не здатній одночасно керувати автівкою та зберігати пильність.

Вона сиділа десь між паркувальним місцем і доріжкою, відчуваючи жар у голові й горлі.

«Припини».

«Спробуй ще раз, як він знову кудись поїде».

От тільки Рейчел знала: якщо вона прислухається до цього голосу, то взагалі ніколи цього не зробить. Проведе весь наступний рік (або наступні кілька років) у хаті, у страху, у недовірі й досаді, і врешті-решт ці ж таки відчуття стануть для неї бальзамом, перетворяться за іронією долі на ліки, на камінець-талісман, який вона гладитиме, доки це погладжування не замінить усіх лагідних дотиків у її подальшому житті. А найгірше в цьому було ось що: на той час вона вже переконає себе, що цього більш ніж досить.

Рейчел виїхала на Коммонвелс-авеню і почула власне дихання. Це ніколи не було добрим знаком. Якщо вона не приборкає його темпу, то почне задихатися, можливо, зомліє та вріжеться в когось, як колись передрікав Браян. Вона поволі видихнула крізь стиснені вуста. Браян звернув ліворуч на Ексетер-стріт. Вона поїхала слідом за таксі, яке мало в неї не врізалось, а тепер звернуло в той самий бік. Вона видихнула ще раз, так само повільно, і її дихання повернуло собі стерпний ритм. Зате серце й далі скакало, мов тварина в загоні, що бачить, як до неї наближається фермер із сокирою. Рейчел вчепилася в кермо, як бабця чи автоінструкторка. Шия в неї напружилася, долоні змокли, а лопатки зігнулися.

Браян звернув ліворуч, проїхавши «Вестін», і вона на мить загубила його, хоча саме тут і не мала його губити. Надто вже багатий у нього тут був вибір: можна було рушити кружним шляхом на Массачусетську платну магістраль, поїхати навропростець уздовж Стюарт-стріт або звернути праворуч на Дартмут-стріт і попрямувати до Саут-Енду. Коли він учинив саме так і проминув ТРЦ праворуч від себе, вона помітила його стоп-сигнали. Тут Рейчел, щоправда, перестало прикривати таксі: воно продовжило їхати прямо, а вона звернула праворуч. Браян випереджав її на пів кварталу, та автівков між ними не було. Якщо вона хоч трохи наблизиться, він зможе побачити у дзеркалі заднього огляду її лице.

Напередодні Рейчел думала про маскування, та воно здалося справжнім абсурдом: їй що, змінити зовнішність

під Граучо¹? Надягнути хокейну маску? Утім, вона таки надягнула кепку, що робила рідко, та сонячні окуляри із широкими круглими скельцями, яких Браян ще жодного разу не бачив, тож вона врятується, якщо він погляне на неї з помірної відстані, але точно не зблизька.

Він звернув ліворуч на Коламбус-авеню, і до них долучилася ще одна машина — чорний фургон із нью-йоркськими номерами. Рейчел поїхала за ним, і наступні кілька миль вони подолали гуртом. Усі три машини разом з'їхали з Коламбус-авеню на Арлінгтон-стріт, із Арлінгтон-стріт на Олбані-стріт, а тоді подалися до магістралі I-93. Коли до Рейчел дійшло, що вони, можливо, скоро виїдуть на швидкісну магістраль, їй стало лячно, що її знудить на приладову дошку. Навіть на міських вулицях Рейчел було нелегко: шум, нерівності, відбійні молотки, що розбивали асфальт на будівництві, пішоходи, що бігали «зебрами», інші автівки, що проїздили поруч, підрізали її, їхали просто позаду неї. Та це відбувалося на швидкості двадцять п'ять миль за годину.

Думати про це було особливо ніколи, бо Браян саме виїздив на південну частину 93-ї магістралі. Рейчел подалася за ним, почуваячись так, ніби в'їзд на дорогу тягнув її вперед. Браян натиснув на газ і чкурнув на ліву смугу, перетнувши три смуги з іншими автівками. Його «інфініті» аж загойдався на колесах. Рейчел також поставила ногу на педаль газу, та спочатку це практично нічого не дало — ніби вона наступила на брилу, сподіваючись, що та поскаче галопом. Маленький «форд» потихеньку посунув уперед, тоді посунув уперед трішечки швидше, а потім — іще трішки швидше. Коли він розігнався до швидкості, якої Браян досяг майже миттєво (десь із сімдесят п'ять миль на годину), Браянів «інфініті» вже опинився на чверть милі попереду. Рейчел

¹ Тобто під американського коміка Граучо Маркса, відомого зокрема незвичною зовнішністю: великі окуляри в роговій оправі, густі темні брови, великий ніс і вуса.

продовжувала тиснути на педаль, залишаючись на смузі праворуч від нього, і невдовзі скоротила відстань так, що, коли вони виїхали з Дорчестера до Мілтона, її відділяло від Браяна п'ять машин, із-за яких його чудово було видно.

Вона так завзято зосередилася на поточному завданні, що геть забула, як лячно їй було їхати швидкісною магістраллю. Тепер це відчуття повернулося, та воно було не зовсім жахом, а лиш ненастанним трепетом між її горлом і грудьми та страхом, що її шкіра розірветься під натиском скелета.

А ще вона почувалася зрадженою і відчувала лють, отруйну, як засіб для чищення труб. Просто стало більш ніж ясно (хоча великих сумнівів у цьому не було ніколи): Браян їде не до аеропорту. Логан стояв за п'ятнадцять миль позаду них.

Коли вони перейшли з 93-ї магістралі на південну частину 95-ї, до табличок, які повідомляли про близькість Провіденса, вона замислилася, чи не міг він надумати полетіти з аеропорту Т. Ф. Гріна, єдиного великого аеропорту в Род-Айленді. Рейчел знала, що дехто віддає йому перевагу перед велелюдністю Логана, та вона також достеменно знала, що прямого рейсу до Москви там нема.

— Та блін, не летить він ні до якої Москви, — сказала вона вголос.

За кілька миль виявилось, що вона мала рацію: щонайменше за десять миль від аеропорту Браян увімкнув поворотник і почав обережно перетинати смуги магістралі. Виїхав він у Провіденсі, скориставшись з'їздом до Браунського університету, на межі між районами Колледж-Гілл і Федерал-Гілл. Той самий з'їзд обрало ще кілька машин, у тому числі й автівка Рейчел за три автівки позаду нього. На вершині з'їзду Браян звернув праворуч, але дві машини між ними поїхали ліворуч.

Наблизившись до перехрестя, вона сповільнилася, дозволила Браянові якомога далі вирватися вперед, але довго зволікати вона не могла. Ліворуч від неї заревів мотор «порше», що різко розвернувся і погнав далі поперед неї.

Рейчел ніколи так не раділа, що хтось із маленьким членом їде автівкою для водіїв із маленькими членами й поводить-ся як водій із маленьким членом, бо їй знову було де сховатися від Браяна.

Щоправда, так тривало недовго. На першому ж світлофорі «порше» звернув на смугу тільки для повороту ліворуч, а тоді газонув, притьмом об'їхав Браяна на перехресті та з ревом погнав дорогою поперед нього.

Ох уже ці маленькі члени, знову подумала Рейчел, із відповідними машинами. Блін.

Тепер між нею та її чоловіком не було буфера, жодної можливості подбати про те, щоб він не впізнав її, поглянувши у дзеркало заднього огляду. Рейчел пододала перехрестя. Вона досі трималася на такій відстані від нього, в якій могли б уміститися чотири машини, та водій автівки позаду неї вже витягував шию, щоб побачити, що там за нею, ніби хотів зрозуміти, чому вона скоює цей непростимий гріх — відстає від автівки попереду.

Вони в'їхали до району дощатих будиночків у федеральному стилі, вірменських пекарень і церков із вапняку. Браян один раз задер голову та схилив її праворуч, явно позираючи у дзеркало заднього огляду, і Рейчел, запанікувавши, мало не вдарила по гальму. Але ні, ні — він перевів погляд назад на дорогу. Два квартали по тому вона побачила те, чого шукала, — кафе з донатами та автозаправку на узбіччі. Увімкнула поворотник. Зупинилася біля кафе з донатами та приготувалася миттю поїхати далі, коли її промине зелений «крайслер».

От тільки за зеленим «крайслером» був брунатний «пріус», за «пріусом» — бежевий «ягуар», просто за «ягуаром» — «тойота фораннер» на велетенських колесах, а за «фораннером» (Господи!) — мініфургон. Коли вона поїхала знову, її не лише відділяло від Браяна п'ять машин: мініфургон був такий високий, що за ним нічого не було видно. А якби й було, то Рейчел би дивилася на задню частину «фораннера», який був навіть вищий за мініфургон.

На наступному світлофорі машини зупинились, і Рейчел ніяк не могла здогадатися, чи справді Браян проїхав на світлофор до червоного світла.

Машини рушили знову. Вона поїхала за автівками, що й далі рухалися по прямій: ця дорога не мала поворотів. «Мені б один-єдиний поворот, — молилася вона, — один-єдиний бісів поворот, і може, я таки зумію його розгледіти».

За милою на дорозі з'явилася розвилка. «Пріус», мініфургон і «фораннер» звернули праворуч, на Белл-стрит, тим часом як «крайслер» і «ягуар» продовжили їхати Бродвеєм.

Та от біда: перед «крайслером» уже не було Браянового «інфініті». Та й узагалі ніде не було.

Рейчел заволала крізь зціплені зуби й міцно вчепилася в кермо, наче готова зірвати його з приводного вала.

Вона різко розвернулася назад. Без роздумів, без попередження, так, що їй услід гнівно забібікала як машина просто позаду, так і автівка, яку Рейчел підрізала на протилежній смузі. Їй було байдуже. Вона не відчувала страху — вона відчувала лють і досаду. Щоправда, люті було більше.

Вона проїхала назад уздовж Бродвею, проїхала аж до автозаправки й кафе з донатами, де Браян зник із її поля зору. Знову розвернулася — тепер уже попередивши про це й дещо акуратніше, — а тоді подалася назад, туди, звідки щойно приїхала, придивляючись до кожного завулка, наскільки це було можливо на швидкості тридцять миль за годину.

Рейчел знову дісталася розвилки. Притлумила в собі сильне бажання дати волю черговому крику. Стримала сльози. Звернула ліворуч, на малесеньку стоянку під будівлею Організації ветеранів іноземних воєн, і повернулася назад.

Якби Рейчел не наскочила на червоне світло, то нізащо б не знайшла Браяна. Проте це сталося. А стоячи перед світлофором, де праворуч від неї виднілися чергова автозаправка й сіра страхова агенція, вона поглянула на перехресну вулицю і побачила великий будинок у вікторіанському стилі з високою білою табличкою на моріжку перед входом із переліком розташованих у будинку підприємств. І там, на сто-

янці збоку від будівлі, під пожежною драбиною з кутого заліза, стояв Браянів «інфініті».

Рейчел відшукала місце для паркування за шість будинків від нього. Пройшла назад пішки. Вулиця була обсаджена старими дубами й кленами. На затіненій частині тротуару досі було трохи вогко від роси, що попадала вранці з дерев, а в травневому повітрі однаково добре відчувалися запахи розкладу й переродження. Навіть тепер, наближаючись до будівлі, у якій її чоловік ховав правду про себе — чи принаймні якусь *істину* про себе, Рейчел відчувала, як вулиця та її пахощі її заспокоюють.

На табличці, що стояла на моріжку перед входом, згадувалися троє психіатрів, один сімейний лікар, компанія, що торгувала корисними копалинами, компанія, що займалася перевіркою прав на нерухомість, і двоє адвокатів. Рейчел не покидала затінку великих дерев, доки не дісталася завулка збоку. Велика табличка на початку завулка попереджала, що тутешня стоянка призначена тільки для орендарів приміщень у будинку 232 на Сівер-стріт, тимчасом як кілька менших табличок, прикріплених до дощок болтами, вказували, де чие місце. Браянів «інфініті» стояв на місці, відведеному компанії «Алден Мінералс Лтд.».

Рейчел ніколи не чула про «Алден Мінералс Лтд.», і все ж назва видавалась їй туманно знайомою, наче *колись* вона про неї чула. Проте Рейчел була впевнена, що не чула. Ще один парадокс за тиждень, повний парадоксів.

«Алден Мінералс Лтд.» була розташована на другому поверсі, в офісі 210. Тепер, схоже, цілком доречно було промчати вгору сходами, ввірватися до офісу й побачити, чим саме займається її чоловік-брехун. І все ж вона завагалася. Відшукала місце під пожежною драбиною, притулилася до будинку та спробувала збагнути, чи може цьому бути якийсь логічне пояснення. Часом чоловіки вигадливо дурять дружин, наприклад, плануючи вечірку-сюрприз.

Ні. Неправда. Принаймні не так, щоб заявляти, ніби вони в Лондоні, хоча насправді перебувають у Бостоні, чи

заявляти, що летять до Москви, а насправді їхати до Провіденса. Ні, цьому немає жодного прийняттого пояснення.

Хіба що...

Що?

«Хіба що він — шпигун, — подумала Рейчел. — Хіба шпигуни не займаються таким?»

«Атож, Рейчел, — підтакнув саркастичний голос, схожий на материн, — звісно, займаються. Так само як невірні чоловіки та соціопати».

Вона притулилася до будинку й пошкодувала, що кинула курити.

Якби вона цієї ж миті вступила з ним у конфлікт, що б це їй дало? Правду? Мабуть, ні, якщо він уже так довго успішно їй брехав. Та й усе одно вона йому не повірить, хоч що він їй скаже. Він може показати їй своє посвідчення працівника ЦРУ, а вона згадає про селфі, яке він «надіслав» із Лондона (до речі, як він його підробив?), і скаже йому запахати свою ЦРУшну ксиву туди, де сонце не світить.

Якщо вона вступить із ним у конфлікт, це нічого їй не дасть.

Звичайно, ще важче було визнати інше: якщо вона вступить із ним у конфлікт, незалежно від того, брехатиме він їй зараз чи ні, їхнім стосункам — чи як вона зватиме це надалі — настане каюк. А до цього вона ще не була готова. Про це було соромно думати, та наразі Рейчел не могла витримати його зникнення зі свого життя. Вона уявила собі їхню квартиру без його одягу, його книжок, його зубної щітки й титанової бритви, їхній холодильник — без їжі, а шотландське віскі, якому Браян віддавав перевагу, — поза баром або ще гірше — забуте й залишене як нагадування, доки Рейчел не вилле його в раковину. Вона уявила, як журнали, що їх передплачував Браян, надходять іще не один місяць після його від'їзду, а її довгі порожні дні переходять у довгі нескінченні вечори. Після істерики в ефірі вона втратила більшість своїх друзів. Так, у неї була Мелісса, та Мелісса належала до тих друзів, які очікували, коли вона «збядьориться», «почне думати позитивно» і («Перепрошую, офі-

ціанте, можна повторити оце, тільки щоб льоду було менше?») «викинути це з голови». Поза тим її друзі взагалі були не друзями, а випадковими знайомими: як-не-як важко підтримувати спілкування з людиною, що майже не виходить із хати.

Останні кілька років її єдиним справжнім і постійним другом був Браян. Вона залежала від нього так, як дерева залежать від свого коріння. Він був для неї цілим світом. Розумом вона усвідомлювала, що їй, звичайно — *звичайно*, — доведеться від нього відірватися. Він ошуканець. А їхній дім побудовано з піску. Та все ж вона...

Він вийшов із будинку ззаду й перейшов вулицю під самим носом у Рейчел. Писав комусь повідомлення, ідучи до автівки, тимчасом як вона стояла під пожежною драбиною менш ніж за шість футів від нього. Рейчел зачекала, коли він її побачить. Спробувала надумати, що їй сказати. На ньому тепер були синій костюм із білою сорочкою, краватка у сріблясто-чорну клітинку й темно-брунатні черевики. На правому плечі він ніс брунатну шкіряну сумку для ноутбука. Браян сів у «інфініті» та скинув сумку на пасажирське сидіння, однією рукою досі набираючи повідомлення, а другою зачиняючи дверцята. Надягнув на груди пасок безпеки. Завів мотор, не припиняючи писати повідомлення, а тоді, певно, натиснув на «відіслати», бо кинув телефон на пасажирське місце й поїхав задом із паркувального місця, вдивляючись у дзеркало заднього огляду. Опустить погляд на якісь шість дюймів — і побачить її. Рейчел уявила, який у нього буде шок: він аж забуде, що їде заднім ходом, і вріжеться в ліхтарний стовп на тому боці. Але цього не сталося. Браян дав задній хід, крутнувши кермо, а тоді подався вперед, глипаючи на Сівер-стріт. Вийхав із завулка й повернув ліворуч, на Сівер-стріт.

Рейчел побігла до своєї машини, радіючи, що заради брехні про «тренування» взула кросівки. Сіла в автівку, розвернулася, поїхала вздовж вулиці та промчала перехрестя, що-йно жовте світло стало червоним. За хвилину вона помітила Браяна на Бродвеї, за три машини попереду.

Вона рушила за ним назад, до Колледж-Гілли. У кварталі, що застряг між занепадом і ремонтом, Браян з'їхав на узбіччя. Рейчел зупинилася за п'ятдесят ярдів позаду, перед покинутою туристичною агенцією і зачиненим назавжди музичним магазином. За ним стояв пункт прокату меблів, який, здавалося, монополізував ринок чорних лакованих комодів. Далі — алкогольний магазин, а потім — крамниця, що торгувала камерами, «У Малого Луї». Усі крамниці, що торгують камерами, підозрювала Рейчел, спіткає доля музичних магазинів і туристичних агенцій (зате алкогольні магазини, як вона припускала, встоять у всьому світі), однак заклад Малого Луї, здавалося, ще тримався. Браян увійшов туди. Рейчел подумала, чи не пройтися тротуаром і не поглянути, чим він там займається, та швидко вирішила, що це надто непередбачувано, щоб так ризикувати. Її думка підтвердилася, коли Браян вийшов менш ніж за дві хвилини. Якби вона піддалася своєму пориву, то попалася би просто посеред тротуару. Він поїхав геть, а вона відірвалася від узбіччя. Минаючи крамничку з камерами, Рейчел побачила, що там доволі темно; у вітринах виставлено тільки фотографії камер, а шибки обклеєні газетними оголошеннями. Вона гадки не мала, що відбувається в тій крамниці, та підозрювала, що продаж камер не є там основним видом діяльності.

Браян разом із Рейчел виїхав із Провіденса, проїхав через низку дедалі менших містечок із дедалі нещаснішими дощатими будиночками та поодинокими фермами, а тоді в'їхав до торговельного ряду — судячи з вигляду, досить нового. Проминувши «Панера Бред» на краю ряду, він дістався маленького банку, що стояв осторонь інших будівель, зупинився на стоянці й вийшов із автівки. Підійшов до банку, знову закинувши на праве плече сумку для ноутбука.

Рейчел просто залишилася на стоянці торговельного ряду, перед крамницями «Сі-Ві-Ес» і «Пейлесс ШуСорс». Чекаючи, дістала з підстаканника телефон і побачила, що їй надійшло повідомлення.

Рейчел відкрила повідомлення. Воно було від Браяна і було надіслане двадцять хвилин тому, коли він вийшов із будинку на Сівер-стріт і перейшов вулицю просто в неї перед носом.

Мала, я на злітній смузі. Скоро полечу. Приземлюся годин за 10. Сподіваюся, ти ще не спатимеш, як я зателефоную. Дуже-дуже люблю.

Десять хвилин по тому він вийшов із банку — вже без сумки для ноутбука.

Сів у свій «інфініті» й виїхав зі стоянки.

Вона поїхала за ним назад до Провіденса. Він зупинився біля квіткової крамниці, де купив букет із білих і рожевих квітів, і її занудило. Вона не була впевнена у своїй готовності до того, до чого це йшло. Браян зупинився ще раз і купив у магазині алкогольних напоїв пляшку шампанського. Тепер вона *знала*, що не готова. Він з'їхав із головної дороги у Федерал-Гілл — район, що колись давно був територією американців італійського походження й осередком влади мафії в Новій Англії, та нині був лиш одним із багатьох гарних джентрифікованих районів із шикарними ресторанами й таунгаусами із червоної цегли.

Браян зупинив «інфініті» на паркувальному місці перед одним із цих таунгаусів, вікна якого були відчинені назустріч чудовій днині, через що в їхній білій облямівці майорили білі фіранки. Рейчел припаркувалася навпроти, за кілька будинків від місця, де Браян став на тротуарі з букетом у руці. Він засунув до рота два пальці й гучно, різко засвистів; вона не бачила такого жодного разу, відколи вони були разом. Рейчел спало на думку: новий для неї не тільки цей свист. Браян інакше рухається, підняв плечі, розслабив стегна, відштовхується від землі пальцями ніг із упевненістю танцюриста.

Браян піднявся сходами, і парадні двері будинку відчинились.

— О Господи, — прошепотіла Рейчел. — Господи, Господи, Господи.

Йому відчинила жінка років тридцяти п'яти. Вона мала біляві кучері й симпатичне видовжене обличчя. Та все це перестало цікавити Рейчел, коли Браян вручив їй квіти й шампанське, а тоді став колінами на сходовий майданчик, щоб поцілувати її вагітний живіт.

20

Касета

Рейчел не пам'ятала, як виїхала назад на шосе. Надалі вона до скону питатиме себе, як цілком твереза людина могла кілька миль їхати за кермом автотранспорту через місце середнього розміру й потім не пам'ятати цього.

Вона обрала Браяна собі за чоловіка, бо він видавався безпечним. Бо він був енергійний і рішучий. Мало не різкий у своїй серйозності. Геть не здатний зрадити. Збрехати. І вже точно вести подвійне життя.

Та все ж Рейчел побачила, як її чоловік увійшов до таунгаусу, обнявши за талію свою вагітну дружину (?) чи дівчину (?), і зачинив за ними двері. Рейчел гадки не мала, як довго просиділа в автівці, витріщившись на будинок, — принаймні досить довго, щоб зауважити, що з одного підвіконня на другому поверсі злущується фарба, а з даху попереду будівлі звисає кабель від іржавої супутникової тарілки. Лиштва на вікнах була біла, а цегляний фасад — схоже, нещодавно вимитий — червоний. Парадні двері були чорні, і їх, схоже, фарбували багато разів за останнє століття чи більше. Стукалка на дверях була олов'яна.

А тоді Рейчел опинилася на магістралі, гадки не маючи, як туди дісталася.

Вона була готова заплакати. І не заплакала. Була готова затремити. І не затреміла. Була готова затужити і, можливо, затужила; можливо, такою й була туга — суцільним занімінням, зануренням у солону порожнечу. Випалюванням душі.

Із переходом до Массачусетсу три смуги магістралі скоротилися до двох. Праворуч від Рейчел під'їхала автівка, намагаючись підрізати її, бо її власна смуга почала зникати. Знаки, що попереджали про зникнення смуги, траплялись останні дві милі. Інший водій ігнорував їх, доки це не стало зручно для нього й незручно для Рейчел.

Він прискорився.

Вона прискорила.

Він прискорився ще трохи. Вона прискорила ще трохи. Він посунув носа своєї автівки до її автівки. Вона не поступилася смугою. Він знову набрав швидкість. Вона прискорила, глипаючи вперед. Він посигналив. Вона не поступилася смугою. Сто ярдів по тому його смуга закінчилася. Він набрав швидкість, а вона завела мотор по максимуму, наскільки можна було завести мотор «форда фокус». Він відстав так швидко, ніби його автівка мала парашут. За кілька секунд вона з'явилася позаду Рейчел.

На капоті вона зауважила символ марки «Мерседес-Бенц». Воно й не дивно. Водій показав їй середній палець і гучно посигналив. Лисуватий дядько за дорогими обтічними сонячними окулярами, щоки тільки починають обвисати, ніс тонкий, губи практично непомітні. Рейчел дивилась, як він біснується у її дзеркалі заднього огляду, кілька разів однозначно розібравши слово «бля» й кілька разів — слово «сука». Вона вирішила, що його приладова дошка вже забризкана слиною. Він захотів різко перевести автівку на перехідно-швидкісну смугу й помчати до неї, а тоді, як вона гадала, підрізати її, та дорожній рух ліворуч від них був надто жвавий, тож він просто тримав руку на клаксоні, тицяв їй середнього пальця і волав у своїй машині, яка вона сука, яка блядська сука.

Рейчел натиснула на гальма. І натиснула не легенько. На мить її швидкість скоротилася щонайменше на п'ять миль на годину. Водій підняв брови вище окулярів. Його вуста застигли у відчайдушному «о». Він схопився за своє кермо так, наче в ньому раптом з'явився електричний струм. Рейчел усміхнулася. Засміялася.

— Та пішов ти, — сказала вона дзеркалу заднього огляду, — нікчемо.

Вона сумнівалася, що ці слова хоч щось означають, але вимовити їх було приємно.

Ще одна миля — і транспорту довкола стало досить мало, щоб водій «мерседеса» міг звернути на ліву смугу й порівнятися з Рейчел. У нормі вона б дивилася просто вперед... у нормі? Норми не існує. Три дні тому вона б нізащо не сіла за кермо автівки, зате сьогодні повернула голову й поглянула на того водія. Він зняв окуляри, і його очі виявилися такими маленькими й тьмяними, як вона й очікувала. Рейчел невідривно дивилася на нього, женучи магістраллю на швидкості сімдесят миль на годину. Спокійно глипала на цього чоловічка, доки лють у його очах не перетворилася на спантеличення, а тоді — на почуття провини; далі ж він зобразив щось близьке до розчарування, неначе вона обернулася на доньку-підлітка, яка загулялася довше дозволеного часу й повернулася додому із запахом шнапсу та пива «Скоуп». Він похитав головою в безсилу несхваленні й перевів погляд на дорогу. Поглянувши на нього востаннє, Рейчел зробила те саме.

Удома вона повернула «фокус» на стоянку *Zipcar* і піднялася ліфтом на п'ятнадцятий поверх. Ідучи до своїх дверей, вона почувалася самотнішою за астронавтку. Дезорієнтованою. Неторканою. Вона наче пропливала якісь кордони так, що ніхто не міг її схопити й повернути назад. Ще гірше було від того, що з усіх чотирьох квартир на п'ятнадцятому поверсі постійно була зайнята лише їхня з Браяном. Іншими трьома володіли іноземні інвестори. Раз у раз вони натрапляли на літню китайську пару чи дружину німецького фінансиста з трьома дітьми, нянькою і сумками для закупів. Хто володіє

третьою квартирою, вона гадки не мала. Пентгаусом над ними володів молодик, якого вони прозвали Дитям Трастового Фонду, — такий юний хлопчина, що він, напевно, вчився читати десь тоді, як Рейчел позбулася цноти. Наскільки вона знала, у цьому житлі він потурав своїй пристрасті до повій. Решту ж часу Рейчел і Браян геть його не чули й не бачили.

Здебільшого вона раділа цій тиші й усамітненню, яке вона дозволяла, та йдучи коридором тепер, вона почувалася ізгоєм, позначкою, дурепною, істотою, відрізаною від стада, придуркуватою мрійницею, яку вирвали з мрій насильницьким шляхом. Вона чула, як із неї сміється світобудова.

«Дурне дівчисько, хіба ти не знала, що любов — це не для тебе?»

Будинок приголомшував. Кожна його стіна, кожен кут, кожен ракурс. Колись це були вони, колись це належало їм. Це — всі ті місця, де вони кохалися, всі ті місця, де вони розмовляли, сперечалися чи їли разом. Це — твори мистецтва, які вони обирали, килими, обідній сервіз, лампа, яку вони знайшли в антикварній крамниці в Сандвічі. Це — Браянів запах на його банному рушнику, газета з наполовину розгаданим кросвордом. Це — фіранки, лампочки й туалетне приладдя. Деякі з цих речей вона понесе із собою в нове життя — хай яким буде це нове життя, — та майже все інше надто сильно відгонило *ними*, щоб колись однозначно стати її власністю.

Бажаючи відволіктися на мить від цього, Рейчел з'їхала ліфтом назад, до фое, щоб забрати пошту. Домінік сидів на своєму посту за письмовим столом і читав журнал. Мабуть, узяв у котрогось із мешканців — можливо, навіть у неї. Підвівши погляд, він кивнув їй, нагородив її ясною усмішкою з тих, за якими не криється геть нічого, і повернувся до свого журналу. Рейчел увійшла до поштової зали позаду нього, відкрила їхню із Браяном скриньку й витягнула звідти стос кореспонденції. Проспекти й рекламу вона закинула до сміттевого контейнера на підлозі, і врешті в неї залишилося три рахунки.

Рейчел вийшла позаду Домінікового стільця, кинувши йому: «Бережіть себе».

— І ви теж, Рейчел. — Коли вона дісталася ліфтів, він гукнув: — Ой, вибачте, у мене для вас дещо є!

Вона повернулася назад, а він почав перебирати контейнер із поштою, надто великою для скриньок. Вручив їй жовтий манільський конверт. Відправника — крамницю «Патів куток книжок і не тільки» в місті Барнум, що в штаті Пенсильванія, — Рейчел не впізнала, та тоді згадала про касету, яку замовила днями. Зважила конверт на долоні; саме касета там і була.

Повернувшись до квартири, Рейчел відкрила конверт і витягнула касету. Її коробка була побита, на кутках не вистачало картону. На неї з радісними усмішками глипали Роберт Гейс і Вівіка А. Фокс, схиливши голови вліво. Уже відкорковуючи пляшку піно нуар, щоб було веселіше, Рейчел усвідомила, що не має відеомагнітофона. Та й у кого вони тепер є? Вона вже зібралася вийти в мережу й поглянути, чи не можна його купити, та тут згадала, що такий зберігається у них у Бруклайні. Доведеться знов орендувати в *Zipcar* автівку та проїхати кілька миль у годину пік. А, власне, заради чого? Заради фільму, який їй сказав переглянути п'яниця. Тепер вона знає, що її чоловік має іншу дружину в іншому штаті. Що ще вона може дізнатися з маловідомого фільму 2002 року?

Вона випила трохи піно, перевернула касету й пересвідчилася у тому, що опис фільму на звороті відповідає тому, який вона читала на *eBay*. Над описом були дві маленькі фотографії. На одній Роберт і Вівіка розмовляли на тротуарі, широко, від вуха до вуха, всміхаючись одне одному. На другій якийсь юнак схилився над молодою жінкою в інвалідному візку. Він припав губами до її шиї, а вона від насолоди закинула голову назад. То, напевно, двоє акторів другого плану, подумала вона, бідолашна Крісті Гейл і той хлопець — як там його звали? Вона поглянула у список акторів — так, Бретт Алден.

Рейчел на мить поставила келих із вином на стільницю і заплющила очі.

«Алден Мінералс Лтд.».

Ось чому назва видалась їй знайомою.

Рейчел придивилася до маленької фотографії у верхньому правому куті. Половину обличчя Бретта Алдена було не видно, бо він нахилився до шиї Крісті Гейл для поцілунку. Видно було лише його волосся (темне, пишне й неслухняне), чоло та лівий бік обличчя: одне око, одну вилицю, півноса й половину губ.

Але вона знала ці губи, цей ніс, цю вилицю і це блакитне око. Волосся стало трохи менше, а на шкірі біля скроні з'явилися зморшки.

Та це був Браян. Однозначно.

21

P380

Що, як він *повернеться*?

Вона лежала на дивані з заплющеними очима, та від цієї думки сіла.

Що, як він увійде в парадні двері й зрозуміє, що вона зрозуміла? Багатоженство протизаконне. Так само, як і прикидання іншою людиною заради фінансової вигоди. Рейчел стала свідком низки злочинів, хай яких незрозумілих для неї. Вона підозрювала, що чоловіки, які ведуть подвійне життя, реагують на викриття не надто добре.

Вона пішла до їхнього гардероба й потягнулася до високої полиці, на якій Браян зберігав частину свого взуття. А за взуттям — пістолет. Мініпістолет P380, трішки більший за мобільний телефон, але, як запевнив її Браян, здатний уколошкати будь-кого, хто вторгнеться до їхньої домівки не в кевларі.

Його на місці не було. Рейчел стала навшпиньки й потягнулася до лівого боку полиці, доки її пальці не торкнулися стіни.

Почула, як біля дверей квартири щось клацнуло. А може, їй здалося? То могли відчинитися парадні двері, а може, то ввімкнувся кондиціонер. А може, взагалі нічого не сталося.

Отже, пістолет зник. А значить...

Та ні. Он він. Її пальці зімкнулися на чорній гумовій рукоятці, і вона витягнула зброю, скинувши з полиці один із Браянових лоферів. Пістолет був на запобіжнику. Вона витрусила з пістолета в руку обойму, щоб пересвідчитися, що його заряджено, а тоді повернула її назад до клацання. Колились вони тренувалися в тирі на Фріпорт-стрит у Дорчестері, і Браян жартував: якщо в місті є якесь місце, де тутешніх мешканців не потрібно навчати стрільби — чи ухилитися від неї, — то це Дорчестер. Їй подобався тир, тріскотіння вогнепальної зброї в сусідніх секціях, ляскання пістолетів. Бахкання штурмової зброї їй подобалося менше, бо навівало думки про мертвих школярів і відвідувачів кінотеатрів. Той заклад міг здаватися схожим на казковий табір для надміру агресивних дітей, але більшості стрільців уже давно не потрібно було тренуватись у стрільбі, а декому просто хотілось уявити, як воно — справді вбити того хатнього злодія, того хлопця-тирана, викосити ту темну орду бандитів. Їй дозволили спробувати іншу зброю, крім Р380, і виявилось, що вона добре стріляє з пістолета, а з рушниці — гірше, проте Р380 підходить їй ідеально. Невдовзі вона навчилася влучати в яблучко всіма сімома кулями (шість у магазині, одна в камері). Після того вона перестала їздити до тиру.

Рейчел швидко пересвідчилася, що зачинила парадні двері на ланцюжок, тож звук, який вона почула з гардероба, не свідчив про повернення Браяна. На кухні вона відкрила свій ноутбук і забила в пошук «Алден Мінералс Лтд.». Це була гірничодобувна компанія зі штаб-квартирою в Провіденсі, Род-Айленд, яка володіла однією копальнею в Папуа — Новій Гвінеї. Згідно з недавньою оцінкою цієї шахти від консал-

тингової фірми «Борго Енджиніринг», поклади корисних копалин у ній перевищували 400 000 000 тройських унцій. В одній недавній статті у «Волл-стріт джорнал» згадувалося чутка про те, що основний гірничий концерн Папуа — Нової Гвінеї, г'юстонська компанія «Віттерман Коппер енд Голд», подумує про дружнє поглинання «Алден Мінералс».

«Алден Мінералс» була родинним бізнесом, яким управляли Браян і Ніколь Алден. Їхніх фотографій Рейчел не знайшла. Та їй не потрібні їй були фотографії. Вона знала, які вони із себе.

Вона зателефонувала Гленові О'Доннеллу з «Глоба». Вони з Гленом колись працювали разом, спершу в «Петріот леджер», потім у «Глобі». Вона працювала над журналістськими розслідуваннями, а він писав про бізнес. За п'ять хвилин обміну люб'язностями, під час якого Рейчел дізналася, що Глен і його партнер Рой удочерили дівчинку з Гватемали й купили будинок у Дракеті, вона спитала Глена, чи не пошукає він для неї відомостей про «Алден Мінералс».

— Звісно, звісно, — озвався він. — І швидко тобі маякну.

— Ой, та не треба...

— Я сам радий допомогти. Все одно зараз ні хріна не роблю. Скоро тобі зателефоную.

Ще один келих піно, потому Рейчел сиділа у вітальні під панорамним вікном і дивилась, як на Арлінгтон, Кембридж і річку опускалася ніч. Поки світ набував латунного кольору, а тоді — синього, вона замислилася про те, яким буде її життя без Браяна. Панічні атаки, як вона підозрювала, повернуться, щойно зникне заціпеніння. Все, чого вона досягла за останні шість місяців, кане в небуття. Вона боялася, що через цю низку потрясінь (ой, у вашого чоловіка є ще одна дружина; ой, у вашого чоловіка є ще одне життя; ой, можливо, ви навіть не знаєте справжнього імені свого чоловіка) не просто повернеться до нуля, а порине у вільне падіння. У її трахеї вже скрутилася клубком легка істерія, коли Рейчел уявила, як знову взаємодіє зі світом, із людьми, з чужими, з тими, хто не може

її врятувати, хто втече від її болю, щойно його занюхає. («Проріджуйте стадо, проріджуйте стадо, проріджуйте стадо».) Колись вона більше не зможе ввійти до ліфта, а потім їй доведеться замовляти доставку харчів. За кілька років вона прокинеться й усвідомить, що не пам'ятає, коли востаннє виходила з будинку. Втратить владу над собою та своїми жахами.

А звідки взялася та влада? Від неї самої — так, звичайно. Але й від нього теж. Із любові. Чи того почуття, яке вона помилково вважала любов'ю.

Актор. Її Браян був актором. Під час суперечки після свого «повернення» з Лондона він мало не тицьнув її в це носом, згадавши про Кларка Рокфеллера. Отже, Браян — не лише не Браян, а й не Делакура. Та як таке може бути?

Вона знову вийшла в інтернет і вбила в пошук «Браян Делакура». Біографія, що знайшлася, відповідала тому, що казав їй Браян: сорок років, працівник «Делакура Ламбер», канадського лісопромислового концерну з капіталовкладеннями у двадцяти шести країнах. Вона клацнула по «Зображеннях» і побачила всього чотири зображення. Проте там був він, її Браян: те саме волосся, те саме підборіддя, ті самі очі, той самий... ніс — не той самий.

Її Браян мав характерний горбок просто над носовою перегородкою, на початку носової кістки. Попервах непомітний, але видний у профіль. І навіть у профіль його можна було не помітити, не шукаючи спеціально. Та ті, хто його шукав, могли не сперечатися: цей чоловік мав горбок на перенісці.

А Браян Делакура — ні. Два його фото були у профіль — без горбка. Рейчел краще придивилася до знімків у фас, і що довше вона вдивлялася в очі Браянові Делакура, то чіткіше усвідомлювала, що не зазірала в них іще ніколи.

Її Браян Делакура/Бретт Алден був актором. Ендрю Геттіс, його незручний друг із минулого, був актором. Калєб непогано знав їх обох. Цілком раціонально було припустити, що Калєб — також актор.

Коли над річкою згустилася темрява, Рейчел написала йому повідомлення.

Маєш вільну хвилику?

За хвилину він відповів.

Ага. Що тобі треба?

Трішечки фізичної праці. Переставити кілька речей до повернення Б.

Буду за 15 хв.

Дякс.

Завібував її мобільний. Глен.

— Привіт.

— Привіт, — озвався він. — Рейчел, що для тебе означає ця компанія?

— Нічого особливого. А що?

— Це задрипана контора, що володіє задрипаною копальнею в Папуа — Новій Гвінеї. Однак... — Вона почула, як він кілька разів клацнув мишкою. — Як виявляється, є шанси, що ця копальня не така вже й задрипана. Ходять чутки, ніби одна консалтингова фірма провела оцінку й виявила, що «Алден Мінералс», можливо, володіє корисними копалинами вагою до чотирьохсот мільйонів тройських унцій.

— Я на щось таке натрапляла, — зауважила Рейчел. — До речі, що таке тройські унції?

— Міра ваги золота. Вибач. Це буквально золота жила. А втім, користі їм від цього буде мало. Основний конкурент у тому регіоні — єдиний їхній конкурент — це «Віттерман Коппер енд Голд», а вони — аж ніяк не чемні дітки. І ця довбана «Віттерман» *ніколи, нізащо* не допустить, щоб копальня в цьому регіоні мала такі поклади корисних копалин

і не носила її назви. Тож тут рано чи пізно бути недружньому поглинанню. Саме тому «Алден» намагалася не афішувати новин про дані, знайдені консалтинговою компанією. На жаль для неї, їй знадобилося більше грошей. Вона провела кілька зустрічей із «Коттер-Мак-Канн».

— А хто це?

— Об'єднання венчурного капіталу. Минулого тижня «Коттер-Мак-Канн» здала в оренду кілька земельних ділянок, що підходять для комерційної нерухомості, поблизу містечка Арава в Папуа — Новій Гвінеї. Тобі це про щось говорить?

Рейчел уже випила забагато вина, щоб це їй про щось говорило.

— Не знаю.

— Ну, мені це говорить про те, що «Коттер-Мак-Канн» забезпечила «Алден Мінералс» грошовим вливанням — імовірно, в обмін на купу акцій тієї шахти. Коли та почне окупатися, вони посунуть «Алден Мінералс» і заметуть сліди. Вони звикли так робити, вони — акули. А дехто каже, що гірші за акул. Навіть акули припиняють їсти, коли насичуються.

— Тоді «Алден Мінералс», напевно, збанкрутує.

— Слово «збанкрутує» не зовсім точне. Компанію буде поглинуто. Це зробить або «Віттерман», або «Коттер-Мак-Канн». Вона блискавично перейшла з другого ешелону до вищої ліги. Сумніваюся, що вона може там вистояти.

— А... — Вона геть не могла цього осмислити. — Дуже дякую, Глене.

— Немає за що. Слухай, Мелісса мені сказала, що ти повертаєшся до світу.

— Справді? — Рейчел придушила в собі крик.

— Неодмінно приїзди до нас, познайомся з Амелією. Ми були б дуже раді вас побачити.

Її накрила хвиля відчаю.

— Ми були б дуже раді.

— Ти в нормі?

— О, так. Просто застудилась.

Якусь мить здавалося, що він може продовжити цю тему. Але тут він сказав:

— Бережи себе, Рейчел.

Коли Калєб подзвонив у двері, Рейчел його пустила. Свої докази вона вже розклала на кухонній стільниці біля келиха для віскі та пляшки з бурбоном, але Калєб, увійшовши, цього не помітив. Вигляд у нього був розгублений і замучений.

— Маєш що випити?

Вона показала на бурбон.

Калєб сів біля стільниці. Налив собі випити, навіть не помітивши інших предметів на стільниці.

— Пекельний деньок.

— О, в тебе теж, — зауважила вона.

Він зробив добрячий ковток із келиха.

— Часом я думаю, що Браян мав рацію.

— Щодо чого?

— Одруження. Народження дитини. В усьому цьому багато різних чинників, багацько підводного каміння. — Він позирнув на предмети на стільниці, і його голос став іще більш відстороненим. — То що там потрібно тягати?

— Та, в принципі, нічого.

— Тоді чому?.. — Він примружив очі, поглянувши на один із Браянових авіаквитків, на чек із магазину в Ковент-Гардені, на роздруківку селфі, яке Браян «зробив» під готелем «Ковент-Гарден», на касету «Відколи я на тебе запав».

Калєб ковтнув свого напою і поглянув на Рейчел.

— Ви неправильно записали дату. — Вона показала на чек.

Він спантеличено їй усміхнувся.

— Записали її у форматі «місяць, день, рік». У Британії там було б написано: «день, місяць, рік».

Калєб позирнув на чек, а тоді знову на неї.

— Гадки не маю, про що...

— Я поїхала слідом за ним.

Калєб випив іще.

— До Провіденса.

Калєб заціпенів.

Будинок, у якому вони сиділи, заціпенів так само. Дитяти Трастового Фонду однозначно не було вдома: Рейчел почувала б його кроки. Інших мешканців п'ятнадцятого поверху теж не було на місці. Вони неначе сиділи в орлиному гнізді в лісі на околиці світу.

— Він має вагітну дружину. — Вона налила собі ще вина. — Він — актор. Але ти це знав. Тому що, — вона тицьнула в нього келихом, — ти сам актор.

— Не розумію, про що...

— Фігня. *Фігня.*

Вона вихилила половину свого вина. З такою швидкістю невдовзі доведеться знімати фольгу з другої пляшки. Та їй було байдуже: приємно було мати мішень для своєї люти. Це забезпечувало їй ілюзію влади. А наразі вона була готова задовольнитись ілюзіями — аби лиш вони давали відсіч жаху.

— Що ти, на твою думку, знаєш? — спитав він.

— Не розмовляй зі мною таким, бляха, тоном.

— Яким тоном?

— Зверхнім.

Він підняв руки, як людина, яку грабують під дулом пістолета.

Вона сказала:

— Я бачила, як Браян поїхав до Провіденса. Бачила Браяна в «Алден Мінералс». Бачила, як Браян зайшов до крамниці, що продавала камери, купив квітів і поїхав до банку. А ще бачила Браяна та його ва...

— Як це — він зайшов до крамниці, що продавала камери?

— Він зайшов до крамниці, що продавала камери.

— Тієї, що на Бродвеї?

Рейчел не знала, як їй вдалося зачепити його за живе, — знала тільки, що вдалося. Калєб насупився на своє відображення в мармуровій стільниці, хмуρο поглянув на свій келих, а тоді випив із нього весь бурбон.

— Що в тій крамниці? — Провівши хвилину в мовчанні, вона сказала: — Калєбе...

Він підняв один палець, прохаючи її замовкнути, і зателефонував комусь із мобільного. Поки він чекав, вона чула гудки з того боку. Їй не йшов із голови палець, яким Калєб її втихомирив, презирство в цьому жесті. Він нагадав їй про доктора Фелікса Браунера: той якось так само відмахнувся від неї.

Калєб натиснув на мобільному «завершити виклик» і негайно спробував інший номер. Там теж жодної відповіді. Він знову натиснув «завершити виклик», а тоді стиснув телефон так сильно, що Рейчел подумала, ніби він розтрощиться.

Калєб сказав їй:

— Розкажи мені ще...

Вона повернулася до нього спиною. Взяла пляшку вина зі стільниці біля пічки й наповнила келих, стоячи спиною до Калєба. З її боку це було дріб'язковістю, та її самопочуття від цього не погіршилося. Коли вона знову повернулася до нього й зауважила його гнівний погляд, цей погляд за пів секунди зник із його обличчя, і Калєб блиснув дуже калєбівською усмішкою — хлоп'ячою і сонною.

— Розкажи мені ще дещо про те, що бачила у Провіденсі.

— Давай ти перший.

Вона поставила вино на стільницю навпроти нього.

— Мені нема чого розповідати. — Він низив плечима. — Я нічого не знаю.

Вона кивнула.

— Тоді йди.

Його сонна усмішка обернулася на сонний смішок.

— Чого це раптом?

— Калебе, якщо ти нічого не знаєш, то і я нічого не знаю.

— А... — Він відкрутив кришечку на пляшці з бурбоном і налив собі напою ще на два пальці. Повернув кришечку на місце й покрутив напій у келиху. — Ти на сто відсотків упевнена, що бачила, як Браян увійшов до крамниці, що продавала камери.

Вона кивнула.

— Як довго він там пробув?

— Хто такий Ендрю Геттіс?

Калєб трохи випив і кивнув їй, показуючи, що вона перемогла.

— Актор.

— Я знаю. Скажи щось таке, чого я не знаю.

— Він навчався у «Трініті-Реп» у Провіденсі.

— У школі акторської майстерності.

Знову кивок.

— Там ми всі й познайомились.

— Отже, мій чоловік — актор.

— У принципі, так. Отже, крамниця з камерами. Як довго він там пробув?

Вона на мить поглянула на нього з-за стільниці.

— Хвилин зо п'ять, не більше.

Він покусав себе за щоки.

— Виніс звідти що-небудь?

— Яке справжнє прізвище Браяна?

Трясця, їй аж не вірилося, що ці слова злетіли з її вуст. Яка жінка сподівається коли-небудь запитати таке про свого чоловіка?

— Алден, — сказав він.

— Бретт?

Він заперечно хитнув головою.

— Браян. Бретт — то був його творчий псевдонім. Моя черга.

Вона похитала головою.

— Ні, ні, ні. Ти приховував від мене інформацію, відколи ми познайомилися. Сьогодні я тільки почала. Одне твоє запитання в обмін на два моїх.

— А якщо цього недостатньо?

Вона помахала пальцями на двері за його спиною.

— Тоді йди в сраку, друже мій.

— Ти п'яна.

— Я забухала, — відказала Рейчел. — Що там у тих кембриджських офісах?

— Нічого. Ті приміщення ніколи не використовуються. Ними володіє один наш друг. У разі потреби — скажімо, як ти приїдеш до нас і ми дізнаємося про це заздалегідь, — ми його декоруюмо. Достоту як сцену.

— Тоді хто стажери?

— Ти вже поставила два запитання.

Але тієї миті вона побачила відповідь, неначе та спустилася з небес, сяючи неоном.

— Актори, — мовила Рейчел.

— *Дзінь!* — Каліб удав, ніби ставить пташку в себе перед носом. — У яблучко. Браян виніс щось із крамниці з камерами?

— Я нічого такого не бачила.

Він зазирнув їй у вічі.

— До банку він поїхав до крамниці з камерами чи після?

— Це вже друге запитання.

— Будь милосердна.

Рейчел розреготалася так, що їй мало не знудило. Засміялася так, як сміються жертви повеней і вцілілі після землетрусів. Засміялася не з чогось, а тому що сміятися не було з чого.

— Милосердна? — перепитала вона. — Милосердна?

Каліб склав долоні будиночком і опустив до них чоло. Благальник. Мученик, який чекає, коли його зобразять у скульптурі. Коли ж скульптор не прийшов, він підняв голову. Його лице спопеліло, а очниці потемніли. Він старів у неї на очах.

Вона покрутила вино в келиху, та пити не стала.

— Як він підробив лондонське селфі?

— Його зробив я. — Калєб крутнув своїм келихом із бурбоном на стільниці так, що той зробив повний оберт. — Він написав мені, розповів, що відбувається. Ти сиділа просто навпроти мене в «Лігві». Для цього було досить натиснути кілька кнопок на телефоні, поцупити одне зображення тут, друге там і пропустити їх крізь фоторедактор. Якби ти поглянула на нього з високою роздільною здатністю чи на пристойному моніторі, воно б, напевно, здалося неправдоподібним, але як селфі, начебто зроблене у тьмяному освітленні? Це було легко.

— Калєбе, — промовила Рейчел, на яку тепер явно почало діяти вино, — у чому я задіяна?

— Що?

— Сьогодні вранці я прокинулася чиеюсь дружиною. Тепер я... Я — що, я одна з його дружин? В одному з його життів? Хто я?

— Ти — це ти, — сказав він.

— Що це означає?

— Ти — це ти, — повторив Калєб. — Ти така, як була. Чиста. Не змінилася. Твій чоловік — не той, ким ти його вважала. Так. Але це не впливає на твою сутність. — Він потягнувся через стільницю й узяв у руку її пальці. — Ти — це ти.

Рейчел звільнила пальці з його хвату. Він залишив руки на стільниці. Вона поглянула на свої руки, на два персні на них: перстень на честь заручин із круглим діамантом-солітером, а під ним — платинова обручка ще з п'ятьма круглими діамантами. Одного разу Рейчел віднесла їх на чистку до ювелірної майстерні на Вотер-стріт (тепер до неї дійшло, що майстерню порекомендував Браян). Побачивши їх, старенький власник закладу присвиснув.

«Якщо чоловік ладен дарувати вам таке коштовне каміння... — промовив він, регулюючи своє скло. — Йой. Напевно, він дуже вас кохає».

Її руки затрусилися, поки вона дивилася на них, на їхню плоть, на ті коштовності й замислилася, чи є в її житті щось, бодай щось справжнє. Останні три роки вона наближалася — спершу поволі, а потім швидше — до психічного здоров'я, до того, щоб повернути собі власне життя та власне «я», зробила низку кроків серед бурі сумніву й жаху. Наосліп ішла все новими й новими коридорами в незнайомій будівлі, не пам'ятаючи, як до неї ввійшла.

І хто ж прийшов її провести? Хто взяв її за руку й почав шепотіти: «Довірся мені, довірся мені», аж поки вона не довірилася? Хто провів її до сонця?

Браян.

Браян вірив у неї тоді, коли всі інші вже давно повтікали. Браян витягнув її з безнадійної п'їтьми.

— Усе це було брехнею?

Рейчел здивувалася, почувши, як ці слова злетіли з її вуст, і здивувалася, побачивши, як на мармурову стільницю, її руки й персні закрпали сльози. Вони скочувалися з її носа й вилиць у кутики рота і трохи пекли.

Вона спробувала взяти паперовий носовичок, але Калєб ізнову взяв її за руки й сказав:

— То нічого. Дай цьому волю.

Її захотілося сказати йому, що то не «нічого», аж ніяк не «нічого» і чи не міг би він відпустити її руки.

Вона висмикнула долоні з його рук.

— Іди.

— Що?

— Просто йди. Я хочу побути сама.

— Ти не можеш бути сама.

— Ні, зі мною все буде гаразд.

— Ні, — заперечив він, — ти надто багато знаєш.

— Я?.. — Решту його погрози вона повторити не змогла. А це була погроза, хіба ні?

— Якщо я залишу тебе саму, йому це не сподобається.

Тепер вона повторила:

— Бо я надто багато знаю.

— Ти знаєш, що я маю на увазі.

— Ні, не знаю.

Пістолет вона залишила в кріслі біля панорамного вікна.

— Ми з Браяном займаємося цим уже дуже давно, — сказав він. — На кону велика сума грошей.

— Яка?

— Велика.

— І ти думаєш, що я можу комусь розказати?

Він усміхнувся і випив бурбону.

— Не думаю, що ти неодмінно *розкажеш*, але думаю, що *можеш* розказати.

— Ага. — Вона віднесла свій келих із вином до вікна, та Калєб одразу пішов за нею. Вони зупинилися біля крісла, виглядаючи на вогні Кембриджа, так, що Калєб, опустивши погляд, побачив би пістолет. — Тому ти й одружився з жінкою, яка не знає нашої мови?

Він не сказав нічого, а Рейчел постаралася не опускати погляду на крісло.

— Яка не знає нікого в нашій країні?

Він дивився на ніч, але злегка підсунувся боком до крісла, не зводячи погляду з відображення Рейчел у вікні.

— Тому Браян і одружився із затворницею?

Врешті Калєб сказав:

— Це б могло бути дуже корисно для всіх. — Він перехопив її погляд на темному склі. — Тож не псуй цього.

— Ти мені погрожуєш? — тихо спитала вона.

— На мою думку, погрожувала сьогодні ти, мала.

Він поглянув на Рейчел так, як дивився на неї гвалтівник, учитель Поль, на Гаїті.

Чи принаймні так їй тоді здавалося.

— Ти знаєш, де Браян? — запитала вона.

— Я знаю, де він може бути.

— Можеш відвезти мене до нього?

— Нащо мені це робити?

— Він має мені дещо пояснити.

— Бо інакше?..

— Бо інакше що?

— Про це я і питаю. Ти грозишся нам наслідками?

— Калебе, — промовила вона й роздратовалася від того, як відчайдушно це прозвучало, — відвези мене до Браяна.

— Ні.

— *Ні?*

— Браян має те, що мені потрібно. Те, що потрібно моїй родині. Мені не подобається, що він це має і не розповів мені.

Вона знову відчула, як намагається виплисти з вина.

— Браян має те, що тобі?.. Крамничка з камерами?

Каліб кивнув.

— Крамничка з камерами.

— Що?..

— Він має те, що мені потрібно. А йому потрібна ти. — Він повернувся обличчям до Рейчел, залишаючись по той бік крісла. — Тож я поки що не везиму тебе до нього.

Вона сягнула донизу, схопила пістолет, зняла його із запобіжника й наставила Калібові на груди.

— Ні, — сказала Рейчел, — везтимеш.

22

Снігоочисник

Їдучи з нею на південь за кермом свого сріблястого «ауді», Каліб сказав:

— Можеш прибрати пістолет.

— Ні, — відказала Рейчел, — мені він подобається.

Він їй не подобався. Геть не подобався. Він лежав у неї в руці, наче мертвий шкідник, який може раптом ожити. Його здатність спинити чиесь життя від одного поруху

пальця раптом стала чи не найогиднішою ідеєю, яку коли-небудь обмірковувала Рейчел. А вона ж наставила його на друга. І навіть зараз цілилася з нього в бік цього друга.

— Ти б не могла поставити його на запобіжник?

— Тоді мені б довелося робити більше, перш ніж натиснути на спусковий гачок.

— Але ти не натискатимеш на гачок. Це ж я. А ти — це ти. Розумієш, як це смішно?

— Розумію, — сказала вона. — Звичайно, смішно.

— Отже, тепер, коли ми домовилися, що ти мене не застрелиш...

— Ми про таке не домовлялись.

— Але я за кермом, — відзначив він чи то послужливим, чи то зверхнім тоном. — Отже, ти мене застрелиш — і що? Сидітимеш на пасажирському місці, поки автівка летітиме впоперек автостради?

— Для цього існують подушки безпеки.

— Я тобі не вірю.

— Якщо ти спробуєш забрати в мене пістолет, — сказала вона, — мені не залишиться вибору: доведеться, ну, тебе застрелити.

Калєб смикнув за кермо, і машина незграбно перейшла на сусідню смугу. Він усміхнувся їй.

— Що ж, це було неприємно.

Рейчел відчувала, як змінюється розстановка сил між ними, а після спільних поїздок і довгих ночей на Гаїті вона знала: зміни в розстановці сил — це назавжди, якщо не виправити цього негайно.

Поки він дивився на дорогу, вона поставила пістолет на запобіжник. Той не видав жодного звуку. Рейчел посунулася на сидінні, злегка нахилилася вперед і грюкнула прикладом пістолета по його колінній чашечці. Машина хитнулася і знову різко повернула. Заревів клаксон.

Калєб засичав.

— Срань Господня. Що з тобою таке? Той сраний...

Вона вдарила знову, по тому самому місці.

На третьому повороті він рвучко загальмував машину.
— *Годі!*

Якщо в якійсь іншій автівці на шосе зараз не набирають 911, щоб повідомити про п'яного водія і назвати операторові номер Калєбової машини, їм пощастило.

Вона знову зняла пістолет із запобіжника.

— *Годі,* — повторив він. Разом із гнівом і владним тоном його голосові зв'язки чітко виражали тривогу. Він гадки не мав, що вона робитиме далі, та однозначно боявся можливих варіантів.

Тож тепер розстановка сил стала такою, як була.

Він виїхав із шосе в Дорчестері, біля південного кінця Непонсета. Взяв курс на північ уздовж Галліван-бульвару, на кільцевій розв'язці поїхав праворуч, і спершу Рейчел подумала, що вони зараз переїдуть через міст до Квінсі, та натомість він попрямував до в'їзду назад на автостраду. В останню мить звернув праворуч і поїхав вулицею, що конче потребувала нового дорожнього покриття. Вони скакали й скакали, доки він не звернув праворуч і не поїхав кількома кварталами зігнутих, побитих погодою будинків, куонсетських складів¹ і сухих верфей, повних невеличких човників. У кінці вулиці вони побачили Порт-Шарлоттську пристань. На неї Себастьян кілька разів указував Рейчел, коли вони влітку в перші роки, як були разом, ходили під вітрилом через затоку Массачусетс. Себастьян показував їй, як керувати стерном і орієнтуватися вночі за вогнями в небі. Себастьян на воді з вітром у скандинавському волоссі — у єдиній ситуації на її пам'яті, коли він був щасливий.

Просто за автостоянкою, майже порожньою, стояли ресторан і яхт-клуб; обидві будівлі явно були недавно пофарбовані й мали бадьорий вигляд як на набережну без яхт. Найбільший човен, пришвартований на верфі, схоже, був сорок футів завдовжки. Більшість інших човнів, вочевидь,

¹ Напівциліндрична споруда з гофрованого заліза.

були омароловними суденцями, старими й дерев'яними. Кілька новіших човнів склалися зі скловолокна. Найсимпатичніший із них був тридцять п'ять футів завдовжки, його корпус було пофарбовано у блакитний колір, рубку — в білий, а палубу — у медово-тиковий. Рейчел звернула на це увагу, бо в ньому стояв її чоловік, залитий світлом їхніх фар.

Калєб швидко вийшов із машини. Показав на Рейчел, сказав Браянові, що його дружина не надто добре все сприймає. Рейчел із радістю помітила, що Калєб помчав до човна, накульгуючи. Вона ж, навпаки, рухалася повільно, не зводячи очей із Браяна. Він майже не відводив погляду від її очей — тільки раз у раз позирав у бік Калєба.

Чи сіла б вона в човен, якби знала, що врешті вб'є його?

Можна розвернутись і піти до поліції. «Мій чоловік — самозванець», — скаже вона. Вона уявила, як якийсь товариський черговий поліціант відповість: «А хіба не всі ми самозванці, мем?» Так, вона не сумнівалася, що прикидатися кимось — злочин, та й мати двох дружин — також злочин, але чи серйозні це злочини? Зрештою, Браян же просто укладе угоду і все це зникне, хіба не так? Вона залишиться сміховинним порожнім місцем, журналісткою-невдахою, що згодом стане тележурналісткою на таблетках, потім — персонажем анекдотів, тоді — затворницею, а коли стане відомо, що Істеричка-з-Телевізора вийшла заміж за шахрая, що мав іншу дружину та інше життя, на кілька тижнів перетвориться на джерело свіжого матеріалу для місцевих коміків.

Вона пройшла слідом за Калєбом до човна, піднявшись трапом. Він зійшов на борт. Коли вона спробувала зробити те саме, Браян подав їй руку. Вона витріщилася на цю руку, доки він її не опустив. Він помітив пістолет у її руці.

— Може, показати тобі свій? Щоб мені було спокійніше?

— Роби що хочеш.

Вона зійшла на борт. Водночас Браян схопив її за зап'ясток і миттю забрав у неї пістолет. Дістав із-під поли сорочки власну зброю, короткоствольний револьвер 38-го калібру, а тоді поклав обидва пістолети на стіл біля корми.

— Люба, коли ми вийдемо в затоку, скажи мені, чи хочеш стрілятися з п'яти кроків. Це мій борг перед тобою.

— Твій борг переді мною набагато більший.

Він кивнув.

— І я збираюсь його віддати.

Він розмотав канат, що лежав на поперечній планці, і перш ніж Рейчел бодай здогадалася, що чує мотор, Калєб опинився під стоячим навісом, поклавши руку на дросель, а вони з гуркотом понеслися річкою Непонсет у бік затоки.

Браян сів на лаву з одного боку палуби, а вона — навпроти нього, так, що між ними опинився передній край столу.

— Отже, ти маєш човна, — зауважила Рейчел.

Він нахилився вперед, зчепивши руки між колінами.

— Ага.

Позаду неї зменшувався Порт-Шарлотт.

— Я коли-небудь зійду з нього?

Він схилив голову набік.

— Звісно. Чому ж ні?

— Почнімо з того, що я можу викрити твоє подвійне життя.

Тут він відкинувся назад і розвів долоні.

— І що це тобі дасть?

— Мені це не дасть нічого. А тебе приведе до в'язниці.

Він знизав плечима.

— Ти так не вважаєш.

— Послухай, якщо хочеш, можна негайно розвернути цього човна й доправити тебе назад. А ти можеш поїхати до найближчої поліційної дільниці й розповісти там свою історію. Якщо ж тобі повірять — а якщо чесно, Рейчел,

у твоїй надійності в цьому місті не надто впевнені, — то, звичайно, пошлють якогось слідчого — завтра, післязавтра чи за тиждень після вівторка, коли вийде. Та на той час я вже шезну. Ні їм, ні тобі ніколи не вдасться мене знайти.

Думка про те, що вона більше ніколи його не побачить, ризувала їй кишківник ножем. Утратити Браяна — знаючи, що він десь є, та вона більше ніколи його не побачить, — буде все одно що втратити нирку. Її реакція була безумовно божевільна, та все ж вона з'явилася.

— Чому ти досі не зник?

— Не зміг повністю узгодити свій графік так швидко, як хотілося.

— Що це ти в біса верзеш?

— У нас обмаль часу, — сказав Браян.

— На що?

— На все, крім довіри.

Вона витріщилася на нього через весь човен.

— *Довіри?*

— На жаль, так.

Вона, певно, могла б сказати тисячу різних речей про безмежну абсурдність його прохання, щоб вона йому довірилась, але в неї вийшло тільки:

— Хто вона?

Рейчел відчула огиду до цих слів, щойно вони злетіли з її вуст. Він начисто позбавив її фундаменту, на якому вона будувала своє життя останні три роки, а вона корчить із себе ревниве стерво.

— Хто саме? — перепитав він.

— Вагітна дружина, яку ти тримаєш у Провіденсі.

Знов усмішка, мало не на весь рот, і він звів очі до беззоряного неба.

— Вона — партнерка.

— У твоїй компанії з видобутку корисних копалин?

— Ну, трішки так.

Вона відчувала, як вони входять у ритм усіх своїх суперечок: зазвичай вона грала в наступі, а він крутився в за-

хисті, через що вона ставала дедалі агресивнішою, наче собака, що ганяється за кроликом, у якого під шкурою немає м'яса. Тож Рейчел поставила справжнє запитання, перш ніж ситуація не погіршилася ще більше.

— Хто ти?

— Я твій чоловік.

— Ти не мій...

— Я — чоловік, який тебе любить.

— Ти брехав мені про все в нашому житті. Це не любов. Це...

— Поглянь у мої очі. І скажи, бачиш ти там любов чи ні.

Вона поглянула. Спершу насмішкувато, та відтак у ній почало зростати зачудування. Поза сумнівом, у цих очах була любов.

Але чи точно? Він же як-не-як актор.

— *Твоє* уявлення про неї, — сказала вона.

— Ну, так, — погодився він, — інших я не знаю.

Қалєб вимкнув мотор. Вони опинилися в затоці милі за дві від берега; праворуч від них були вогні Қвінсі, а ззаду й ліворуч — вогні Бостона. Перед ними чорнильну пільму розтинали скелі й кручі острова Томпсона на заході. У такій темряві неможливо було сказати, сто чи двісті ярдів до острова. На острові Томпсона стояв якийсь заклад для молоді, можливо філія *Outward Bound*¹, але ця організація вже закінчила свої справи на ніч, бо з острова не світило жоднісінького вогника. Об корпус човна м'яко розбивалися маленькі хвильки. Якось Рейчел пропливла разом із Себастьяном додому в таку ніч, користуючись лише їхніми ходовими вогнями, і більшу частину шляху вони обоє нервово хихотіли; але Қалєб вимкнув усе світло, крім маленьких лампочок підсвітки на палубі біля їхніх ніг.

¹ Американська громадська організація, що займається практичним навчанням молоді (зокрема розвитком екологічної та соціальної відповідальності) у мережі власних шкіл, часто розташованих на природі.

Перебуваючи в непроникній п'їтьмі безмісячної ночі, вона усвідомила, що Браян і Калєб можуть доволі легко її вбити. Ба більше, все це могло бути сплановано для того, щоб змусити її думати, ніби вона сама керувала подіями, що привели її до цього човна, цієї затоки й цієї безжальної п'їтьми, хоча насправді все навпаки.

Раптом її закортіло спитати Браяна:

— Яке твоє справжнє ім'я?

— Алден, — відповів він. — Браян Алден.

— Ти з родини лісозаготівельників?

Він похитав головою.

— Ні, аж ніяк не з такої блискучої.

— Ти з Канади?

Він похитав головою.

— Я з Графтона, що в штаті Вермонт.

Уважно стежачи за нею, Браян дістав із кишені пластиковий пакунок з арахісом, із тих, які видають у літаках, і розкрив його.

— Ти — Скотт Пфайффер, — сказала вона.

Він кивнув.

— Але звати тебе не Скотт Пфайффер.

— Ні. Це просто ім'я одного пацана, з яким я ходив до старшої школи та який смішив мене на уроках латини.

— А твій батько?

— Вітчим. Так. Він був отим хлопцем, про якого я розповідав. Расист, гомофоб, боявся, що світом керує масштабна змова, покликана звести його життя на пси й відправити коту під хвіст усе, у що він вірив. Можливо, це парадокс, але він також був непоганою людиною, добрим сусідом, міг допомогти поставити огорожу чи полагодити ринву. Ноги простягнув від серцевого нападу, як розчищав лопатою доріжку сусідові. Сусіда звали Рой Керрол. Що тут кумедного? Рой узагалі не поведився з ним добре, та мій вітчим розчищав йому доріжку, бо це було порядно, а Рой був надто бідний, щоб заплатити комусь за допомогу, і мешкав на дільниці на розі. Знаєш, що утнув Рой наступного дня після по-

хорону мого батька? — Браян закинув до рота горішок. — Пішов і купив собі снігоочисник за три тисячі доларів.

Він запропонував Рейчел арахісу, а вона захитала головою: раптом усе це перестало їй заціпати, їй почало здаватися, ніби вона ввійшла до кабінки віртуальної реальності, а це — середовище, в яке її спроектували.

— А твій справжній батько?

— Його я, у принципі, не знав ніколи. — Він знизав плечима. — Це наша спільна особливість.

— А що Браян Делакруа? Як ти вигадав цю особистість?

— Ти знаєш, Рейчел. Знаєш, бо я тобі розповідав.

І вона зрозуміла.

— Він навчався у Браунському університеті.

Браян кивнув.

— А ти був кур'єром, який розвозив піцу.

— Доставляв протягом сорока хвилин, інакше її віддавали за пів ціни. — Він усміхнувся. — Тепер ти знаєш, чому я так швидко їжджу.

Він витрусив собі в долоню ще арахісу.

— Чому, — спитала вона, — ти сидиш тут і їси арахіс так, наче нічого не змінилося?

— Тому що хочу їсти. — Він закинув до рота ще один горішок. — Переліт був довгий.

— *Перельоту* не було.

Вона зіпила, а тоді розтиснула зуби.

Він вигнув брову, і їй захотілось її відірвати. Стало шкода, що вона так багато випила. Зараз їй була потрібна ясна голова, а вона була далеко не ясна. Рейчел хотілося запам'ятати всі свої запитання в ідеальній послідовності.

— *Перельоту* не було, — сказала вона, — бо немає ніякої роботи, а ти — не Браян Делакруа. Це означає, що наш шлюб узагалі не є законним, а ти збрехав мені про... — Вона зупинилася, відчуваючи, як її оточує і наповнює п'ятьма. — Все.

Він струсив із долонь пил з арахісу й поклав до кишені спорожнілий пластиковий пакунок.

— Не все.

— Справді. Що є правдою?

Він помахав пальцями між їхніми грудьми.

— Оце.

Вона повторила його жест.

— *Оце* — фігня.

Він посмів набути ображеного вигляду. Нахаба.

— Ні. Не фігня, Рейчел. Це цілком реально.

До них на палубу підійшов Калєб.

— Браяне, розкажи мені про крамницю з камерами.

Браян відповів:

— Що це — раптова гра в доброго й поганого поліціян-та? Ви обоє будете мене допитувати?

— Рейчел каже, що проїхала за тобою до закладу Малого Луї.

Браянове лице стало бездушним. Він набув такого самого вигляду, як тоді, коли дав ляпаса Ендрю Геттїсові, як вийшов під дощем із Вежі Генкока; такого самого виразу його обличчя набуло всього на мить під час однієї су-перечки.

— Як багато ти їй розповів?

— Я не розповідав.

— Ти нічого їй не розповів?

Їй на мить здалося, що Браянів голос звучить якось дивно, наче він прикусив чи якимось робом порізав собі язика.

— Я сказав їй, що ми актори.

— І все?

Його голос знову став таким, як зазвичай.

— Я поруч, — нагадала Рейчел.

Браян поглянув на неї, і його очі стали мертвими. Ні, не стали. Вони почали мертвіти. У них згасало світло. У них Рейчел відчула себе нескінченно малою. Він окинув її тіло безстороннім і водночас хтивим поглядом, поглядом чоловіка, який переглядає порнографію, хоча навіть не знає, чи налаштований він на це.

Калєб спитав:

— Браяне, чому ти поїхав до крамниці з камерами?

Браян підняв один палець у бік Калєба, не припиняючи оглядати Рейчел, і в Калєба від зневажливості цього жесту зсудомило обличчя.

— Бля, не смій зупиняти мене пальцем, наче я тобі прислуга. Паспорти готові?

Браян хихотнув, але водночас зціпив зуби.

— Ох-хо-хо, мене сьогодні не варто провокувати.

Калєб ступив один крок до Браяна.

— Ти сказав, що їх треба чекати ще добу.

— Я знаю, що сказав.

— Річ у ній? — Калєб показав на Рейчел. — У ній та її побрехеньках? Трясця, хтось міг би вмерти через те, що...

— Я знаю, що хтось міг би вмерти, — сказав Браян.

— Моя дружина могла б померти. Моя дитина могла б...

— Дружина й дитина, яких у тебе не має бути.

— Зате тобі таке можна? — Калєб ступив ще два кроки. — Так? *Тобі* можна.

— Вона бувала в зонах бойових дій, — сказав Браян. — Вона перевірена в бою.

— Вона — затворниця.

Рейчел подала голос:

— Що ви?..

Калєб підійшов до Браяна й тицьнув йому пальцем у лице.

— Ти збрехав про ті срані паспорти. Піддав усіх нас ризику. Ми, бляха, загинемо через те, що ти не бачиш далі свого прутня.

Подальші події відбулися дуже швидко, як це завжди бувало з насильством на пам'яті Рейчел.

Браян ударом прибрав Калєбів палець від свого обличчя. Калєб стукнув Браяна збоку по голові квапливо стиснутим кулаком. Браян наполовину встав, тимчасом як Калєб ще раз замахнувся на нього й майже вдарив його в шию. Браян зацідив Калєбові кулаком у сонячне сплетіння.

Коли Калєб зігнувся, Браян ударив його у вуха так сильно, що Рейчел почула хрускіт хряща.

Калєб хитнувся вбік. Упав на одне коліно й ненадовго відчайдушно задихав.

— Хлопці, зупиніться, — промовила вона. Ці слова прозвучали сміховинно.

Браян потер шию в місці Калєбового удару та сплюнув за борт човна.

Калєб зіп'явся на ноги, відштовхнувшись від столу. А тоді взявся за пістолет Рейчел. На очах у неї зняв його із запобіжника. Попервах Рейчел не могла збагнути, у чому річ. Це був яскравий приклад абсурду, яким було позначено той день у цілому. Вони — Браян, Рейчел і Калєб, звичайні, ба навіть нудні люди, не з тих, хто розмахує вогнепальною зброєю. Та все ж саме вона змусила Калєба привезти себе сюди, скориставшись тим-таки пістолетом.

А тепер Калєб наставив його на Браянове обличчя.

— Чуєш, крутелику, розкажуй мені, де, нахрін...

Коли Браян ударив Калєба по руці, що тримала пістолет, зброя вистрілила. Постріл вийшов не такий гучний, як у тирі, коли обабіч неї стояли перегородки. Постріл прозвучав так, наче то хтось різко закрив шухляду в письмовому столі. Судячи з дульного полум'я, куля полетіла приблизно в бік Рейчел. Але вона не закричала. Браян вибив пістолет у Калєба з руки та збив Калєба з ніг із легкістю, що також свідчила: він має досвід у боротьбі. Калєб упав на спину, а Браян ударив його ногою в груди й живіт, копаючи так, ніби хотів забити його на смерть.

— Наставляєш пістолета *мені в пику*?! — заволав Браян. — Ти що, бля, приколюєшся?!

Кожне речення Браян супроводжував ударом ногою.

— Норовиш мене наїбати?! — Браян копнув його в живіт. — Верзеш якусь хрінь про *мою* дружину?

Із Калєбових вуст вийшла й луснула кривава бульбашка.

— Норовиш виїбати мою дружину?! — Браян копнув його в пах. — Думаєш, мені не видно, як ти на неї, бля, облизуєшся? Витріщаєшся? *Думаєш* про неї?

Коли удари почалися, Калєб благав його зупинитися. Тепер він просто лежав на місці.

— Браяне, припини.

Браян повернувся до неї і, побачивши в її руці пістолет, примружив очі. Вона не пам'ятала, як його взяла, проте відчувала його вагу; він був набагато важчий за її пістолет, який у Браяновій руці скидався на іграшку.

— Припинити? — сказав він.

— Припини, — повторила вона. — Ти його вб'єш.

— А чому це тебе обходить?

— Браяне, будь ласка.

— Що змінилося б у твоєму житті, якби він помер? Якби я помер? Чи просто зник? Ти робитимеш одне й те саме — сидітимеш у хаті й виглядатимеш на світ. Але взаємодіяти з ним не будеш. Не будеш на нього впливати. Я хочу сказати: забудь про нього. Що змінилося б від того, була б чи не була б на світі *ти*?

Ці слова, здавалося, здивували його так само сильно, як її. Він кілька разів кліпнув. Поглянув на темне небо й чорну затоку. Поглянув на Калєба. Знову поглянув на неї. І вона побачила, як до нього поступово дійшло: якщо він повернеться на суходіл із порожнім човном, цього ніхто й не помітить.

Він підняв її пістолет. Принаймні їй здалося, що він підняв її пістолет. Ні, таки підняв. Підняв. Різким рухом підняв його від коліна, підніс угору, до середини свого тулуба, наполовину накривши груди правою рукою.

І вона його застрелила.

Застрелила вона його так, як її навчали, — стріляючи по центру. Кулею просто в серце.

Рейчел почула власні слова: «Ні, Браяне, ні, Браяне. Ні, ні, ні, будь ласка».

Браян похитнувся назад, на його сорочці розквітла кров, а тоді почала крапати з його тіла.

Калєб поглянув на Рейчел із сумішшю жаху та вдячності.
Браян упустив її пістолет і сказав:

— Блін.

— Вибач, — сказала вона, і це слово прозвучало як запитання.

А в його очах виднілося дуже багато любові. І дуже багато страху. Із його вуст вийшли слова разом із ложкою крові, що стекла з його підборіддя. І через кров та його страх Рейчел не могла збагнути, що він їй каже.

Він незграбно відступив на пів кроку, приклавши долоню до грудей. Упав із човна.

І тепер вона чітко почула, що він їй сказав, що саме зникло, поки з його вуст разом із кров'ю виходили ці слова.

— Я тебе кохаю.

«Зачекай. Зачекай. Браяне, зачекай».

Вона бачила його кров на палубі та трохи кривавих бризок на пінопластовій подушці лави біля рейки.

«Зачекай», — подумала вона знову.

«Ми ж мали зістаріти разом».

РЕЙЧЕЛ У СВІТІ

2014

23

Темрява

Найперше Рейчел зняла наручний годинник. Тоді кольє, те саме, яке він купив їй у ТРЦ три тижні тому. Скинула взуття. Стягнула з себе штормівку, а тоді — футболку та джинси. Поклала все на стіл разом із пістолетом, із якого стріляла.

Вона пройшла повз Калеба й спустилась у трюм. Праворуч від дверей одразу знайшла сигнальний пістолет і аптечку, та не знайшла ліхтарика. Втім, далі на столі їй трапився ліхтарик у корпусі із жовтого пластику й чорної гуми. Рейчел випробувала його. Він чудово працював. Вона перевірила основу — на сонячній батареї. Якби в неї був час пошукати бак із киснем, вона б могла залишитися там навіки. Вона повернулася на палубу й побачила, що Каліб чекає на неї біля рейки.

— Послухай, — сказав Каліб. — Він мертвий. А якщо й ні...

Вона пройшла повз нього. Видерлася на рейку.

— Зачекай, — мовив Каліб, але вона пірнула в затоку. Від холоду їй одночасно зсудомило серце, горло й кишківник. Діставшись її голови, холод врізався їй у скроні й кислотою обпалив її носові пазухи.

Утім, вогник ліхтарика був навіть яскравіший, аніж вона могла сподіватись, і освітив лаймово-зелений світ моху та морських водоростей, коралу й піску, чорних брил

завбільшки з первісних богів. Рейчел поринула вниз серед цієї зелені й відчула себе чужою, справжньою неприродною зайдою у світі природи. У світі, що існував до світу, старішому навіть за мову, людство та свідомість.

За якихось кілька футів від неї проплив косяк тріски. Коли риби зникли, вона побачила Браяна. Він сидів на піску футів за п'ятнадцять унизу, біля старого як світ каменя. Рейчел попливла вниз, до нього, та пішла по воді перед його трупом. Вона заридала, сіпаючи плечима, а він уп'явся в неї незрячими очима.

«Вибач».

Край дірки в його грудях майнув тонкий струмінь крові.

«Я тебе кохала, я тебе ненавиділа, я ніколи тебе не знала».

Його тіло нахилилося праворуч, а голова звисилася ліворуч.

«Я тебе ненавиджу. Я тебе кохаю. Я, бляха, до скону за тобою сумуватиму».

Рейчел витріщалася на нього, а його труп — на неї, доки в неї не запекло легені й очі і їй стало несила терпіти.

«Прощавай».

«Прощавай».

Впливши вгору, Рейчел побачила, що Каліб уже ввімкнув на човні освітлення. Його корпус гойдався на поверхні за двадцять футів над нею і десь за п'ятнадцять ярдів на південь від неї. Рейчел попливла на поверхню, а на півдорозі до поверхні щось торкнулось її стегна просто над коліном. Вона ляснула себе по нозі, та там не було нічого і їй вдалося хіба що зронити ліхтарик. Ліхтарик падав швидше, ніж вона підіймалась, і коли Рейчел побачила його востаннє, він уже ліг на піщане дно яскраво-жовтим оком, що дивилося вгору, на світ.

Виринувши на поверхню, Рейчел жадібно ковтнула кисню, а тоді попливла до човна. Вибравшись на борт, помітила по правому борту малесенький острівець, якого не могла розгледіти в темряві. То був острівець лише для птахів

і крабів, там ледь вистачало місця на одну сідницю і точно не на дві. Із його скельної породи стирчав самотній і хворобливий тонкий клен, зігнувшись під дією стихій майже на сорок п'ять градусів. За кількасот ярдів, як здогадувалася Рейчел, стояв острів Томпсона — тепер уже трохи чіткіший, але такий самий темний, як і до цього.

У човні вона пішла до каюти, забравши із собою одяг і проігнорувавши Калеба, який сидів на палубі, тримаючи руки між колінами й повісивши голову. Просто за ліжком знайшла маленький санвузол із відсувними дверцятами. Над унітазом висів їхній знімок, якого вона досі не бачила. Проте їй згадалось, коли його було знято, бо тоді Браян уперше зустрівся з Меліссою. Вони пообідали в Норт-Енді, а тоді пішки пройшли до Чарльзтауна й сіли на трав'янистому пагорбі біля пам'ятника битві при Банкер-Гілл. Фотографувала Мелісса. Рейчел і Браян сиділи спинами одне до одного, а за ними височів пам'ятник. Вони всміхалися (хто б сумнівався: люди на фотографіях завжди всміхаються), проте їхні усмішки були щирі. Щасливі, променисті. Того вечора він уперше сказав, що кохає її. Вона змусила його чекати на власне освідчення пів години.

Рейчел кілька хвилин посиділа на унітазі, з десяток разів прошепотіла його ім'я і беззвучно ридала до клубка в горлі. Їй хотілося пояснити, що вона шкодує про вбивство, і хотілося пояснити, що вона його ненавидить, бо він пошив її в дурні, та насправді вона й близько не відчувала цього так сильно, як відчувала його втрату й разом утрату самої себе. На Гаїті замкнуло накоротко дуже багато з найважливіших її рис — співпереживання, відвагу, співчутливість, силу волі, сумлінність, відчуття власної гідності, — і лише Браян вірив, що вони повернуться. Він переконував її, що дроти, які замкнуло накоротко, можна сплавити повторно.

«Ох, Рейчел, — почула вона материн голос: ці слова її мати повторювала не раз, — хіба не сумно, що ти можеш любити себе лише тоді, якщо це дозволяє тобі хтось інший?»

Вона поглянула у дзеркало і з величезним здивуванням побачила, як сильно схожа на неї, знамениту Елізабет Чайлдс, жінку, чиє озлоблення всі завжди приймали за відвагу.

— Мамо, іди в сраку.

Рейчел зняла із себе бюстгальтер і трусики, а тоді обтерлася товстим рушником, який знайшла на полиці. Знову надягнула джинси, футболку та штормівку, знайшла щітку та як могла попрацювала над волоссям — так, ізнову побачивши у дзеркалі матір приблизно в ті часи, коли було опубліковано «Сходи», та при цьому побачивши й нову версію Рейчел. Убивцю. Вона забрала життя в людини. Те, що це життя належало її чоловікові, не робило ситуації ні гіршою, ні кращою: це взагалі було серйозно з практичної точки зору, хоч кого було вбито. Вона нищила людські життя на планеті.

Чи здіймав він пістолета?

Вона гадала, що так.

Але чи натиснув би він на спусковий гачок?

Тоді вона була певна, що так.

А тепер? Тепер вона не знала. Чи був чоловік, який однієї ночі під час зливи віддав свого плаща безхаткові, здатен на вбивство? Той самий чоловік, який три роки, поки вона хворіла, забезпечував їй психологічний догляд і обійшовся без жодного нетерплячого слова чи роздратованого погляду? Чи міг цей чоловік скоїти вбивство?

Ні, не міг. Але той чоловік був Браяном Делакура, фальшивкою.

Браян Алден же міг із владним спокоєм дати ляпаса давньому другові. Копати свого партнера й найкращого друга досить люто, щоб можна було припустити: він у жодному разі не зупиниться, доки той друг не помре. Браян Алден здійняв у її бік той пістолет. Ні, він не наставляв його просто на неї, і ні, він не тиснув на спусковий гачок.

Бо вона не дала йому такої можливості.

Рейчел ізнову вийшла на палубу. Їй було спокійно. Надто спокійно. І вона зрозуміла, що це насправді — шок.

Вона відчувала себе у своєму тілі, та не відчувала, що воно їй належить.

Свій пістолет Рейчел знайшла на палубі, там, де його кинула. Засунула його за пояс на попереку. Взяла зі столу Браянів пістолет. Вона підійшла з ним до Калеба, а той примружився на неї, вже не встигаючи завадити їй скоїти задумане.

Вона змахнула зап'ястком і пожбурила пістолет через його голову в океан. Поглянула на Калеба згори вниз.

— Допоможи мені змити з палуби кров.

24

Кесслер

Дорогою назад Калєбові було важко дихати вільно, без болю. Вони обоє запідозрили, що Браян зламав йому щонайменше одне ребро. Коли вони досягли меж міста, Калєб проминув перший з'їзд до Бек-Бею. Спершу Рейчел подумала, що він збирається скористатися наступним, але Калєб минув і його, і вона спитала:

— Що ти робиш?

— Везу нас.

— Куди?

— У мене є безпечна хата. Нам треба поїхати туди, розібратися з цим.

— Мені потрібно до себе у квартиру.

— Ні.

— Так.

— За нами, можливо, уже погналися дуже роздраконе-ні люди. Нам треба їхати із цього міста, а не до нього.

— Мені потрібен мій ноутбук.

— До сраки твій ноутбук. У нас буде стільки грошей, що ти зможеш купити новий.

— Річ не в ноутбуці, а в книжці на ньому.

— Скачай іншу.

— Я цю книжку не читаю, а пишу.

Поки вони їхали під рядом яскравих ліхтарів, він ошелешено поглянув на неї. Його обличчя було біле, дещо жаске, та безпорадне.

— Ти не зробила її бекапу?

— Ні.

— Не виклала її у хмару?

— Ні.

— Якого хріна?

— Мені потрібен мій ноутбук, — повторила Рейчел, тимчасом як з'їзд ставав дедалі ближчим. — Не змушуй мене знову витягувати пістолет.

— Не потрібна тобі та книжка, зважаючи на те, скільки грошей ти...

— Тут річ не у грошах!

— Річ завжди у грошах!

— Скористайся з'їздом.

— Блядь! — крикнув він у стелю і розвернув автівку на виїзну смугу.

Вибравшись із короткого тунелю, вони опинилися на краю Норт-Енду, звернули ліворуч і поїхали через Гавернмент-Центр до Бек-Бею.

— Я не знав, що ти пишеш книжку, — якось сказав Каліб. — Це що, детектив? Наукова фантастика?

— Ні. Вона нехудожня. Про Гаїті.

— Можливо, її було б нелегко продати, — майже докірливо зауважив він.

Вона гірко реготнула.

— Бля, друже, згадай про свої привілеї.

Він винувато їй усміхнувся.

— Я просто кажу тобі правду.

— Свою правду, — мовила вона.

Опинившись у квартирі, вона зайшла до своєї спальні та знову перевдягнулася, надягнувши сухий бюстгальтер, тру-

сики й замінивши джинси чорними колготами, чорною футболкою та старим сірим світшотом, який носила студенткою у Нью-Йоркському університеті. Відкрила свій ноутбук і перетягнула файли книжки до однієї папки (ймовірно, так їй і слід було чинити від початку). Написала самій собі електронного листа, прикріпивши до нього цю папку, і натиснула на «відправити». *Вуаля*. Тепер вона має доступ до свого роману з будь-якого комп'ютера.

Вийшовши зі спальні з ноутбуком під пахвою, Рейчел побачила, що Калєб уже налив собі випити. Вона знала, що так і станеться. Сидіти, як він пояснив, йому було незручно через копняки в пах, тож Калєб стояв біля кухонного бару, попиваючи свій бурбон, а коли вона ввійшла до кухні, кинув на неї абсолютно відсутній погляд.

Вона сказала:

— Я гадала, що ти поспішаєш.

— У нас попереду годинна поїздка.

— Тоді, — промовила вона, — пий собі на здоров'я.

— Що ти накоїла? — хрипко прошепотів він. — Що ти накоїла?

— Застрелила свого чоловіка.

Рейчел відчинила холодильник, але тоді не змогла згадати навіщо, і зачинила його. Принесла до бару келих і пригостилася бурбоном.

— Заради самооборони?

— Ти ж був там, — нагадала вона.

— Я був на підлозі. Не певен навіть, що при тямі.

Ці ухиляння її роздратували.

— То ти не бачив, як це сталося?

— Ні.

А тепер жодних ухилянь. То що він колись скаже з трибуни? Скаже, що вона намагалася врятувати його та своє життя? Чи скаже, що був «не зовсім при тямі»?

Вона б могла спитати: «Хто ти, Калєбе? І не у повсякденному житті, а по суті своїй?»

Вона випила бурбону.

— Він повернув свій пістолет у мій бік, і я з його обличчя здогадалася, *що* зараз буде, тож вистрілила першою.

— Ти дуже спокійна.

— Я не почуваюся спокійною.

— Розмовляєш як робот.

— Отже, відповідно до того, як я почуваюся.

— Твій чоловік мертвий.

— Я знаю.

— Браян.

— Так.

— Мертвий.

Тут вона поглянула на нього через бар.

— Я знаю, що скоїла. Просто не відчуваю цього.

— Можливо, у тебе шок.

— Я б і сама так припустила.

У віддаленому куточку її свідомості, у глибині первісної частини мозку, причаїлася страхітлива думка: хоч яка туга зростала в її серці, тиснучи на його стінки та дряпаючи їх, решта тіла здавалася такою живою, якою не здавалася із часів Гаїті. Ця туга поглине її, коли вона перестане рухатись і зосереджуватись на поточних проблемах, тож наразі потрібно було не припиняти руху та не розпорозувати уваги.

— Підеш до поліції?

— Там спитають, чому я його застрелила.

— Бо він убивав мене ногами.

— Там спитають, чому він це робив.

— А ми скажемо, що він психонув, бо ти довідалася про його подвійне життя.

— А поліція скаже, ніби це сталося не тому, що ми трахались одне з одним?

— Вона цього не торкатиметься.

— Цього вона торкнеться найперше. А тоді поцікавиться, якими справами ви займалися разом і чи не було у вас останнім часом суперечок через гроші. Тож хоч чим там займалися ви з Браяном, сподівайся, що це не надаватиме тобі мотивів для вбивства. Бо *тоді* поліція вирішить, що

ми з тобою не просто трахались, а ще й намахували Браяна у зв'язку з діловою угодою. А *тоді* вона захоче знати, чому я кинула пістолет у воду.

— І чому?

— Боже милостивий, тому що була пиздець яка спантелічена? Шокована? Приголомшена? Тобто обирай сам. А тепер, коли про Браянову смерть стане відомо, не можу уявити собі такого сценарію, у якому мені б не довелося посидіти у в'язниці. Бодай якихось три-чотири роки. Адо в'язниці я не піду. — Тепер вона дещо відчувала — сплеск страху, що межував із істерикою. — Не буду сидіти в коробці, ключем від якої володітиме інша людина. Не буду, бляха-муха.

Калєб спостерігав за нею, злегка округливши рота.

— Гаразд. Гаразд.

— Не піду.

Калєб випив іще трохи бурбону.

— Нам треба йти.

— Куди?

— До безпечного місця. Хая з дитиною вже там.

Рейчел забрала зі стільниці свій ноутбук і ключі, а тоді зупинилася.

— Його тіло вирине. — Від цієї думки всередині неї щось звільнилося. Раптом вона відчула себе не такою заціпенілою, не такою спокійною. — Вирине, чи не так?

Він кивнув.

— Тоді нам треба повернутись.

— Повернутись і що?

— Навантажити тіло.

— Чим?

— Не знаю. Цеглою. Кулею для боулінгу.

— Де ми візьмемо кулю для боулінгу об... — він поглянув на годинник на мікрохвильовці, — одинадцятій вечора?

— У нього у спальні є грифи для штанги. Два.

Калєб витріщився на неї.

— Для качання. Маленькі ти вже бачив. Кожен по двадцять футів. Двох таких має вистачити.

— Ми говоримо про те, як навантажити Браянів труп.

— Так.

— Це абсурдно.

У цьому не було нічого абсурдного. Розумом вона достеменно знала, що їй треба зробити. А її шок, можливо, взагалі був не шоком — можливо, то її мозок відкидав усі непотрібні дані, щоб обробляти лише вкрай необхідне. Так само Рейчел почувалась у сквотерському таборі в Леогані, коли ходила від намету до намету, від дерева до дерева. Абсолютна чіткість мети: іди й ховайся, іди й ховайся, іди й ховайся. Жодних масштабніших питань буття, жодних відтінків сірого. Її чуття запаху, зору та слуху працювали не на задоволення, а на виживання. Думки її не блукали, а крокували по прямій.

— Це абсурдно, — знову сказав Калєб.

— Така вже в нас зараз ситуація.

Рейчел попрямувала до спальні, щоб узяти грифи, та зупинилася на півдорозі, коли у двері подзвонили. То був не домофон, який зазвичай сигналив, якщо хтось перебував за стінами будинку. І не внутрішній зв'язок на їхньому телефоні, за допомогою якого сповіщав про відвідувачів вахтер. Ні, це був маленький дзвоник просто під її вхідними дверима, за десять футів від неї.

Вона глипнула у вічко й побачила чорношкірого чоловіка з акуратною еспаньйолкою та у брунатній напівфедорі. Вдягнений він був у шкіряне півпальто поверх білої сорочки й чорної вузької краватки. Позаду нього стояли двоє зразкових громадян Бостона в одностроях, обидві — жінки.

Рейчел трохи прочинила двері, не прибираючи дверного ланцюжка.

— Так?

Чоловік показав золотавий жетон і посвідчення поліції Провіденса. Він звався Трейвон Кесслер.

— Детектив Кесслер, місіс Делакура. Ваш чоловік удома?

— Ні.

— Ви очікуєте його повернення сьогодні?

Вона похитала головою.

— Він сьогодні вирушив у ділову поїздку.

— Куди?

— До Росії.

Кесслер мав дуже тихий голос.

— Ви не будете проти, якщо ми заїдемо й побалакаємо кілька хвилин?

Якби вона завагалася, розпочався б конфлікт, тож вона відчинила двері.

— Заходьте.

Переступивши поріг, він зняв капелюха й поклав його на антикварний стілець ліворуч від себе. Голова в нього була поголена (Рейчел чомусь знала, що так і буде) і виблискувала у тьмяному світлі входу, наче відполірований мармур.

— Це — офіцер Маллен, — промовив він, показавши на біляву жінку-копа з ясними дружніми очима й веснянками, що пасували до її волосся, — а це — офіцер Гарса.

Він показав на огрядну брүнетку з голодним поглядом, який уже впивався квартирою. Цей погляд швидко впав на Калеба, який стояв біля кухонного бару з пляшкою бурбо-ну. Рейчел помітила, що також залишила пляшку вина, із якою раніше розправилась, у кутку бару, між порожнім винним келихом і келихом для каменів, який щойно до половини наповнила бурбоном. Вийшло так, ніби вони влаштували тут вечірку.

Каліб підійшов і потиснув їм руки, відрекомендувавшись як Браянів партнер. Тоді, поки стало тихо, а троє копів глипали на квартиру поліційними очима, він занервувався.

— Ваше ім'я — Трейвон? — спитав він Кесслера, і Рейчел від жаху захотілося заплющити очі.

Кесслер поглянув на пляшку з бурбоном і порожню пляшку з-під вина.

— Щоправда, всі зуть мене Трей.

— Але звати вас як того малого із Флориди, так? — перепитав Каліб. — Того, якого вбив хлопака з місцевого патруля?

Кесслер сказав:

— Ім'я таке саме, так. А що, ви досі жодного разу не стрічали нікого на ім'я Калєб?

— Ну звісно.

— Тоді... — Кесслер підняв брови й зачекав. — Трейвон — це просто не таке популярне ім'я.

— Там, звідки *ви* родом.

Рейчел, хай йому трясця, не могла цього витерпіти більше ні секунди.

— Детективе, чому ви шукаєте мого чоловіка?

— Ми просто хочемо поставити йому кілька запитань.

— Ви з Род-Айленду?

— Так, мем. Управління поліції Провіденса. Ці чудові офіцери служать моїми контактними особами.

— Який стосунок мій чоловік має до чогось у Провіденсі?

Її приємно здивувало те, з якою легкістю вона ввійшла в образ спантеленої дружини.

— У вас фінгал під оком, — сказав Калєбові Кесслер.

— Прошу?

Кесслер показав, і тепер Рейчел також побачила його — червоний слід у складці правої нижньої повіки Калєба, що ставав дедалі яскравішим у них на очах.

— Погляньте на це, офіцере Маллен.

Білява поліціантка на мить зупинилася, щоб придивитись.

— Як ви його собі набили, сер?

— Парасолька, — відповів Калєб.

— Парасолька? — перепитала офіцер Гарса. — Що, вистрибнула й куснула вас?

— Ні, вона була в одного хлопаки в метро, коли я сюди їхав. Я працюю в Кембриджі. Хай там як, парасолька лежала в нього на плечі, ми доїхали до його зупинки, а він враз повернувся, і вона тицьнулася мені в око.

— Ой-йой, — сказав Кесслер.

— Саме так.

— Якщо згадати, як мало дощу було цього тижня, це, напевно, було вдвічі болючіше. Ну, тобто початок місяця — то без сумніву був дурдом. Але останнім часом? Коли востаннє дощило? — звернувся він до всієї кімнати.

— Мінімум десять днів тому, — сказала офіцерка Маллен.

— Тоді нахуя цьому хлопаці ходити з парасолькою? — Кесслер ізнову не звертався ні до кого конкретного, а на його худорлявому обличчі грала збентежена усмішка. — Звиняйте за матюк, — сказав він Рейчел.

— То пусте.

— Ми живемо в божевільному світі: дощу нема, а вагонами метро швендяють чуваки з парасольками. — Він знову поглянув на пляшки й келихи на барній стійці. — То ваш чоловік у Росії?

— Так.

Він повернувся до Калеба, який явно сподівався, що цього не буде.

— А ви заїхали, щоб щось віддати?

— Гм-м? — озвався Калєб. — Ні.

— Ділові папери або що?

— Ні, — повторив Калєб.

— Отже... Ну, зупиніть мене, якщо я занадто лізу в чуже життя...

— Ні, ні.

— Але чому ви тут? Чоловік виїхав із країни, а ви просто так заходите випити з його дружиною?

Тут офіцерка Маллен вигнула брову. Офіцерка Гарса блукала вітальнею.

Рейчел сказала:

— Ми всі товаришуємо, детективе. Мій чоловік, Калєб і я. Хай які у вас застарілі уявлення про те, чи можуть чоловік і жінка тусити разом як добрі друзі, поки чоловік цієї жінки у від'їзді. Я була б дуже рада, якби ви залишили ці уявлення десь поза цими стінами.

Кесслер трохи відхилився назад і нагородив її широкою усмішкою.

— Ну, гаразд. — Вимовивши ці слова, він стиха хихотнув. — Гаразд. Визнаю свою помилку. І прошу пробачення за можливу образу.

Рейчел кивнула.

Він передав їй фотографію. Один погляд — і у неї в голові й за очима стрімко побігла кров, промчавши через її серце. Там сидів Браян, обнявши однією рукою вагітну жінку, яку Рейчел бачила сьогодні по обіді. На знімку вона не була вагітна, а у волоссі Браяна було менше сивини, ніж тепер. Вони сиділи на дивані. Він був оздоблений сірими подушками і, схоже, виготовлений із білого ротангу, який зливався з білими рифленими панелями на стіні за ними. Такі стіни можна знайти в будиночку на узбережжі чи принаймні у будинку в прибережному місті. Над ними висіла репродукція «Водяних лілій» Моне. Браян видавався дуже засмаглим. Він і жінка сяяли широкими білозубими усмішками. Вона була вдягнена у блакитну квітчасту літню сукню. Він — у червону фланелеву сорочку й шорти-карго. Його ліва долоня доволі невимушено лежала на її правому стегні.

— Здається, вам раптом стало недобре, мем.

Вона спитала:

— А як я маю почуватися, детективе, коли ви даєте мені фотографію мого чоловіка з іншою жінкою?

Він простягнув руку.

— Можна її забрати?

Вона віддала знімок йому.

— Ви її знаєте?

Вона заперечно хитнула головою.

— Ніколи її не бачили?

— Ні.

— А ви? — Він передав фотографію Калєбові. — Знаєте цю жінку?

— Ні.

— Ні?

— Ні, — сказав Калєб.

— Що ж, ви втратили свій шанс. — Трейвон Кєсслєр повернув фотографію до кишені свого півпальта. — Її знайшли мертвою близько восьми годин тому.

— Як? — сказала Рейчєл.

— Один постріл у серце, один у голову. Імовірно, це стало головним сюжетом вечірніх новин, якщо ви їх дивилися. — Він іще раз позирнув на бар. — Але ви займалися дечим іншим.

— Ким вона була? — спитала Рейчєл.

— Її звали Ніколь Алден. Поза тим мені відомо небагато. Не судима, про ворогів нічого не відомо, працювала в банку. Але знала вашого чоловіка.

— Цей знімок старий, — відповіла Рейчєл. — Можливо, зроблений ще до мого знайомства з чоловіком. То що вказує на те, що він досі з нею контактує?

— Ви кажете, він у Росії?

— Так.

Вона знайшла свій телефон і відкрила останнє повідомлення, яке він надіслав їй, стверджуючи, що сидить на злітній смузі в Логані. Показала його Кєсслєрові.

Кєсслєр прочитав його й повернув телефон.

— Він поїхав до аеропорту сам чи сів у таксі?

— Поїхав сам.

— На «інфініті»?

— Так. — Вона зупинилась. — А звідки ви знаєте?..

— На чому він їздить?

— Так.

— Автомобіль «Інфініті FX 45», зарєєстрований на вашого чоловіка за цією адресою, знайшли сьогодні по обіді припаркованим навпроти оселі жертви. Також один свідок бачив, як ваш чоловік вийшов із її оселі приблизно тоді, коли сталося вбивство.

— І що, він просто пішов і покинув свою автівку?

— Може, посідаємо?

Він нахилив голову в бік бару.

Усі п'ятеро присутніх сіли на табурети довкола бару. Кесслер — посередині, наче батько на зібранні членів родини.

— Наш свідок каже, що ваш чоловік під'їхав туди на «ін-фініті», та годину по тому рушив геть на блакитній «хонді». Ви взагалі користуєтесь якоюсь програмою-мапою, де видно самі вулиці? Хтось із вас?

Обоє кивнули.

— Їхні знімки компанії-виробники мап отримують так: їздять фургонами та знімають вулиці. Отже, перед вашими очима — знімки, яким може бути кілька місяців чи тижнів, але не років. Тому я зайшов на сайт про нерухомість, убив у пошук адресу жертви, тоді перейшов до перегляду вулиць і трохи поклацав. І знаєте, що я відшукав?

— Блакитну «хонду», — сказав Калєб.

— Блакитну «хонду», припарковану за пів кварталу звідти зі східного боку вулиці. Я знайшов номер машини, пробив цей номер і виявив, що його зареєстровано на такого собі Браяна Алдена. Пробив містера Алдена в управлінні автотранспорту, знайшов фото з водійських прав, на якому зображено таку саму людину, як ваш чоловік.

— Господи, — промовила Рейчел, якій не довелося дуже старатися, щоб зіграти роль переконливо. — Ви хочете сказати мені, що мій чоловік — це не мій чоловік?

— Я хочу сказати вам, що ваш чоловік, можливо, живе кількома різними життями, мем, і хотів би поговорити про це з ним. — Він склав руки на барній стійці й усміхнувся їй. — А також про дещо інше.

За хвилину вона сказала:

— Я лише знаю, що він у Росії.

Трејвон Кесслер похитав головою.

— Він не в Росії.

— Я знаю тільки те, що він мені розповідає.

— І виглядає на те, що він багато вам бреше, мем. Він часто буває в ділових поїздках?

— Принаймні раз на місяць.

— Куди їздить?

— Головно до Канади й тихоокеанського північного сходу. Але також їздить до Індії, Бразилії, Чехії, Великої Британії.

— Класні місця. Ви коли-небудь їдете з ним?

— Ні.

— Чому? Я був би радий побачити Ріо, може, погуляти Прагою.

— У мене є захворювання.

— Захворювання?

— Ну, чи було донедавна.

Рейчел відчувала, як усі, особливо дві поліціантки, дивляться на неї, роздумуючи, що за «захворювання» могло вразити таку балувану принцесу з Бек-Бею, як вона.

— Воно заважало мені виходити з дому, — пояснила вона. — Літати я точно не могла.

— То ви боїтеся літати? — люб'язним тоном підказав Кесслер.

— І літати теж.

— Ви агорафобка? — спитав він.

Вона зазирнула йому в очі, і вони виявилися надміру мудрими.

— Я вивчав психологію в Пенсильванському університеті. — Його тон знову став люб'язним.

— Офіційно його так і не було діагностовано, — врешті сказала Рейчел, і їй здалося, що вона почула, як зітхнула офіцер Маллен. — Але я однозначно мала симптоми, які на це натякали.

— «Мала»? У минулому часі?

— Браян працював зі мною над ним.

— Але замало, щоб узяти вас у ділову поїздку.

— Поки що так.

— Ви б хотіли опинитися під забезпечувальним арештом?

Він вимовив це так невимушено, що вона не відразу осмислила його слова.

— Навіщо?

Він повернувся на табуреті.

— Офіцере Гарса, у вас є той, інший знімок?

Гарса передала йому фотографію, і він поклав її на барну стійку лицьовим боком догори, щоб вони з Калемом побачили. Білявка лежала долілиць на кухонній підлозі; нижня половина її тіла була поза кадром. Із-під її грудей розтіклася кров і зібралася в калюжу над її лівим плечем. Її ліва щокка й частина дверей холодильника також були заляпані кров'ю. Та найстрашнішим видовищем — Рейчел підозрювала, що прокидатиметься від нього вночі до скону, — була чорна дірка в неї на маківці. Судячи з її вигляду, жінку не застрелили — здавалося, ніби хтось надкусив її череп. А отвір, який залишився від цього укусу, миттю наповнився кров'ю, що пролилася в її волосся й почорніла.

— Якщо ваш чоловік зробив це і...

— Мій чоловік цього не робив, — голосно сказала вона.

— ...Я не кажу, що він це зробив, але він остання відома нам людина, що бачила її живою. Тому просто припустімо, просто *припустімо*, місіс Делакура, що він таки зробив це? — Він повернувся на табуреті й показав на знімок. — Що ж, мем, він має ключ від отих дверей.

«Він уже не може ним скористатися», — подумала вона.

Рейчел сказала:

— Отже, ви б хотіли взяти мене під варту?

— Здійснити забезпечувальний арешт, мем. Забезпечувальний.

Рейчел похитала головою.

— Офіцере Маллен, прошу взяти до уваги, що місіс Делакура відмовилася від рекомендованого нами забезпечувального арешту.

— Ясно. — Маллен черкнула про це у блокноті.

Кесслер постукав пальцем по мармуровій барній стійці, неначе випробовуючи її, а тоді знову поглянув на Рейчел.

— Ви будете готові поїхати до дільниці й поговорити про те, коли востаннє бачили свого чоловіка?

— Востаннє я бачила Браяна сьогодні о восьмій ранку, коли він поїхав до аеропорту.

— Він не поїхав до аеропорту.

— Так кажете ви. Це не означає, що ви маєте рацію.

На це він злегка стенив плечима.

— Але я маю рацію.

Він рівною мірою випромінював спокій і скептицизм. Ця дивна суміш навіяла Рейчел думку про те, що Кесслер знав усі її відповіді ще до того, як вони злітали з її вуст, міг бачити наскрізь не лише її, а й майбутнє, знав, чим це скінчиться. Вона могла хіба що не відривати погляду від його помірно зацікавлених очей, не падаючи на коліна й не благаючи про милосердя. Якщо вона коли-небудь увійде із цією людиною до допитувального кабінету, то вийде тільки в наручниках.

— Детективе, я втомилася. Хотіла б лягти в ліжко й зачекати на дзвінок із Москви від чоловіка.

Він кивнув і погладив її по руці.

— Офіцере Маллен, прошу взяти до уваги, що місіс Делакруа відмовилася поїхати з нами до дільниці, щоб дати відповідь на подальші запитання. — Він сягнув у внутрішню кишеню півпальта й поклав на стійку між ними свою візитівку. — Мій особистий мобільний на зворотному боці.

— Дякую.

Він підвівся.

— Містере Перлоффе. — Його голос раптом став гучнішим і різкішим, хоча він так і стояв до Калеба спиною.

— Так?

— Коли ви востаннє бачили Браяна Делакруа?

— Вчора по обіді, коли він пішов із роботи.

Кесслер повернувся до нього.

— Ви разом займаєтеся лісозаготівельним бізнесом, правильно?

— Так.

— І ви нічого не знали про інше життя свого ділового партнера?

— Ні.

— Не бажаєте поїхати до дільниці й поговорити про це детально?

— Я також доволі втомлений.

Ще один швидкий погляд на бар, а тоді — трохи довший погляд на Рейчел.

— Звичайно.

Кесслер дав Калєбові одну свою візитівку.

— Я вам зателефоную, — сказав Калєб.

— Так, містєре Перлоффє. Так. Тому що... Можна вам дещо сказати?

— Звісно.

— Що, як Браян Делакура, він же Алден, такий брудний, як я думаю? — Він нахилився до Калєба й заговорив пошепки — досить голосно, щоб почули всі. — Тоді виходить, що ви, друже, пиздець які брудні. — Він сильно плєснув Калєба по плєчї й засміявся так, наче вони були давніми приятєлями. — Тому залишайтеся зараз на видноті, чуєте?

Коли вони попрямували до дверей, офіцєр Маллен зашкрябала у своєму блокноті. Офіцєр Гарса поволі крутила головою, наче все, що вона бачила, передавалося до якоїсь центральної бази даних. Детєктив Кесслер зупинився біля репродукції Ротко, яку Браян привіз із собою з попередньої своєї квартири. Кесслер примружено глипнув на картину, а тоді м'яко всміхнувся, знову поглянув на Рейчел і підняв брови, показуючи, що схвалює її смак. Його усмішка стала ширшою, і їй страх як не сподобалося те, що вона в ній побачила.

Вони вийшли.

Калєб одразу взявся за бурбон і сказав:

— Господи. Господи.

— Заспокойся.

— Нам треба тікати.

— Ти що, здурів? Ти ж чув, що він сказав.

— Нам треба лише добратися до грошей.

— Яких грошей?

— *Грошей*. — Він осушив кєлих. — Таких грошей, що ці засранці ну ніколи нас не спіймають. Забрати гроші, дістатися прихистку. Господи. Блін. Бля. — Він роззявив рота, щоб вимовити ще щось лайливе, але тоді стулив його.

Калєбові очі округлились і просльозились. — Ніколь. Тільки не Ніколь.

Рейчєл дивилася на нього. Він притиснув до нижніх пів долоні й видихнув крізь стулені губи.

— Тільки не Ніколь, — повторив він.

— Отже, ти її знав.

Калєб сердито зиркнув на неї.

— Звісна річ.

— Ким вона була?

— Вона була... — Ще один протяжний видих. — Вона була моїм другом. Була хорошою людиною. А тепер вона... — Він знову кинув на неї безжальний погляд. — Засранець Браян. Я ж казав йому не чекати. Казав йому: ти або встигнеш, або ні. Або ми пошлемо по тебе, як стане безпечно, або він забуде про тебе.

— Хвилиночку, — сказала вона. — А що я? Чого ви від мене чекали?..

У двері подзвонили. Вона глипнула на двері й помітила, що на стільці біля них лежить напівфєдора Треївона Кєссєлєра. Пройшла квартиру і підняла капєлюха. Відчинила двері, не випускаючи його з руки.

От тільки за порогом стояв не детєктив Кєссєлєр.

Стояли двоє бєлих чоловіків, схожих на актуаріїв чи іпотєчних брокєрів: середнього віку, нудні, непримітні.

Якщо не брати до уваги пістолєтів у них у руках.

25

Який ключ

Кожен тримав перед пахом дев'ятимілєметровий глок, схрєстивши руки на рівні зап'ястків і націливши стволи на землю. Якщо хтось пройде коридором, то побачить лише людей, а не зброю.

— Місіс Делакруа? — мовив той, що зліва. — Приємно вас бачити. Можна ввійти?

Він махнув на неї стволом пістолета, і вона позадкувала. Вони ввійшли до квартири й зачинили за собою двері. Калєб сказав:

— Хто ви, нахрін?.. — а тоді побачив пістолети.

Нижчий із новоприбулих, той, що заговорив, наставив пістолета на груди Рейчел. Вищий наставив зброю на Калєбову голову, а тоді показав нею на стіл у їдальні.

— Сядьмо отам, — запропонував нижчий.

Рейчел одразу зрозуміла, яка тут логіка: з усіх куточків квартири обідня зона була найвіддаленіша від будь-яких вікон. Побачити її біля вхідних дверей можна було, лише ввійшовши до квартири, зачинивши за собою двері, а тоді поглянувши ліворуч.

Вони сіли за стіл. Рейчел поклала капелюх детектива Кєсслера на стіл перед собою, бо гадки не мала, що ще з ним робити. У неї стиснулося горло. По кістках і голові забігали вогняні мурахи.

Нижчий на зріст чоловік мав сумні очі й іще сумніший зачіс. Він мав років із п'ятдесят п'ять і був пузатий. На ньому була потріпана біла сорочка поло під небесно-блакитним піджаком марки «Мемберс Онлі». Такі були повсюди, коли Рейчел навчалась у школі, та згодом вона бачила їх рідко.

Його партнер був років на п'ять молодший. Мав пишне сиве волосся й модну сиву щетину на щоках і підборідді. Одягнений він був у чорну футболку під чорною спортивною курткою, на розмір більшою, ніж йому було потрібно, і явно дешево пошитою. Її плечі стирчали по краях від надмірного висіння на вішаках, а тканина між їхніми кінцями й лацканами куртки була всяяна лупою, як макове поле квітами.

Від обох чоловіків відгонило зістарілими мріями й мертвими амбіціями. Мабуть, так вони й потрапили сюди, подумала Рейчел, щоб погрожувати пересічним громадянам пістолетами. Той, що в піджаку «Мемберс Онлі», вирішила вона, схожий на Неда. А того, що з лупою, прозвала Ларсом.

Вона сподівалася, що їхнє олюднення ослабить її жах, але насправді вийшло навпаки, особливо тоді, коли Нед прикрутив до дула свого глока глушник, а Ларс учинив за його прикладом.

— У нас, — заговорив Нед, — обмаль часу. Тому я попрошу вас обох зважати на свої інтереси й не йти шляхом «я не знаю, про що ви». Добре?

Рейчел і Калєб витріщилися на нього.

Він ущипнув себе за перенісся і на мить заплющив очі.

— Я сказав: «Добре?»

— Так, — озвалася Рейчел.

— Так, — озвався Калєб.

Нед поглянув на Ларса, Ларс — на Неда, а тоді вони обидва знову поглянули на Рейчел і Калєба.

— Рейчел, — сказав Нед. — Ви ж Рейчел, так?

Відповідаючи, Рейчел помітила у своєму голосі дрож.

— Так.

— Рейчел, — промовив він. — Станьте переді мною.

— Що?

— Станьте переді мною, сонце. Просто станьте отут, переді мною.

Вона підвелася, і дрож, який відчувався у її голосі, перейшов до її ніг.

Недів ніс, дзюбатий, із червоними прожилками, опинився на одному рівні з її животом.

— Добре, добре. Тепер стійте отам і не рухайтесь.

— Гаразд.

Нед відкинувся назад на стільці, щоб добре роздивитися Калєба.

— Ви його партнер, так?

— Чий? — перепитав Калєб.

— Ах, ах, ах. — Нед постукав по столу прикладом глока. — Що ми казали на цю тему?

— Ой, Браян, — швидко сказав Калєб. — Браянів партнер. Так.

Нед поглянув на Ларса й закотив очі.

— «Ой, Браян».

— Ой, *той самий* Браян, — сказав Ларс.

Нед тужливо всміхнувся.

— Отже, де ключ, Калебе?

— Який ключ? — мовив Калеб.

Нед ударив Рейчел у живіт. Ударив так сильно, що вона відчула тиск кісточок його пальців, коли вони врізались у неї під трахеєю та здійняли її з ніг. Вона опустила на підлогу й залягла нерухомо, позбавлена кисню; її нутрощі палали, а розум наповнився чорною смолою і не міг нічого осмислити. Коли ж вона змогла щось осмислювати (приблизно тоді, як до її легень повернулося повітря), біль посилювався. Вона вперлася головою в підлогу й стала накарачки. Кілька разів важко вдихнула. Та цей біль був дрібницею порівняно з усвідомленням того, що вона сьогодні помре. «Не скоро. Не колись. Мабуть, протягом п'яти хвилин. І однозначно сьогодні».

Нед зіп'яв її на ноги. Взяв за плечі. Вочевидь, побоювався, що вона впаде.

— Ви в нормі?

Вона кивнула і на мить вирішила, що її знудить.

— Скажіть це.

Він зазирнув їй у вічі. Нед, добрий самаритянин.

— Я в нормі.

— Добре.

Вона спробувала сісти, та він її втримав.

— Вибачте, — сказав Нед, — але нам, можливо, знову доведеться піти.

Рейчел не змогла спинити сліз. Вона намагалася, справді намагалася, та її здолав спогад про кісточки його пальців, про втрату дихання, про біль — такий гострий і раптовий, що її мислення замкнуло накоротко, а головне — завчасне усвідомлення того, що це скоро станеться, що цей чоловік із сумними очима, зачосом і стурбованим голосом ударить її знову й битиме далі, аж поки не дістане бажаного чи вона не помре, залежно від того, що станеться раніше.

— Тс-с-с-с-с, — промовив Нед. — Розверніться. Я хочу, щоб він бачив ваше обличчя.

Він поклав руки їй на плечі й розвернув її лицем до Калеба.

— Першого удару, юначе, я завдав їй у сонячне сплетіння. Це збіса боляче, та не аж так шкідливо для здоров'я. Мій наступний, бляха, удар розіб'є їй нирки.

— Я нічого не знаю.

— Та звісно, що знаєте. Ви ж айтішник. Ви брали в цьому участь від початку.

— Браян пустився берега.

— Що, справді?

У Калеба забігали очі. Його лице заливав піт, губи сіпались, і він був страшенно схожий на переляканого хлопчиська, яким, як зрозуміла тепер Рейчел, і був завжди. Він позирнув на Рейчел, і почуття в його очах спершу здалося їй співпереживанням, але тоді вона із жахом усвідомила, що це — зніяковіння. Сором. Жаль. Йому було соромно, бо він знав, що йому ніколи не стане відваги її врятувати. Він жалів її, бо знав, що вона загине.

«Калебе, він же зітре мої нирки на порошок. Розкажи йому те, що знаєш».

Нед провів глушником по правій скроні Рейчел, а тоді — уздовж її шиї.

— Не примушуйте мене до цього, юначе. Я маю доньку. Маю сестер.

Каліб заговорив:

— Послухайте...

— Ніякого «послухайте», Калебе. Ніякого «секундочку», «дайте мені пояснити» чи «це просто велике непорозуміння». — Нед глибоко вдихнув через ніздрі, намагаючись зберегти спокій. — Є лише запитання й відповідь. Ось і все.

Рейчел відчула, як затвердів його пеніс за її лівим стегном. У нього, у цього батька доньки та брата кількох сестер, був стояк. Мати колись казала їй, а сама Рейчел із роками пересвідчилася у цьому: «Чудовиська не вдягаються

як чудовиська — вони вдягаються як люди. Що ще дивовижніше, вони рідко знають, що є чудовиськами».

— Де ключ? — запитав Нед.

— Який ключ? — відказав Каліб. У нього тремтіло все обличчя.

Воно перестало тремтіти, коли Нед випустив у нього кулю.

Попервах Рейчел не зовсім розуміла, що сталося. Вона почула, як ляснула куля, входячи у плоть. Почула, як Каліб здивовано вереснув — видав, як виявилось, останній звук у своєму житті. Його голова різко смикнулася назад, ніби він щойно почув найсмішніший жарт. Тоді ж вона смикнулася вперед, укрившись бісерною завісою крові, і Рейчел відкрила рота, щоб закричати.

Нед приставив глушник до її шиї. Той був такий розпечений, що обпалив би її, якби залишився там надто довго.

— Якщо ви кричатимете, я буду змушений вас убити. Я не хочу вас убивати, Рейчел.

Але вб'є.

Ні, Рейчел, *уб'є*. Щойно вони тут розберуться. Щойно дістануть те, чого хочуть. Ключ. Який, нахрін, ключ? Браян мав стільки ключів на брелоку, що помітити на ньому новий міг би хіба що савант від математики. Та якщо він і справді має цей ключ, якого вони шукають, то, напевно, там він і є — на його брелоку.

А брелок він носив із собою.

А сам Браян сидів на дні затоки Массачусетс.

Калібів труп ковзнув на стільці вбік і мало не з'їхав на підлогу, та його плече застрягло під підлокітником. Якусь мить довкола не було чути нічого, крім крапання крові з нього.

— Отже, ваша відповідь на моє наступне запитання, — провадив Нед, — однозначно не має звучати як «Який ключ?».

«Хоч як ти відповіси, він тебе вб'є».

Вона кивнула.

— Ви киваєте, бо знаєте відповідь на моє запитання чи погоджуєтеся, що сказати «Який ключ?» було б великою помилкою? — Він прибрав пістолет від її шиї. — Можете говорити. Я знаю, що кричати ви не будете.

— Що я маю сказати?

По той бік столу стояв Ларс. Явно знуджений. Готовий піти. І це бентежило незмірно більше, ніж якби він намагався бути зловісним. Те, що тут відбувалося, добігало кінця. А крапку в цьому реченні поставить інша куля, випущена в інше обличчя — цього разу в її обличчя.

— Тож поїхали, — сказав Нед. — Ми шукаємо всього однієї відповіді, і вона буде правильною. Рейчел, — надзвичайно делікатно та стурбовано мовив він, — де ключ?

— Він у Браяна.

— А де Браян?

— Не знаю, — відповіла вона, а тоді, коли Нед здійняв пістолет, квапливо додала: — Але маю певний здогад.

— Здогад?

— У нього є човен. Про нього ніхто не знає.

— Як він називається і де пришвартований?

Їїго назви вона ніколи не бачила. Їй так і не спало на думку подивитися. Вона заговорила:

— Він пришвартований...

Пролунав дзвінок у двері.

Усі поглянули на двері, тоді одне на одного, а тоді знову на двері.

— Хто б це міг бути? — спитав Нед.

— Гадки не маю.

— Ваш чоловік?

— Він би не дзвонив у двері.

Знову пролунав дзвінок. А тоді — стукіт у двері.

— Місіс Делакура, це детектив Кесслер.

— Детектив Кесслер, — промовив Нед, смакуючи слова. — Хе.

— Я забув капелюха, мем.

Нед і Рейчел опустили погляд на напівфедору, яку Рейчел поклала на стіл.

Ізнову стукіт, наполегливий, стукіт людини, яка звикла стукати у двері незалежно від того, хочуть чи не хочуть люди по той бік, щоб він увійшов.

— Місіс Делакруа!

— Іду! — гукнула Рейчел.

Нед зиркнув на неї.

Рейчел зиркнула на нього у відповідь: «Чого ви від мене хочете?»

Нед і Ларс презирнулися. Послугуючись якоюсь телепатичною мовою, вони ухвалили рішення. Нед передав їй капелюха й підняв долоню в неї перед носом.

— Бачите ширину моєї долоні?

— Так.

— Ось на стільки й відчиніть двері. А тоді віддайте йому капелюха й зачиніть.

Вона почала відходити від нього, та він схопив її за лікоть і розвернув лицем до Калеба. Кривава завіса на його обличчі темнішала. Якби це відбувалося на Гаїті, його голови обсіли б мухи.

— Якщо ви бодай на йоту відхилитеся від моїх вказівок, я вчиню так із вами.

Вона затрусилась, а він розвернув її до дверей і прошепотів:

— Перестаньте труситись.

— Як? — Вона зацокотіла зубами.

Він сильно ляснув її по п'ятій точці. Вона озирнулася на нього, а він злегка всміхнувся, бо дрижаки припинилися.

— Тепер ви вивчили новий трюк.

Вона взяла капелюх і пройшла своєю квартирою. Ліворуч від дверей висіла на гачку її сумка, мінісумочка через плече із брунатної шкіри, різдвяний подарунок від Браяна. Рейчел поклала руку на дверну ручку й вирішила, що зробить це спонтанно, не даючи ні собі, ні їм часу на роздуми. Вона відчинила двері ширше, ніж на рекомендовані два-

три дюйми, — відчинила так, щоб детектив Трейвон Кесслер чітко бачив, що в неї за лівим плечем, бачив коридор, який вів до спалень, до дверей санвузла, до кухонного бару. Практично одним порухом зняла сумочку з гачка, переступила поріг і віддала йому капелюха.

Куля влучила їй у спину й розітнула навпіл хребет так, що в її кров посипались уламки кістки, тимчасом як сама Рейчел упала, врізавшись у детектива Кесслера. Через це падіння він не встиг розрядити власний пістолет. Нед, продовжуючи стріляти, поцілів Кесслерові в голову, плече й руку. Той упав разом із Рейчел. Вони купою повалилися на мармурову підлогу, а Нед і Ларс обступили їхні тіла. Поглянули на них згори вниз із порожніми обличчями й заходилися стріляти по їхніх тілах, доки їхні трупи не застрибали...

— Детективе. — Вона зачинила за собою двері. — Я саме думала, чи повернетеся ви по нього. Вже збиралася за телефонувати вам на мобільний.

Коли вона пішла до ліфтів, він попрямував за нею.

— Виходите?

Вона озирнулася на нього через ліве плече. Браян, Себастьян і двоє її колишніх хлопців казали їй, що так у неї найсексуальніший вигляд. Судячи з того, як тоді кліпнув Трейвон Кесслер, неначе стараючись відбитися від її погляду, на нього це подіяло.

— Просто намагаюся прогулятися для заспокоєння.

— А хіба для нього не існує сон?

— Можна вам у дечому зізнатися? Розповісти таємницю?

— Обожнюю таємниці. Тому і став копом.

Вони дісталися ліфтового холу. Вона натиснула на кнопку й ризикнула озирнутися на коридор, що вів до дверей її квартири. Що вона робитиме, якщо двері відчиняться? Побіжить до сходів?

Та її там просто вб'ють.

— Я потай курю, — сказала вона. — І в мене скінчилися сигарети.

— А... — Він кілька разів кивнув. — Закладаюся, що він у курсі.

— Гм-м?

— Ваш чоловік. Закладаюся, що він знає про ваше куріння, але сам воліє цього не показувати. Де містер Перлофф?

— Лежить у відключці на дивані у вітальні.

— Не сумніваюся, що це — те, що у вас ночує інший чоловік, — також влаштовує вашого чоловіка. Отакий він прогресивний, ваш чоловік. У старому доброму Браянові нема нічого «застарілого».

Вона поглянула на цифри над лівим ліфтом і побачила, що той застрягнув на третьому поверсі. Поглянула на цифри на правому ліфті й побачила, що там не горить нічого. Його вимкнули на ніч. Він, мабуть, працює за таймером заради економії витрат на електрику.

«Довбані таймери», — подумала вона й озирнулася на свої двері.

— Чекаєте, що вони посунуться? — спитав Трейвон Кесслер.

— Хто посунеться?

— Ваші двері. Ви весь час на них озираєтесь.

Якщо Нед і Ларс зараз вийдуть із пістолетами наголо, то матимуть перевагу перед Кесслером. Але якщо вона йому скаже — скаже, що вони там, скаже, що вони накоїли, — він витягне свого пістолета, прикриє її своїм тілом і викличе підмогу. І цей кошмар закінчиться.

Їй достатньо було йому сказати. І приготуватися до в'язниці.

— Справді? Я зараз сама не своя.

— Чому?

— Можливо, на мене злегка вплинула звістка про те, що мій чоловік веде подвійне життя.

— Такі справи. — Він поглянув на простір над ліфтом. — Може, підемо на сходи?

Вона не стала замислюватися.

— Звісно.

— Ні, стривайте. Він їде.

Ліфт переповз із третього поверху на четвертий, а тоді наростив швидкість і полетів із четвертого на п'ятий, тоді на шостий, сьомий, восьмий, дев'ятий...

І зупинився.

Вона поглянула на Кесслера.

Він у відповідь знизав плечима — мовляв, «подайте на мене до суду».

— Я піду на сходи, — сказала вона й повернулася в бік сходів.

— Він знову їде.

Червоний вогник перескочив із дев'ятки на десятку, а тоді гайнув від одинадцяти до чотирнадцяти. І знову спинився. Рейчел чула сміх із шахти, чула, як люди виходять на чотирнадцятому поверсі й розмовляють, наче п'яні після суботнього вечора, хоча надворі вівторок.

Поки Трейвон Кесслер стояв спиною до коридора, із її квартири вийшов Нед. Вона подумала, чи не закричати їй. Подумала, чи не побігти до сходів, і червоний знак виходу вабив її, наче рука Бога. Перш ніж Кесслер простежив за її поглядом і повернувся, Нед устиг спокійно пройти коридором до них. Руки в нього були вільні: пістолет він, мабуть, заткнув за пояс іззаду та приховав полою свого піджака «Мемберс Онлі».

— Рейчел, — сказав він. — Давно не бачилися.

— Неде. — Вона помітила, як у його очах на мить спалахнуло спантеличення. — Я переважно сиділа вдома, замовляла доставку їжі.

Нед повернувся до детектива Кесслера.

— Нед Гемпл.

І простягнув руку.

— Трейвон Кесслер.

— Що привело поліцію Провіденса до Бостона?

Кесслер на мить явно спантеличився, а тоді опустил погляд на свій пасок і побачив, що до нього приколото золотавий жетон.

— Перевіряю кілька зачіпок.

Дзенькнув, приїхавши, ліфт, і його двері відчинилися. Вони зайшли. Кесслер натиснув на L¹.

26

Мундштук

— Усе гаразд, Рейчел?

Нед поглянув на неї з того боку кабіни з відверто стурбованим виразом обличчя.

— Звичайно. А що?

— Ну, я просто... — Він знічено повернувся до Трейвона Кесслера. — Я живу по сусідству з Рейчел і Браяном. Вибачте, мені слід тримати свого балакучого язика за зубами.

На це Кесслер широко всміхнувся.

— Рейчел, йому слід тримати язика за зубами?

— Щодо мене — ні.

Кесслер простягнув руку.

— Продовжуйте, містере Гемпле.

Нед загнувся, захопив і на мить опустив погляд на власне взуття.

— Кілька хвилин тому я почув якісь нетривалі, гм, крики. Гадаю, ви з Браяном не надто добре ладнаєте. Зі мною й Розмарі відбувається те саме. Дрібниці. Я просто сподіваюся, що все гаразд.

— Крики? — Кесслерова усмішка стала ще ширшою.

— Люди сваряться, — сказав Нед.

— О, я знаю, що люди сваряться, — відповів Кесслер. — Мене просто дивує, що Рейчел сварилася з Браяном. Усього кілька хвилин тому, так?

¹ Наявна в деяких ліфтах кнопка, що дає змогу переміститися до вестибюля будівлі (від англ. *lobby* — «вестибюль»).

Ліфт зупинився на сьомому поверсі, і в кабінку ввійшов містер Корнеліус, власник трьох нічних клубів у Фенвеї. Він увічливо всміхнувся всім присутнім і знову заходився строчити комусь повідомлення з телефону.

Нед віддав її Кесслерові на блюдечку з блакитною облямівкою. Навіть якщо їй удасться втекти від них обох, коли вони дойдуть до вестибюля — а як їй це вдасться, вона гадки не мала, — Кесслер повернеться до її квартири, цього разу вже з ордером, і знайде там мертвого Калеба. Не у відключці. Мертвого.

Вона усвідомила, що вони обидва дивляться на неї, чекаючи якоїсь реакції.

— Неде, дякую, та це був не Браян.

— Ні?

— Це був його партнер. Ви кілька разів із ним зустрічалися. Калеб?

Нед кивнув.

— Симпатичний хлопака.

— Ото він.

Нед звернувся до Кесслера:

— Утім, як я завжди кажу своїй дружині, зовнішність меркне.

Рейчел зауважила:

— Він захотів сам поїхати додому, а я не хотіла йому цього дозволяти. Він перепив бурбону.

— Але він приїхав на метро, — нагадав Кесслер.

— Що?

— Він казав нам, що приїхав із Кембриджа на метро.

— Але він живе в Сіпорті й не хотів вертатися туди на метро. Він хотів позичити в мене автівку. Через це й стала суперечка.

«Блін, Господи, та скільки деталей я тут можу правильно згадати?»

— А...

— Логічно, — промовив Нед тоном, який натякав, що це нелогічно.

— Може, йому просто сісти в таксі? — припустив Кесслер.

— *Uber*, — запропонував Нед.

— Саме так. — Кесслер різко тицьнув у Неда великим пальцем.

— Доведеться вам спитати його, як він протверезіє, — сказала вона.

Тепер містер Корнеліус стежив за ними, не знаючи, що відбувається, проте здогадуючись, що в нього перед носом розігрується конфлікт.

Вони дісталися вестибюля.

Рейчел гадала, що Кесслер покине її, щойно вони вийдуть із будинку. Навіть якщо вона затримається, заговорить із Кесслером на тротуарі, Нед просто *поводитиметься* так, ніби покинув її. А щойно Кесслер таки поїде геть, Нед з'явиться знов. Або просто застрелить її з того боку вулиці.

Вона поклала руку собі на карк і намацала застібку свого кольє. Якщо їй удасться трохи її скрутити, а тоді клацнути пальцями, можливо, вона зуміє розірвати нитку. Намистинки посипляться на підлогу. Чоловіки нагнуться, щоб їх підібрати. А вона зможе гайнути надвір через поштову кімнату.

— Щось укусило? — спитав Кесслер.

— Що?

— Свербіж, — мовив він. — Вам свербить шия?

Тепер на неї дивився Нед.

Вона опустила руку.

— Ага. Трішечки.

Вони вийшли до вестибюля. Містер Корнеліус звернув праворуч, у коридор для гаражних ліфтів. Нед і Кесслер продовжили йти вперед.

Домінік, що сидів за письмовим столом, позирнув на них. Судячи з усього, присутність Кесслера й Неда його злегка спантеличила, проте він кивнув Рейчел і повернувся до свого журналу.

— Без гаража? — спитала вона Неда.

— Гм-м? — Нед слідом за нею поглянув на гаражні двері.
рі. — Ні.

— Ви припаркувалися на вулиці? — сказала вона.

Нед озирнувся на неї через плече.

— О ні, люба, я просто виходжу прогулятися.

— Сьогодні всі йдуть прогулятися, — зауважив Кесслер і погладив себе по животі. — Мені через це починає здаватися, що час іти до спортзали.

Він відчинив парадні двері всередину й махнув їм обом рукою, ніби кажучи «після вас». Нед пройшов у двері, а за ним — Рейчел.

На тротуарі Рейчел сказала Недові:

— Приємної прогулянки. Привіт Розмарі.

— Гаразд. — Нед простягнув руку Кесслерові. — Радий знайомству, детективе.

— Навзаєм, містере Темпле.

— Гемпл, — виправив Нед, тиснучи йому руку.

— Звісно. Я сплохував. — Кесслер опустив руку. — На все добре, сер.

Кілька дивних секунд ніхто з них не рухався. Врешті Нед повернувся і пішов на схід уздовж тротуару, засунувши руки в кишені. Рейчел позирнула на детектива Кесслера, який неначе на щось чекав. Коли вона знову глипнула на потемнілу вулицю, Неда вже ніде не було видно.

— Значить, це Нед.

— Це Нед.

— Вони з Розмарі давно одружені?

— Хтозна-відколи.

— От тільки обручки в нього немає. Він не видався мені богемним типом із тих, які вважають, ніби обручки — це просто символи суспільного гноблення з боку домінантної парадигми.

— Мабуть, просто здав, щоб почистили.

— Може, й так, — відповів він. — Чим він займається, наш друзяка Нед?

— Знаєте, я точно не в курсі.
— Чому я не здивований?
— Здається, якимось виробництвом.
— Виробництвом? — перепитав Кесслер. — У нашій країні вже ні хріна не виробляють.

Вона низала плечима.

— Ви ж знаєте, як воно зараз із сусідами.

— О, розкажіть, будь ласка.

— Усі пильнують особистий простір.

Вона напружено йому всіхнулася.

Він відчинив пасажирські дверцята темного «форда» із чотирма дверцятами.

— Дозвольте підвезти вас до сигарет.

Вона озирнулася на вулицю. Кожні двадцять футів на неї падало світло від вуличного ліхтаря. Між цими вогнями лежала темрява.

— Звичайно.

Вона сіла в автівку.

Кесслер сів, поклав капелюха між ними на сидіння і від'їхав від бордюру.

— Бували в мене уїбанські справи, даруйте вже на слові, та ця — одна з найбільш уїбанських за останній час. У мене є мертва білявка в Роді, зниклий дядько з подвійним життям, його брехлива дружина...

— Я не брешу.

— Ох-хо-хо! — Він помахав їй пальцем. — Та ні, ні, ні, ви брешете, місіс Делакруа. Ви брешете так, що вашим побрехенькам немає ліку. А той ваш сусід, одружений хлопака при піджаку «Мемберс Онлі», у штанях із «Джей-Сі-Пенні» й без обручки? Такі хлопці, як він, не живуть у таких будинках, як ваш. Бля, та він навіть не знав, де гараж, а вахтер явно досі його не бачив.

— Я цього не помітила.

— Добре, що я коп. Нам же, курва, платять за те, щоб ми помічали таку хрінь.

— Ви багато лаєтесь.

— А чому б і не лаятися? — сказав він. — Лайливі слова чудові. Дієслова, іменники, прислівники, прикметники. Лайка — це, бля, річ помічна. — Він звернув ліворуч. — У вашій брехні мене бентежить те, що я не знаю, чому та про що ви брешете. Справа ще недостатньо далеко просунулася. Та я дійсно знаю, що ви брешете.

Вони зупинилися на світлофорі, і вона з упевненістю подумала, що зараз біля вікна Кесслера з'явиться Нед і почне стріляти всередину машини.

Спалахнуло зелене світло, і Кесслер іще раз звернув ліворуч, а тоді припаркувався під крамничкою «Тедескі» на Бойлстон-стріт, навпроти Пруденшл-білдинг. Він повернувся до Рейчел, не встаючи з крісла, і з його очей начисто зникла жорстока веселість, а на зміну їй прийшло щось таке, чого вона не могла визначити.

— Покійну Ніколь Алден, — промовив він, — було страчено. Вбивство, судячи з мого досвіду, доста професіональне, а досвід у мене чималий. А що ж ваш чоловік із подвійним життям? Є чимала ймовірність, що він — профі у, так би мовити, позбавленні людей життя. І, можливо, він сам або хтось із його друзів завітає в гості. А що ж Рейчел? — Він перехилився через сидіння, опинившись достатньо близько, щоб вона відчула запах льодяників *Altoids*. — Вас, бля, стратять.

Він не може її врятувати. Навіть якщо зацікавлений у цьому, а в його зацікавленості вона сумнівалася. Його робота полягає в тому, щоб закрити вбивство Ніколь Алден. Він із вузькоколобою впевненістю копа вирішив, що найкращий спосіб це зробити — повісити вбивство на Браяна. Та коли Браян не знайдеться, Кесслер почне копати глибше. Можливо, дізнається, що вона була у Провіденсі якраз перед убивством жертви. Рейчел майже не сумнівалася, що на автівках *Zipcar* стоять пристрої стеження, щоб компанія завжди знала, де перебувають її машини. Дізнатися, що Рейчел була на тій вулиці під будинком Ніколь Алден, буде неважко. І легко здогадатись, яким є подальший сценарій: дружина дізнається, що її чоловік має іншу дружину, до того ж

із дитиною на підході, та вбиває її. А якщо цей сценарій недостатньо натякає на її провину, то в її квартирі сидить труп ділового партнера її чоловіка. А проведений коронером огляд доведе, що цей партнер був мертвий ще до того, як Рейчел заявила цьому ж таки поліціянтові, буцімто він живий-здоровий і лежить у відключці на її дивані.

— Не люблю, коли мене принижують, — сказала вона детективові Кесслеру.

— Я вас не принижую. Я констатую факти.

— Ви висловлюєте здогади. У максимально загрозливий спосіб.

— Зауважити, що ви зараз нажахані, — сказав він, — це не здогад.

— Я вже була нажахана.

Він, суворий коп, який глипав на зарозумілу япі без постійної роботи, повільно захитав головою. Мабуть, уявив її гардероб, повний дорогого одягу для тренувань, лабутенів, шовкових ділових костюмів, у яких вона ходить до ресторанів, що їх не може собі дозволити жоден коп.

— Ви думаєте, що були, та це не так. На світі є темрява, про яку не можна дізнатися з телевізора та книжок.

Тієї ночі в леоганському таборі чоловіки ходили туди-сюди по багнюці й на спецї при світлі пожеж на смітниках, носячи в руках серпети й пляшки з дешевим алкоголем. Десь о другій Відді сказала їй: «Якщо я віддамся їм зараз, вони, можливо, тільки, — вона зробила коло однією рукою та кілька разів просунула в коло вказівний палець другої, — та якщо їх змусити чекати, вони можуть розсердитись і...» — Вона чиркнула тим самим пальцем по горлі.

Відді (повне ім'я — Відлен Жан-Калікст) було одинадцять років. Рейчел умовила її сидіти у схованці. Та через це, як і передбачала Відді, чоловіки тільки стали ще сердитішими. І невдовзі після сходу сонця вони знайшли її. Знайшли їх обох.

— Я дещо знаю про темряву на світі, — відповіла Рейчел Трейвонові Кесслеру.

— Справді? — Він зазирнув їй у вічі.

— Справді.

— І що ж ви дізналися? — прошепотів він.

— Якщо ви чекаєте, коли вона вас знайде, ви вже мрець.

Вона вийшла з автівки. Коли вона дісталася тротуару, він опустив вікно.

— Хочете накивати від мене п'ятами?

Вона всміхнулася.

— Так.

— Я коп. І непогано відстежую людей.

— Але ж ви із Провіденса. А це — Бостон.

Він погодився, злегка схиливши голову набік.

— Тоді, місіс Делакруа, коли ви побачите мене наступного разу, у мене в руці буде ордер на обшук.

— І правильно.

Рейчел пішла тротуаром, а він поїхав геть. Вона навіть не вдавала, ніби йде до магазину, а просто подивилась, як Кесслер звертає праворуч на першому ж повороті, а тоді перейшла Бойлстон-стріт, щоб дістатися стоянки таксі перед готелем. Заскочила на задне сидіння першого таксі й сказала водієві податися до пристані для яхт у Порт-Норфолку.

Автостоянка біля пристані була порожня, тож вона змусила водія зачекати кілька хвилин, щоб побачити, чи не їде за нею хтось, але район уже повністю заснув і панувала така тиша, що було чути, як човни б'ються об свої сліпи, а старі дерев'яні будівлі риплять на нічному вітерці.

Повернувшись до човна, Рейчел зайшла на камбуз, увімкнула світло й витягнула ключі з шухляди, у якій їх залишила, коли вони відв'язали човен. Далі розв'язала канати, а відтак попливла в гавань, увімкнувши ходові вогні на максимум. Двадцять хвилин по тому вона побачила, як у зоряному світлі з'явився острів Томпсона, а ще за хвилину дісталася крихітного острівця з одним зігнутим деревом. Рейчел повернулася на камбуз і цього разу, маючи вдосталь

часу, відшукала приладдя для підводного плавання: маску, ласти, кисневий балон. Попорпалася ще трохи і знайшла ще один ліхтарик та костюм для плавання — жіночий, середнього розміру, як вона припускала, власність покійної Ніколь Алден. Вона перевдягнулася в костюм, надягнула кисневий балон, ласти й маску, а тоді повернулася з ліхтариком на корму. Сіла на планшир і поглянула на небо. Грядда хмар, що висіла раніше, вже посунула далі, і засвітилися зорі — купками, наче шукаючи безпеки у стаді; Рейчел вони здавалися не небесними істотами, богами чи слугами богів, а ізгоями, вигнанцями, що загубилися в безмежному чорнильному небі. Те, що тут здавалося купками, вгорі являло собою поля завширшки в мільйон миль. Зірки розділяло щонайменше по кілька світлових років; вони були не ближчі одна до одної, ніж Рейчел — до представниці якогось племені з сахарського степу у п'ятнадцятому столітті.

«Якщо ми аж такі самотні, — замислилася вона, — то який у цьому сенс?»

А тоді Рейчел похилилася назад і впала в океан.

Вона ввімкнула ліхтарик і невдовзі розгледіла той, який зронила. Він підморгував їй із дна затоки. Спустившись, вона побачила, що він упав у пісок ярдів за двадцять від брили, біля якої лежав Браян. Рейчел перевела світло свого ліхтарика на вершину брили та опустила промінь ще трохи, доки не дійшла до піску.

Тіла там не було.

Значить, переплутала брили. Вона спрямувала промінь ліворуч і побачила ще одну брилу ярдів за двадцять. Попливла до неї, та на півдорозі вирішила, що у брили не ті форма й колір. Вона ж покинула Браяна під високим конічним каменем. Достоту таким, як той, біля якого опустилася. Рейчел попливла назад, невпинно рухаючи ліхтариком то ліворуч, то праворуч. Тоді далі ліворуч. Тоді далі праворуч. Жодної брили, хоч трохи схожої на ту, де вона його покинула. Ту, перед якою вона тепер зависла.

Ось та брила, де вона його покинула. Вона в цьому не сумнівалася. Здогадувалася про це із глибини її кратерів і її конічної форми.

Невже його забрала течія? Чи ще гірше — акула? Рейчел забила ногами й наблизилася до того самого місця, де бачила його востаннє. Пошукала в піску ознак вм'ятин, слідів його ніг чи сідниць, але його вже розгладила вода.

Рейчел угледіла щось чорне — чорніше за брилу. Це було щось майже непомітне, схоже на відлущену шкіру з лівого краю каменя. Рейчел кинулася ліворуч, посвітила ліхтариком за поворот і спершу не побачила нічого.

А тоді побачила все.

Це був мундштук.

Вона попливла до задньої частини каменя. Мундштук був прикріплений до трубки, а та — до кисневого балона.

Рейчел поглянула крізь темну воду вгору, на корпус човна.

«Ти живий».

Хвицнула ногами, гайнувши до поверхні.

«Доки я тебе не знайду».

27

Це

Рейчел дісталася човном острова Томпсона і менш ніж за чотириста ярдів від місця падіння Браяна знайшла пристань. Човна там, звісно, не було. Якщо якийсь човен і був, то вже давно зник.

А в ньому був Браян.

На таксі їй довелося чекати довго. Надворі була четверта ранку, а диспетчер не знав, де розташована Порт-Норфолкська пристань. Вона чула, як він десь із пів хвилини

цокав по клавіатурі свого комп'ютера, а тоді пробурчав у телефон: «Двадцять хвилин» — і повісив слухавку.

Вона стояла на темній автостоянці й уявляла всі негаразди, які тепер могли статися. Трейвон Кесслер міг роздобути свій ордер. («Ні, Рейчел, йому довелося б повернутися до Провіденса, знайти суддю, розв'язати проблеми з юрисдикцією. Може, до сходу сонця, та й тоді це мало-ймовірно. Дихай, дихай».)

Дихати? Браян живий. Нед вистрілив Калєбові в обличчя. Тоді вона бачила обличчя старшого із чоловіків; воно стало якимось вовчим, його цілком влаштовувала хижа зверхність. Нед дивився на таку саму людину, як він, що сиділа за чотири фути від нього, і вбив цю людину з такою легкістю, із якою яструб настроплює на пазурі бурундука. Нед не насолоджувався цим убивством, але й не шкодував про нього.

Браян десь на волі, тікає від неї. Живий. (Може, вона завжди знала десь у глибині душі, що він так і не загинув?) Але наразі, поки вона стояла на порожній автостоянці у відьомську годину, помста Браянові була для неї розкішшю.

На неї десь полюють Нед і Ларс.

Смартфони можна хакати. Доволі просто обертати їх на пристрої стеження та прослуховування для супротивників чи державних сищиків. Якщо Нед і Ларс знають, як хакнути її телефон, то дізнаються, де вона.

За двісті ярдів, на початку розбитої вулиці, що вела від краю пляжу Тенеан-Біч сюди, з'явилися фари. Ці дві фари підскакували, хилилися на різні боки і з наближенням ставали дедалі яскравішими. Може, то таксі. А може, Нед. Рейчел обхопила рукою пістолет у сумочці — пістолет, яким її намагався вбити чоловік. Чи вдав, ніби намагається вбити. Вона обкрутила палець довкола спускового гачка та зняла пістолет із запобіжника, хоча їй і подумалося, що це не матиме значення. Якщо машина належить Недові й Ларсові, вони можуть просто набрати швидкість в останню мить і переїхати її. Із цим вона нічого не вдіє.

Світло фар майнуло по стоянці, і машина описала дугу, а тоді зупинилася перед Рейчел. Вона була брунотно-біла, з написом «Бостонське таксі» на дверях. За кермом сиділа біла жінка середнього віку з бежевою зачіскою «афро». Рейчел сіла в автівку, і вони поїхали з пристані.

Рейчел попросила таксистку висадити її за два квартали на південь від квартири та пройшла завулком, поки нижчі краї неба сіріли від фальшивого світанку. Рейчел перейшла Фейрфілд-стріт і спустилася пандусом до решітки гаража. Набрала на клавіатурі праворуч від решітки свій код і ввійшла досередини. Поїхала ліфтом на одинадцятий поверх, вийшла й дісталася сходами п'ятнадцятого. Невдовзі Рейчел опинилася в себе під дверима.

Ось він, той крок, яким вона так переймалася. Якщо Нед чи Ларс залишився тут, вона загине, щойно ввійде до квартири. Та якщо ні, коли повернеться Трейвон Кесслер із тим ордером і виламає ці двері, їй потрібно буде знати, що він знайде по той бік. Усю поїздку від затоки до пристані вона роздумувала, чи варте це такого ризику, і вирішила, що Нед і Ларс гадатимуть, ніби вона так і не повернеться. Це ж безглуздо. Втім, подумала вона, стоячи під дверима з ключем у руці, може, вони якраз розраховують на те, що вона скоїть дурість. Вона не мала досвіду спілкування з такими людьми, як вони, зате в них було вдосталь досвіду спілкування з такими простачками, як вона. По той бік цих дверей була або смерть, або знання. А також стос грошей, який Браян зберігав у підлоговому сейфі. Сума невелика, зо дві тисячі, проте достатня, щоб пожити, якщо Кесслер уже вдався до блокування її кредитних карток. З одного боку, вона сумнівалася, що він має таку владу, та з другого, що вона знає про правила роботи поліції з підозрюваною в убивстві особою? А вона вже могла стати нею, підозрюваною в убивстві. І до середини ранку її можуть запідозрити у двох убивствах.

Рейчел поглянула на замок. На ключ у себе в руці. Вдихнула й видихнула. Коли вона підняла руку, та затремтіла, тож вона опустила її. Вдихнула й видихнула ще кілька разів.

Браян живий. Браян поставив її в це становище. Вона якось, так чи інакше, знайде його та змусить за це заплатити.

Або ж загине в наступні тридцять секунд.

Рейчел вставила ключ у замок, але не повернула його. Вона уявила, як кулі градом пролітають крізь двері та врізаються їй у голову, шію і груди. Заплющила очі й спробувала змусити себе повернути ключ, повернути, але після того вона зможе піти лише вперед. До квартири. А вона не була готова. Не була.

Якщо вони перебувають по той бік і стоять досить близько до дверей, щоб почути, як вона вставила ключ, то можуть просто застрелити її крізь двері. Та те, що вони цього не зробили, ще не означає, що їх там немає. Вони можуть терпляче стежити по той бік дверей, презираючись і, може, навіть усміхаючись, прикручуючи до пістолетів глушники, ретельно прицілюючись на двері й чекаючи тієї миті, коли вона їх відчинить.

Вона їх перечекає. Якщо вони там, то почули, як ключ увійшов у замок. Якщо вона не ввійде, вони рано чи пізно відчинять двері.

«От тільки, Рейчел, дебілко ти тупа, вони зараз можуть стежити за тобою крізь вічко». Вона стала праворуч від дверей, витягнула з сумочки пістолет і вкотре зняла його із запобіжника. Зачекала.

Вичекала п'ять хвилин. Вони відчувались як п'ятдесят. Ізнову поглянула на годинник. Ні. П'ять.

У якомусь часовому континуумі ми всі вмираємо, щойно народившись. За цією логікою вона десь уже давно мертва, а просто зараз дивиться крізь брами часу та всміхається, глипаючи на всі ті клопоти, яких завдає собі Тілесна Рейчел.

«Я вже мертва», — запевнила вона себе. Повернула ключ у замку й розчахнула двері, наставивши просто у квартиру пістолет, із якого не буде жодної користі, якщо праворуч чи ліворуч від неї стоїть Ларс чи Нед.

Їх там не було. Каліб досі сидів за столом; його плоть була біла як мило, а кров посередині обличчя запеклась і почорніла. Вона зачинила за собою двері й пішла праворуч, просуваючись уздовж стіни, доки не опинилася під відчиненими дверима санвузла. Там, схоже, не було нікого. Вона зазирнула в щілину між відчиненими дверима й одвірком і побачила, що по той бік ніхто не ховається.

Рейчел рушила до спальні. Її двері були зачинені. Вона поклала долоню на ручку, та її плоть стала такою слизькою від поту, що долоня зісковзнула. Рейчел витерла її об штани й протерла дверну ручку рукавом. Узялася за неї лівою рукою, а в праву взяла пістолет. Різко відчинила двері всередину, при цьому уявляючи, як Ларс сидить на її ліжку, чекаючи на неї. Тихе «лясь» — і вона впаде на спину, стікаючи кров'ю.

Його там не було. Кімната, схоже, була безлюдна. Та це підтверджувало її відчуття на вході до квартири: вони розуміються на цьому краще за неї. Якщо вони тут, із нею, вона *вже* мертва. Рейчел із несподіваним фаталізмом увійшла до головного санвузла, а тоді перевірила Браянів і свій гардероб. Вона відчувала таку близькість до смерті, якої не відчувала від самого Леогана. Відчувала, як смерть надходить крізь мостини та проникає в її тіло, сполучається з кров'ю й тягне додолу, крізь підлогу, у підвал потойбічного світу.

Ось що на неї чекає, завжди чекало — потойбічний світ. Байдуже, угорі він чи внизу, білий чи чорний, холодний чи теплий: він — не цей світ із його зручностями, розвагами та зрозумілими лихами. Можливо, він — це взагалі ніщо. Можливо, він — це просто відсутність. Відсутність власного «я», відсутність чуттів, відсутність душі чи пам'яті.

Тепер Рейчел усвідомила, що на Гаїті, ще до табору, ще в самому Порт-о-Пренсі, де трупи тліли на вулицях і валялися стосами на лікарняній автостоянці, валялися, наче старі машини на смітниках, потроху розпухаючи й надимаючись на спеці, ще тоді істина їхніх смертей стала істиною і для неї самої: ми не особливі. Нас освітлює зсередини полум'я однієї-єдиної свічки, а коли це полум'я задмухують і в наших очах начисто згасає світло, виходить так, ніби нас і не існувало ніколи. Ми не володіємо своїм життям, а беремо його напрокат.

Вона обшукала решту квартири, та вже було очевидно, що їх там нема. Її найперший здогад виявився правильним: якби вони чекали на можливість її вбити, то зробили б це, щойно вона пройшла у двері. Рейчел повернулася до спальні й поклала в наплічник трекінгові черевики, кілька пар теплих шкарпеток і важке вовняне пальто. Понесла із собою на кухню спортивну сумку й додала один ніж для розрізання м'яса, один ніж для овочів і фруктів, ліхтарик із батарейками, пів дюжини енергетичних батончиків, кілька пляшок води та фрукти з миски на стільниці. Залишила сумку й наплічник біля дверей і повернулася до спальні. Переодягнулась у штани-карго, термофутболку з довгими рукавами та чорне худі. Зібрала волосся у хвіст і прикрила його бейсболкою «Ньюбері Комікс». Відкрила підлоговий сейф у Браяновому гардеробі, дістала звідти гроші, віднесла їх разом із пістолетом до санвузла, поклала на стільницю та вдивилась у дзеркало. Жінка, що визирнула на неї звідти, була виснажена й сердита. Ще вона була налякана, проте не паралізована від страху. Рейчел сказала собі співчутливо-владним тоном старшої сестри, що звертається до молодшої:

— Ти в цьому не винна.

«У чому — “цьому”?»

«У цьому» — це у Відді, Естер, колишній черниці, Веронік, і всіх загиблих у Порт-о-Пренсі. «У цьому» — це в материній токсичності, батьковій відсутності та відході

Джеремі Джеймса. «У цьому» — це в незадоволенні Себастьяна практично всім, що вона робила. «У цьому» — це в тому, що вона все свідоме життя почувалася непросто недосконалою і гідною зради.

І голос у її голові здебільшого мав рацію: вона не була винна в більшій частині «цього».

Крім Відді. Відді була її нездоланим гріхом. Відді вже чотири роки як загинула. А Рейчел, яка довела її до загибелі, стала старшою на чотири роки.

Вона взяла з комода свою спільну фотографію з Браяном. Їхнє неофіційне весільне фото. Придивилася до Браянових брехливих очей, його брехливої усмішки і зрозуміла: вона — таке саме брехло, як він. У школі аж до випуску зі старших класів, вищі, аспірантурі й навіть у світі роботи вона витворювала із себе особистість, яку потім грала щодня більшу частину свого життя. Коли ж ця особистість утратила зв'язок із аудиторією, Рейчел зруйнувала її та створила нову. І так далі. А після Гаїті, після Відді, вона не змогла відновитися. Від неї залишилася тільки сутність її порожнього, штучного «я» та її гріх у всій його повноті.

«Ми брехуни, Браяне. Ми».

Вона вийшла зі спальні. У вітальні зрозуміла, що її ноутбук не лежить на барній стійці, де вона його покинула. Порозиралася кілька хвилин, але досить швидко здогадалася, що Ларс і Нед забрали його із собою, коли виходили.

Чудово. У неї є смартфон.

Зате немає машини. Навіть якщо Кесслер не заморозив її кредиток, вона не зможе орендувати машину чи скористатися *Zipcar*, бо тоді знайти її буде елементарно. Вона знов оглянула квартиру, неначе могла таким чином щось виявити, поглянула всюди, оминувши поглядом лише труп за столом у своїй їдальні. А тоді до неї дійшло, що саме там і треба шукати.

Брелок із ключами лежав у правій передній кишені Калєбових джинсів. Вона помітила, як брелок випинається,

коли обійшла стіл і наблизилася до Калеба. На його обличчя вона не дивилася. Не могла.

«А як же Хая? — замислилася вона. — А як же АБ?» На вечірці якихось чотири дні тому Калєб підняв доньку перед собою, а вона схопила його за верхню губу й потягнула її на себе, як шухляду. Він це їй дозволив. Він сміявся, хоча це явно було боляче, а коли Аннабель відпустила його губу, пригорнув її до своїх грудей, притиснувся носом до її маківки та вдихнув її запах.

Калєб був актором. Як і Браян. Як і вона. От тільки акторська гра була лиш одним аспектом єдиного цілого. Він не грав ролі батька. Не грав почуття любові. Не вигадував мрій, бажань і сподівань на майбутнє.

Рейчел усвідомила, що він був її другом. Вона завжди вважала Калєба Браяновим другом, Браяновим партнером, бо коли Браян вступив у зв'язок із нею, ці ролі (ось, ізнову це слово!) уже міцно утвердилися. Проте з часом і регулярними контактами вони стали достатньо знайомі та звичні одне одному, щоб їхні стосунки можна було назвати лише дружніми.

Вона сягнула йому в кишеню. Тканина джинсів була жорстка, а його тіло — ще жорсткіше. Відбулося трупне залякання, і Рейчел щонайменше хвилину тягнула брелок із ключами вздовж Калєбового стегна й витягала з його кишені. За цей час їй спало на думку: якби вони так і не повернулися сюди, щоб вона змогла перекинути собі на пошту свою книжку, він би, можливо, досі був живий.

Але ні. «Ні, ні, ні», — прошепотів їй на вухо той голос старшої сестри. Він затримався, щоб випити. Затримався, щоб зібратися з думками перед годиною за кермом. А якщо цього недостатньо, то вони з Браяном уже давно розпочали ту гру, в яку грали разом.

Тепер вона поглянула на нього. І не відривала погляду цілу хвилину.

— Ти не на моїй совісті. — Закрапали сльози, і Рейчел їх витерла. — Та я за тобою сумуватиму, — промовила вона і вийшла з квартири.

Вантуз

Рейчел заправила Калєбів «ауди», а тоді, коли їй спало на думку, що вона не їла вже близько доби, поснідала в «Парамаунті» на Чарльз-стріт. Голоду не відчувала, проте їла так, наче зголодніла. Проїхала назад на Коплі-сквер, припаркувалася біля лічильника на Стюарт-стріт і пішла маленьким провулком, що тягнувся між готелем «Коплі-Плаза» й Вежею Генкока. Проминула вантажний док і чорний хід, із якого на її очах колись вийшов під дощем Браян, після чого сів у чорний «сабарбан». Рейчел обійшла будівлю, пройшла Сент-Джеймс-стріт і одного разу побачила кількадесят Рейчел, що відображались у склі знов і знов. Вони тягнулись уривчастою стрічкою, схожою на ланцюжок із картонних ляльок-Рейчел. Коли вона завернула за рїг, усі вони повтікали. І більше вона їх не бачила.

Надворі була майже дев'ята, і вулиці були повні людей, які зранку мусили їхати на роботу. Вона дісталася входу до хмарочоса й пішла слідом за потоком людей, що входили в обертіві двері. Праворуч від поста охорони знайшла довідник. Переглянула орендарів на літеру «А», та не знайшла «Алден Мінералс». Перебрала всіх на «Б» й не побачила нічого такого, що, на її думку, мало б стосунок до її пошуків. А от на літеру «К» знайшлася «Коттер-Мак-Канн», фірма венчурного капіталу, яку згадував Глен О'Доннелл. Це нічого не гарантувало, та тепер цілком можна було припустити, що того дня Браян приїхав сюди на зустріч із представниками «Коттер-Мак-Канн» і задля продажу своєї частки копальні.

Рейчел вийшла з будівлі й рушила назад, подолавши один квартал до центральної філії Бостонської публічної бібліотеки. Через корпус Мак-Кіма вона дісталася корпусу Джонсона, у якому стояли комп'ютери, і заходилася шукати відомостей про те, як «Коттер-Мак-Канн» придбала частку

«Алден Мінералс». На цю тему не було нічого, крім однієї крихітної замітки в бізнесовому дайджесті «Глобу»; вона, напевно, й була джерелом інформації для Глена, бо не розповіла Рейчел нічого нового.

Рейчел поклацала й пошукала Бейкер-Лейк, добралася до супутникової мапи й заходилася клацати по збільшенню, доки не розгледіла єдині оселі в тій місцевості — вісім дахів у північно-східному куточку озера вздовж канадського кордону, а також іще три, що визирали трохи далі на захід (їх вона мало не пропустила). Вона роздрукувала кілька зображень цього регіону, щоразу трохи зменшуючи масштаб, аж поки не вирішила, що має притомну картину місцевості. Дістала роздруковані аркуші з лотка принтера, вийшла з усіх застосунків, очистила історію й пішла з бібліотеки.

Незадовго до Гаїті Рейчел зробила для «малої шістки» матеріал про податкові канікули, запропоновані штатом для того, щоб переманити голлівудське кіновиробництво до Массачусетсу. Щоб оцінити економічний ефект податкових канікул на місцеву економіку, вона проводила інтерв'ю з керівниками голлівудських студій і місцевими депутатами, що опікувалися бюджетними пропозиціями, а також тутешніми акторами, фахівцями з пошуку природи та однією кастинг-директоркою. Вона звалася Фелісія Мін і згадувалася Рейчел як виснажена пліткарка. За кілька місяців, перш ніж Рейчел поїхала з країни до Порт-о-Пренса, вони неодноразово зустрічалися за випивкою. Опісля вони втратили зв'язок, але, коли в Рейчел стався зрив, Фелісія надіслала їй кілька добрих електронних листів, а в Рейчел на телефоні досі були її контактні дані.

Вона зателефонувала Фелісії, стоячи під бібліотекою, і запитала її, як відшукати актора, що грав головну роль у певному місцевому проєкті.

— Чому ви намагаєтесь його знайти?

Рейчел спробувала не надто відійти від істини.

— Днями він влаштував у барі п'яну суперечку з моїм чоловіком.

— О, розкажіть про це.

— Мені просто сумно. Йому дісталосся найбільше, і я хочу його перепросити.

— Суперечка була через вас, сонечку?

Рейчел сподівалася, що чуття її тут не обмануло.

— Так, на жаль, так.

— Дехто *повертається на сцену*, — промовила Фелісія Мін. — Сонечку, ви повертаєтеся до цього світу, до нас, і змушуєте їх повзти до себе на пузі.

Рейчел видушила із себе смішок.

— Так і задумано.

— З якою трупкою він наразі працює? — спитала Фелісія.

— «Лірік Стейдж».

— Як його звати?

— Ендрю Геттіс.

— Секунду.

Поки Рейчел чекала, повз неї пройшов безхатько зі своїм псом. Рейчел згадала той вечір, коли Браян у парку віддав свій плащ більш нужденній душі. Вона погладила пса, дала безхатькові десять доларів, і тут до телефона повернулася Фелісія.

— Він у «Деманджі». Це службовий житловий комплекс у Бей-Вілліджі.

Вона назвала Рейчел адресу.

— Не хочете випити найближчим часом? Якщо вже повернулися до світу живих.

Рейчел стало по-справжньому соромно за брехню.

— Була б дуже рада.

Двадцять хвилин по тому вона стояла на тротуарі в Бей-Вілліджі та дзвонила Ендрю у двері.

Його голос на внутрішній телефонній лінії звучав нетверезо.

— Так?

— Містере Геттісе, це Рейчел Делакура.

— Хто?

— Браянова дружина. — Далі запала така тривала тиша, що Рейчел врешті спитала: — Містере Геттісе, ви на зв'язку?

— Я був би радий, якби ви пішли.

— Не підю. — Вона здивувалася спокійній силі у власному голосі. — Чекатиму тут, унизу, доки вам не доведеться вийти. А якщо ви вислизнете з чорного ходу, я сьогодні прийду на ваш спектакль і влаштую посеред нього сцену. Тож пропоную...

Двері задзижчали, Рейчел узялася за ручку та ввійшла до будинку. У вестибюлі пахло лізолом і лінолеумом, а коли Рейчел піднялася на сходовий майданчик другого поверху, запахло індійською їжею. Повз неї пройшла жінка із французьким бульдогом на повідці; Рейчел подумалося, що така істота могла народитись у мопсихи від вомбата.

У дверях квартири 24 чекав Геттіс із ріденьким сивим волоссям, пожовтілим від нікотину. Ведучи Рейчел у квартиру, він зібрав волосся у вузол. План квартири був простий: праворуч — кухня і вітальня, ліворуч — спальня і санвузол. Із вікна у віддаленому кінці вітальні виднілася пожежна драбина.

— Кави? — спитав Геттіс.

— Еге ж. Дякую.

Вона сіла за маленьким круглим столиком під вікном, а він приніс їм по чашці кави й поставив між ними картонний пакунок із вершками й цукорницю. У вранішньому світлі він мав іще гірший вигляд, ніж той п'яниця, якого вона зустріла суботнього вечора. Шкіра в нього була луската й рожева, а на носі з обох боків повиступали схожі на електричні розряди блакитні судини. Очі сльозилися.

— За годину в мене репетиція, і мені треба прийняти душ, тож нам доведеться розібратися швидко.

Вона трохи надпила каву.

— Ви з Браяном разом працювали акторами.

— І Калєб теж. — Він кивнув. — Браян мав такий відвертий талант, якого я не бачив ні до нього, ні після нього.

Ми всі знали, що він буде зіркою, якщо тільки не знайде способу все просрати.

— А що сталося?

— Гадаю, кілька різних речей. Він не мав терпіння. І, можливо... не знаю... не поважав цього, бо це так легко йому давалося? Хто знає! Я пам'ятаю, що він був сердитий. Чарівний і сердитий. Завдяки цьому видавався досить романтичним. Дівки від нього сцяти окропом. Не хочу вас образити.

Вона низала плечима й випила кави. Хай там як, Ендрю Геттіс добре заварював каву.

— Через що він сердився?

— Через бідність. Браян мусив *працювати*. Ну, тобто ми від світання до смеркання перебували на навчанні. У нас були заняття з акторської майстерності, з імпровізації та імпровізаційного руху. Були заняття з танців, драматургії, сценічної майстерності й режисури. Заняття з роботи з голосом, із мовлення й такої собі «техніки Александера», де нас навчали володіти тілом так, щоб користуватися ним як інструментом, розумієте? Перетворювати його відповідно до своїх бажань. Усе це було серйозною роботою. До шостої очі в людей заплющувались, м'язи зводила крепатура, а голова пульсувала від болю. По тому йшли або спати, або до бару. Та Браян так не робив. Браян їхав працювати до другої ночі. А потім, уже о сьомій, починав заново. Більшості з нас було десь по двадцять п'ять, тож ми, чорт забирай, були сповнені сил, але навіть у цьому віці чудувалися тому, як це йому вдається. А потім уся ця робота однаково нічого не дала: його витурили.

— Його витурили із «Трініті»?

Геттіс кивнув і зробив великий ковток кави.

— Згадуючи це зараз, я думаю, що він, напевно, добряче закидався спідами чи щось кутив, щоб не відставати. Хай там як, на другий рік навчання він почав дедалі більше нервуватися. Був у нас один викладач, правдива скотиняка-дилетант на ім'я Найджел Роулінс. Він належав до тих викладачів, які ламають учнів, щоб виліпити з них щось краще,

та я завжди підозрював, що він не вмів ліпити з учнів щось краще, а просто полюбляв їх ламати. Він славився вмінням валити студентів. Збудував на цьому свою репутацію. Якось уранці він накинувся на єдиного тамтешнього студента, біднішого за Браяна. Цей хлопака мав порожні кишені, як і Браян, але не мав його таланту, не мав і десятої його частки. Хай там як, ось Найджел Роулінс, і ось вони репетирують уранці сцену в чоловічій убиральні, розумієте? І цьому хлопаці дістався монолог про чищення забитого унітаза — це все, що я досі пам'ятаю про той випадок, здається, то була студентська робота, — і цей хлопака просто не витягує сцени. А якщо зовсім чесно, то він просто топить її нахрін. І це бісить Найджела. Він накинувся на цього пацана за те, що він — хріновий актор і хрінова людина, нікчемний син і брат, джерело сорому для всіх, кому не пощастило з ним товаришувати. Він діставав того пацана вже кілька місяців, але того ранку, мля, просто обернувся на Термінатора. Лаявся й лаявся. Пацан благає його зупинитись, але Найджел зациклюється і з люттю торочить, що цей пацан — обліплений волоссям кавалок гівна, який забиває каналізацію, а його, Найджелова, робота — висмоктати його вантузом нахрін із занять, поки він не затягнув за собою в той засмічений унітаз усіх інших. Отже, Браян... Власне, ніхто й не бачив, як він полишав сцену, та повернувся він зі *справжнім* вантузом у руці, не якимось всратим реквізитом, і з нього крапала сеча. Браян перекинув Найджела на спину, накрив йому рота й носа вантузом і просто заходився... чавити. Коли Найджел зумів відірвати голову від підлоги, схопити Браяна за ноги, а Браян так врізав йому в носа, все це було чути аж в останньому ряду зали. А тоді Браян, бляха, знову став чавити, чавити й *чавити* Найджелову пику, аж поки Найджел не відключився. — Геттіс відкинувся назад і допив каву. — Браяна витурили наступного ранку. Він якийсь час залишався у Провіденсі, розвозив піцу, та йому, гадаю, стало надто ніяково віддавати піцу та приймати вкриті потом банкноти від людей, із

якими він колись ходив на вечірки. Якось він звалив, і я нічого не чув про нього, не знаю, років із дев'ять.

Рейчел трохи посиділа, роздумуючи над цим і шкодуючи, що про це почула: від цього той брехливий гад посправжньому сподобався їй знову, хай і всього на мить.

— А що сталося з іншим студентом? Тим, із якого знущалися?

— Тобто з Калобом?

Вона хихотнула від смутку й подиву, а Геттіс налив їм обом іще кави.

Вона спитала:

— Коли ви востаннє бачили Браяна донедавна?

— Десять років тому, може, дванадцять. — Він ненадовго визирнув із вікна. — Точно не згадаю.

— Не здогадуєтеся, куди він подався б, якби не хотів, щоб його знайшли?

— До своєї хатинки у штаті Мен.

— Бейкер-Лейк.

Він кивнув.

Рейчел показала Геттісові одну із супутникових фотографій. Він трохи подивився на неї й дістав зі склянки на підвіконні маркер. Обвів ним скупчення з трьох дахів.

— Вісім інших хатинок? То частина мисливського табору. А ті три? Вони належать Браянові. Там у нас десь у 2005-му була зустріч випускників «Трініті». Людей приїхало не надто багато, проте було весело. Не питайте, звідки в нього взялися гроші на хатинки, бо я теж не питав. Найбільше Браянові подобалася хатинка посередині. Коли я був там, вона була пофарбована в зелений колір і мала червоні двері.

— І це було у 2005-му?

— Чи 2004-му. — Геттіс кивнув на двері вбиральні. — Мені треба до душі.

Рейчел поклала супутникове фото назад у сумочку й подякувала Геттісові за час і каву.

— Не знаю, чи варте це чогось, — зауважив він, коли вона дісталася дверей, — але на вас він дивиться так, як

на моїй пам'яті не дивився ні на кого. — Він знизав плечима. — Втім, він дуже добрий актор.

Геттіс затримався у дверях санвузла. Рейчел перехопила його погляд і побачила, як його очі змінилися. Сам Геттіс тим часом, як їй здавалося, дивився, як змінюються її очі.

— Зачекайте, — поволі вимовила вона.

Ендрю Геттіс зачекав.

— Він заплатив вам, щоб ви зіпсували ту нашу вечірку, так? Поставив усю ту суперечку і взагалі.

Ендрю Геттіс погладив одвірок на вході до свого санвузла; той одвірок за кілька десятиліть, вочевидь, фарбували стільки разів, що Рейчел готова була побитись об заклад: двері там ніколи не замикалися нормально.

— А якщо й так?

— Чому ви йому допомагаєте?

Його плечі піднялися й опустилися в невеличкому спантеличеному жесті.

— Замолоду, на дуже важливому етапі розвитку наших особистостей, ми з Браяном були чудовими друзями. Тепер він на своєму місці, а я на своєму, — він окинув поглядом кімнату, яка раптом почала здаватися похмурою й незначною, — і я вже не знаю, хто ми один одному. Коли людина проводить у чужій шкурі так багато часу, що вже навіть не впізнає власного запаху, вона, можливо, залишається вірною лише тим людям, які пам'ятають її в ті часи, коли грим і сценічна майстерність іще не взяли гору.

— Я вас не розумію, — сказала Рейчел.

Він знову злегка стенив плечима.

— Пам'ятаєте, як я розповідав вам, що у «Трініті» ми вивчали всі дисципліни, незалежно від спеціальності: танець, акторську майстерність, драматургію, що ще? — Геттіс м'яко й відсторонено всміхнувся Рейчел. — Що ж, як я вже казав, Браян був офігезним актором. Але знаєте, що було його справжньою пристрастю?

Вона заперечно хитнула головою.

— Режисура.

Геттіс зник у санвузлі. Він зачинив за собою двері, і Рейчел не без подиву почула, як двері замкнулися на засув.

29

Досить

Рейчел проїхала магістраллю I-95 через Массачусетс, Нью-Гемпшир і, в'їхавши, як вона сказала б раніше, вглиб штату Мен, дісталась аж до Вотервілла. Щоправда, тоді їй довелося покинути міжштатну магістраль і перескочити на трасу 201, а потому місцевість спершу стала сільською, далі — спустошеною, а відтак — дещо неземною: повітря і небо почали нагадувати газету, а земля врешті щезла під заростями дерев заввишки із хмарочоси. Невдовзі небо зникло, і світ для Рейчел звівся до бурих стовбурів, темних вершечків дерев і попелястої дороги, що вливалась у простір, обабіч якого пульсували її колеса. Вона неначе їхала під важким хмарним покривом, а невдовзі їй почало здаватися, ніби вона їде вночі, хоча надворі була третя дня наприкінці травня.

Рейчел дісталася галявини між двома лісами. Кілька миль зелені. Фермерські угіддя, вирішила вона, хоч і не бачила жодної хати чи силосної вежі — тільки безкрайні, гарно доглянуті поля, у яких подекуди виднілися корови, вівці, а часом і коні. Її телефон стояв у підстаканнику, і Рейчел подивилася на нього достатньо довго, щоб упевнитися, що тут він уже не ловить сигналу. Коли вона знову підвела погляд, за шість футів від її бампера стояла вівця чи коза — вона так і не знатиме напевно, хто саме. Рейчел крутнула кермо, з'їхала з дороги й так пірнула в невеличку канаву, що гепнулася маківкою об дах машини, а підборіддям — об кермо. Усі чотири колеса відірвалися від землі. Рейчел

гайнула з канави, наче прив'язана до ракети-носія, і врізалася в дорогу передньою частиною лівого бампера. Пневматична подушка, спрацювавши, вдарила її в обличчя, і Рейчел, прикусивши язик, відчула смак крові. Задня частина автівки піднялась, а передня знову відірвалася від дороги. Автівка двічі перевернулася під дзенькіт битого скла, брязкіт металу та крики Рейчел.

І зупинилася.

Рейчел перебувала у вертикальному положенні. Вона кілька разів трусонула головою, і вилетіло кілька уламків скла (судячи зі звучання, кілька десятків). Посиділа на місці ще трохи, поклавши підборіддя на подушку безпеки, як на справжню подушку, доки не впевнилася, що їй нічого не болить і в неї начебто нічого не зламано, а кров, схоже, точиться хіба що з її язика. Її потилиця пульсувала болем, шия задерев'яніла, а найближчі до хребта м'язи скам'яніли, та поза тим вона, імовірно, була ціла. Із консольного ящика й бардачка повилітали всі речі, які тепер лежали повсюди на приладовій дошці, пасажирському місці й у нішах для ніг: мапи, картки страхування, документ про реєстрацію, пакунки з носовичками, дрібні гроші, ручки, ключ.

Рейчел розстебнула пасок безпеки.

Вона перегнула через пасажирське сидіння. Відштовхнула тріснуті сонячні окуляри й підняла з килимка ключ. Він був маленький, тонкий і сріблястий. Не від будинку й не від автівки. Від шафи, висячого замка чи сейфової комірки.

Може, це *той самий* ключ? Тоді виходить, що він був у Калеба, а не у Браяна. Отже, він пішов на смерть, аби тільки не розлучатися з ним.

А може, це просто ключ.

Рейчел поклала його в кишеню і вийшла з позашляховика. Той стояв просто посеред дороги. Вівця чи коза вже давно зникла. Чорні півмісяці слідів від шин Рейчел тягнулися звивистою доріжкою від середини до краю дороги, сповзали з нього та зникали там, де вона з'їхала. Там, де

вона їхала назад, залишився розсип скла, прозорого й червоного; також воно разом зі шматочками хрому, твердого чорного пластику й відірваною дверною ручкою лежало розкидане по всій дорозі.

Рейчел повернулася досередини та спробувала завести машину. Мотор завівся, а тоді залунало монотонне «дінь-дінь-дінь» — нагадування про необхідність пристебнутися. Рейчел відрізала подушку безпеки взятим із собою ножем для фруктів і овочів. Відкрила капот. Поглянула під нього й не знайшла нічого відверто небезпечного. Перевірила шини — начебто в нормі. Ввімкнула фари — тут уже будуть проблеми. Права передня фара була розтрощена. Ліва тріснула, але працювала. Ззаду все було навпаки: на місці стоп-сигналу з водійського боку залишилася тільки металева порожнина. Зате стоп-сигнал із пасажирського боку можна було фотографувати для рекламної брошури.

Вона оглянула нескінченні фермерські угіддя, ліс позаду себе й ліс перед собою. Є шанси, що якась допомога надійде лише за кілька годин. А може, і хвилин. Тут не вгадаєш.

Рейчел востаннє поглянула на лічильник пробігу, коли опинилася за сімдесят миль від Бейкер-Лейк. А було це за десять хвилин до аварії. Отже, шістдесят п'ять. Браян заплатив Ендрю Геттісові за те, щоб він приїхав того дня на їхню вечірку й залишив їй низку зачіпок. Браян хотів, щоб вона знала про Бейкер-Лейк. Можливо, він мав на меті заманити її туди й убити. Вона вже багато над цим роздумувала. Та якщо він хотів її вбити, то міг би зробити це й у човні. Натомість Браян інсценізував власну загибель від її руки. Щоразу, коли Рейчел дивилася на Бейкер-Лейк на мапах, це місце здавалося дверима. Перетнеш озеро — опинишся в іншій країні. Чи вів її Браян до дверей?

Незалежно від того, вів він її до дверей чи ні, у неї скінчилися альтернативні плани, у яких не фігурувала б камера ізолятора, а згодом і в'язниця. Наразі вона мала або знайти Браяна у штаті Мен, або здатися.

— Поїхали, — прошепотіла Рейчел. Ізнову сіла в автівку й поїхала геть.

Над нею квапливо відступало сонце.

Рейчел полишила трасу 201 у місці, що називалося Виделки. Не Виделка в однині. Виделки. Вона підозрювала, що його так назвали, бо, якщо хтось хотів увійти до глушини, подавшись звідси на північний схід, то дороги, які на її мапі виднілися слабко, як вени на рентгені, відходили від траси, потім одна від одної, а відтак — від породжень одна одної, доки не починало здаватися, ніби дістатися назад можна лише за запахом або помолившись. Тепер уже було зовсім темно — темно, як у германських казках і під час сонячних затемнень.

Рейчел звернула на Грейнджер-Міллс-песедж і проїхала вздовж нього кілька миль (а може, всього зо дві милі: їхати там довелося повільно), а тоді усвідомила, що, вочевидь, прогавила поворот на Олд-Мілл-лейн. Розвернулася назад і поїхала крізь чорноту, доки ліворуч від неї не з'явилася тоненька, неначе анорексична, стежинка. Не було жодної позначки, що підказала б Рейчел, яка це дорога чи куди вона веде. Рейчел звернула на неї, проїхала із чотири сотні ярдів, і дорога скінчилася. Рейчел блиснула дальнім світлом своєї єдиної передньої фари й побачила за межами своєї машини лише насип десь із чотири фути заввишки й поле по той бік насипу. Ця дорога ніколи не була дорогою: її просто задумали як дорогу, а невдовзі цей задум покинули.

Розвертатися було ніде, тож Рейчел дала задній хід на побитому, рипучому позашляховику та спробувала проїхатися назад крізь пільму з одним розтрощеним стоп-сигналом. Вона двічі вїїхала в узбіччя. Діставшись Грейнджер-Міллс-песедж, Рейчел поїхала назад милі зо три, повторюючи той шлях, яким приїхала, доки не знайшла нішу поряд із фермерським угіддям. Зупинилася там і викнула двигун.

Рейчел сиділа в темряві. Більше вона сьогодні не їздитиме. Вона сиділа в темряві й молилася, щоб для нього рухатися було так само неможливо, принаймні до ранку.

Сидячи в темряві, Рейчел усвідомила, що не спала вже понад півтори доби.

Залізла на задне сидіння, витягнула з наплічника пальто, загорнулася в нього й підклала під голову замість подушки наплічник.

Тепер вона не сиділа в темряві, а лежала. Заплющила очі. Розбудило її сонце.

Рейчел поглянула на свій годинник. Пів на сьому ранку. Над полями низько нависав туман, який починав куритися вгорі через те, що його випалювало сонце. Футів за десять від неї, по той бік колючого дроту, стояла корова, що волюко дивилася крізь Рейчел, махаючи хвостом на невеличкий рій мух. Рейчел сіла й найперше пошкодувала, що не подумалася взяти із собою зубну щітку. Випила одну пляшку води, з'їла енергетичний батончик. Вийшла з автівки, потягнулася й побачила в полі через дорогу інших корів і туман, який так само курився. Було прохолодно, незважаючи на сонце, і Рейчел щільніше закуталася в пальто та вдихнула чисте повітря. Вона попівсяла біля машини перед упевненими й байдужими очима корови, чий хвіст досі метлявся, як голка метронома, а тоді повернулася до машини, розвернулася й подалася геть.

До Бейкер-Лейк було всього двадцять п'ять миль, але долала вона їх три години. Те, що можна було назвати дорогою, поступилося місцем тому, що можна було хіба що з милосердя назвати стежками, і Рейчел безупинно раділа, що зупинилася напередодні вночі, бо інакше опинилася бу канаві або в'їхала бу ставок. Невдовзі вона так заглибилася у глушину, що стежки стали безіменними, а деякі з тих, які було позначено на мапі, вже поросли бур'янами й кущами. Щоб і далі їхати строго на північний схід, Рейчел скористалася компасом позашляховика. Кам'яністі ґрунтові доріжки хрускотіли під її колесами, а ходова частина автівки гойдалася

з боку в бік, як дитяча карусель. Саме такі рухи часто викликали в Рейчел нудоту, та вона вчепилася в кермо, пильно виглядаючи у вікно наступного складного вигину чи несподіваного скельного утворення, і почувалася нормально.

Фермерські угіддя тим часом поступилися місцем безладним заростям, а ті, своєю чергою, згодом поступилися місцем новим лісам — таким, які Браян завжди називав невіддільною частиною своєї сімейної історії і подальшої кар'єри. Тепер вона розуміла, що Браян обрав собі за символ пряму протилежність своїй істинній сутності. Дерево надійне, міцне, йому можна довіряти з покоління в покоління.

Браян же був найбільшим брехуном, якого вона коли-небудь знала. А вона як репортерка знала багато.

«Тоді як йому вдалося тебе обманути?»

Я йому дозволила.

«А чому ти це зробила?»

Бо хотіла почуватися в безпеці.

«Безпека — це ілюзія, яку ми нав'язуємо дітям, щоб їм було легше спати».

Тоді я хотіла бути дитиною.

Стежка закінчилася маленькою галявиною. Інших стежок за нею не було. Тільки невеликий овал із бур'янів і піску, а далі — наступний ліс. Рейчел звірилася з мапою, та вона була недостатньо детальна для такого. Поглянула на свої супутникові фото й понадіялася, що дісталася блідої плями на одному з них; це, своєю чергою, означатиме, що вона опинилася десь за три милі на південь від мисливського табору. Рейчел взулася у трекінгові черевики й перевірила наявність глушника на Р380, а тоді просунула його за пояс у себе на попереці. Не встигла Рейчел пройти й десятих футів, як їй стало незручно через пістолет, що підіймався і опускався в неї на спині, і вона поклала його до кишені пальта.

Дерева довкола були велетенські. Їхні крони затуляли сонце. Рейчел припускала, що в цих лісах живуть ведмеді, і ненадовго запанікувала, коли не змогла пригадати, як давно в неї востаннє були місячні. Але тоді вона згадала: днів із

десять тому, тож принаймні її кров не привабить хижака. Втім, судячи з того, який вигляд мали ці ліси, запаху її плоти могло бути достатньо: її стежкою вже давно не ходила жодна людина. А якщо тут і ходив у минулі роки якийсь мисливець, то Рейчел не надто сумнівалася, що той був тихіший за неї. Вона перла вперед, як міська незграба, якою і була, хрускаючи листям, ламаючи гілки й дихаючи так, що це було чутно.

Озеро вона почула раніше, ніж побачила. Воно не булькало й не плюскало об землю. Воно скидалося на кишенню, на порожнину, що звільняла її ліве вухо від тиску, якого Рейчел навіть не помічала, доки він не зник. Невдовзі між стовбурами дерев замиготіли невеличкі клаптики блакиті. Рейчел повернула до них. За п'ятнадцять хвилин вона вже стояла край води. Берега там не було — тільки край лісу й різкий спуск до води на шість футів нижче. Рейчел ходила вздовж нього ще пів години, доки світло перед нею не змінилось, осяявши стовбури дерев; тоді вона пришвидшила крок і вийшла крізь останні дерева на галявину.

У першій хатині, яку вона знайшла, не було вікон і половини даху. Одна стіна обвалилася. Зате хатинка поряд із нею була саме тією, яку описував Геттіс: із полинялим зеленим оздобленням, полинялими червоними дверима, проте явно доглянута — геть не відчувалося, щоб земля заявляла на неї свої права, — жодної тріщини у фундаменті, сходи до неї чисто заметені, а вікна запорошені, проте цілі.

Коли Рейчел пододала чотири сходинки до дверей, їхні дошки зарипіли. Вона дістала з пальця пістолет і спробувала відчинити двері. Ручка повернулася в її руці. Вона відчинила. Всередині пахло затхлістю, але не цвіллю чи гниллю, а ще пахло лісом, сосною, мохом і корою. Камін було виметено. Ним, судячи з запаху, вже давно не користувалися. На стільниці у малесенькій кухні лежала тоненька плівка пилу. У холодильнику стояв запас води, три високі бляшанки «Гіннесу», досі скріплені пластиковим кільцем, і кілька заправок, у яких досі не закінчився термін придатності.

У кабінеті, також невеликому (загалом хатинка мала площу не більше п'ятисот квадратних футів), стояли потрісканий диван із брунатої шкіри й маленька книжкова шафа, заставлена пригодницькими романами й посібниками з позитивного мислення. Це точно було Браянове житло. У санвузлі Рейчел відшукала зубну пасту й шампуні тих марок, яким Браян віддавав перевагу. У спальні знайшла досить велике латунне ліжко, яке зарипіло, коли Рейчел на нього сіла. Вона походила ще трохи, та не знайшла жодного доказу на користь того, що тут недавно хтось був. Вийшла надвір і пошукала довкола хатини слідів, але не знайшла жодних.

Коли виснаження проникнуло їй у кістки й мозок, вона сіла на ганку. Витерла тильним боком долоні одну сльозу, а потім ще одну, але тоді щосили втягнула повітря крізь ніздрі, підвелася й затрусилася головою, як собака, що потрапив під дощ. Річ була не лише в тому, що їй доведеться пробиратися до машини та їхати назад, до цивілізації, хоча зробити це до темна вона не встигне — імовірно, доведеться зупинитися з однією-єдиною робочою передньою фарею та знову заснути на узбіччі. Річ була в тому, що вона не мала до чого вертатися. Калеба вже точно знайшли і вже точно пересвідчилися в тому, що вона була у Провіденсі саме тоді, як Ніколь Алден було вбито. Можливо, непрямих доказів і виявиться недостатньо, щоб засудити її, та до суду вона однозначно сидітиме у слідчому ізоляторі. Може, рік, а може, й довше. І хто може сказати, що непрямих доказів *буде* недостатньо, щоб її засудити? Принаймні за вбивство Калеба: поліціант офіційно заявить, що вона брехала, ніби жертва сидить у її квартирі жива, хоча на той час Калєб уже був мертвий. Офіційно зафіксувавши, що людина про щось збрехала, можна переконати присяжних у тому, що вона бреше про все.

Отже, вона не має дому. На неї не чекає життя. У неї дві тисячі доларів готівкою. Змінний одяг у сумці в автівці, яку доведеться покинути в першому ж місті, де вона зможе відшукати автовокзал.

Але куди вона поїде автобусом?

І байдуже, куди вона поїде, та як їй прожити на дві тисячі доларів, коли її знімок показують на кожному телеекрані й на кожному новинному сайті країни?

Плентаючись назад лісом, вона перебрала свої варіанти й дійшла похмурого висновку, що варіантів у неї всього два: або здатись, або негайно дістати з кишені пістолет і застрелитися.

Вона знайшла камінь і сіла. Тепер до озера була година шляху. Довкола не було видно нічого, крім дерев. Рейчел дістала з кишені пістолет і зважила його на долоні. Браяна від неї, ймовірно, наразі відділяє один чи два континенти. Він завершить ту аферу, якою займався через «Алден Мінералс» і ту копальню в Папуа — Новій Гвінеї. А прибуток забере собі.

Її обвели круг пальця. Це, ймовірно, було гірше за все. Те, що її використали й викинули. Навіщо, вона гадки не мала, не могла збагнути, якою була її роль у всьому цьому. Вона була просто дурепкою, недотепою, непростою безневинним пішаком.

Як довго лежатиме її тіло серед дерев, доки його не знайдуть? Кілька днів? Кілька сезонів? Чи до нього прийдуть поласувати тварини? Багато років по тому хтось знайде одну-дві кістки, а тоді приїде поліція штату та знайде решту. І таємницю зниклої репортерки, підозрюваної в убивстві двох людей, нарешті буде розгадано. Батьки розповідатимуть про неї неслухняним підліткам, щоб їх застерегти. «Бачиш, — казатимуть вони, — їй це просто так не минулося. Правосуддя перемагає, статус-кво знов утверджено, вона дістала по заслугі».

Футів за п'ятдесят від неї стояла Відді, яка їй усміхалася. Її сукня не була закривавлена, а горло було ціле. Заговоривши, Відді не розкрила рота, проте Рейчел чула її чіткіше за птахів.

«Ви старалися».

— Я старалася недостатньо добре.

«Вас би вбили».

— Тоді я мала б загинути.

«А хто тоді розповів би мою історію?»

— Твоя історія нікого не зацікавить.

«Але ж я жила».

Рейчел заридала в землю й мертве листя.

— Ти жила бідно. І була чорношкірою. На острові, який усім до сраки.

«Вам він був не до сраки».

Вона пильно поглянула на дівчинку крізь дерева.

— Ти загинула, бо я вмовила тебе сховатися. Ти мала рацію. Якби тебе знайшли раніше, то згвалтували б, але не стали б різати тобі горло, не стали б, тобі зберегли б життя.

«Яке життя?»

— *Якесь* життя! — заволала Рейчел.

«Я б не хотіла собі такого життя».

— Але я хочу, щоб ти була жива, — благально промовила Рейчел. — Мені потрібно, щоб ти була жива.

«Але мене не стало. Відпустіть мене, міс Рейчел. Відпустіть».

Рейчел дивилася просто на неї. А тоді подивилася на дерево. Витерла рукавом очі й ніс. Прокашлялася. Судомно вдихнула ніздрями лісове повітря.

А тоді почула материн голос. Господи. Це, певно, або зневоднення, або понижений цукор у крові, а може, вона вже приставила до голови пістолет і вистрілила, вже померла, та тут прийшла Елізабет Чайлдс зі своїми нікотиновими голосовими зв'язками.

«Ляж, — мовила її мати з відверто стомленою доброзичливістю, — і невдовзі ми возз'єднаємось. І все буде так, як того тижня, коли ти лежала в ліжку хвора, а я тебе не полишала. Я готуватиму тобі всі твої улюблені страви».

Рейчел несподівано зрозуміла, що заперечно хитає головою, наче мати її бачить, наче її бачать дерева, наче вона аж ніяк не сама. Оце так і сходять з глузду? Починають

розмовляти самі з собою на розі вулиці, спати під дверима з купою болячок на шкірі?

До сраки це.

Рейчел поклала пістолет у кишеню і підвелася. Оглянула ліс, що її оточував. І зрозуміла, що не помре, щоб полегшити життя Браянові, Кесслерові чи ще якійсь людині, яка вважала її надто слабкою для цього світу.

— Я не божевільна, — сказала вона матері й деревам. — І я не хочу бути з тобою на тому світі, мамо. — Вона поглянула на небо. — Одного життя з тобою вже, мля, було більш ніж достатньо.

Коли вона дісталася позашляховика, вже була перша. На дорогу назад до траси 201 знадобиться дві години. Три години шляху вздовж неї, перш ніж вона добереться до містечка, достатньо великого для автовокзалу. Доведеться сподіватися, що через те маленьке містечко після шостої вечора ще ходять автобуси. Це якщо їй пощастить туди дістатись і її не зупинять через те, що її позашляховик має такий вигляд, ніби його впустили з підйомного крана.

Рейчел сіла за кермо й виїхала на ґрунтову дорогу. Коли вона проїхала близько милі, чоловік, який лежав на задньому сидінні, промовив:

— Що, нахрін, сталося з машиною Калеба? А ти, до речі, маєш гарний вигляд.

Він сів і всміхнувся їй у дзеркалі заднього огляду.

Браян.

30

Первісне «я»

Рейчел стала на гальма, перевела коробку передач у паркувальне положення і розстебнула пасок безпеки. Коли

Браян наполовину сів на задньому сидінні, вона вигулькнула із прогалини між двома передніми кріслами й ударила його у скроню. Вона не мала досвіду бійок, особливо навкулачки — кісточки пальців заболіли їй набагато сильніше, ніж вона б очікувала, — та вона зрозуміла, що влучила прямо, зі звуку удару: коли її кулак врізався у Браянове обличчя, пролунав такий різкий і потужний звук, якого вона вже давненько не чула. Рейчел побачила, як у його очах забриніли сльози, а його погляд став дезорієнтованим.

Тож вона вдарила його знову. Вперлася йому в плечі колінами. Вдарила його у вухо, в око, а тоді знов у скроню. Він спробував навалитися на неї верхньою частиною тулуба, та нерівновага діяла їй на користь, а ще Рейчел знала, що тепер діє лиш одне правило: не зупинятися, доки її не змусять. Вона чула, як Браянів голос просив її зупинитись, а її власний голос знов і знов називав його гівнюком, бачила, як він мружився під стрімкими ударами її кулаків. Він сяк-так звільнив праве плече, через що Рейчел незграбно розвернулася ліворуч, а тоді він зіштовхнув її з ніші для ніг і з сидіння. Рейчел провалилася у простір між передніми сидіннями, а він піднявся на задньому й кинувся до неї.

Вона копнула його в обличчя.

Цей удар виявився ґрунтовнішим за перший. Щось тріснуло — чи то кістка, чи то хрящ, — і Браян врізався потилицею у вікно. Він кілька разів роззявив і закрив рота, ніби надкушуючи повітря, а тоді різко закотив очі й знепритомнів.

«Я. Вирубил. Людину».

Коли Рейчел побачила, як Браянові очі засмикалися під об'якними повіками, із її рота вирвався тихий смішок. Її права рука вже набрякала і блищала від крові. Його крові. Вона вражено й несподівано стурбовано усвідомила, що в нього побите обличчя. І вона практично не сумнівалася, що п'ять хвилин тому воно не було побите.

«Це я накоїла?»

Рейчел узяла із собою ключ від машини й пістолет, вийшла з автівки та стала на дорозі. Їй захотілося покурити — так сильно, як не хотілося, відколи вона кинула курити сім років тому. Натомість вона вдихнула неймовірно свіжого лісового повітря і геть не змогла зрозуміти людини, якою була всього кілька годин тому, людини, яка думала про самогубство, думала про те, як їй здатися.

«Нахрін здаватись? Я здамся, коли загину. І загину не від своєї руки».

Відчинилися Браянові дверцята, і над вікном з'явилися його долоні. Решта Браянового тіла залишалася під дахом автівки.

— Ти все?

— Що — все?

— Закінчила мене гамселити?

Тепер у Рейчел жахливо боліла права рука, та вона все одно обхопила нею пістолет.

— Гадаю, так.

Він підняв голову над дахом, і вона наставила пістолет на нього.

— Господи! — Він знову пригнувся.

Вона обійшла машину за три великі кроки й наставила пістолет на Браяна.

— Сліпі?

Він опустил руки, які тримав біля голови, і розігнувся, несподівано змирившись зі своєю долею.

— Що?

— Цей пістолет ти теж зарядив сліпими набоями?

Він заперечно похитав головою.

Вона наставила пістолет на його груди.

— Ні, справді! — Він знову підняв руки. Значить, не так уже й змирився. — Бля, там справжні кулі.

— Та невже?

Він вирячив очі, бо раптом зазирнув їй у вічі, побачив, що вони виражали.

Вона натиснула на спусковий гачок.

Браян упав на землю. Ну, спершу відскочив від авто, намагаючись кинутися вліво, щоб уникнути кулі. Відскочив від джипа й упав на землю; його руки так і застигли в універсальному, хай і цілковито марному, жесті «прошу, не стріляйте в мене».

— Вставай, — наказала Рейчел.

Він підвівся і поглянув на шмат кори, який вона відстрілила від тонкої сосни праворуч від нього. Із його носа крапала кров, що падала йому на губи та стікала з підборіддя. Він витер її передпліччям. Сплюнув червоною слиною на зелену траву край дороги.

— Здається, це справжня кров. Як ти імітував кров у роті на човні?

— Хочеш здогадатися? — Він злегка всміхнувся — очима, проте не губами.

Рейчел думками повернулася на човен, повернулася до їхньої розмови. Вона бачила, як Браян дуже спокійно сидів там, поки вона вичитувала йому за другу дружину та друге життя. А він просто сидів собі та їв.

— Арахіс, — сказала вона.

Він не надто широко показав їй великого пальця.

— Ага, там були дві кульки з бутафорською кров'ю. — Він насторожено поглянув на пістолет. — Рейчел, а що ти тут *робитимеш*?

— Я ще не вирішила, *Браяне*. — Вона на мить опустила пістолет.

Він опустив руки.

— Якщо ти мене вб'єш — і я б не ставив цього тобі на карб, — тобі хана. Ні грошей, ні можливості заробити, тебе розшукують, щоб допитати у зв'язку з убивством, на тебе полюють...

— Двома вбивствами.

— Двома?

Вона кивнула.

Він осмислив почуте, а тоді повів далі.

— Також на тебе полюють двоє величезних засранців. Якщо ти мене вб'єш, тобі світить іще два чи, може, три дні на свободі з вільним вибором одягу. А я знаю, як тобі подобається стильно вдягатися, люба.

Рейчел знову здійняла пістолет. Він підняв руки. Глипнув на неї, вигнувши брову. Вона вигнула брову у відповідь. І цієї миті (якого милого?!) відчула зв'язок із ним, відчула бажання засміятися. Її лють, відчуття зради й люті на Браяна через те, що він позбавив її довіри, *життя*, нікуди не поділись... і все ж на якусь мить із цим переплелися всі давні почуття.

Їй довелося кинути всі сили на те, щоби стримати свої м'язи й не усміхнутися.

— До речі, про стиль, — зауважила Рейчел, — зараз у тебе геть не стильний вигляд.

Браян помацав пальцями обличчя, і на них з'явилася кров. Він поглянув на своє відображення у вікні джипа.

— Здається, ти зламала мені носа.

— Судячи зі звуку удару, так і було.

Він задер полу своєї футболки, оголивши груди, і протер обличчя.

— У мене неподалік лежить аптечка. Можна піти по неї?

— Любий, чому це я маю йти тобі назустріч?

— Тому що в мене там також стоїть джип, який не має такого вигляду, ніби хтось з'їхав на ньому, бляха, з мосту, люба.

Вони поїхали назад на галявину, а тоді зайшли в ліс щонайбільше на двадцять футів; там стояв ідеально замаскований «рейндж-ровер» трав'янисто-зеленого кольору, випущений на початку дев'яностих. У нішах його коліс було трохи іржі, задні панелі були трохи пом'яті, зате шини він мав нові і, судячи з вигляду, міг проїздити ще двадцять років. Браян під дулом пістолета Рейчел дістав із парусинового багажника позаду машини аптечку. Сів на вантажний майданчик під піднятим кузовом і заходився перебирати багажник, доки не відшукав дзеркальця для гоління. Почав

чистити порізи спиртом для протирання, час від часу кривлячись і морщачи обличчя від пекучого болю.

— Із чого мені почати? — спитав він.

— А з чого ти можеш почати?

— О, це просто. Ти з'явилася вже на пізньому етапі. Я розпочав цю справу давно.

— І що це за «справа»?

— У жаргоні моєї сфери це називається схемою засолення.

— А що в тебе за сфера?

Він дещо ображено й роздратовано поглянув на неї, як пригасла кінозірка, яку вона не впізнала.

— Я аферист.

— Шахрай.

— Мені більше подобається «аферист». Це звучить дещо зухвало. «Шахрай» просто звучить так, ніби, не знаю, ніби хтось може продавати людям копійчані акції чи сраний «Емвей».

— Отже, ти аферист.

Він кивнув і передав їй кілька змочених у спирті шматочків вати для кісточок пальців. Вона вдячно кивнула, засунула пістолет за пояс і відступила від Браяна на кілька кроків, аби протерти пальці.

— Років із п'ять тому я натрапив на збанкрутілу копальню, що продавалась у Папуа — Новій Гвінеї, тож заснував корпорацію і купив ту копальню.

— Що ти знаєш про копальні?

— Нічого.

Він вичистив кров із носа ватяною паличкою.

— Господи, — тихо мовив Браян із чимось подібним до захвату, — оце ти мене покоцала, дівчинко.

— Копальня. — Вона притлумила чергову усмішку.

— Отже, ми придбали копальню. А тим часом Калєб створив консалтингову компанію з абсолютно вигаданою, проте доволі правдоподібною та глибокою історією в Латинській Америці, історією на кілька поколінь, якщо не

надто до неї придивлятися. Три роки по тому та компанія, «Борго Енджиніринг», провела «незалежне» оцінювання копальні. Яку ми на той час уже засолили.

— Що означає «засолити»?

— Це коли в копальні насипають золота в місцях, дістатись яких легше, ніж до інших, але не надто легко. Це роблять із думкою про екстраполяцію: якщо тут знайдено певний відсоток золота, то можна припустити, що загалом у копальні якийсь інший відсоток золота. Саме це підтвердили наші незалежні консультанти...

— «Борго Енджиніринг».

Він зняв перед нею уявного капелюха.

— Саме це вони й підтвердили: що ми володіємо покладами золота загальним обсягом до чотирьохсот мільйонів тройських унцій, а не чотирьох мільйонів.

— А це підняло б ціну ваших акцій.

— Якби ми мали акції. Та ми їх не мали. Ні, так ми стали б потенційною загрозою для будь-яких конкурентів у регіоні.

— «Віттерман».

— А ти *непогано* шукала інформацію.

— Я ж десять років працювала репортеркою.

— Справді. То що ще ти з'ясувала?

— Що ви, ймовірно, взяли кредит у венчурного концерну під назвою «Коттер-Мак-Канн».

Браян кивнув.

— А чого він став би позичати нам гроші?

— На позір — щоб допомогти компанії захиститися від недружнього поглинання з боку «Віттерман», поки ви діставатимете звідти досить золота, щоби зробити компанію невразливою для поглинань.

Він знову кивнув.

— Але, — додала вона, — ходять чутки, буцімто «Коттер-Мак-Канн» схильна до хижацької конкуренції.

— Дуже, — підтвердив він.

— Отже, вона збиралася в будь-якому разі з'їсти вашу копаленьку зі всіма її прибутками.

— Ага.

— Та прибутків там не буде.

Тепер він пильно стежив за нею, протираючи останні порізи.

— На яку суму був кредит? — запитала вона.

Він усміхнувся.

— Сімдесят мільйонів.

— Готівкою? — Їй довелося стримати себе, щоб не підвищити голосу.

Він кивнув.

— Плюс чотириста п'ятдесят мільйонів акціонерними опціонами.

— Але ці опціони нічого не варті.

— *Si*¹.

Рейчел заходила по невеличкому колу, хрускаючи листям і сосновими голками під ногами, аж поки до неї не дійшло.

— Від початку вас цікавили лише ті сімдесят мільйонів.

— Ага.

— І ти дістав оті сімдесят мільйонів?

Він закинув останні закривавлені тампони в поліетиленовий пакет і простягнув його Рейчел.

— О, певна річ. Вони лежать у банку на Великому Каймані й чекають, коли я прийду й заберу їх.

Вона також закинула в пакет закривавлені тампони.

— То яка проблема у цього твого чудового плану?

Його обличчя спохмурніло.

— Проблема в тому, що ми опинилися в небезпеці, щойно переказали гроші з рахунка в Род-Айленді. Такі операції помічають швидко, особливо такі компанії, як «Коттер-Мак-Канн». Ми припустилися двох помилок: не здогадались, як *швидко* вона помітить переказ, бо не могли знати, що компанія платить одній людині з міністерства внутрішніх справ, а та включила операцію до ППО.

— Що це таке?

¹ Так (*icn.*).

— Повідомлення про підозрілі операції. Ми *знали*, що про нас повідомлять, але зазвичай перш ніж платник далеко не відразу дізнається про те, що операцію долучено до такого повідомлення.

— На що ще ви не розраховували?

— У тебе є годинка часу? — сумовито спитав він. — Спробувавши втнути щось таке, можна скоїти сотень із п'ять помилок і не помилитися лише в одному. Отже, ми не розраховували, що вони поставлять відстежувальний пристрій на мою машину. А вони зробили це навіть не тому, що вже щось запідозрили. Вони зробили це, тому що в них така стандартна робоча процедура.

— І до якого місця за тобою простежили?

— До того ж, що й ти. До житла Ніколь. — Йому урвався голос. Рейчел припустила б, що від щирої скорботи, якби не знала, який Браян добрий актор. — Не встигли за мною, напевно, хвилин на десять. Але її знайшли. І вбили. — Він потужно видихнув крізь стиснені губи. Раптом вибрався з-під кузова, закрив його й плеснув у долоні. — Тобі дуже-дуже треба дізнатися просто зараз іще щось таке, що не може чекати?

— Таких речей ще сотня.

— Таких, що *не можуть* чекати, — повторив він.

— Як ти став такий схожий на мерця? На дні гавані? Коли з тебе текла кров і... — Вона замахала руками, поступово замовкнувши.

— Сценічна майстерність, — пояснив Браян. — Із кров'ю було просто. То все кульки з нею. Кульки в мене на грудях було підготовлено, перш ніж ти зайшла в човен. Ті, що були у мене в роті, як ти знаєш, лежали в пакетику з арахісом. На мене чекав кисневий балон — залишалось хіба що вчасно дістатися того каменя. До речі, ти швидко пірнула. Блін. Я ледве встиг розміститися.

— Той вигляд, — нетерпляче сказала вона. — Ти дивився просто на мене мертвими очима, і лице в тебе теж було мертво.

— Отаке?

Браянові неначе вкололи в основу мозку повний шприц стрихніну. В його очах, а потім і на його обличчі загалом начисто згасло світло. У нього не просто неймовірно застигло лице — воно стало бездушним.

Рейчел помахала рукою в нього перед очима, а вони так і залишилися розфокусованими й жодного разу не кліпнули.

— Як довго ти можеш так робити? — спитала вона.

Браян видихнув.

— Мабуть, зміг би ще секунд із двадцять.

— А якби я й далі глипала там на тебе?

— О, в мене, імовірно, було ще сорок секунд, максимум хвилина. Але ти цього не зробила. І саме на це завжди розраховують добрі аферисти: на передбачуваність людської поведінки.

— Якщо вони — не «Коттер-Мак-Канн».

— Точно. — Він знову плеснув у долоні, і моторошна аура смерті покинула його обличчя. — Що ж, у нас досі обмаль часу, тож ти не проти, якщо я розкажу тобі все інше дорогою?

— Дорогою куди?

Він показав на північ.

— До Канади. Там нас уранці зустрине Калєб.

— Калєб? — перепитала вона.

— Так. Де ти його покинула, у сховку?

Вона витріщилася на нього, гадки не маючи, що сказати.

— Рейчел. — Він зупинився, тримаючи руку на водійських дверцятах. — Прошу, скажи мені, що після човна ви поїхали до сховку.

— Ми туди так і не дісталися.

Його обличчя спорожніло.

— Де Калєб?

— Браяне, він мертвий.

Він затулив обличчя руками. Опустив руки, а тоді притиснув долоні до вікон «рейндж-ровера». Опустив голову й неначе перестав дихати на цілу хвилину.

— Як він загинув?

— Йому вистрілили в обличчя.

Браян відійшов від машини й поглянув на Рейчел.

Вона кивнула.

— Хто?

— Не знаю. Двоє чоловіків, які шукали ключ.

Він здавався безпорадним. Навіть гірше, подумала вона. Згорьованим. Він кинув на ліс безтямний погляд, неначе був готовий знову знепритомніти, а тоді ковзнув по боці «рейндж-ровера» й сів на землю. Затремтів. Розридався.

За три роки вона жодного разу не бачила такого Браяна. Жодного разу не бачила нічого схожого. Браян не піддавався, Браян не ламався, Браян не потребував *допомоги*. Зараз Рейчел споглядала його падіння: відпадали та зникали вкрай важливі часточки його сутності. Рейчел поставила пістолет на запобіжник, сховала зброю за спиною і сіла на землю навпроти Браяна. Він витер очі й судомно вдихнув повітря мокрими ніздрами, що досі виблискували кров'ю.

Із дрожем у руках і губах він промовив:

— Ти бачила, як він загинув?

Вона кивнула.

— Він був так близько до мене, як ти зараз. Той хлопака просто його застрелив.

— Ким вони були? — Він випускав повітря крізь губи короткими видихами.

— Не знаю. Зовні вони скидалися на продавців страхування. І не дорогого страхування, як у торговельних пасажах.

— Як ти від них відірвалася?

Рейчел розповіла Браянові; тим часом він у неї на очах трохи повернув собі форму. Дрож у нього припинився, а очі проясніли.

— Він мав ключ, — промовив Браян. — Усе скінчилося. Гру, блін, закінчено.

— Який ключ?

— Від сейфової комірки в банку.

Рейчел помацала ключ у себе в кишені.

— Банку на Кайманових островах?

Він похитав головою.

— У Род-Айленді. Що було того останнього дня? Мене ніяк не покидало кепське відчуття — мабуть, я передчував лихе. Або це, або я, блін, просто запанікував, як малий. Кинув наші закордонні паспорти в банку. Вирішив: якщо до мене хтось добереться, до них може дістатися Ніколь. Але замість мене вони добралися до Ніколь. Тож я передав ключа Калєбові.

— Які закордонні паспорти?

Він кивнув.

— Мій, Калєбів, Хаїн, дитини, Ніколь, твій.

— Я вже не маю закордонного паспорта.

Браян стомлено підвівся і простягнув руку.

— Та ні, маєш.

Вона взялася за простягнуту руку й дозволила йому зіп'ясти себе на ноги.

— Якби я мала закордонний паспорт, то знала б про це. У мого термін дії сплив два роки тому.

— Я зробив тобі інший.

Браян досі не випустив її руки.

Вона досі її не висмикнула.

— Де взяв фотографію?

— У фотокабінці в ТРЦ того разу.

«Непогано, — подумала Рейчел. — Непогано».

Вона дістала з кишені ключ. Продемонструвала його й побачила, як Браян воскрес удруге за п'ятнадцять хвилин.

— Цей ключ?

Він кілька разів кліпнув, а тоді кивнув.

Вона повернула його до кишені.

— Чому він був у Калєба?

— Калєб мав забрати паспорти. Ми з ним могли зобразити один одного навіть уві сні. Трясця, та в його виконанні мій підпис був більше схожий на мій, ніж у моєму. — Він поглянув на хмарне небо. — Ми з тобою мали чкурнути до Канади й зустрітися з іншими в місці під назвою Сен-

Проспер. А звідти... *бля...* звідти всі разом поїхали б до Квебека й вилетіли б із країни.

Рейчел зазирнула йому в очі, а він відповів на її погляд; вони обоє мовчали, доки вона не спитала:

— Отже, ми, всі шестеро, мали покинути країну разом?

— Так, план був такий.

— Ти, твій найкращий друг, його дружина й дитина та дві твої дружини.

Він випустив її руку.

— Ніколь не була моєю дружиною.

— Тоді ким вона була?

— Моєю сестрою.

Рейчел позадкувала й серйозно придивилася до обличчя Браяна, щоб зрозуміти, правду він каже чи ні. Утім, що вона про це знає? Прожила з ним три роки, не знаючи ні його справжнього імені, ні професії, ні історії. Всього дві ночі тому він переконав її у власній загибелі, глипав на неї незрячими очима із дна океану. Ця людина брехала не так, як брешуть нормальні люди.

— Твоя *сестра* була вагітна?

Він кивнув.

— Хто був батьком?

— У нас немає на це часу.

— Хто був батьком?

— Такий собі Джоел, ясно? Працював із нею в банку. Одружений, уже мав трьох дітей. Це була коротка інтрижка. Та Ніколь завжди хотіла дитину, тож залишила вагітність навіть тоді, як порвала із Джоелом. Підтримки Джоела вона не потребувала: ми збиралися прибрати до рук сімдесят мільйонів. Хочеш зустрітись із Джоелом? Я можу це влаштувати. Можеш його спитати, чи була його мертва колишня коханка вагітна його дитиною, вже на шостому місяці, коли хтось укоротив її віку на кухні, бо її брат, — тепер він збуджено ходив туди-сюди, — її *тупорилий брат* залишив свою автівку перед її будинком, а сам тим часом повернувся до Бостона, щоб шоком повернути тебе до реальності.

Вона різко реготнула, неначе гавкнула.

— Ти *що*? Ти спробував шоком повернути мене до реальності?

Він яскраво зобразив щиру невинність.

— Ну так.

— Це найбільша маячня, яку я коли-небудь чула.

— Мені було потрібно, щоб ти була готова тікати. Я не очікував, що «Коттер-Мак-Канн» радо триматиметься за гачок іще, блін, три місяці. Шість? Я сподівався на шість. Але вони, блін, кльонули рано, бо вони агресивні, жадібні й хочуть діставати бажане за своїм графіком, а не за чужим. Я не очікував, що вони покладуть гроші на наш рахунок і того ж дня наймуть незалежну консалтингову фірму для чергової перевірки копальні. Та вони це зробили. А ще я не очікував, що вони напустять двох убивць на мене і на мою команду водночас. Але це вони теж зробили. Тож мені довелося відкинути план А, забити на план Б і перейти просто до плану В, у якому я, блін, пробуджую тебе шоком. І знаєш що? Він спрацював.

— Ніщо не спрацювало. Ніщо...

— Ти ще боїшся керувати автівкою?

— Ні.

— Боїшся сідати в таксі?

— Ні.

— Боїшся дичавини чи широких відкритих просторів? А ліфтів? А пірнати в океан? Рейчел, у тебе була хоч одна панічна атака, відколи все це почалося?

— Звідки мені знати? Я панікувала, відколи побачила, як ти вийшов через чорний хід однієї будівлі в Бостоні, хоча сказав, що ти в Лондоні.

— Правильно. — Він кивнув. — І ти відтоді щодня та щохвилини долала цю паніку, щоб робити те, що потрібно. Зокрема, між іншим, щоб убити мене.

— Але ж ти не загинув.

— Так, що ж, перепрошую. — Він поклав руки їй на плечі. — Ти вже не боїшся, бо перестала слухати всіх,

окрім свого первісного «я». Ти мала всі потрібні «докази» для того, щоб заповзти назад у своє життя і залишатися в ньому. Я не став робити зачіпки очевидними, а змусив тебе попрацювати, щоб до них добратися. Ти б могла довіритися своїм очам — приміром, візові штампи здавалися цілком справжніми, — та натомість, мала, ти довірилася своєму чуттю. Ти виходила з того, що знала оцим, — він показав на її груди, — а не оцим. — Він показав на її голову.

Рейчел довго дивилася на нього.

— Не називай мене малою.

— Чому?

— Бо я тебе ненавиджу.

Браян замислився над цим і знизав плечима.

— Ми зазвичай ненавидимо те, що нас пробуджує.

31

СХОВОК

Вони кинули побитий Калєбів позашляховик у лісі та проїхали «рейндж-ровером» триста миль на південь, до Вунсокета, розташованого у штаті Род-Айленд, просто на південь від масачусетського кордону й миль за п'ятнадцять на північ від Провіденса. Під час поїздки вони мали багато часу на розмови, та, по суті, говорили хіба що про найнагальніше. Вони слухали радіо досить довго, щоб почути, що обоє вважаються «фігурантами» у справах про загибель двох людей у двох різних штатах. Поліціанти у Провіденсі й Бостоні не бажали розголошувати, чому вбачають якийсь зв'язок між убивством працівниці провіденського банку з маленького містечка та вбивством бізнесмена в Бостоні, проте були рішучо налаштовані зустрітись із Браяном

Алденом, братом провіденської жертви й діловим партнером бостонської жертви, а також із дружиною Браяна Алдена, Рейчел Чайлдс-Делакруа. Легку персональну зброю, зареєстровану на «фігурантів», не було знайдено в їхній оселі у Бек-Беї, тож їх слід було вважати озброєними.

— Моє життя, по суті, зруйновано, — сказала Рейчел десь поблизу Льюїстона у штаті Мен. — Навіть якби я могла очистити своє ім'я.

— Ключове слово — «якби», — зауважив Браян.

— Я б заради цього вивернула всі свої кишені.

— При цьому довго просидівши у в'язниці.

Вона кинула на нього лютий погляд, але він цього не побачив, бо не зводив очей із дороги.

— Та мене однаково могли б надовго посадити за додатковими звинуваченнями.

Браян кивнув.

— Приміром, за перешкоджання відправленню правосуддя. Копи, як правило, злегка ображаються, якщо забути їм повідомити, що за столом у твоєї їдальні сидить труп. Утеча з місця злочину, незаконна втеча, необережність за кермом — я певен, що згадаю дещо ще.

— Не смішно, — сказала Рейчел.

Він поглянув на неї.

— А коли я вдавав, ніби це смішно?

— Просто зараз. Ти сарказмуєш, ехидствуєш.

— У мене таке буває, коли я нажаханий.

— Ти нажаханий? Ти?

Він підняв брови.

— Більш ніж нажаханий. *Якщо* ніхто не знайшов сховку і ми можемо зробити те, що нам потрібно там зробити, і *якщо* ми зможемо прослизнути до Провіденса без примусу, *якщо* зможемо проникнути до банку й дістатися сейфової комірочки, в якій я сховав паспорти й гроші на втечу, *якщо* ми все-таки зможемо вибратися з того банку та з Провіденса, забрати Хаю з дитиною та знайти аеропорт, у якому нас ніхто не шукає, а наші обличчя не показують

на екранах у кожній оселі та по дев'ятьох телевізорах, які показують *CNN* у барі в аеропорту, а також *якщо* на нас не чекає жодна їхня людина в Амстердамі, — то так, ми б могли пережити цей рік. Але я оцінив би наші шанси на успішне подолання всіх цих перешкод як... не знаю... нікчемні, а може, й узагалі ніякі.

— Амстердам, — промовила Рейчел. — Я думала, банк розташований на Кайманових островах.

— Так і є, але там на нас однозначно чекатимуть. Якщо ми доберемося до Амстердама, то зможемо переказати всі гроші до Швейцарії.

— Тільки навіщо зупинятися в Амстердамі?

Браян знизав плечима.

— Амстердам мені завжди подобався. І тобі він припав би до душі. Там гарні старі канали. Щоправда, велосипедів багацько.

— Ти говориш так, ніби везеш мене на екскурсію.

— Ну, а таким наш план і є, хіба ні?

— Ми не разом, — сказала вона.

— Не разом?

— Ні, гівно ти брехливе. Віднині й надалі це — ділова домовленість.

Браян на мить опустил своє вікно й підставив обличчя під струмінь повітря, щоб прокинутися. Підняв вікно назад.

— Гаразд, — погодився він, — ти вдаєш із себе ділову людину. Але я в тебе закоханий.

— Ти нічогосінько не знаєш про любов.

— Гадаю, нам доведеться змиритися з тим, що ми в цьому не погоджуємося.

— Ти коли-небудь шукав мого батька?

— Що?

— Коли я з тобою познайомилася, ти був приватним детективом.

— Це була афера. Ба більше, моя перша афера.

— То ти насправді взагалі не був приватним детективом?

Він похитав головою.

— Я поставив цю ширму для перевірок особистої інформації про всіх працівників технічного стартапу, що починав діяти в тій місцевості.

— Нащо ставити якусь ширму для звичайних перевірок особистої інформації?

— Якщо я правильно пам'ятаю, та компанія мала шістдесятьох чотирьох працівників. Шістдесят чотири дати народження, шістдесят чотири номери соціального страхування, шістдесят чотири історії.

— Ти вкрав персональні дані в шістдесяти чотирьох людей.

Він кивнув. Швидко, але з гордістю.

— Персональні дані однієї з них є у твоєму закордонному паспорті.

— Але що було, як я ввійшла у двері твого кабінету?

— Я спробував умовити тебе не наймати мене.

— Та коли я повернулася кілька місяців по тому, ти просто взяв у мене гроші і...

— Я шукав твого батька, Рейчел. Надривався над цією справою. Якби ж то мені вистачило розуму зважити на те, що Джеймс — його прізвище. Але мені не вистачило розуму. Зате я, як і обіцяв, установив особи всіх викладачів на ім'я Джеймс, які працювали в тому регіоні за попередні двадцять років. Єдину свою чесну роботу в ролі приватного сищика я здійснив для тебе.

— Чому?

— Тому що ти хороша.

— *Яка-яка?*

— Хороша. Ти — одна з дуже небагатьох хороших людей, яких я зустрів. І за тебе варто боротися, так само як варто боротися з тобою. Ти варта всього на світі.

— Ти страшенний брехун. Просто зараз ти, блін, займаєшся шахрайством. Обшаровуєш мене.

Браян замислився над цим і врешті сказав:

— Коли я зустрів тебе того вечора в барі, Каліб і Ніколь весь час казали мені позбутися тебе. Аферисти не можуть

мати особистого життя, казали вони, тільки статеве життя. І це сказала моя сестра, яка врешті залетить від одруженого. Вона дає мені поради щодо особистого життя. А ще Калєб, який одружиться із жінкою, що не розмовляє англійською. Ось вони, мої порадики. — Він похитав головою. — «Не закохуйся». Що ж, це скінчилось охуєнно для всіх нас.

Рейчел подумки змусила себе подивитись у вікно, а не на Браяна.

— Я закохався в тебе, бо саме так буває, коли зустрінеш жінку з обличчям, у яке хочеться дивитися перед смертю. Падаєш. І не зупиняєшся. А якщо дуже пощастить, то вона падає разом із тобою, і ти вже не повертаєшся туди, де був раніше, бо якби там було аж так чудово, тобі б узагалі не було потрібно падати. Та впавши, я полетів на самісіньке дно. Тоді я саме розпочав цю аферу. Зустрів я тебе того вечора, коли підписав папери на копальню. Калєб мав зустрітись зі мною в барі, щоб це відсвяткувати, та я побачив тебе, написав йому СМС і сказав, що за обідом з'їв несвіжого тунця, і Калєб поїхав повечеряти кудись сам. Я ж поглянув на той бік бару й подумав: «Це Рейчел Чайлдс. Колись я спробував знайти її батька. Колись я стежив за нею в новинах». Був час, коли я роздумував, хто той щасливчик, який їде додому й бачить там тебе. А тоді до тебе причепився той п'яний, я зміг прийти тобі на допомогу, а ти, за іронією долі, подумала, що це може бути шахрайством. Мені це завжди дуже подобалося. Так я на хвилинку повірив у Бога. Відтак ти пішла, а я вибіг на вулицю, шукаючи тебе. — Браян поглянув на Рейчел. — І знайшов тебе. А тоді ми прогулялись, у нас вимкнулися мізки і ми знайшли свій чудовий бар.

— Що за музика грала, коли ми ввійшли?

— Том Вейтс.

— Яка пісня?

— «Довгий шлях додому».

— А мала бути «16 набоїв із 306-го».

— Май совість. — Браян посунувся у кріслі та знову поклав зап'ясток на кермо. — Рейчел, можливо, тобі не до

вподоби мої методи і, можливо, тобі неприємно дізнатися, що я заробляю на життя великим шахрайством. Тож ти можеш мене розлюбити, та я не можу розлюбити тебе. Я б так не зміг.

Вона мало не купилася на це, хай і всього на мить, але тут згадала, що це за людина: актор, шахрай, аферист, професійний брехун.

— Люди, які люблять одне одного, — зауважила вона, — не руйнують одне одному життя.

Він стиха реготнув.

— Звичайно. Така вже сутність любові: там, де колись був один, тепер двоє, а в цьому набагато менше зручності, порядку й безпеки. Ти хочеш, щоб я вибачився за твоє зруйноване життя? Гарзд. Вибач. Але що я зруйнував? Твоя мати мертва, батька ти ніколи не знала, друзі в тебе у кращому разі тимчасові, а ще ти ніколи не виходиш із квартири. Що за життя я забрав, Рейчел?

«А й справді: що за життя?» — замислилася вона, коли вони на заході сонця в'їхали до Вунсокета.

То було вицвіле, вигоріле фабричне містечко зі сповненими надій острівцями джентрифікації, не здатними скомпенсувати атмосферу закинутості. Головна вулиця була всяяна порожніми вітринами. За цими будівлями височіли якісь заводи з розбитими вікнами чи геть без вікон; їхні цегляні корпуси були щедро прикрашені графіті, а нижні поверхи захоплювала земля, що залишала тріщини в їхніх фундаментах. Усе це, ота цілковита відмова від американської промисловості, той перехід від культури створення цінних речей до культури споживання речей сумнівної якості, сталося ще до народження Рейчел. Вона виросла серед порожнечі, серед чужої пам'яті про мрію — таку тендітну, що вона, певно, була приречена з моменту свого зародження. Якщо між країною та її громадянами й існував колись якийсь суспільний договір, то тепер його вже давно не існувало, як не брати до уваги гоббсівської угоди, що діяла, відколи наші предки вперше вибра-

лися з печер у пошуках їжі: «Щойно я дістану своє, ви залишитеся самі».

Браян проїхав низкою темних горбистих вулиць, а тоді дістався чотирьох видовжених чотириповерхових корпусів, із яких складався збанкрутілий завод понад річкою. Кілька кварталів довкола заводу були геть порожні. Кожен цегляний корпус мав щонайменше сотню вікон, що виходили на вулицю, та стільки ж із боку річки. Високі віконні рами посередині корпусів були вдвічі більші за інші. Браян об'їхав цей комплекс і дістався двох критих проходів, що сполучали корпуси на рівні четвертого поверху, завдяки чому комплекс згори скидався на дві літери «Н».

— Оце твій сховок? — запитала Рейчел.

— Ні, це покинутий завод.

— Тоді де сховок?

— Неподалік.

Вони їхали повз розбиті вікна й бур'яни заввишки з «рейндж-ровер». Під Браяновими шинами хрускотіли гравій, камінці й уламки битого скла.

Браян дістав телефон і швидко відіслав комусь СМС. За кілька секунд телефон завібрував, сповіщаючи про відповідь. Браян повернув телефон до своєї куртки. Ще двічі об'їхав завод. На краю його території вимкнув передні фари й піднявся на маленький горбок, схоже, розташований зовсім неподалік від греблі. На вершині горбка, частково схований за скупченням напівмертвих дерев, стояв невеличкий двоповерховий цегляний будинок із чорним мансардним дахом. Браян припаркував «ровер», але не став вимикати двигун, і вони з Рейчел посиділи, стежачи за будинком.

— Колись там мешкав нічний сторож. Місто володіло всією цією землею ще із сімдесятих, коли завод гігнув. Більша частина землі, ймовірно, отруєна, а грошей на її перевірку нема ні в кого, тож нам продали цей будинок за копійки. — Він посунувся на сидінні. — Взагалі-то там добрий каркас і гарний огляд. До нього неможливо наблизитися, залишившись невидимим.

— Кому ти написав? — запитала Рейчел.

— Хаї. — Він кивнув на будинок. — Вона там з Аннабель. Хотів її сповістити, що зараз приїду.

— Тоді чому ми не заходимо?

— Ще зайдемо.

— Чого ми чекаємо?

— Чекаємо, коли моє відчуття жаху пересилить нетерплячка. — Браян поглянув на будинок. Із його глибин виходило світло. — Якби все було чисто, Хая мала б відписати: «Я в нормі. Заходь».

— І що?

— Вона написала тільки першу половину.

— Ну, ця мова для неї не рідна. А ще вона налякана. Браян трохи пожував щоку.

— Ми не можемо розповісти їй про Калеба.

— Ми мусимо розповісти.

— Якщо вона гадатиме, що він просто затримався і зустрінеється з нами в Амстердамі за кілька днів, у неї не буде зриву. А якщо ні? — Він повернувся, не встаючи з крісла, і торкнувся руки Рейчел. Вона її відсмикнула. — Ми не можемо їй сказати. Рейчел, Рейчел.

— Що?

— Якщо це піде шкереберть, вони переб'ють нас усіх. Разом із дитиною.

Вона поглянула на нього крізь темряву в «рейндж-ровері».

— Не можна давати Хаї привід для більш непередбачуваної поведінки, ніж та, на яку вона здатна зараз. Розповімо їй в Амстердамі.

Рейчел кивнула.

— Мені треба, щоб ти сказала це вголос.

— Розповімо їй в Амстердамі.

Браян довго дивився на неї, а тоді сказав:

— Пістолет досі при тобі?

— Ага.

Він сів під крісло й дістав 9-міліметровий Glock, який ховав за спиною.

— У тебе весь цей час був пістолет, — вимовила Рейчел.
— Блін, Рейчел, — відказав Браян, розпачливо зітхнувши, — у мене їх три.

Вони двічі обійшли будинок у темряві, перш ніж Браян разом із Рейчел піднявся благенькими сходами на задвір'ї до дверей, із яких за багато років злущилася більша частина фарби. Під ногами в них рипіли мостини, та й сам будинок рипів на несподівано холодному вітрі, більш характерному для ранньої осені, ніж для раннього літа.

Браян пройшов ганком, перевірів усі вікна й парадні двері, а тоді вони повернулися на задвір'я. Він відімкнув двері, і вони ввійшли.

Ліворуч забікала сигналізація; Браян увів на клавіатурі дату народження Рейчел, і бібікання припинилося.

Центральний коридор тягнувся просто від чорного ходу до парадних дверей, минаючи дубові сходи. У будинку пахло чистотою і пилом водночас, а за ними, можливо, злегка відгонило цвіллю, якої, імовірно, неможливо було позбутися й за тисячу прибирань. Браян дістав із куртки два ліхтарики, віддав один Рейчел і ввімкнув світ.

Хая сиділа під щілиною для пошти в парадних дверях, тримаючи в руках пістолет; праворуч від неї валялася рекламна пошта.

Браян помахав їй рукою, тепло всміхнувшись, і пішов до неї коридором. Вона опустила пістолет, і він незграбно її обняв, а тоді вони з Рейчел стали перед нею.

— Дитина спить. — Хая показала на стелю.

— Тобі треба поспати, — сказав Браян. — У тебе зморений вигляд.

— Де Калєб?

— Хає, його, можливо, переслідують лихі люди. Він не хотів привести їх сюди. До тебе й Аннабель. Розумієш?

Вона, дихаючи аж занадто швидко, сильно закусила верхню губу — Рейчел аж стало лячно, що звідти бризне кров.

— Він... живий?

Господи.

— Так, — сказав Браян. — Невдовзі виїде через штат Мен. Пам'ятаєш, як ми це обговорювали? Він проїде до Канади й вилетить із Торонто. Відстежити його у штаті Мен ніхто не зможе. Ми знаємо той ландшафт. Ти розумієш, що таке «ландшафт»?

Вона двічі кивнула.

— Із ним усе буде... гаразд?

— Так, — сказав Браян із твердістю, що викликала в Рейчел огиду.

— Він не бере... мобільного.

— Це ми пояснили. Хає, телефон можна відстежити. Якщо хтось із нас думає, що його переслідують, то не чіпає телефона. — Браян узяв її за руки. — Все буде гаразд. Уранці ми всі звідси виберемося.

Хая подивилася на Рейчел як жінка на жінку, поглядом, що долав усі мовні бар'єри: «Я можу довіряти цьому чоловікові?»

Рейчел ствердно кліпнула.

— Іди поспи. Цей відпочинок стане тобі у пригоді.

Хая піднялася темними сходами, і Рейчел притлумила в собі сильне бажання побігти до неї і розповісти, що всі їхні слова неправдиві. Її чоловік мертвий. Батько її дитини мертвий. Вона та її немовля невовзі подадуться навіть з парочкою дволиких незнайомих, які збрехали їй і брехатимуть далі, аж поки в неї не залишиться можливостей спаскудити їм утечу.

На вершечку сходів Хая звернула праворуч, і Рейчел перестала її бачити.

Браян прочитав її думки.

— Що ти хочеш їй сказати?

— Що її чоловік мертвий, — прошепотіла вона.

— Чудово. На здоров'я. — Він театральньо махнув рукою на сходи.

— Не будь жорстоким, — відказала вона за мить.

— Не роздавай оцінок, — промовив він, — якщо не готова діяти сама.

Вони разом перевірили нижній поверх кімната за кімнатою. Там було порожньо.

Лише тоді Браян увімкнув світло.

— Це точно розважливо? — спитала Рейчел.

— Якби вони знали про це місце, — відповів Браян, — то перебували б на фабриці чи всередині з Хаєю. Їх немає ні там, ні тут, а це означає, що в цьому сховку досі безпечно. Ніколь його не виказала. Ймовірно, тому що вони не подумалися її спитати.

— Хаїна спальня нагорі праворуч. — Його тіло раптом обм'якло від виснаження, і до Рейчел дійшло, що вона також зморена. Браян показав кудись на сходи рукою, у якій тримав пістолет. — Біля санвузла є комірчина для білизни. У першій спальні зліва є комод з одягом твого розміру. Пропоную прийняти душ; я поставлю варитися каву, і ми повернемося до роботи.

— Над чим ми маємо працювати?

— Я мушу трохи повчити тебе фальсифікації.

32

Сповідь

Коли Рейчел із невисохлим волоссям і горнятком кави в руці, одягнена у футболку, худі та спортивні штани (усе, як і було обіцяно, її розміру), сиділа за столом із чоловіком (*чи залишався він їй чоловіком?*), він поклав на стіл перед нею чистий блокнот із ручкою. Тоді поклав кілька документів із підписом своєї сестри.

— Я буду Ніколь?

— Протягом п'яти хвилин, яких має вистачити на те, щоб увійти до того банку та вийти з нього, ти будеш Ніколь під її останнім псевдонімом.

Браян попорпався у спортивній сумці та врешті дістав невеличкий стосик перев'язаних гумкою посвідчень і кредиток. Витягнув водійські права штату Род-Айленд. Їх було видано на ім'я Ніколь Росовіч. Поклавши їх на стіл перед Рейчел, Браян напружено похитав головою. Рейчел здалося, що він цього не усвідомлює.

— Я геть не схожа на неї, — сказала вона.

— У вас схожа будова кісток, — зауважив він.

— Очі не такі.

— Тому я і зберігаю набір кольорових контактних лінз.

— У них різна форма. — Рейчел показала пальцем. — І в неї вони були більші. І губи тонші.

— Але ніс у тебе схожий, і підборіддя теж.

— Усякий зможе побачити, що я — не вона.

— Гетеросексуальний дядько майже середнього віку з двома цілими та двома десятими дитини, найнуднішою роботою на світі і, гадаю, так само найнуднішою на світі дружиною? Про розкішну білявку, що перебувала в його офісі три місяці тому, він пам'ятатиме одне: вона була розкішною білявкою. Тому зробимо тебе білявкою. Із розкішністю вже й так усе гаразд.

Рейчел зігнувала цю спробу зіграти на її марнославстві.

— Тут є потрібна фарба для волосся?

— У мене є перуки. Одна — така сама, як була в неї.

— Знаєш, у банках зараз є програми для розпізнавання облич.

— У цьому банку — ні, — відказав Браян. — Тому я його і обрав. У будь-якій незрозумілій ситуації звертайся до малого бізнесу. Цей банк працював у Джонстоні три покоління. Банкомат там поставили всього чотири роки тому, та й то аж тоді, як його клієнти подали петицію. Власник, та людина, із якою ти зустрінешся, також працює в банку менеджером і проводить усі операції із сейфовими комірками. Звати його Манфред Торп.

— Та йди в сраку, — промовила Рейчел.

Він усівся на стілець поряд із нею.

— Ні, справді. Він сказав мені, що ім'я Манфред побу-
тує в його родині вже тисячу років. Каже, що в кожному
поколінні треба називати одного малого Манфредом, і же-
реб, за його ж словами, впав на нього.

— Як добре ти його знаєш?

— Зустрічався один раз, та й по всьому.

— Але знаєш про нього все.

Браян знизав плечима.

— Зі мною люблять розмовляти. Мій батько був такий
самий.

— Хто *був* твій батько? — Вона повернула стілець до
нього. — Твій справжній батько.

— Джеймі Алден, — весело сказав він. — Люди нази-
вали його Ходаком.

— Бо він полюбляв ходити пішки?

Браян заперечно хитнув головою.

— Бо йому жодного разу не траплялося місце чи люди-
на, що їх би він не покинув. Пішов з армії, не попередив-
ши там нікого, пішов десь із двадцяти робіт, пішов від трьох
дружин, перш ніж зустріти мою матір, і ще від двох після
неї. Він то з'являвся в моєму житті, то випадав із нього, аж
доки не напав у Філадельфії не на того ювеліра. Той хло-
пака був озброєний до зубів, а Ходак узагалі не вмів стрі-
ляти. Він убив мого тата. — Браян здригнувся. — Мабуть,
це називається «живи з мечем — загинь від меча».

— Коли це сталося?

Порпаючись у своїй пам'яті, він поглянув на стелю.

— Коли я був у «Трініті».

— Коли тебе витурили?

Браян відповів на її згадку про цей маленький факт, схи-
ливши голову набік і злегка всміхнувшись. Завмер на мить,
дивлячись на той бік столу, і врешті кивнув.

— Так, я розмазав по стінці професора Найджела Роу-
лінса наступного дня після того, як довідався про смерть
батька.

— Розмазав по стінці вантузом.

— Той був під рукою. — Згадавши про це, Браян раптом реготнув.

— Що таке?

— Гарний, — пояснив він, — був день.

Вона похитала головою.

— Тебе викинули з акторської школи за напад на людину.

Він кивнув.

— І завдання тілесних ушкоджень.

— Як такий день може бути гарним?

— Я діяв, слухаючись свого чуття. Я знав, що він неправильно чинить із Калебом, і знав, що те, що мушу зробити я сам, правильно. Найджел залишився на роботі, а може, й дотепер навчає студентів посередніх прийомів уживання в роль — хто його знає. Та готовий закластися на свою частку з тих сімдесяти мільйонів, що він більше ніколи не поведеться зі студентом так, як поведився з Калебом чи своїми жертвами до Калеба. Бо в нього в підкірці сидить, що якийсь інший студент на його курсі може стати для нього новим Психом Браяном Алденом і роз'їбати йому піку вантузом. Того дня я вчинив саме так, як мені треба було вчинити.

— А я? — спитала Рейчел за мить.

— А що ти?

— Я не дію, корячись своєму чуттю. Не йду проти світу.

— Та ні, все навпаки. У тебе просто давно не було практики. Та тепер ти знову за це взялася, мала.

— Не зви мене малою.

— Гаразд.

— Ти займався цією аферою з копальнею десь чотири роки?

Він замислився, порахував дещо подумки.

— Ага, десь так.

— Але як довго ти прикидався Браяном Делакура?

На його обличчі відобразилося щось подібне до сорому.

— Майже двадцять років із перервами.

— Чому?

Він довго мовчав, крутячи це запитання в голові так, ніби ще ніхто не додумався його поставити.

— Якось у Провіденсі я працював увечері в піцерії, а тут один мій колега сказав: «У барі через дорогу сидить твій двійник». Тож я пішов туди, і так, там був Браян Делакруа з кількома собі подібними — явно хлопцями із грошовитих родин — і купкою розкішних дівчат. Коротше кажучи, я пробув у барі достатньо довго, щоб здогадатись, яке пальто належить йому, і вкрав його. Прекрасне було пальто: кашемірове, чорне з криваво-червоною підкладкою. Надягаючи його, я щоразу почувався... — він спробував знайти потрібне слово, — значущим. — У Браяна був погляд маленького хлопчика, що загубився в торговельному центрі. — У Провіденсі я не міг часто ходити в цьому пальті: надто вже висока була ймовірність наскочити на нього; та коли мене витурили із «Трініті», я поїхав до Нью-Йорка й почав усюди ходити в тому пальті. Якщо мені потрібно було вмовити когось узяти себе на роботу, я надягав його, і робота діставалася мені. Бачив жінку, яка мені подобалася, надягав пальто, і *вуаля* — вона в моєму ліжку. До мене досить швидко дійшло, що річ не в самому пальті. Річ була в тому, що я ним прикривав.

Рейчел примружилася на нього.

— Пальто, — пояснив він, — приховувало, що батько мене кинув, а моя мати пиячила; приховувало те соціальне житло, у якому ми мешкали та яке завжди трохи пахло чуваком, що вмер там від передозу незадовго до того, як ми туди в'їхали; приховувало всі хрінові різдвяні свята і дні народження, яких ми ніколи не святкували; чеки програми соціальної допомоги; відключення світла та п'яних покидьків, які крутилися довкола моєї матері; і те, що колись я, імовірно, просто стану таким самим п'яним покидьком у житті жінки, дуже схожої на мою матір. Працюватиму на таких самих нікчемних роботах, устряватиму в такі самі історії в барах і так само заведу дітей, якими нехтуватиму, доки вони не виростуть і не зненавидять мене. Та коли я надягав оте

пальто, у моєму майбутньому не було нічого такого. Надягаючи те пальто, я був не Браяном Алденом, а Браяном Делакруа. А бути Браяном Делакруа в найгірший день його життя завжди було краще, ніж бути Браяном Алденом у найкращий день його життя.

Ця сповідь, здавалося, рівною мірою виснажила та знітила Браяна. Трохи подивившись на панелі вздовж стіни, він зітхнув і позирнув на папери, що їх підписала його сестра. Перевернув один із них на столі догори дригом.

— У підроблянні підписів заковика в тому, щоб бачити підпис як фігуру, а не як підпис. Намагатися повторити цю фігуру.

— Але тоді він вийде догори дригом.

— О так, я б про таке не подумав. Тоді можна спокійно кинути це діло.

Рейчел штурхнула його ліктем.

— Стулися.

— О-о-ох. — Він потер собі ребра. — Я навчу тебе робити це правильно, коли ти навчишся добре копіювати його догори дригом. Згода?

— Згода.

Рейчел узялася за ручку.

У вільній спальні вона чула, як він по той бік стіни спершу крутився в ліжку, а тоді захропів. Так вона здогадалася, що він ліг на спину: Браян хропів саме тоді і в жодному разі не на боці. Також це означало, що він роззявив рота. Зазвичай вона штурхала його — лагідно, для цього завжди було потрібно небагато, — і він перевертався на бік. Рейчел уявила, як робить це тепер, але для цього потрібно було залізти до нього в ліжку, а вона не могла бути впевнена, що зробить це й залишиться вдягнуеною.

З одного боку, це було взірцем безумства: *через* цю людину її життя могло скінчитися наступного дня чи навіть того ж вечора. Жодної іншої причини не було. Він повипускав із кліток у підвалі демонів, які не зупиняться, доки вона

не помре чи не сяде. Тож відчувати до нього сексуальний потяг було ідіотизмом.

Але, якщо поглянути на це з іншого боку, її життя могло скінчитися наступного дня чи навіть того ж вечора, і від усвідомлення цього в її тілі розкривалися всі пори й рецептори. Воно перетворювало й загострювало все, що вона бачила, нюхала, відчувала. Вона чула гудіння води, що текла по трубах, відчувала запах металу в річці й чула, як уздовж фундаменту сновигають гризуни. Її плоть, здавалося, нанесли на кістки лише того ранку. Рейчел готова була побитись об заклад, що не надто схибила б, якби спробувала вгадати, скільки ниток у її постільній білизні, а кров у її жилах мчала, наче потяг, що їде пустелею вночі. Вона заплющила очі й уявила, як прокидається — так само, як прокинулась одного разу в перші місяці їхніх стосунків, — і розуміє, що його голова сховалася між її стегон, а його язик і губи лагідно, дуже-дуже лагідно ворухнуться серед складок її тіла, які вже стали вологими, як та ванна, яку вона приймала вві сні. Кінчивши того ранку, вона так сильно копнула його лівою п'яткою по стегні, що там залишився синець. Браян схопився за свою свіжу травму, досі розминаючи зсудомлену щелепу; при цьому він мав дуже дурнуватий і водночас дуже сексуальний вигляд, і Рейчел хихотіла, не припиняючи тремтіти від оргазму — ба більше, перепрошуючи і ще відчуваючи його слабке, але різке відлуння. Вона навіть не витерла своїх слідів із його вуст, перш ніж поцілувати його, а почавши його цілувати, не змогла зупинитися, доки не довелося ковтнути повітря — щедро, спрагло, гучно. У наступні роки Браян згадуватиме той поцілунок, казатиме, що то був найкращий поцілунок у його житті, що вона так глибоко проникнула в нього тим поцілунком, що він відчував, як вона плаває в його темряві. Коли ж вона довела до піку його і вони лежали на руїнах ліжка з дурнуватими усмішками та спітнілими лобами, вона вголос запитала, чи не є секс окремим мініатюрним життєвим циклом.

«Як це?» — спитав Браян.

«Ну, він починається з думки чи поколювання — неодмінно чогось малого, — а тоді виростає».

Браян поглянув на себе. «Або зменшується».

«Ну так, опісля. Та теоретично він росте, росте й набирається сил, а тоді відбувається вибух, а після нього — своєрідна смерть чи вмирання, зменшення очікування, і звичай людина заплющує очі та мліє».

Тепер вона розплющила очі в чужому ліжку й вирішила, що думає про секс із чоловіком, якого наразі ненавидить, через близькість до смерті. І хоча її гнів на Браяна лежав зовсім близько до поверхні, у верхньому шарі її шкіри, їй довелося притлумити сильне бажання вислизнути із цього ліжка, прошльопати босоніж за ріг, до його кімнати, і розбудити його так, як він того ранку розбудив її.

А тоді до Рейчел дійшло, що вона хоче не сексу. Аж ніяк. І навіть не дотику.

Вона пройшла коридором і проникнула до його кімнати. Коли вона тихо зачинила за собою двері, його дихання змінилося. Знявши футболку та спідню білизну й залишивши їх піддверима, вона зрозуміла, що він уже прокинувся і намагається пристосувати очі до темряви. Рейчел залізла на ліжку, тільки задом наперед: повернулася спиною до ніг і поклати стопи біля його ліктя.

— Бачиш мене? — спитала вона.

— Загалом так. — Він поклав руку на її стопу, та це був єдиний його рух.

— Мені треба, щоб ти мене бачив. Зараз я хочу тільки цього й нічого більше.

— Гарзд.

Рейчел затрималася на хвилинку, опановуючи себе. Вона не зовсім розуміла, що тут робить, — розуміла тільки, що це чомусь обов'язково. Необхідно.

— Я розповідала тобі про Відді.

— Так, дівчинку на Гаїті.

— Ту, яку я довела до смерті.

— Ти не...

— Я довела її до смерті. Я не вбивала її сама, — промовила Рейчел, — та вона мала рацію: якби я дозволила їм узяти її за чотири чи навіть дві години до того, вони б не були такі скажені. Можливо, вони зберегли б її життя.

— От тільки що то було б за життя?

— Так вона і сказала.

— Що?

— Не зважай. — Вона глибоко вдихнула й відчула тепло його руки, якою він погладив її стопу. — Не треба так.

— Що?

— Пестити мене.

Він зупинився. Проте руки не прибрав, як вона і сподівалась.

— Я казала тобі, що вона хотіла піти до них, а я відмовила її від цього, та згодом вони її знайшли.

— Так, — промовив він.

— А де тоді була я?

Він розкрив рота, щоб заговорити, та якусь мить із його вуст не виходило слів.

— Ти мені ніколи не казала, — врешті відповів Браян. — Я завжди гадав, що ви якось розділилися.

— Ми ніколи не розділялися. Принаймні до кінця. Коли вони її знайшли, я була поруч із нею.

— Отже?.. — Він трохи піднявся.

Вона прокашлялася.

— Ватажком... зграї, бо інакше тих людей назвати не можна, був Жозуе Даселю. Властиво, я чула, що зараз він там неабиякий кримінальний авторитет, але тоді він був просто молодим головорізом. — Рейчел поглянула через усе ліжко на чоловіка, тимчасом як ніч гриміла віконними коробками в будинку. — Вони знайшли нас перед самим світанком. Відтягнули від мене Відді. Я пручалась, але мене повалили на землю та обплювали. Потопталися по моїй спині, кілька разів ударили по голові. Відді ж не кричала, а просто плакала, як дівчинка її віку плакала б над

мертвою хатньою тваринкою, розумієш? Скажімо, над хом'ячком. Пам'ятаю, як я думала, що над цим і *має* плакати одинадцятирічна дівчинка. І я знову спробувала їх зупинити, та це їх просто розлютило. Може, я і була білою жінкою із журналістським посвідченням, і тому згвалтувати й убити мене було набагато ризикованіше, ніж гвалтувати й убивати гаїтянських дівчаток і колишніх черниць, але вони були готові махнути рукою на цю обережність, якби я продовжувала в тому ж дусі. Я дивлюся на Відді, яку тягнуть геть. А Жозуе Даселю просовує мені до рота ствол свого брудного пістолета 45-го калібру й рухає ним туди-сюди, всовує й висовує, ковзаючи ним по моєму язичку й зубам, наче членом, і каже: «Хочеш бути хорошою? Чи хочеш жити?»

Якусь мить вона не могла говорити далі, а просто сиділа на місці, поки на її тулуб падали сльози.

— Господи, — прошепотів Браян. — Ти ж знаєш, що не могла б...

— Він змусив мене це сказати.

— Що?

Вона кивнула.

— Він витягнув пістолет із мого рота, змусив мене подивитись, як чоловіки тягнуть її геть, а тоді примусив мене сказати це. — Рейчел витерла щоки й водночас прибрала з обличчя волосся. — Я. Хочу. Жити. — Вона опустила голову, і волосся знову впало їй на обличчя. — І я сказала це вголос.

Хвилину чи дві по тому вона підвела голову, а Браян за цей час і не ворухнувся.

— Я чомусь захотіла розповісти про це тобі, — сказала вона. — Чому, ще не збагнула.

Рейчел звільнила стопу з його долоні й злізла з ліжка. Він подивився, як вона надягає спідню білизну і футболку. Останнім, що вона почула, виходячи з кімнати, був його шепіт:

— Дякую.

Її розбудив плач дитини.

Це сталося відразу після сходу сонця. Коли крики стихли, вона пройшла коридором і побачила, як Хая міняє Аннабель підгузок на сповивальному столику біля коліски. Браян чи Калєб навіть додумався повісити над коліскою мобіль і пофарбувати стіни в рожевий колір. Хая була вдягнена в концертну футболку *Green Day* — як згадала Рейчел, Калєбову — поверх картатих чоловічих боксерів. Судячи з того, яка пом'ята була постільна білизна, Хая всю ніч переверталася з боку на бік. Вона закинула брудний підгузок і серветки в поліетиленовий пакет біля своїх ніг і дістала з полочки під столиком свіжий підгузок.

Рейчел забрала пакет.

— Я його викину.

Хая, надягаючи на Аннабель свіжий підгузок, нічим не показала, що почула Рейчел.

Аннабель поглянула на матір, а тоді — на Рейчел і втупилася в неї теплими чорними очима.

Хая сказала:

— Жінки в Америці мають... таємниці від своїх чоловіків?

— Деякі — так, — відповіла Рейчел. — А в Японії?

— Не знаю, — промовила вона у звичному для себе уривчастому ритмі. А тоді доволі плавно додала: — Мабуть, тому що ніколи не була в Японії.

Раптом на Рейчел подивилася геть інакша Хая — Хая, просякнута хитрощами й загулою мудрістю.

— Ти не японка?

— Та я, блін, із Сан-Педро, — прошепотіла Хая, дивлячись на відчинені двері за спиною в Рейчел.

Рейчел підійшла до дверей і зачинила їх.

— Тоді чому ти?..

Хая так потужно видихнула, що в неї затремтіли губи.

— Калєб був лопухом. Я знала, що він аферист, відколи його зустріла. Тому мене завжди вражало, що він так і не розкусив моєї брехні.

— Як ви познайомилися? Ми всі підозрювали, що ти — якась «наречена поштою».

Вона похитала головою.

— Я була повією. Він — моїм клієнтом. Жінка, яка керувала ескорт-службою, завжди казала людям, які ще ніколи зі мною не були, що я провела в цій країні всього три тижні, зовсім новенька в цій справі й таке інше. — Хая знизала плечима, підняла Аннабель зі сповивального столика й дала малій ліву грудь. — Набивала ціну. Отже, з'являється Калєб і все зразу стає незрозуміло: він був надто гарний із себе, щоб платити за таке. Якщо, звісно, не полюбляв насильства й не мав жорстких фетишів, а він був не такий. Геть не такий. Звичайна місіонерська поза, дуже ніжно. Прийшовши вдруге, він сказав, що я — ідеальна дівчина для нього: знаю своє місце, знаю свою роль, не володію мовою. — Вона сумовито всміхнулася. — Він сказав: «Хає, ти не можеш мене зрозуміти, та я міг би тебе полюбити». Я поглянула на його годинник, на його костюм і сказала: «Любити?» Кинула на нього дуже запитливий погляд, як у загубленої дитини, показала на себе й на нього і сказала: «Я люблю». — Вона погладила дитину по голові й подивилась, як та смочче. — Він купився. Два місяці по тому заплатив власниці служби сто тисяч, щоб мене викрасти. Відтоді я дивилась і слухала, як вони з Браяном організують цю схему.

— Чому ти мені це розповідаєш?

— Бо хочу для себе кінця.

— Я нічого не можу...

— Калєб мертвий?

— Ні, — сказала Рейчел — із притиском, неначе абсурдність запитання її мало не образила.

— Ну а я тобі не вірю, — заявила Хая. — Тому ось які справи: якщо ви двоє від мене втечете, я настукаю на вас,

перш ніж ви встигнете під'їхати до аеропорту. І я не просто розповім копам. Я зв'яжуся з «Коттер-Мак-Канн». А вони знайдуть вас і їбатьмуть кулаком у сраку, доки ви не здохнете.

Рейчел їй повірила.

— І знов-таки, нащо казати це мені?

— Тому що Браян ішов би на ризик, якби знав про це. Він випробує долю. Зате ти не маєш такої схильності до самогубства.

«Та невже? — подумала Рейчел. — Тобі треба було бачити мене вчора».

— Я кажу це тобі, бо ти постараєшся, щоб він повернувся по мене. — Хая показала на дитину. — По нас.

Увійшовши назад в образ, Хая спитала Браяна, живий Калєб чи ні, коли Браян розібрав можливий план дій на той випадок, якщо хтось прийде, поки їх тут не буде.

Браян збрехав їй так само, як збрехала Рейчел.

— Ні. Із ним усе гаразд. — А тоді спитав Хаю: — Яке жалюзі ти опустиш?

— Помаранчеве, — сказала вона. — У... — Хая показала пальцем.

— Коморі, — нагадав Браян.

— Коморі, — повторила вона.

— А коли ти його опустиш?

— Коли ти... надішлеш СМС.

Браян кивнув і простягнув руку на той кінець кухонного столу.

— Хає, все буде добре.

Хая у відповідь подивилася на нього й нічого не сказала.

Ощадно-кредитний банк «Камберленд», як і повідомляла реклама, був родинним бізнесом, який уже тривалий час працював у окрузі Провіденс, що в штаті Род-Айленд.

На місці торговельного пасажу, що межував із ним, до кінця 80-х років були фермерські угіддя. У Джонстоні,

що в штаті Род-Айленд, фермерські угіддя колись займали практично всю землю, і родина Торпів на початку, щойно подавшись у банківський бізнес, обслуговувала саме фермерів. Тепер землі ферм захоплювали торговельні пасажі, замість яток із сільськогосподарською продукцією стояло кафе «Панера», а сини фермерів уже давно покинули крісла у тракторах заради офісів у промисловому парку та двохрівневих ранчо із травертиновими стільницями.

Справи в «Панері», судячи з кількості автівок під закладом, ішли чудово. Зате перед банком, коли Рейчел в'їхала на його стоянку о дев'ятій тридцять ранку, машин було менше. На стоянці вона нарахувала одинадцять автомобілів. Два стояли на спеціальних місцях неподалік парадних дверей: чорна «тесла» на місці «для президента банку» та біла «тойота авалон» на місці «для працівника місяця ОКБ “Камберленд”». «Тесла» її насторожила: коли Браян описав Манфреда Торпа, Рейчел уявила огрядного дядька з передмістя у спортивній куртці жовтувато-брунатного кольору та при волошковій краватці, можливо з обвислими грудьми й подвійним підборіддям. Але «тесла» в цей образ не вписувалася. Рейчел почухала носа, ховаючи вуста від усіх можливих спостерігачів.

— Манфред їздить на «теслі»?

— То й що? — озвався Браян, лежачи на задньому сидінні під полотниною.

— Просто намагаюсь його уявити.

— Темноволосий, молодий, займається спортом.

— Ти казав, що він середнього віку. — Вона знову почухала носа, заговорила в долоню і відчула себе дурнувато.

— Я сказав «майже середнього віку». Йому десь із тридцять п'ять. Що ти бачиш на стоянці? Вдай, ніби розмовляєш по мобільному.

А... Він про це згадував.

Вона піднесла до вуха мобільний і заговорила в нього:

— Дві машини біля парадних дверей. Іще чотири — посередині стоянки. П'ять автівок працівників біля схилу у віддаленому кінці стоянки.

— Звідки ти знаєш, що вони належать працівникам?

— Вони скупчилися на краю стоянки, хоча ближчих місць удосталь. Зазвичай це означає, що та частина стоянки — для працівників.

— Але Манфредова автівка під дверима?

— Ага. Поряд з автівкою «працівника місяця».

— Сім автівок працівників? Забагато як на такий дрібний банк. Бачиш у котрійсь із тих автівок чийсь голови?

Рейчел подивилася. Горбок містився поряд із величезним червоним кленом, який, імовірно, ріс там ще до прибуття перших пуритан. Він мав довге віття, більш ніж удосталь листя, а на п'ять автівок під ним падало зовсім мало світла, наче вони стояли під мостом. Якщо серед них була підозріла машина, то вона, на думку Рейчел, стояла посередині. Її водій в'їхав на паркувальне місце задом наперед. Інші чотири машини припаркувалися носом уперед. Емблема на решітці підказувала Рейчел, що ця машина — «шевроле». Судячи з довжини, вона мала четверо дверцят, але розгледіти, що там усередині, у такій тіні було неможливо.

— Важко сказати, — відповіла вона Браянові. — Вони в затінку. — Рейчел потягнулася до механізму перемикачів передачі. — Може, під'їхати?

— Ні-ні. Ти вже припаркувалася. Це матиме дивний вигляд. Ти впевнена, що не можеш зазирнути в машини?

— Цілком упевнена. Та й хіба не підозріло вийде, якщо я глипатиму надто довго, а в якійсь із отих автівок хтось буде?

— Слушно.

Вона протяжно, спокійно видихнула. Її кров плавно текла жилами, а схожі на биття тамтамів удари серця відлунували у вухах. Їй хотілося заволати.

— Гадаю, наразі можна хіба що рішучо діяти, — сказав Браян.

— Розкішно, — мовила вона в телефон. — Розкішно, розкішно, охрініти як розкішно.

— А ще хтось може бути в банку. Людина, яка просто сидить і гортає брошури абощо. Вона могла показати фальшивий жетон, сказати банкові, що влаштовує стеження, тому що бла-бла-бла. Принаймні так учинив би я.

— Людині, яка сидить усередині, вистачить мізків, щоб розпізнати перуку?

— Не знаю.

— Вистачить мізків упізнати мене в маскуванні?

— Я. Не. Знаю.

— Це все, що ти можеш запропонувати? Відчайдушний план і «я не знаю»?

— Із цього складається більшість афер. Вітаю в клубі. Членські внески сплачуються наприкінці кожного місяця. Прошу не паркуватися на газоні.

— Іди в сраку.

Рейчел вийшла з автівки.

— Зачекай.

Вона просунула назад руку, щоб узяти сумочку.

— Що?

— Дуже-дуже тебе люблю, — сказав він.

— Ти засранець.

Вона закинула сумку на плече й зачинила дверцята.

Ідучи до банку, Рейчел притлумила в собі бажання поглянути на той бік стоянки, де в затінку клена стояли п'ять автівок. Із положення сонця вона здогадувалася, що, діставшись дверей, може мати ідеальне освітлення, та навіть уявити не могла, як можна невимушено повернути голову так далеко ліворуч. Рейчел побачила в парадних дверях своє відображення: медово-біляве волосся до плечей, яке здавалось їй абсолютно неприродним, хоча Браян і запевняв її, що вона просто не встигла до нього звикнути; ясно-блакитні, чужі очі; синя спідниця, блуза з персикового шовку, чорні туфлі на низькому ході — форма контролерки в середній компанії-розробниці програмного забезпечен-

ня, яка, за словами Ніколь Росовіч, і утримувала її. Бюстгальтер на ній був того ж кольору, що й блуза; вони зупинилися на пушапі з майже непомітним декольте — не таким великим, щоб упадати в око, але й не таким маленьким, щоб Манфред Торп міг не позирати на нього час від часу. Вона б погодилася навіть увійти туди голяка, якби це спонукало його не придивлятися до інших її рис.

До парадних дверей уже залишалося десять кроків, і їй хотілося хіба що розвернутись і побігти. Звичайно, нещодавні панічні атаки підготували її до істерики, що охоплює все тіло, коли на язиці сухо, мов у Сахарі, серце судомить, у крові тече електричний струм, усе, що вона бачить, здається надто контрастним, а кожний звук, який вона чує, надто гучним; але вона ще ніколи не мусила нормально функціонувати, переживаючи панічну атаку. От тільки зараз, якщо вона не вдаватиме спокою з майстерністю, гідною «Оскара», на неї чекає або смерть, або арешт. Третього їй, по суті, було не дано.

Рейчел увійшла до банку.

Історію банку було зафіксовано на таблиці просто за парадними дверима й на низці фотографій у самому банку. Більшість фотографій були виконані в тонах сепії і розфарбовані, хоча банк було засновано 1948 року, а не 1918-го. Ось перед ним розрізають стрічку двоє чоловіків у костюмах не по фігурі й закоротких, надміру крикливих краватках. Ось його на багато миль довкола оточують фермерські угіддя. Ось його оточують трактори та інша сільськогосподарська техніка — схоже, відбувається якесь свято.

Двері до кабінету Манфреда Торпа були такі ж старі, як перше фото. Вони склалися з товстої деревини, пофарбованої в червонясто-брунатний колір. Скляні стіни офісу поступилися місцем опущеним жалюзі чи то з дерева, чи то під дерево. Неможливо було навіть сказати, чи є там Манфред.

Станції обслуговування клієнтів у банку не було. Рейчел довелося стати в чергу за літньою жінкою, яка безупинно

зітхала, доки двоє касирів не відпустили приблизно одночасно попередніх клієнтів. Касир-чоловік із вузькою темною краваткою поверх червоної картатої сорочки кивнув літній жінці, а касирка сказала:

— Вам чимось допомогти, міс?

Коли Рейчел підійшла ближче, вона нагородила клієнтку невиразною усмішкою; касирка справляла враження людини, яка рідко веде розмову усвідомлено, проте досить добре завчила свої репліки, щоб це імітувати. Їй було років із тридцять, і на ній була майка, що демонструвала її підкачані руки та автозасмагу. Жінка мала пряме каштанове волосся до пліч, діамант завбільшки із «пріус» на лівому безіменному пальці й могла б бути симпатичною, якби шкіра на її обличчі не натягувалася так сильно, що, на жаль, здавалося, ніби в жінку під час оргазму влучила блискавка. Вона зблиснула очима, однаково ясними й мертвими, і спитала:

— Що ми можемо зробити для вас сьогодні?

На її бейджику було зазначено ім'я: «Ешлі».

Рейчел промовила:

— Мені потрібен доступ до моєї сейфової комірки.

Ешлі за стійкою наморщила носа.

— Маєте при собі посвідчення?

— Так, так.

Рейчел дістала права на ім'я Ніколь Росовіч і опустила їх на підставку під скляною перегородкою.

Ешлі відштовхнула їх двома пальцями.

— Мені вони не потрібні. Вони знадобляться вам для містера Торпа, коли він буде вільний.

— А коли це буде?

Ешлі знову нагородила її беззмістовною усмішкою.

— Прошу?

— Коли містер Торп буде вільний?

— Мем, ви не перша клієнтка на сьогодні.

— Я й не казала, що перша. Просто цікавлюся, коли містер Торп буде вільний.

— М-м-м-м. — Ешли ще раз їй усміхнулася, цього разу напружено: її терпіння тануло. Знову наморщила носа. — Скоро.

Рейчел запитала:

— Тобто за десять хвилин? П'ятнадцять? Як гадаєте?

— Мем, будь ласка, сядьте в почекальні. Я доповім йому, що ви тут. — Ешли дала Рейчел зрозуміти, що та вільна, глянувши за її плече і сказавши: — Вам чимось допомогти, сер?

На місце Рейчел став дядько з білосніжним волоссям і ніяковим, присоромленим поглядом, який він опустил, щойно вона відійшла від прилавка.

Рейчел сіла в почекальні, де вже була жінка двадцяти з чимось років із синювато-чорним фарбованим волоссям, кількома ньюейджовими татуюваннями на шиї і зап'ястках і сапфіровими очима. На ній були дорогі байкерські чоботи, дорогі рвані джинси й чорна майка поверх білої, на якій жінка накинула білу бавовняну сорочку — бездоганно випрасувану, але на два розміри більшу, ніж їй було потрібно. Вона гортала місцевий журнал про нерухомість. Позирнувши на неї кілька разів, Рейчел упевнилася в тому, що жінка досить симпатична, якщо не зважати на фарбоване волосся, а постава у неї як у супермоделі чи випускниці інституту шляхетних дівчиць.

Не як у людини, яка може працювати на «Коттер-МакКанн» і день за днем стежити за якимось банком. Ба більше, жінка майже не глянула на Рейчел: її очі не відривалися від сторінок журналу про нерухомість.

От тільки журнал розповідав про приміську нерухомість, на його обкладинці виднілися маленькі будиночки у стилі «кейп-код», із тих, які купують замолоду, а цій дівчині таке явно геть не підходило. Їй точно були потрібні лофти десь у центрі міста. Щоправда, Рейчел сама за багато років прогортала в низці різних почекалень удосталь літератури, якої нізащо не обрала б за звичайних обставин. Яюсь, чекаючи, коли обслугодують її машину, вона прочитала цілу статтю

про найкращі на ринку хромові аксесуари для «гарлеїв», зачарована подібністю між цією статтею і матеріалом про найкращий добір аксесуарів для весняного гардероба, який вона прочитала за кілька тижнів до того в перукарні.

Та все ж ця дівчина так читала журнал про нерухомість — наморщила лоба, сумлінно (демонстративно?) втупилась очима у сторінки, — що Рейчел мимоволі замислилася, нащо їй тут сидіти. Менеджерка з роботи з клієнтами, Джессі Шварц-Стоун, сиділа у звичайному кабінетику зі скляними стінами, стукаючи по комп'ютерній клавіатурі gumкою на олівці, а касири наразі звільнилися від клієнтів. Кабінет віцепрезидента Корі Маццетті, також відгороджений скляними стінами, був порожній.

«Вона чекає на ту ж людину, що й ти, — сказала собі Рейчел. — Може, у неї теж сейфова комірка». Молоді люди трохи за двадцять рідко володіють сейфовими комірками у провінційних банках за двадцять миль від найближчого міста середнього розміру, та, можливо, ця комірка передавалася з покоління в покоління.

«Рейчел, хто передає з покоління в покоління сейфову комірку?»

Вона знову позирнула на дівчину й побачила, що та дивиться просто на неї. Дівчина всміхнулася Рейчел (Підтверджуючи її думку? Торжествуючи? Просто показуючи, що її помітили?) і повернулася до свого ідіотського журналу.

Відчинилися брунатні двері, і на порозі зупинився Манфред Торп у світлій сорочці в тонку смужку, вузькій червоній краватці й темних ділових штанях. Як і казав Браян, він здавався доволі спортивним. Мав темне волосся і темні очі, які їй не сподобались: у них були важкі повіки, хоча, можливо, в нього просто були трохи завеликі для його обличчя очниці. Він поглянув на двох жінок у своїй почекальній й заговорив:

— Міс... — Глипнув на клаптик паперу. — Міс Росовіч?

Рейчел підвелася та пригладила ззаду спідницю, думаючи: «Гаразд, тоді кого, нахрін, чекає вона?»

Коли Манфред Торп провів Рейчел до кабінету, вона потиснула йому руку. Він зачинив за нею двері, і вона уявила, як дівчина в почекальні сьгає рукою в сумочку, бере мобільний і пише Недові чи Ларсові повідомлення: «Вона в банку».

Якщо Нед і Ларс стежать за стоянкою з однієї з автівок під величезним цукровим кленом, то тепер вони обшукають стоянку. Браяна вони знайдуть доволі просто: лежати на задньому сидінні машини під полотном не зовсім безпечно. Хтось із них відчинить дверцята, приставить до Браянового чола дуло того глушника і «лясь!» — оббризкає його мізками задне сидіння. Тоді їм залишиться хіба що почекаати, коли Рейчел вийде з банку.

«Ні, ні, Рейчел». Браян знадобиться їм живим, щоб переказати гроші назад на їхній рахунок. Тож Браяна вони не вб'ють.

Але навіщо їм потрібна вона?

— То чим я можу вам допомогти?

Манфред якось чудно дивився на неї, чекаючи, коли вона заговорить.

— Мені потрібен доступ до моєї сейфової комірки.

Він висунув одну шухляду.

— Ну, звісно. Можна, будь ласка, ваші водійські права?

Вона відкрила сумочку й попорпалася в пошуках гаманця. Дістала гаманець. Відкрила. Витягнула фальшиві права й передала йому через стіл.

Манфред на них і не глянув — надто вже захопився її зовнішністю. Щодо його очей вона не помилилася: вони були якщо не жорстокі, то вже точно безсердечні й самозакохані. Він жодного разу не думав про себе та про своє місце у світі не в позитивному ключі.

— Ми вже зустрічалися? — спитав він.

— Я цілком певна, що так, — сказала вона. — Ми із чоловіком орендували цю комірку місяців із шість тому.

Він натиснув на кілька клавiш і поглянув на монiтор.

— Це було п'ять мiсяцiв тому.

«Як я і сказала, падлюко, — подумала вона, — мiсяцiв із шiсть тому».

— І ви маєте право повного доступу.

Знов удар по клавiатурi.

— Отже, якщо все в порядку, ми можемо провести вас туди.

Він пiднiс її права до екрана — мабуть, зiставляв пiдписи, подумала вона, — і примружив очi. Вiдкинувся на спинку крiсла й вiдїхав на ньому на дюйм чи два назад. Позирнув на Рейчел, тодi знову на екран, а тодi вниз, на права, якi тримав у руцi.

У неї стиснулося горло.

А за ним — носовi канали.

Кисень перестав надходити й виходити.

У кабiнетi було недоречно спекотно, неначе він стояв на вузькому сланцевому виступi над жерлом активного вулкана.

Манфред упустив її права на пiдлогу.

Схилився набiк, не встаючи зi стiльця, пiдняв їх і обтрусив об колiно. Потягнувся до телефона, і Рейчел подумала: може, дiстати із сумочки пiстолет, наставити його через стiл на нього й наказати йому негайно, хай йому бiс, провести її до сраної сейфової комiрки?

У якому свiтi цей сценарiй має щасливий кiнець, вона гадки не мала.

— Нiколь, — промовив він, тримаючи в руцi телефон.

Вона несподiвано для самої себе озвалася:

— М-м?

— Нiколь Росовiч.

Рейчел усвiдомила, що дуже сильно втягнула до рота нижню губу — мабуть, здавалося, нiби вона заразом втягнула в себе пiдборiддя. Роззявила рота й поглянула через стiл на Манфреда, чекаючи.

Він знизав плечима.

— Класне ім'я. Звучить гарно, жорстко. — Натиснув на телефоні якусь кнопку. — Спортом займаєтесь?

Вона всміхнулася.

— Пілатесом.

— Воно й видно. — Він заговорив у телефон: — Еш, принеси ключі до кабінету. — Завершив виклик. Повернувшись їй права. — Мають бути за хвилинку.

Її тіло охопило таке полегшення, наче в неї почав спадати жар, але тут Манфред сягнув у шухляду й мовив:

— Ви тільки підпишіться швиденько.

Він посунув до неї по столі картку для зразка підпису.

— Ви досі ними користуєтесь? — невимушено спитала вона.

— Користуватимемося, допоки старий буде з нами. — Манфред звів очі до стелі. — І дякувати Богові, він з нами, як я повторюю щодня.

— Ну, він усе це створив.

— Він цього не створив. Мій дід створив. Він просто... — Його голос затих. — Байдуже. — Він відстебнув від кишені сорочки ручку *Montblanc* і передав її через стіл Рейчел. — Якщо ви не проти.

На щастя, вона ще не поклала прав назад у гаманець. Вони лежали на столі біля її ліктя. Минулої ночі вона завдяки двогоднинному тренуванню дізналася: навіть коли підпис не догори дригом — *особливо* тоді, коли підпис не догори дригом, — відтворити його можна, лише бачачи його як фігуру. Минулої ночі в неї також виходило найкраще, коли вона повністю окидала його одним швидким поглядом, а тоді відразу, не зволікаючи, бралася його відтворювати. Але то було минулої ночі, за кухонним столом у Вунсокеті, коли на кону не стояло нічого.

«Мене достатньо».

Рейчел поглянула на права, уважно придивляючись до підпису, і приставила кінчик ручки до картки для підпису. Коли вона дійшла до середини підпису, позаду неї розчахнулися двері.

Вона не озирнулась, а дописала.

Ешлі підійшла до Манфредового боку столу й передала чоловікові кільце з ключами. Залишившись поруч із ним, вона поглянула на Рейчел — згори вниз, так, наче знала, що звати її не Ніколь, наче бачила заколки, що тримали її перуку.

Манфред перебирав ключі на кільці, доки не знайшов той, який хотів. Зауважив, що поруч із ним стоїть Ешлі.

— У тебе перерва?

— Тобто, Менні?

— Дякую за ключі, та нам ще треба керувати банком.

Ешлі всміхнулась йому так, що Рейчел зрозуміла, що він заплатить за це згодом, а також зрозуміла, що вони трахаються, а це може й не бути новиною для дружини з порожнім обличчям, що виднілася на фотографіях, але, напевно, буде новиною для двох сповнених надій пухленьких хлопчиків на тих-таки знімках. Коли Ешлі пішла, Рейчел вирішила, що Менні зраджує дружину через її внутрішню порожнечу, але синів зраджує через те, що вони гладкі. «А ти цього й не знаєш, так, сучий ти сину?! Бо в тобі немає порядності. Тому обітниці — ті, які ти приніс у церкві чи мусив принести самому собі, — не значать нічого».

Він і не позирнув на картку для підпису, перш ніж вийти з-за столу.

— Тоді ходімо, так?

Коли вони вийшли з кабінету, дівчини в почекальні вже не було. Може, вона чекала на хлопця чи подружку? Вони домовилися зустрітися тут, бо її коханій людині треба було владнати якісь банківські справи, перш ніж вони змогли б зайти до «Чиліз» через дорогу. У банку її вже не було — принаймні в тій його частині, яку бачила Рейчел. Отже, все ясно: з нею зустрівся хлопець чи подружка і тепер вони замовляють курку «текіла-лайм» через дорогу.

Або сценарій номер два: вона розпізнала Рейчел, написала Недові, Ларсові чи комусь такому, як вони, а тепер їде додому з обґрунтованим запереченням у кишені на той ви-

падок, якщо поліціянти раптом почнуть її розпитувати про жінку в білявій перуці, вбиту на автостоянці цього ранку десь о чверть на одинадцятую.

Менні зупинився перед дверима сховища заввишки вісім футів. Наблизився до клавіатури й натиснув на ній кілька цифр. Відступив на крок ліворуч і притиснув великий палець до іншої панелі. Двері сховища клацнули й відчинилися. Він відсунув їх назад. Тепер перед ними були ворота. Менні відімкнув їх ключами зі свого кільця, а тоді провів Рейчел у сховище.

Вони зупинилися там, в оточенні сейфових комірок, і Рейчел усвідомила, що так і не спитала у Браяна номер.

А Браян їй так його й не назвав.

Як можна годинами вчити людину підробляти підпис, тижнями, якщо не місяцями, готуватися до найгіршого сценарію, робити фальшиві посвідчення, фальшиві закордонні паспорти, обирати ідеальний банк... і все одно не назвати, блін, своїй дружині номера самої сейфової комірки?! Чоловіки.

— ...Якщо ви хочете усамітнитися.

Менні звертався до неї. Рейчел слідом за ним поглянула на чорні двері ліворуч від себе.

— Ви користувалися кімнатою для усамітнення, коли були тут востаннє?

— Ні, — мимоволі відповіла вона. — Не користувалася.

— Сьогодні вона вам знадобиться?

— Так.

Тут, напевно, було шістсот комірок. І це все — на маленьке поселення колишніх фермерів? Що туди кладуть — рецепти персикового коблера? Татів годинник «Таймекс»?

— Добре, — сказав Менні.

— Добре.

Він підвів її до середньої стіни. Вона сягнула у свою сумочку по ключ. Узяла його вказівним і великим пальцями й намацала на ньому цифри. Опустила його на долоню —

865, — тимчасом як Менні вставив у дверцята комірки під номером 865 власний ключ. Рейчел вставила свій ключ у другий замок, і вони повернули їх одночасно. Він витягнув комірку й поклав на ліве передпліччя.

— Ви сказали, що вам знадобиться усамітнення?

— Так.

Менні показав на двері самим лише підборіддям, і Рейчел відчинила їх. У крихітній кімнатці за ними не було нічого, крім чотирьох сталевих стін, столу, двох стільців і тонких білих променів від заглиблених світильників.

Менні поставив комірку на стіл. Поглянув просто на Рейчел, стоячи за якихось кілька дюймів від неї, і вона усвідомила, що цей гад насправді сподівається на якийсь «момент», наче його чари такі всепереможні та знадливі, що жінки в його присутності просто не можуть не поводитись як порнозірки.

— Вийду за кілька хвилин.

Вона пройшла на той бік столу та скинула з плеча сумку.

— Звісно, звісно. Побачимося за дверима.

Рейчел навіть не показала, що чула Менні, і озирнулась аж тоді, коли він зачинив за собою двері.

Вона відчинила комірку.

Усередині, як і було обіцяно, лежала сумка-месенджер, із якою Браян на її очах увійшов до банку чотири дні тому. Невже це було так недавно? Їй здавалося, що відтоді минула тисяча років.

Рейчел висмикнула сумку з вузької комірки та взяла за ручки, поки вона розкручувалася. Гроші лежали вгорі, як і обіцяв Браян: стоси банкнот у сто доларів, а в одному випадку — в тисячу, охайно скріплені гумками. Вона перекинула їх до своєї сумочки. Залишилося тільки шість закордонних паспортів.

Вона сягнула всередину, витягнула їх, і в її роті опинилося трохи жовчі та блювотиння: вона побачила, що паспортів лише п'ять.

Ні.

Ні, ні, ні, ні.

Вона заблагала до заглиблених світильників і холодних сталевих стін: «Ні, прошу. Не чинить зі мною так. Тільки не зараз. Тільки не тоді, коли я зайшла так далеко. Будь ласка».

«Стримуй себе, Рейчел. Перш ніж геть зневіритися, поглянь на паспорти».

Вона розгорнула перший — на неї звідти визирнуло Браянове обличчя. Там був і останній його псевдонім: «Г'юїтт, Тімоті».

Розгорнула наступний — Калєбів. Його псевдонімом було «Бранч, Сет».

Із дрожем у руках Рейчел потягнулася до третього паспорта. Вони трусилися так сильно, що їй довелося зупинитися на мить, стиснути їх у кулаки, а тоді стиснути кулаки до купи й дихати, дихати, дихати.

Вона розгорнула третій паспорт і спершу побачила ім'я: «Кармайкл, Ліндсі».

А тоді — фотографію.

Ніколь Алден.

Розгорнула четвертий паспорт: «Бранч, Кійоко». Звідти на неї дивилася Хая. Розгорнула п'ятий і останній — на дитину.

Рейчел не закричала, не почала жбурлятися предметами й не перекинула стільця.

Вона сіла на підлогу, приклала долоні до очей і вдивилась у п'ятому себе самої.

«Я все життя тільки спостерігала, — думала вона. — Не діяла на жодному кроці свого шляху, а виправдовувала свою бездіяльність, кажучи, що моя справа — бути свідком. Але насправді я просто обирала не діяти.

Дотепер.

І ось до чого це мене довело. Я сама. А далі помру. Все інше — мішура. Обгортковий папір. Продажі й маркетинг».

Вона знайшла на дні своєї сумочки, за стосами грошей, пачку паперових хустинок і витерла кількома обличчя. Несподівано зрозуміла, що дивиться всередину сумки, де ліворуч лежать гроші, а праворуч — її ключі, її гаманець, пістолет.

І дивлячись на неї — десять хвилин чи одну хвилину, вона гадки не мала, — Рейчел кінець кінцем зрозуміла, що ніколи не зможе наставити пістолет на нього чи вдруге натиснути на спусковий гачок. Їй не ставало на це духу.

Вона його відпустить.

Без закордонного паспорта — хай Браян іде в сраку, цей документ залишиться тут — і без грошей, бо їх вона забере собі.

Та вбити його вона не могла.

А чому?

Тому що вона його кохала, хай допоможе їй Господь. Чи принаймні кохала його ілюзорний образ. Принаймні його. Ілюзію того, які почуття він у неї викликав. І не лише у фальшивому щасті їхнього шлюбу, а й навіть у ці останні кілька днів. Браянова брехня була їй симпатичніша за правду всього іншого в її житті.

Рейчел поклала пачку хустинок назад у сумочку, насунула на неї стос грошей, а тоді помітила, як зблиснув синій вініл. Він вислизнув між двома стосиками банкнот, наче картка, якою підрізають колоду.

Вона витягнула його з сумочки. То був закордонний паспорт США.

Рейчел розгорнула його.

Звідти на неї дивилось її власне обличчя — одна із фотографій, знятих тієї дощової суботи в «Галлерія-Молл» три тижні тому. Обличчя жінки, яка старанно намагалася видаватися сильною, та ще не досягла цього стану.

Однак вона старалася.

Рейчел поклала в сумочку всі шість паспортів разом із грішми й вийшла з кімнати.

Танець

Виходячи з банку, Рейчел ізнову пошукала жінку з тату на шиї та ідеальною поставою, але якщо вона й перебувала в будівлі, то Рейчел її видно не було. Зробивши поворот відразу за почекальнею, вона побачила, як Менні за вікном каси розмовляє з Ешлі, схиливши підборіддя до її плеча. Коли вона повернула ліворуч біля дверей, вони обоє підвели погляд, а Менні розкрив рота, наче зібрався гукнути їй услід, але вона вийшла через парадні двері на стоянку.

Тепер у Рейчел був ідеальний ракурс для спостереження за машинами під деревом, та й сонце грало їй на руку. Із чотирьох автівок, що залишились, явно була зайнята тільки одна. То був «шевроле», який заїхав на своє місце заднім ходом: за його кермом сидів якийсь чоловік. Тінь досі була надто сильна, щоб його риси можна було розгледіти, та голова там однозначно була чоловіча: ніби обтесана на маківці та в районі щелепи, вуха завбільшки з гаманці для монет. Нащо він приїхав, було незрозуміло: чи то хотів її вбити, чи то хотів за нею постежити, чи то просто був менеджером середньої ланки й косив від роботи, чи то зняв проститутку, яка тепер робила йому мінет, чи то був продавцем із іншого міста й зарано приїхав на зустріч, щоб уникнути затору, який стояв на магістралі I-95 у Провіденсі від восьмої до десятої.

Ідучи між автівкою «працівника місяця» і фургоном, припаркованим на місці для інвалідів, Рейчел дивилася просто поперед себе. Фургон також припаркувався заднім ходом; його відсувні двері тепер опинилися біля її лівого плеча, і вона уявила, як вони шумно відчиняються, з них тягнуться чийсь руки й затягують її всередину.

Рейчел проминула фургон, і до неї праворуч підїхав довгий чорний позашляховик. Вона з дивовижно відстороненим

зачудуванням подивилась, як опустилося тоноване водійське вікно в машині і водій просунув руку в отвір, перш ніж вікно остаточно опустилось у дверну щілину. Водій був одягнений у темний костюм, а на одному його зап'ястку визирав манжет білої сорочки. Рейчел не подумалася стягнути в сумочку по пістолет чи бодай забігти за фургон, аби сховатися, перш ніж його рука остаточно висунулася. Тримаючи між вказівним і середнім пальцями сигарету та притиснувши голову до підголівника, він щедро пихнув димом. Водій на ходу обдарував Рейчел лїнивою усмішкою, неначе кажучи: «Головне в житті — маленькі задоволення, хїба не так?»

Коли він прокотився повз Рейчел, вона засунула руку в сумочку, зняла Р380 із запобїжника і, не прибираючи з нього руки, дійшла до «реїндж-ровера». Відчинила лївицею дверцята й залїзла всередину. Поклала сумочку на переднє пасажирське сидіння, а знятий із запобїжника пістолет — на консоль поряд із собою, так і не прибравши пальця зі спускового гачка.

— Ти ще тут? — спитала вона.

— Відсвяткував кілька днів народження, поки тебе не було, — м'яко озвався Браян. — Якого хїра ти так довго?

— Та невже? — Вона прибрала палець із гачка, знову поставила пістолет на запобїжник і поклала його між своїм сидінням і консоллю. — Оце так ти мене вітаєш?

— Господи, сонце, ти прекрасна. Це якась обнова? А ще ти, здається, схудла на кілька фунтів. Щоправда, ти цього ніколи не потребувала.

— Іди в сраку, — промовила Рейчел і з подивом почувала, як захихотїла після цього.

Він засміявся.

— Звиняй. Як усе минуло? До речі, якщо вже розмовляти далі, то тобі, мабуть, варто завести мотор і вдатися до трюку з телефоном.

Вона ввімкнула машину.

— А вони не могли б подумати, що я не тримаю мобільного в руках?

— У тебе нема навушників на голові, а їдеш ти в машині 1992 року випуску.

Рейчел приклала до вуха телефон.

— Твоє зверху.

— У банку знайшовся кріт?

Рейчел виїхала з паркувального місця й повернула до виходу.

— Важко сказати. У почекальні була дівчина, щодо якої я досі не впевнена.

— Як щодо стоянки?

— Один чувак у машині в зоні для працівників. Не могла зрозуміти, стежить він за нами чи ні.

Рейчел дісталася дороги.

— Звертай праворуч, — велів Браян.

Вони поїхали по некрутому підйому, а тоді проминули скупчення дощатих будинків — здебільшого червоних, подекуди блакитних, хоча решта вже полиняли і стали буро-сірі, як старі бейсбольні м'ячі. Проїхавши повз будинки, вони дісталися прямої дороги між двома пасовиськами, що тягнулися по кілька миль. Таке блакитне небо, яке здіймалося перед Рейчел тепер, вона досі бачила лиш у снах і старих кольорових фільмах. У південно-східному його кутку збиралося скупчення білих хмар, але воно не кидало тіні на поля. Рейчел розуміла, чому Браян обрав цю дорогу: там багато миль не траплялося перехресть. Виглядало на те, що перед ними залишки джонстонської фермерської громади.

— Ну що? — сказав Браян десь за дві милі.

— Що — «ну що»? — Вона чомусь розсміялася.

— Бачиш щось у дзеркалі заднього огляду?

Рейчел поглянула вгору. Дорога позаду неї була голою сталевою стрічкою.

— Ні.

— Як далеко назад ти бачиш?

— Гадаю, десь на дві милі.

Хвилину по тому він сказав:

— А тепер?

Вона глянула ще раз.

— Нічого. Нікого.

— Рейчел.

— Браяне.

— Рейчел, — повторив він.

— Браяне...

Він сів позаду, і його лице розпливлося в усмішці, що ледве вмістилася в автівці.

— Як ти сприймаєш себе сьогодні? — запитав він. — Просто зараз? Вельми хріново чи вельми класно?

Рейчел зазирнула йому в очі у дзеркалі заднього огляду й вирішила, що в неї такий самий збуджений погляд, як у нього.

— Я почувуюся...

— Скажи це.

— Вельми класно.

Він плеснув у долоні й радісно гукнув.

Вона газонула, вдарила по даху та заволала.

За десять хвилин по тому вони дісталися ще одного невеликого торговельного пасажу. Перш ніж в'їхати туди, Рейчел оглянула його; там була пошта, кафе із сендвічами, крамниця алкогольних напоїв, магазин «Маршаллс» і пральня самообслуговування.

— Що ми тут робимо? — Браян придивився до низьких будівель. Усі вони були сірі — тільки «Маршаллс» білів, поступово линяючи до блідо-жовтого.

— Мені треба швидко зробити одну справу.

— Зараз?

Вона кивнула.

— Рейчел, — сказав він із мимовільною зверхністю в голосі, — нам ніколи...

— Сваритися? — запитала вона. — Я згодна. Зараз повернуся.

Вона залишила ключ у запалюванні, а сумочку, яку винесла з банку, — біля ніг Браяна. У «Маршаллс» вона за десять хвилин перевдягнулася з костюма Ніколь Росовіч

у джинси, футболку журавлинового кольору з трикутним викотом і чорний кашеміровий кардиган. Передала касиріві ярлики, поклала своє попереднє вбрання до поліетиленового кулька з магазину, розплатилася й пішла.

Браян побачив, як вона вийшла, і надумав сісти, але тут спохмурнів: Рейчел помахала йому рукою, загнучши один палець, і подалася на пошту.

Вийшла вона п'ять хвилин по тому. Коли вона сіла за кермо, Браян видавався набагато блідішим. А ще — меншим і трохи нездоровим. Її сумочка досі лежала біля його ніг, але він явно в ній попорпався: із неї визирав стосик банкнот.

— Ти попорпався в мої сумочці, — промовила вона. — От і довіряй тобі після цього.

— Довіряти? — Слово прозвучало різко й високо, наче Браян гикнув. — Там нема мого паспорта. І твого теж.

— Ні.

— То де вони?

— Мій у мене, — запевнила його Рейчел.

— Чудово.

— Я теж так думаю.

— Рейчел.

— Браяне.

Він заговорив мало не пошепки:

— Де мій паспорт, бляха-муха?!

Вона сягнула в пакет «Маршаллс» і дістала транспортну етикетку, яку передала Браянові.

Він розгладив її на стегні й витріщився на неї.

— Що це?

— Транспортна етикетка. «Глобал Експресс». Гарантовано поштовою службою США. Отам, у верхньому правому куті, твій трекінговий номер.

— Бачу, — сказав Браян. — А ще бачу, що ти переслала його собі до готелю «Інтерконтинентал» в Амстердамі.

Вона кивнула.

— Це добрий готель? Ти там коли-небудь зупинявся? На сайті він мав гарний вигляд, тож я обрала його.

Браян поглянув на неї так, наче йому хотілося щось ударити. А може, вдарити її. Чи самого себе. Можливо, вдарити приладову дошку.

Та ні, мабуть, усе-таки Рейчел.

— Рейчел, що ти відіслала до готелю «Інтерконтинентал» в Амстердамі?

— Твій паспорт. — Вона завела «рейндж-ровер» і виїхала зі стоянки.

— Як це — мій паспорт? — Його голос став іще тихішим, якщо таке могло бути. Саме так він говорив під час суперечки, перш ніж вибухнути.

— А так, — промовила Рейчел повільним тоном, яким зазвичай звертаються до дуже маленьких дітей, — я відіслала твій паспорт до Амстердама. І там я планую опинитися до завтрашнього вечора. Ти ж так і залишишся тут, у Штатах.

— Ти не можеш так учинити, — сказав він.

Вона поглянула на нього.

— Я вже ніби так вчинила.

— Ти не можеш так учинити! — повторив він, але цього разу вже криком. А тоді вдарив по стелі.

Рейчел зачекала, щоб побачити, чи вдарить Браян іще по чомусь. Десь за милю вона сказала:

— Браяне, ти брехав мені весь час, поки ми були одружені, та протягом року перед весіллям. Ти справді думав, що я заплющу на це очі? Скажу: «Господи, хлопче, дякую, що дбав про мене»?

Діставшись до знаку 95-ї магістралі, звідки до в'їзду лишилося ще десять миль, вона повернула.

— Розверни машину, бля, — проказав Браян.

— Навіщо?

— Щоб повернути паспорт.

— Здану пошту не можна забрати назад. Це якось пов'язано з перешкоджанням службовим обов'язкам посадової особи чи щось таке.

— Розверни машину.

— І що ти робитимеш? — Із цими словами вона несподівано для самої себе хихотнула. — Повернешся і пограбуєш пошту? Браяне, я підозрюю, що там є камери. Паспорт ти, може, й забереш, але на той час на твою сраку вже полюватимуть «Коттер-Мак-Канн», місцева поліція, поліція штату та, хай йому, ФБР, позаяк це точно буде федеральним злочином. Ти справді найбільше хочеш удатися зараз до цього варіанта?

Він гнівно зиркнув на неї з протилежного боку «рейнджровера».

— Зараз ти мене ненавидиш, — зауважила вона.

Браян не відвів гнівного погляду.

— Що ж, — промовила Рейчел, — ми завжди ненавидимо те, що нас пробуджує.

Він знову вдарив по стелі.

— Іди в сраку.

— Ой, милота, — сказала вона, — ти не хотів би розповісти, які ще в тебе є варіанти?

Він відчинив тильним боком кулака бардачок і витягнув звідти пачку сигарет і запальничку. Запалив сигарету і злегка прочинив вікно.

— Ти *куриш*? — запитала Рейчел.

— Ти ж казала про варіанти.

Вона простягнула руку.

— Дай-но мені одну.

Браян передав їй свою сигарету, запалив іншу, і вони поїхали порожньою дорогою, курячи. На мить Рейчел відчула в себе за спиною величезні крила.

— Ти можеш мене вбити, — зауважила вона.

— Я не вбивця, — відказав Браян зі стомленим обуренням — не зовсім милим, але й не образливим.

— Але якщо ти мене вб'єш, то так і не дістанеш свого паспорта. Зважаючи на те, як тобі зараз непереливки, навіть якби ти зміг випросити в когось новий паспорт, із тебе б, мабуть, здерли астрономічну суму, а тоді тебе все одно продали б «Коттер-Мак-Канн».

Вона зазирнула йому в очі й побачила, що влучила в яблучко.

— Ти більше нікому не можеш довіряти, чи не так?

Браян витрусив попіл у щілинку в вікні.

— То ось що ти мені пропонуєш? Довіру?

Рейчел похитала головою.

— Я її вимагаю.

За якийсь час він спитав:

— І в чому ж вона виявляється?

— А ось у чому: ти кілька днів бігаєш туди-сюди, як пацюк, поки за тобою всі ганяються, а тим часом ми з Хаєю та АБ вештаємося каналами Амстердама.

— Тобі подобається цей образ, — зауважив Браян.

— А тоді ти у призначений час і в призначеному місці забираєш паспорт, який я послала назад, до Штатів.

Він так сильно затягнувся сигаретою, що підпалений тютюн затріщав.

— Ти не можеш так зі мною вчинити.

Вона викинула сигарету з вікна.

— Але ж я вже так вчинила, любий.

— Я тебе визволив, — сказав він.

— Ти... що?

— Із в'язниці, яку ти побудувала для самої себе. Я, бля, роками готував тебе до цього. Якщо це не любов, то що...

— Ти хочеш, щоб я повірила, ніби ти мене кохаєш?! — Рейчел підїхала до узбіччя й різко зупинила машину. — Тоді вивези мене із цієї країни, надай мені доступ до грошей і *повір*, що я вишлю тобі паспорт. — Вона тицьнула пальцем у повітря між ними, дивуючись швидкості, з якою розпалився її гнів, і його безмежності. — Бо знаєш що, Браяне? Інших варіантів просто, бля, не існує.

Він опустил погляд і визирнув на сіру дорогу, блакитне небо й поля, що жовтіли, нагадуючи про прийдешнє літо.

«Тепер, — подумала Рейчел, — настає момент, коли він тобі пригрозить».

— Гаразд, — промовив Браян.

— Що — «гаразд»?
— Я дам тобі те, чого ти хочеш.
— А чого я хочу?
— Вочевидь, — сказав він, — усього.
— Ні, — відповіла вона, — тільки довіри.
Він скрушно всміхнувся власному відображенню.
— Як я вже казав...

На міжштатній магістралі Браян надіслав Хаї повідомлення. Йому вдруجه за добу не сподобалось, як вона відповіла.
Він, як і було домовлено, написав:

Як справи?

Якщо все було в нормі, вона мала відписати:

Ідеально.

Якщо щось пішло не так, вона мала відповісти:

Усе чудово.

За п'ятнадцять хвилин вона надіслала повідомлення:

Усе гаразд.

У Вунсокеті він наказав їй піднятися на головний пагорб, а тоді проїхати кілька кварталів на південь. Вони звернули на подібну до запиленого шраму вулицю, що закінчувалася глухим кутом — горбком зі сміття, покришеного гіпсокартону та гнutoї арматури. Звідти їм відкрився ідеальний вигляд на річку, завод і будинок нічного сторожа. Браян дістав із речового ящика бінокль і відрегулював його фокус, дивлячись на будинок.

— Жалюзі в коморі досі піднято, — зауважив він.
У грудях Рейчел двічі змахнув крильцями горобець.

Браян передав їй бінокль, і вона побачила це сама.

— Може, вона забула.

— Може, й так, — сказав він.

— Але ти віддав цілком чіткі вказівки.

— Але я віддав цілком чіткі вказівки, — погодився Браян.

Якийсь час вони сиділи й стежили за будинком, раз у раз передаючи одне одному бінокль і вишукуючи якогось руху. Одного разу Рейчел подумала, ніби побачила, як на крайньому вікні зліва на другому поверсі ворухнулося жалюзі, та заприсягтися в цьому вона не могла.

І все ж вони знали.

Знали.

У неї закрутило в животі, а земна атмосфера на мить зда-лася надто розрідженою.

Постеживши ще трохи, Браян сів за кермо, і вони поїхали назад через район; Браян заїхав дещо далі, ніж попередньої ночі, а за кілька кварталів далі на північ узяв курс на завод. Вони вїхали на його територію старою трасою для вантажних перевезень, що тягнулася паралельно до залізничних колій; у денному світлі кістяк заводу мав іще жалюгідніший і водночас прекрасніший вигляд: він був схожий на побілілі від сонця кістки забитого короля-бога та його величнього колись почту.

Вони знайшли пікап, припаркований за кілька ярдів від входу до оболонки корпусу, що стояв найближче до річки. Північної стіни там не зосталось, а більша частина другого поверху зникла. Пікап був страхітливою машиною — чорною великогабаритною «сьєррою», функціональною, із жорсткими обрисами, із засохлою багнюкою на колесах і боках.

Браян поклав руку на капот.

— Не розпечений, але дещо теплий. Вони були тут не надто довго.

— Скільки їх?

Він зазирнув у кабінку.

— Важко сказати. Місць п'ять. Але я сумніваюся, що вони привезли би п'ятьох.

— Чому?

Він знизав плечима.

— Жива сила дорога.

— Втратити сімдесят мільйонів — це теж дорого, — зауважила Рейчел.

Він трохи оглянув завод. Рейчел знала Браяна достатньо добре, щоб зрозуміти: так він усе осмислює — Браянові очі фіксують його оточення, не бачачи його насправді.

— Хочеш піти проти них? — запитала вона.

— Не *хочу*. — Він округлив очі. — Але не бачу іншого виходу.

— Можна було б не повертатися до будинку, а просто втекти звідси.

Він кивнув.

— Ти готова покинути Хаю з дитиною?

— Можна було б викликати поліцію. Хая нічого не знає. Вона легко може заявити про своє невігластво.

— Якщо з'явиться поліція, що може завадити хлопцям усередині застрелити Хаю і дитину? Або копів? Або вступити в конфлікт із заручниками?

— Ніщо, — визнала вона.

— То ти ще хочеш наживати п'ятами? Покинути їх?

— А ти?

— Я перший спитав. — Він ледь помітно їй усміхнувся. — Як там казав тобі той покидьок на Гаїті?

— «Хочеш бути хорошою? Чи хочеш жити?»

Браян кивнув.

— Ти можеш витягнути нас звідси? — спитала вона.

— Я можу витягнути звідси тебе. Я не можу витягнути звідси *себе* так, як ти все влаштувала, але можу витягнути тебе, сонечку.

Вона зігнувала шпильку на свою адресу.

— Цієї ж миті?

Він кивнув.

— Цієї ж миті.

— Які в нас шанси?

— У нас?

— У мене, — виправилася вона.

— Десь п'ятдесят на п'ятдесят. Щогодини вони знижуються на п'ять відсотків на користь «Коттер-Мак-Канн». Якщо додати нажахану жінку й немовля — якщо ми, звісно, зуміємо врятувати їх від хлопців, які значно краще, ніж ми, вміють користуватися вогнепальною зброєю, — то шанси на успіх падають іще більше.

— Отже, наразі шанси приблизно рівні. Та якщо ми наблизилися до того будинку, — вона показала на протилежний кінець заводу, — імовірніше, що ми загинемо.

Його очі ще трохи округлились, і він кілька разів кивнув.

— Так, набагато ймовірніше.

— А якщо я скажу, що хочу втекти, ти просто негайно забереш мені звідси?

— Я такого не казав. Я сказав, що це — один із варіантів.

Вона поглянула на блакитне небо крізь почорнілі крокви й розвалений дах.

— Варіантів немає.

Він зачекав.

— Або поїдемо всі разом. — Рейчел кілька разів швидко вдихнула й видихнула, і в неї від цього запаморочилося в голові. — Або не поїде ніхто.

— Гарзд, — шепнув Браян, і вона помітила, що він нажаханий не менше за неї. — Гарзд.

Вона зважилася.

— Хая бездоганно володіє англійською.

Браян примружився на неї.

— Виросла в Каліфорнії. Вона обводила Калеба круг пальця.

У нього вирвався високий недовірливий смішок.

— Навіщо?

— Схоже, для того, щоб він урятував її від хриногого життя.

Браян захитав головою так завзято, що став схожий на собаку після купання. А тоді всміхнувся. Усміхнувся давною браянівською усмішкою, наче здивувався тому, як його дивують примхи світу, та водночас розвеселився.

— От лайно, — сказав він, — нарешті вона почала мені подобатися. — Один раз кивнув. — Це вона тобі сказала?

Рейчел кивнула.

— Навіщо?

— Щоб ми знали, що її не треба кидати.

— Я не від того, щоб її покинути, — просто сказав Браян. — І так було завжди. Та я не покинув би вмирати Калєбову дитину. Навіть за сімдесят мільйонів.

Він підняв кришку відділення багажника, у якому лежав домкрат, і приніс куцу потворну рушницю з пістолетним руків'ям.

— Скільки зброї тобі потрібно? — запитала Рейчел.

Заряджаючи рушницю дробом, він поглянув у бік будинку.

— Ти бачила, як я стріляю — хріново стріляю. Дробовик трохи вирівнює шанси.

Він закрив багажник.

Хоч що він зараз казав про свою нездатність покинути Калєбову доньку, це не змінювало того, що він може просто зараз убити її тією потворною зброєю. Це не конче мало бути раціональним вибором, але наразі раціональний вибір був розкішшю у дзеркалі заднього огляду.

Однак це, схоже, не було для нього в пріоритеті, тож вона відчинила водійські дверцята пікапа. Килимок на його підлозі був укритий засохлою грязюкою. Рейчел витягнула шию над сидінням і побачила, що з килимком на пасажирському місці те саме. Останнім часом, шукаючи її чи Браяна, вони ходили по багні. Вона відчинила задні дверцята з водійського боку — і там килимки виявилися чистісінькими. Рейчел досі відчувала, як їхня гума пахне шоурумом.

Вона показала килимки Браянові.

— Їх тільки двоє.

- Якщо деінде не припарковано іншої машини.
- Вона про це не думала.
- А я гадала, ти в нас містер Позитивне Мислення.
- Тоді, блін, уважатимемо, що сьогодні такий день.
- Ну, тобто...

Вона розпочала думку, та не змогла її закінчити. Її рука безвільно опустилася. Рейчел почало нудити, як не нудило вже давно. Вона сказала про це Браянові.

— І де ті саєнтологи, коли вони потрібні, га? — Він показав дробовиком уздовж корпусу, за купи грязюки, сміття і незліченних шматків стіни, які виривали збирачі металобрухту, проходячи по мідний дріт. — Отам, у кінці, є сходи. Спустися ними — і знайдеш дуже маленький тунель.

— Тунель?

Він кивнув.

— Його викопали ми з Калєбом за останні кілька місяців. Поки ти думала, що я виїхав із країни.

— Дуже мило.

— Вирішив: якщо ми раптом опинимося в тому будинку і встигнемо побачити, як по наші душі йдуть супротивники, то звалимо надвір, дістанемося сюди й дамо драпака приблизно з того місця, де ми стоїмо зараз. Ти можеш спуститися...

— Я можу?

— Ага, ми можемо. Ми підкрадемося сюди і...

— Наскільки вузький цей тунель?

— О, справи кепські, — зізнався він. — Тунель більше схожий на жолоб. Якби я зараз з'їв піцу, то, напевно, застряг би там.

— Я так не граю, — сказала Рейчел.

— Ти б радше загинула? — Браян змахнув дробовиком так, наче він був продовженням його руки.

— Так, я б радше загинула на землі, ніж під землею.

— У тебе є якась краща ідея? — різко мовив він.

— Я навіть не чула твоєї. Чула тільки слово «тунель». І настав, будь ласка, цю срану штуку на землю.

Браян глипнув на дробовик. Винувато знизав плечима й наставив його на землю.

— Мій план такий, — спокійно проказав він, — піти тунелем під будинком. Вийти на поверхню в задній спальні на першому поверсі. Вийти в будинок, поки вони визирають із вікон, шукаючи нас.

— А що не дасть їм застрелити нас тоді?

— Ми матимемо перед ними перевагу.

— Перевагу? — повторила вона.

— Так.

— Вони — професіонали. Хороша людина з пістолетом не може перемогти погану людину з пістолетом, якщо погана людина спокійно почувається в озброєних сутичках, а хороша — ні.

— Чудово, — сказав він, — твоя черга.

— Що?

— Твоя черга, — повторив він. — Назви мені кращу ідею.

Рейчел замислилася на хвилину. Думати було важко через жах. У її мозку важко було угніздитися будь-якому слову, крім: «Тікати».

Вона пояснила Браянові свою ідею.

Коли Рейчел договорила, він пожував нижню губу, тоді — щоки, а тоді верхню губу.

— Добре.

— Думаєш?

Він пильно поглянув на неї, неначе розмірковуючи, яку міру чесності може собі дозволити.

— Ні, — врешті зізнався Браян, — недобре. Але краще за мою ідею.

Рейчел наблизилася до нього.

— У неї є одна велика проблема.

— Яка саме?

— Якщо ти не виконаєш своєї ролі, мене не стане максимум за хвилину.

— А може, і швидше, — сказав він.

Вона відступила на крок і показала йому середній палець.

— То звідки мені знати, що ти виконаєш свою роботу?

Браян дістав із кишені куртки пачку сигарет і запропонував одну Рейчел. Вона відмахнулася. Він затиснув одну сигарету між губами, запалив і повернув пачку до кишені.

— Побачимося, Рейчел.

Він злегка знизав плечима і, не озираючись, пішов за водом до будинку нічного сторожа.

35

Сімейне фото

Рейчел поїхала «рейндж-ровером» уздовж залізничних колій, що тягнулися між заводами й річкою. Вона покинула ці колії просто за останнім корпусом із червоної цегли й поскакала по шлакоблоках і брилах, сподіваючись, що жоден предмет, який дряпає машину знизу, не має достатньої міцності чи потрібного ракурсу, щоб проштрикнути бензобак. Вона скакала, аж поки не знайшла невелику дорогу, про яку розповідав Браян, а тоді рушила позаду пагорба на підступах до будинку нічного сторожа.

Біля вершини Рейчел натиснула на газ і незграбно поїхала гребенем; «ровер» при цьому так сильно хилився ліворуч, що Рейчел боялася перекинутися й тому пішла проти чуття і натиснула на газ іще сильніше, а машина різко опустилася на всі чотири колеса і ввірвалася на галявину за будинком.

На задній ганок вийшли і Нед, і Ларс. Озброєні. Нед, побачивши її, схилив голову набік — здивовано і водночас переможно. Такий погляд, як у нього тепер, Рейчел бачила вже достатньо разів; від цього погляду вона незмінно почувалася крихітною і водночас обуреною: «Дурна дівка».

Вона зупинила «ровер» і вийшла з нього так, щоб він стояв між нею і ганком.

— Не тікай, — сказав Нед. — Нам просто доведеться за тобою погнатись. І історія закінчиться так само, тільки ми, бляха, будемо трішки більш знервовані.

Нед тримав у руці глок, яким убив Калеба, із уже прикріпленим глушником. Рейчел стало лячно, що саундтреком її смерті буде тихе «пф-ф-ф». Утім, Ларс тримав у руках велику мисливську рушницю, таку, з якої, на думку Рейчел, можна було застрелити ведмедя, тож до неї смерть, можливо, прийде із шумом.

Вони зійшли з ганку одночасно.

Вона наставила на них пістолет через капот і сказала:

— Залишайтеся там.

Нед підняв руки й поглянув на Ларса.

— Здається, вона нас зробила.

«Чи сидить Браян у якомусь безпечному місці та з усмішкою споглядає цю сцену?»

Ларс і далі йшов до «ровера». Але йшов по діагоналі. Нед також. Але у протилежному напрямку. Тож вони з кожним кроком наближались до неї, проте віддалялись один від одного.

— *Зупиніться*, бля.

Ларс, перш ніж зупинитися, неквапом ступив ще кілька кроків.

«Цілком можливо, що у Браяна був запасний паспорт. Він міг просто покинути її вмирати, подавшись витратити гроші».

— Що це таке? — спитав Нед. — Гра у світлофор?

Він ступив два кроки в її бік.

Її захотілося крикнути: «Браяне. Браяне!»

Вона простягнула руку над капотом.

— Я сказала: зупиніться.

— Ти не сказала «червоне світло».

Він ступив ще один крок.

— Зупиніться!

Її голос відбився від будинку й луною скотився з пагорба.

Нед продовжив говорити рівним, спокійним тоном.

— Рейчел, я певен, що ти переглядала фільми, у яких маленькі дівчатка з пістолетами затримують великих поганців із пістолетами. Але, сонечку, у реальному житті так не буває. Ти дозволила нам зійти з того ганку. А тоді дозволила нам відійти один від одного на значущу відстань. Тобто зараз, у цьому нашому реальному житті, ти не можеш застрелити нас обох, перш ніж один із нас вистрелить у тебе. Навпаки, тебе застрелю або я, або він, і зробити це буде не надто важко.

«Господи, Браяне. Де тебе, нахрін, носить? Ти мене покинув?»

У Рейчел так затрусилася рука, що вона приклала лікоть до капота «ровера», щоб її заспокоїти. Наставила пістолет на Неда, але при цьому позбулася можливості тримати під прицілом Ларса.

Побачивши, як її лікоть вібрує на капоті, Нед вигнув брову.

— Розумієш, що я маю на увазі?

«Ой, блін. Блін. Блін. Невже ти забув мене?»

Краєчком ока вона побачила, як Ларс ступив іще два кроки.

— Будь ласка, — промовив він. — Просто не рухайся. Тоді Нед усміхнувся. Шах і мат.

Нагорі заплакала дитина.

Ларс підвів очі на цей звук. Нед не зводив погляду з Рейчел.

Тут на ганок вийшов Браян, прицілився з дробовика і натиснув на спусковий гачок.

Постріл влучив Ларсові у спину та проштрикнув його спереду, перш ніж він устиг випустити з рук рушницю. У «ровер» із пасажирського боку врізались уламки дробу та шматочки Ларса, а тоді рушниця випала з його рук і впала на капот. Ларс упав на коліна, і Рейчел вистрелила в Неда.

Вона насправді не пам'ятала, як натиснула на спусковий гачок, але це, вочевидь, сталося, бо Нед закричав, як кричав би на суддю, що ухвалив неправильне рішення на спор-

тивному змаганні, видавши розпачливе, сповнене відрази «А-а-а-а-а-а-а-а!» — а тоді повалився на сходи до ганку. Рейчел побачила, що він уже не тримає в руках зброї.

Вона обійшла «ровер», не зводячи з нього пістолета. Він дивився, як вона наближається, і дивився, як наближається Браян, наставивши на нього той дробовик. У Браяна затремтіла рука — а в Рейчел, на її подив, рука вже не тремтіла, — та для людини, що тримала дробовик, це не мало великого значення.

Ларс зі стисненим глухим звуком гепнувся обличчям у багнюку.

Рейчел підбрала Недів пістолет і залишила його собі, а свій засунула за пояс джинсів. Тоді вони з Браяном стали перед ним, роздумуючи, що робити далі.

Вона продірявила Недові плече. Його ліва рука безвільно звисала, наче її вже нічим було підтримувати, тож Рейчел вирішила, що її куля розтрощила йому ключицю.

Він поглянув на неї, неглибоко дихаючи через рот. Вигляд у нього був жалюгідний і загублений, як у продавця наприкінці невдалого тижня. Кров розтікалася по його жовтувато-білій сорочці та просякала зліва його куртку — картату, підбиту вовною, схожу на ті легкі куртки, у яких ходить багато будівельників.

— Де твій мобільний? — сказав Браян.

Нед, скривившись, сягнув у праву кишеню своїх вельветових штанів і передав Браянові телефон-«розкладачку».

Браян розкрив його та прогортав історію викликів, а тоді — повідомлення.

— Коли ви приїхали? — запитав він.

— Десь о дев'ятій, — відповів Нед.

Браян відкрив одне з його повідомлень.

— Ти написав комусь: «Ми знайшли В». Що це означає?

— Дружина Перлоффа була Ціллю В. Ти — Ціль А. —

Він стомлено кивнув на Рейчел. — Вона — Б.

Знову заревла дитина, приглушена склом і відстанню.

— Де Хая? — спитала Рейчел.

— Зв'язана нагорі, — повідомив Нед. — В одній кімнаті з дитиною. Дитина в колисці, а вилізти звідти не може: ще замала. Вони нікуди не втечуть.

Браян знову перевіряв історію викликів, а тоді — повідомлення. Поклав телефон у кишеню.

— Жодного повідомлення чи дзвінка від пів на десяту. Чому?

— Не було про що звітувати. Ми чекали на вас, Браяне. Не думали, що ви з'явитесь.

— Як тебе звати? — спитала Рейчел.

— А яка різниця? — відказав Нед.

Із цим Рейчел геть не могла посперечатися.

Браян поцікавився:

— Як ви знайшли це місце?

Нед кілька разів кліпнув і засичав від болю, змінивши своє положення на сходах.

— Через доки підставної корпорації на ноуті твоєї партнерки. Цей будинок купила та сама компанія, що два роки тому орендувала у Джакарті гірничі зонди.

— Де ще ви шукаєте?

— Звиняй, — відповів Нед. — Навіть якби я міг тобі допомогти — а зараз я б, імовірно, виклав усе, що знаю, за пляшку води, — я в курсі лише того, що стосується мого проекту та мого відділу, і більше нічого.

Рейчел дістала з «ровера» пляшку води й підійшла до Неда, щоб передати її йому, та він саме вовтузився однією рукою зі своїм гаманцем, витягаючи з нього фотографію. Нед кинув гаманець на ганок. Тепер Рейчел, якщо їй посправжньому хотілося це знати, могла підняти його й поглянути на Недові водійські права, щоб дізнатись його ім'я. Вона залишила гаманець на ганку.

Беручи пляшку води, Нед передав їй фотографію.

Там було зображено біляву дівчинку років одинадцяти-дванадцяти із широким підборіддям, великими очима й невпевненою усмішкою. Однією рукою вона обіймала хлопчика з каштановим волоссям, на кілька років молод-

шого за себе; він мав Недові маленькі губи й широкий ніс. Хлопчик усміхався ширше та впевненіше, ніж його сестра.

— Це мої діти.

Браян поглянув на фото.

— Прибери цю хрінь.

Нед уп'явся поглядом у вічі Рейчел і продовжив так, наче Браян і не говорив.

— Знаєте, Кейлі, тобто моя дівчинка, вона реально розумна. Вона заснувала програму «Великі друзі» у своїй школі. Там...

— Припини, — сказала Рейчел.

— ...знаєте, старші діти, такі, як вона, стають менторами для першачків і другокласників, починають із ними дружити, щоб вони не боялися. Це все Кейлі придумала. У неї величезне серце.

— Припини, — повторила Рейчел.

Нед ковтнув води.

— А, гм, Джейкоб, тобто мій хлопчик, він...

Браян наставив на Неда дробовик.

— Завали *їбало!*

— Гаразд! — Нед трохи облив собі водою коліна. Він гадав, що Браян зараз натисне на спусковий гачок. — Гаразд, гаразд.

Рейчел побачила, як він із дрожем випив іще води, і силою волі спробувала зробити своє серце жорсткішим і меншим, але марно.

Нед випив іще трохи води й кілька разів облизав губи.

— Дякую, Рейчел.

Раптом їй захотілося не дивитися йому в очі.

— Мене звати... — заговорив він до неї.

— Не смій, — прошепотіла вона. — Не смій.

Тепер вона зазирнула в очі йому, а він — їй, і він дивився на неї довго, достатньо довго, щоб вона побачила в ньому як маленького хлопчика, так і жахливого чоловіка. А тоді він покірно опустив повіки.

Браян підійшов до краю пагорба, підняв руку й викинув Недів мобільний високою дугою, що закінчилася гучним падінням у річку. Браян заговорив, стоячи до них спиною:

— Що нам із тобою робити, чоловіче?

— Я сам про це думав.

Браян повернувся.

— Не сумніваюся.

— Ви не вбивці.

Браян схилив голову в бік Ларса.

— Отой твій дорожній пес може із цим посперечатися.

— Він наставив пістолет на твою дружину. Він був прямою загрозою. Ти зробив те, що мусив. Це не те, що когось стратити. Геть, геть не те.

— Що б ти зробив, бувши нами? — запитала Рейчел.

— О, тоді ви вже були б мертві, — сказав Нед. — Але я вже давно розлучився зі своєю душею, Рейчел. Твоя досі при тобі. — Нед знову змінив положення на сходах. — Байдуже, вб'єте ви мене чи зв'яжете: результат буде однаковий. Компанія пошле ще одну команду, якщо досі не послала. Я їй до сраки. Я ж, блін, просто робоча коняка. Живим мене знайдуть чи мертвим, історія залишиться однаковою: вона продовжить на вас полювати. Може, мене відвезуть до лікаря, а може, й ні, та гонитву за вами вона продовжить. Я хочу сказати ось що: якщо ви залишите мене живим, кінцевий результат буде такий самий, яким він буде, якщо ви мене вб'єте. От тільки, якщо ви холоднокровно мене вб'єте, вам ще доведеться щовечора дивитись у дзеркало.

Браян і Рейчел замислилися над цим і презирнулися.

Нед поволі підвівся, спираючись на колону праворуч від зламаних перил.

— Ти що? — заговорив Браян.

— Якщо вже помирати, то радше стоячи.

Браян кинув дикий погляд на Рейчел, а вона кинула дикий погляд на нього. Нед мав рацію: застрелити його й Ларса було легко, коли про це ніколи було думати. Зате тепер...

Нагорі заревіла дитина. Цього разу пронизливіше, розпачливіше.

Браян сказав:

— Це якось недобре. Не хочеш її перевірити?

Рейчел поняття зеленого не мала, як перевіряти стан дитини. Вона навіть ніколи не сиділа з дітьми. А думка про те, що вона застрягне там, якщо тут, унизу, щось піде не так, жахала більше за необхідність нести варту.

— Я залишуся з ним.

Браян кивнув.

— Як ворухнеться, застрель його нахрін.

«Тобі легко казати».

— Звісно, — озвалася вона.

Браян піднявся сходами та підсунув ствол дробовика Недові під підборіддя.

— Не лізь до неї.

Нед не сказав нічого — тільки втупився очима у щось неподалік згаслих заводів.

Браян увійшов до будинку.

Щойно він зник, Рейчел відчула в собі вдвічі менше сил і вдвічі більше слабкості.

Нед, хитаючись, притулився до колони. Випустив із рук пляшку для води й неначе зібрався перекинутись, але зберіг рівновагу, в останню мить ударивши по колоні зап'ястком.

— Ти втрачаєш забагато крові, — сказала Рейчел.

— Я втрачаю забагато крові, — погодився Нед. — Можна попросити в тебе воду?

Вона пішла підняти воду, але зупинилася. Помітила, що Нед стежить за нею, і на одну коротесеньку мить він видався далеко не таким безпорадним. Він видався голодним і готувим до удару.

— Вода, — промовив він.

— Візьми її сам.

Він застогнав і потягнувся до пляшки, обмацуючи пальцями дерев'яну сходинку просто над нею.

Над ними відчинилося вікно, і всього за дві-три секунди сталося таке.

Браян гукнув:

— Вони вбили Хаю!

Нед дременував із ганку та вривався маківкою Рейчел у груди.

Нед потягнувся до її пістолета.

Рейчел висмикнула руку, в якій тримала пістолет.

Нед ударив Рейчел у підборіддя здоровим плечем.

Браян гукнув:

— Застрель його!

Рейчел натиснула на спусковий гачок і впала на землю.

Нед зліз із її тіла, і вона почувала, як він забурчав, а тоді знову вистрілила з пістолета. Першого разу вона поцілила в порожнечу: стріляла лише заради самозахисту. Наступного разу, перекочуючись, вона націлилася на Недові ноги, що чимдуж тікали від неї. Останній постріл вона зробила, ставши на коліна й націлившись на його дупу, коли Нед досягнув вершини схилу.

Він беркицьнувся з пагорба, і вона, стріляючи втретє, чи то почувала, чи то не почувала, як він видав якийсь звук — можливо, зойкнув. А може, це їй здалося.

Рейчел зіп'ялася на ноги, побігла на край пагорба й побачила, як Нед стоїть унизу на колінах. Вона стрибнула в кущі, високу траву, бур'яни, пляшки та старі обгортки від бургерів і спустилася з пагорба, тримаючи пістолет високо, біля правого вуха.

Нед уже звівся на ноги й дибав до першого цегляного корпусу. Коли вона дісталася підніжжя пагорба, він уже йшов похитуючись, тримаючись рукою за живіт, і так дістався до старого офісного стільця з іржавими ніжками та іржавим металевим каркасом. Його сидіння хтось розрізав по горизонталі, і з нього вийшов бурий поролон. Нед сів на стілець і почав стежити за наближенням Рейчел.

У неї завібрував телефон. Вона приклала його до вуха.

— Ти в нормі? — запитав Браян.

— Так.

Вона озирнулася на пагорб, де він стояв на задньому ганку, приклавши до плеча дитину, а в другій руці тримаючи дробовика.

— Я тобі потрібен?

— Ні, — сказала вона. — Я із цим упораюся.

— Їй вистрелили в голову, — хрипко й нечітко повідомив Браян. — У кімнаті з дитиною.

— Ясно, — озвалася вона. — Все буде гаразд, Браяне. Зараз я повернуся.

— Поквапся, — сказав він.

— Нащо вам знадобилось її вбивати? — спитала вона Неда, дійшовши до нього.

Він притиснув руку до вихідного отвору рани. Одна з її куль — вона гадки не мала котра — увійшла в його тіло десь у спині та вийшла біля правого стегна.

— Бонус за результатами роботи, — сказав він.

Із її вуст вирвалося щось схоже на смішок.

— Що ти сказав?

Нед кивнув.

— Наша погодинна платня гівна варта. Ми працюємо на премії. — Озирнувшись на оболонку заводу, він мимоволі хитнув головою. — Мій стариган працював у такому місці в Ловеллі.

— «Коттер-Мак-Канн» могла би влаштувати тут житловий комплекс чи ТРЦ, — зауважила Рейчел. — Та ради Бога, хоч казино. І відбити свої сімдесят мільйонів за один рік.

На це він стомлено підняв брови.

— Земля тут, напевно, отруєна.

— Яке їм діло? — Вона сподівалася, що цей гівнюк просто стече кров'ю в неї перед носом, якщо вона говоритиме далі. — Коли люди почнуть хворіти, вони вже давно відіб'ють свої гроші та щезнуть.

Нед замислився над цим і чи то кивнув, чи то зітнув плечима.

— Вона нічого не знала. Майже не говорила англійською.

— У поліції є перекладачі, — зауважив він. — А в останні кілька хвилин свого життя вона чудово говорила англійською. Повір.

Нед уже сірів, але рука, яку він притискав до рани, досі здавалася твердою і сильною. Він кинув на неї страшенно вивуватий щенячий погляд.

— Рейчел, правила створюю не я. Я нічого не контролюю. Я просто виконую певну роботу, щоб прогудувати сім'ю, і часом сиджу ночами, як усі інші батьки, та сподіваюся, що мої діти житимуть краще, ніж я. Що в них буде ширший вибір, ніж був у мене.

Вона слідом за ним оглянула завод.

— Думаєш, так і буде?

— Ні. — Нед хитнув головою. Він опустил погляд на кров, що всотувалася в нього на колінах, і йому урвався голос. — Мені здається, ці дні скінчилися.

— Дивно, — мовила Рейчел. — Я починаю сумніватися: чи існували вони взагалі?

Щось у її голосі змусило Неда підвести погляд. Його останнім словом було:

— Стривай.

Рейчел націлилася на його груди з трьох футів, але в неї, коли вона тиснула на спусковий гачок, так сильно затрусилася рука, що куля влучила йому в шию. Він на мить зачкляк, притулившись до спинки стільця, захекав, як пес від спраги, і закліпав на небо. Його губи заворушилися, але з них не вийшло ні звуку; у ямці на його горлі зібралася кров і закрापала в щілини між каркасом і подушками стільця.

Нед перестав кліпати. Його губи перестали ворушитися.

Рейчел ізнову піднялася на пагорб.

Браян стояв, пригорнувши до плеча Аннабель. Очі в неї були заплющені, а губи — злегка розтулені. Вона спала.

— Хочеш мати дітей? — спитала його Рейчел.

— Що?

— Це просте запитання.

— Так, — відповів їй Браян, — я хочу мати дітей.
— Окрім цієї? — уточнила вона. — Бо на мою думку, вона тепер наша, Браяне.

— Наша?

— Так.

— Я не маю закордонного паспорта.

— Ні. Зате в тебе є наша дитина. Хочеш іще одну?

— Якщо житиму?

— Якщо житимеш, — погодилася вона.

— Так, — сказав він.

— Ти хочеш мати дітей зі мною? — спитала Рейчел.

— Ну а з ким іще? — відказав Браян.

— Скажи це.

— Я хочу мати дітей з тобою, — промовив Браян. —
І більше ні з ким.

— Чому більше ні з ким?

— Тому що я більше нікого не кохаю, Рейчел. І не кохав ніколи.

— Йой.

— Власне, я хочу кількох. — Браян кивнув. — Дітей.

— Кількох?

— Кількох.

— Будеш їх народжувати?

— Уже оплакує свою доленьку, — сказав він дитині в себе на плечі. — Поглянь на неї.

Рейчел глипнула на будинок.

— Зараз попрощаюся з Хаєю.

— Тобі не треба туди заходити.

— Ні, треба. Я мушу попрощатися.

— Рейчел, їй відстрелили голову.

Вона скривилася. Хая жадала бути ким завгодно, крім тієї, ким її призначив світ, із такою шаленою рішучістю, що Рейчел, яка познайомилася зі «справжньою» Хаєю всього кілька годин тому, не хотіла бачити, як вона з кривавим місивом на пів обличчя лежить у калюжі чорної крові. Та якщо не дивитися, то Хая — всього лиш чергова людина,

що зникла у дзеркалі заднього огляду Рейчел. Невдовзі стане занадто легко вдавати, ніби її й не було ніколи.

Рейчел захотіла сказати Браянові вголос (але не сказала): «Якщо є змога це зробити, на своїх мертвих треба дивитися самому. Просто треба. Треба входити в енергетичне поле того, що залишається від їхнього духу, їхньої душі, їхньої сутності, і пропускати це крізь власне тіло. І, може, тоді якась часточка цього пристане до тебе, прикріпиться до твоїх клітин. А в цьому єднанні мертві продовжують жити. Чи прагнуть жити далі».

Натомість вона пояснила Браянові:

— Те, що це неприємно, ще не означає, що я цього уникну.

Йому це не сподобалось, але він сказав лиш одне:

— А тоді нам треба забратися геть.

— Як?

Він махнув рукою в бік річки.

— У мене там човен.

— Човен?

— Великий човен. Допливемо до Галіфакса. За два дні ви вийдете за межі країни.

— А що робитимеш ти?

— Ховатимуся на видноті. — Він приклав долоню до маківки дитини й поцілував її у верхній кінець вушка. — Можливо, ти помітила, що в мене до цього хист.

Вона кивнула.

— Можливо, завеликий.

На це він скрушно схилив голову й не сказав нічого.

— А якщо ми попливемо недостатньо швидко? — спитала Рейчел. — Або якщо хтось із нас дістане ушкодження, зламає щиколотку абощо?

— На те є запасний план.

— Скільки в тебе запасних планів?

Він замислився.

— Чимало.

— А як щодо мене?

— Гм-м?

— Маєш запасний план щодо мене?

Він став навпроти неї із заснулою дитиною на плечі, впустив дробовик на землю і взявся великим і вказівним пальцями за прядку її волосся.

— Щодо тебе запасних планів немає.

Врешті Рейчел поглянула на будинок позаду нього.

— Піду попрощаюся.

— Я чекатиму.

Вона покинула Браяна та ввійшла до будинку. Там було прохолодно й темно: всі жалюзі, крім одного, були опущені. Рейчел зупинилася на початку сходів. Уявила Хаїн труп, і її рішучість похитнулася. Вона мало не повернула назад. Але тоді уявила ту Хаю, яку бачила у спальні цього ранку, справжню людину, що вперше дивилася на неї тими очима — такими ж розкішними й чорними, як першого чи останнього вечора. Рейчел зачудувалась її силі волі — її рішучості, *смівості*, потрібній для того, щоб так остаточно стати іншою людиною, що бій за панування між полоненим «я» і «я»-полонителем не зможе не стати безнадійним. Кожне з них неодмінно поглине друге в нескінченній війні. І жодне з них у жодному разі не може повернутися додому, незалежно від того, як вона завершиться.

До Рейчел дійшло: так було із Браяном Алденом, відколи він надягнув поцуплене пальто Браяна Делакруа. І так було з Елізабет Чайлдс, Джеремі Джеймсом і навіть Лі Грейсоном. Вони раз у раз за своє життя були то одними, то іншими версіями самих себе, і деякі з їхніх версій перетнулися з Рейчел і змінили її життя чи навіть дали їй життя. Але відтак вони перетворювалися на нові версії. Та інших людей. Потім Елізабет і Лі пішли ще далі, туди, де тепер перебувала Хая. Перетворилися знову.

А що ж сама Рейчел? Хіба вона не вічно у стані переходу? Вічно в дорозі. Не гірше за них усіх пристосовується до мандрів, але в жодному разі не до кінця.

Вона піднялася сходами, відчуваючи, що в передній кишені її джинсів за її закордонним паспортом ховається Браянів. А ще відчуваючи, як довкола неї згущується пільма.

«Я не знаю, чим це скінчиться, — сказала Рейчел пільмі. — Не знаю свого справжнього місця в цьому».

Однак пільма у відповідь лише згустилася, поки Рейчел підіймалася сходами.

Але нагорі могло бути якесь світло, і світло неодмінно знайдеться, коли вона знову вийде надвір.

А якщо станеться так, що його не буде, якщо у світі не зостанеться нічого, крім ночі, з якої не можна буде вибратися?

Тоді вона потоваришує з ніччю.

Подяки

Дякую...

Денові Галперну й Закарі Веґмену за редагування й терпіння.

Енн Ріттенберг і Емі Шіффман за додатковий провід (і терпіння).

Моїм першим читачам — Алікс Дуглас, Майклові Кориті, Енджі Ліґейн, Джеррі Ліґейну й Девідові Робішо, — які заповнювали всі прогалини в тому, що стосувалося знімання новинних програм.

Особливу подяку висловлюю Маккензі Маротті за те, що робила одночасно кілька справ і стежила за тим, щоб потяги прибували вчасно.

ЗМІСТ

Пролог. Після «Сходів»	8
Рейчел у дзеркалі. 1979—2010	11
Браян. 2011—2014	109
Рейчел у світі. 2014	263

Літературно-художнє видання

ЛІГЕЙН Денніс
Після падіння
Роман

Головний редактор *С. І. Мозгова*
Відповідальний за випуск *О. В. Приходченко*
Редактор *І. М. Давидко*
Художній редактор *В. О. Трубчанінов*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректори *Р. С. Маринич, О. Є. Шишацький*

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61001, м. Харків, вул. Б. Хмельницького, буд. 24
E-mail: cop@bookclub.ua

• за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093)170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

• на сайті Клубу: www.bookclub.ua

• у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безкоштовний каталог

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57

e-mail: trade@ksd.ua

Запрошуємо до співпраці авторів

e-mail: publish@ksd.ua

Лігейн Д.

Л55 Після падіння : роман / Денніс Лігейн ; перекл. з англ.
М. Пухлій. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного До-
звілля», 2021. — 416 с.

ISBN 978-617-12-8546-0 (PDF)

Журналістка Рейчел Чайлдс-Делакруа, інтелігентна тендітна жінка, стріляє у свого чоловіка Браяна. Мотив? Їй зірвало дах від правди, що стала громом серед ясного неба. Але смертю чоловіка все не закінчилося. До Рейчел навідуються небезпечні та впливові люди. Вони шукають Браяна, щоб забрати в нього якийсь ключ. І якщо Рейчел дороге власне життя, вона мусить знайти ключ першою. А він пішов на дно разом із трупом Браяна. Однак найбільшим шоком є те, що тіло чоловіка... зникло.

УДК 821.111(73)